

ASOCIACIJA „ŠIAULIŲ RAJONO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ“

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

ASOCIACIJOS „ŠIAULIŲ RAJONO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ“ TERITORIJOS 2015 –
2023 M.
VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

Šiaulių rajonas

2015 m.

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	3–5
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	6–31
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	31–33
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	34
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAIRTIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	35
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	36
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	37–40
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	41–70
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	71–83
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	84–87
11.	VPS finansinis planas	88–89
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	90–92
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	93–96
IV DALIS. PRIEDAI		
1 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį		97–100
2 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2014 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį		101–104
3 priedas. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos analizės duomenys		105–180

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija

1.1.

Informacija apie VVG

Šiaulių r. vietos veiklos grupė kūrėsi, atsižvelgiant į visus LEADER metodo metodinius reikalavimus ir principus: teritorinio vientisumo, lygiavertiškumo, viešumo, įtraukimo, partnerystės.

2004 m. birželio mėn. susiformavo iniciatyvinė grupė, kurią sudarė aktyviausi įvairių už kaimo plėtrą atsakingų organizacijų nariai, norintys dalyvauti įgyvendinant LEADER+ priemonę Šiaulių rajone. Iniciatyvinė grupė 2004 m. liepos 2 d. suorganizavo viešą susirinkimą, į kurį pakvietė Šiaulių rajono kaimo bendruomenių, verslo ir vietos valdžios organizacijų atstovus ir pristatė LEADER+ priemonę.

LEADER+ yra viena iš Europos Sąjungos bendrųjų iniciatyvų, kurios tikslas – skatinti kaimo plėtrą. LEADER+ veiklos pagrindas yra vietos ištekliai ir kaimo gyventojų iniciatyvumas. Pagal šią priemonę remiami kūrybiški plėtros ir kaimo vietovių atnaujinimo metodai, skatinamas bendradarbiavimas ieškant naujų kaimo plėtros idėjų.

2004 m. birželio 18 d. buvo sudaryta vietos veiklos grupės steigimo Šiaulių rajone sutartis, kurią pasirašė Algimantas Kazlauskas (Šiaulių rajono verslininkų asociacija), Roma Meinoriūtė (Socialinių partnerių atstovas) ir Irena Burokienė (Vietos valdžios atstovė). 2004 m. liepos 21 d. buvo įregistruota Šiaulių rajono vietos veiklos grupė (toliau – VVG), registracijos kodas 300042543.

Asociacija užsiėmė tolimesne VVG formavimo veikla, pritraukdama visas aktyvias, su kaimo plėtra susijusias vietos organizacijas. Informacija buvo platinama per spaudą, taip pat tiesioginių susitikimų metu. Įvairių rajono organizacijų ir bendruomenių atstovai buvo deleguoti atstovauti savo organizacijas vietos veiklos grupės darbe. 2004 m. spalio mėn. VVG sudarė jau 14 narių. 2004 m. spalio 5 d. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. A-487 į asociaciją buvo deleguoti 5 vietos valdžios atstovai.

Kaimas daugiausiai būdavo sutapatinamas su žemės ūkio šaka. Visi kiti ekonominės, ypač socialinės raidos būklės rodikliai buvo pateikiami r. sav. mastu ir nebuvo atliekama integruotos kaimo pokyčių būklės analizė. Šiaulių rajone įsikūrusios NVO turėjo siaurą funkcinę paskirtį – spręsti tam tikros socialinės grupės iškilusias problemas ir jos apėmė tik dalį Šiaulių r. sav. kaimo gyvenamosios teritorijos ir rūpinosi formalios bendruomenės narių klausimų sprendimu jų gyvenamojoje vietovėje. Organizacijos, kuri apjungtų visą Šiaulių r. sav. kaimo gyvenamąją vietovę ir atstovautų visų socialinių partnerių interesus, nebuvo.

Į VVG veiklą įsijungė visos Šiaulių r. sav. kaimiškiosios teritorijos atstovai. Šiaulių r. sav. kaimo integruotų problemų sprendimui 2004 m. įsikūrusi VVG įkurta horizontalios ir vertikalios partnerystės principu apjungė vientisą Šiaulių r. sav. kaimo gyvenamosios vietovės teritoriją ir gyventojus, suvienijusi valdžios, verslo ir nevyriausybinių sektorių atstovus kaimo spartesnei plėtrai įgyvendinti. VVG per trumpą laikotarpį įrodė savo įtaką į gyvenimo kokybės gerinimą VVG teritorijoje.

Asociacija įsikūrusi adresu: Aušros alėja 21, Šiauliai.

VVG valdymo struktūra:

- aukščiausias VVG organas – Vietos veiklos grupės visuotinis narių susirinkimas;
- valdymo organas (kolegialus) – Vietos veiklos grupės valdyba;
- vienasmenis valdymo organas – Vietos veiklos grupės pirmininkas.

Valdymo organų pavaldumas pateikiamas 1 pav.

	VVG nariais yra pilnamečiai veiksnius fiziniai ir juridiniai asmenys, pripažįstantys VVG įstatus, neturintys jiems ir (ar) Lietuvos Respublikos teisės aktams prieštaraujančių tikslų. VVG nariai turi lygias teises. Šiuo metu VVG apjungia 10 kaimiškų seniūnijų, kurias atstovauja 62 nariai: 52 – pilietinės visuomenės, 9 – verslo, 1 – vietos valdžios atstovas (3 priedo 2 lentelė). Kolegialus valdymo organas – valdyba, turinti teisę priimti sprendimus dėl projektų (įskaitant VPS) įgyvendinimo atstovaujamoje teritorijoje pagal KPP priemonę „LEADER“, 2015m. gegužės 26 d. išrinkta iš 12 narių. Valdybos struktūroje 41,66 proc. sudaro pilietinės visuomenės atstovai, 33,33 proc. – verslo atstovai ir 25 proc. – vietos valdžios atstovai. Valdyboje išlaikyta lyčių proporcija. Moterys sudaro 50 proc. valdybos narių, vyrai – 50 proc. Jaunimo atstovai valdyboje sudaro 41,66 proc. VVG atitiktį pareiškėjo tinkamumo sąlygoms VVG užtikrins viso VPS įgyvendinimo laikotarpio metu: – kad keisis VPS įgyvendinimo metu, t. y. ne rečiau kaip kas 3 metus pasikeis mažiausiai 1/3 narių, tačiau ne mažiau kaip po 1 atstovą iš kiekvieno sektoriaus – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios; – kad būtų išklausę arba išipareigotų per 6 mėn. nuo išrinkimo į kolegialų VVG valdymo organą dienos išklausyti mokymo kursus, tiesiogiai susijusius su BIVP metodo taikymu (reikalavimas taikomas mažiausiai 1/3 kolegialaus VVG valdymo organo narių). Tinkamais pripažįstami mokymo kursai, kurių kodai yra 596131007, 596131008 ir 396131007; – tinkamą viešųjų ir privačių interesų derinimą, t. y. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo nustatyta tvarka deklaruos privačius interesus ir sutiks teikti minėtas deklaracijas bei jų pakeitimus VVG ir Agentūrai; – ir kt. taisyklėse nurodytus reikalavimus. VVG administracinė struktūra suformuota iš 5 samdomų darbuotojų: pirmininkas – projektų vadovas Povilas Zaveckas, projekto administratorė – finansininkė Kristina Burke – Žilinskienė, projektų administratorės Akvilė Petrulaitytė ir Laima Pušinskienė bei konsultantė Rasa Sabaliauskienė.
1.2.	VVG vertybės Siekiant VVG veiklos skaidrumo ir veiklos efektyvumo, buvo apibrėžtos VVG vertybės ir darbo taisyklės, kurios buvo įtvirtintos 2007 m. liepos 30 d. VVG posėdžio protokole. Vietos veiklos grupės bendrai priimtos vertybės: • Išipareigojimas, bendrų tikslų siekimas; • Atsakomybė, sąžiningumas; • Pareigingumas; • Kompetencija, žinios; • Atvirumas, viešumas ir tarpusavio pasitikėjimas; • Bendradarbiavimas; • Lygiateisiškumas; • Tolerancija, pagarba kito nuomonei.
1.3.	VVG teritorijos vizija iki 2023 m. Po 10 metų Šiaulių r. kaimo vietovės – tai vieta, kur mes, mūsų tėvai ir vaikai norime gyventi, nes: • stiprės esami ir kursis nauji verslai, padidės galimybės dirbti bei užsidirbti kaime;

	• vietos gyventojai turės galimybes naudotis kokybiškesnėmis ir labiau prieinamomis socialinėmis paslaugomis; • gražės ir tvarkysis kaimo aplinka, bus išsaugotas autentiškas kraštovaizdis; • kaimo žmonės aktyviau reikšis bendruomeniškoje veikloje, dalyvaus puoselėjant kultūrą ir krašto tradicijas.
1.4.	VVG misija Skatinti ir aktyvinti kaimo gyventojus, telkti bendruomenių pastangas, bendradarbiaujant su vietos valdžia, verslo ir kitomis organizacijomis, ieškant tinkamiausių sprendimų kaimo vietovių ekonominei ir socialinei plėtrai, išsaugant krašto kultūros savitumą, tradicijų tęstinumą ir kraštovaizdį bei sudarant galimybes ateinančioms kartoms kurti ateitį.

2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė¹

2.1. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Šiaulių rajonas yra Lietuvos šiaurės vakarų dalyje. Šiaulių rajono savivaldybės teritorija glaudžiu žiedu juosia Šiaurės Lietuvos sostinę vadinamą Šiaulių miestą. Rajonas ribojasi su kitais 6 administraciniais vienetais: iš šiaurės vakarų – Akmenės, iš šiaurės rytų – Joniškio, iš vakarų – Telšių, iš pietvakarių – Kelmės, iš pietryčių – Radviliškio, iš rytų – Pakruojo rajonais.

Šiaulių rajonas patrauklus dėl savo gamtos, kraštovaizdžio bei išsaugotų kultūros vertybių. Jis išsidėstęs aplink ketvirtą pagal dydį Lietuvoje Šiaulių miestą. Jame įsikūręs ir rajono administracinis centras. Šiaulių rajono teritorija išsidėsčiusi tarp dviejų Lietuvos etnografinių regionų – Žemaitijos ir Aukštaitijos (2 pav.) (R1). Vakarinėje rajono dalyje gyvena pietų žemaičiai varniškiai, o didžiojoje dalyje – vakarų aukštaičiai šiauliškiai. Pro rajoną teka Venta ir jos intakai Ringuva, Žižma, Mūšos intakai Einautas, Kulpė, Švėtės aukštupys, Dubysos aukštupys ir jo intakas Šiaušė. Rajone išsidėstę Gėluvos, Bijotės, Rėkyvos, Širvės ir kiti mažesni ežerai bei tvenkiniai. 2014 m. daugiau nei trečdalyį Šiaulių rajono ploto sudarė miškai. Rajono klimatas ir kitos gamtinės sąlygos yra palankios miškams augti, todėl rajono miškingumas siekia 32,9 proc. ir yra šiek tiek didesnis už šalies (32,6 proc.) ir apskrities (26,6 proc.) vidurkį. Šiaulių r. yra miškingiausia savivaldybė apskrityje. Šiaulių rajono savivaldybės plotas – 1 807 km². 2014 m. pradžioje savivaldybėje gyveno 42 197 gyventojai. Savivaldybės teritorija stabili, mažėjant gyventojų skaičiui mažėjo ir gyventojų tankis 1 km². 2006 – 2014 m. jis sumažėjo nuo 27,3 iki 23,4 gyventojų 1 km² arba 14,3 proc. 2014 m. jis buvo 48,1 proc. mažesnis už šalies ir 30,2 proc. – už Šiaulių apskrities vidurkį (3 priedo 3 lentelė) (R2).

Pagal taisyklių reikalavimus į VVG teritoriją patenka viensėdžių, kaimo, miestelių ar miestų, kuriuose gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. gyventojų, išskyrus savivaldybių centrus, teritorijos. Vienintelis rajono miestas – Kuršėnai, turintis 11,41 tūkst. gyventojų. Kuršėnai – puodžių ir senųjų amatų sostinė, su čia įkurtu Tautodailės ir amatų centru, turtingu Kalendorių muziejumi, tradiciniais tarptautiniais kultūriniais renginiais – nepatenka į VVG teritoriją. Į VVG teritoriją patenka visa Šiaulių r. sav. administracinė teritorija, išskyrus Kuršėnų miesto užimamą teritorijos plotą. Miesto plotas – 11,00 km². VVG teritorijos plotas – 1 796 km² arba 99,4 proc. visos Šiaulių r. sav. teritorijos. Didesni miesteliai: Gruzdžiai, Meškučiai, Kužiai, Kairiai, Šakyna, Kurtuvėnai, Bazilionai. Stambesnės gyvenvietės: Ginkūnai, Aukštelkė, Bubiai, Raudėnai, Verbūnai, Naisiai, Bridai yra VVG teritorijos sudėtinė dalis. VVG teritorija atitinka Šiaulių r. sav. kaimo teritorijos statusą. Gyventojų tankis 2014 m. pradžioje VVG teritorijoje – 17,14 gyventojų 1 km² (3 priedo 4 lentelė). Didelė VVG teritorija ir mažesnis gyventojų tankis apunkina galimybę visiems teritorijos gyventojams suteikti vienodas socialines paslaugas. VVG teritorija suskirstyta į 10 kaimiškųjų seniūnijų, kurios skiriasi plotu ir gyventojų skaičiumi. Didžiausią teritorijos plotą užima Kuršėnų kaimiškoji seniūnija – 341 km², kuri 2014 m. pradžioje turėjo 4 680 gyventojų. Gyventojų tankis seniūnijoje 13,72 gyventojų 1 km². Mažiausią teritorijos plotą užima Ginkūnų seniūnija – 37 km², tačiau joje gyventojų tankis yra didžiausias – 85,43 km². Tuo tarpu Raudėnų seniūnijoje 1 km² gyvena tik 6,6 gyventojų (3 priedo 5 lentelė). 2014 m. pradžioje vienkiemiuose ir viensėdžiuose gyveno 442, kaimuose iki 200 gyventojų – 8 047, kaimuose ir miesteliuose nuo 201–1 000 gyventojų – 13 714 ir miesteliuose nuo 1 001 iki 2

¹VVG, atlikdama VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkosauginės situacijos analizę surinko duomenis iš oficialaus Lietuvos statistikos departamento tinklalapio www.stat.gov.lt. Duomenis gavo elektroniniu paštu iš Šiaulių rajono savivaldybės, jų seniūnijų, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro, Valstybinės mokesčių inspekcijos ir kitų institucijų jiems pateikdama užpildyti VVG parengtas lenteles. Šiuos visus duomenis VVG pateikė VPS 1 priede, 2 priede ir 3 priede bei nurodė duomenų šaltinius, taip pat nurodė, kokie duomenys yra su savivaldybės centru ir kokie duomenys be savivaldybės centro. Šiuos visus identiškus duomenis VVG saugo VVG buveinėje.

999 gyventojų – 10 429 gyventojai. Didžiausia gyventojų koncentracija miesteliuose nuo 201–1 000 gyventojų vietovėse. 2011–2014 m. pradžioje vienkiemiuose ir viensėdžiuose gyventojų skaičius sumažėjo nuo 522 iki 442, arba 15,3 proc., kaimuose iki 200 gyventojų jų padidėjo nuo 7885 iki 8047, arba 2,0 proc., kaimuose ir miesteliuose nuo 201–1 000 gyventojų skaičius sumažėjo nuo 14368 iki 13714, arba 4,6 proc., miesteliuose nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų skaičius sumažėjo nuo 10981 iki 10429, arba 5,0 proc. 2011 – 2014 m. vienkiemių ir viensėdžių sumažėjo 1 sodyba. Dviem vienetais sumažėjo kaimų skaičius iki 200 gyventojų. Minėtose vietovėse gyvena panašus vyrų ir moterų skaičius procentais (1, 2 priedas, 3 priedo 6 lentelė). Labai dideli seniūnijų ploto, gyventojų skaičiaus ir tankumo skirtumai kelia iššūkį VVG, numatant investicijas ir siekiant, kad optimaliai būtų patenkinti gyventojų ekonominiai, socialiniai, kultūriniai poreikiai visoje VVG teritorijoje (R3). Šiaulių rajono ypatumai pasireiškia patrauklumu dėl savo gamtos, kraštovaizdžio bei išsaugotų kultūros vertybių. Jis išsidėstęs aplink ketvirtą pagal dydį Lietuvoje Šiaulių miestą. Jame įsikūręs ir rajono administracinis centras.

Šiaulių rajono savivaldybės teritorija plyti Lietuvos geografiniame viduryje, ją kerta šie geros kokybės automobilių keliai: E77 Ryga–Kalinigradas ir E272 Vilnius–Palanga–Klaipėda bei geležinkelio keliai: Vilnius–Ryga, Vilnius–Klaipėda, Vilnius–Mažeikiai. Nuo Kuršėnų miesto, kuris yra palankiausia Šiaulių rajono vieta verslo plėtrai ir investicijų pritraukimui, už 150 km įsikūręs Klaipėdos jūrų uostas, už 230 km – Vilniaus oro uostas, už 150 km – Rygos oro uostas, už 150 km – Palangos oro uostas. Be to, Šiaulių mieste yra karinis oro uostas, kuris gali aptarnauti ir civilinius – krovinius oro lainerius.

Rajonas turtingas medžioklės ūkiui tinkamais miškais. Miškingumas rajone siekia 32,9 proc.: ošia dideli Gruzdžių, Gubernijos, Gulbinų, Rėkyvos miškai. Kurtuvėnų regioninio parko, kurio dalis yra rajono teritorijoje, kraštovaizdis vertingas moksliniu, rekreaciniu ir pažintiniu požiūriu. Čia vystomas kaimo ir ekologinis turizmas, yra įsikūręs įvairias paslaugas teikiantis žirgynas, veikia jojimo mokykla.

Rajono teritorijoje vyraujančios žemumos tinkamos žemdirbystei, todėl čia gausu žemės ūkio bei jo produktų perdirbimo įmonių. Yra ir laisvų žemės plotų, tinkamų verslo plėtrai, su netoliese esančiomis komunikacijomis (dujotiekiu, elektros bei vandentiekio magistraliniais tinklais). Šiaulių rajone bei Šiaulių mieste sukurtas verslui reikalingų įstaigų tinklas (bankai, draudimo kompanijos, interneto paslaugų bei vertimų biurai, darbo biržos padaliniai). Rajone palanki infrastruktūra, socialinė ir ekonominė aplinka sudaro sėkmingas prielaidas verslų plėtrai VVG teritorijoje.

2.2. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė

VVG teritorija apima visą Šiaulių rajono savivaldybės vientisą administracinę, geografinę, ekonominę, socialinę prasme kaimo gyvenamąją, išskyrus Kuršėnų miesto, teritoriją. Statistikos departamento duomenimis VVG teritorijoje 2014 m. sausio 1 d. gyveno 30 788 gyventojai, kurių interesus naujuoju programiniu laikotarpiu atstovauja VVG.

VVG į VPS rengimą įtraukė platų vietos gyventojų ratą, taikydama LEADER „principo iš apačios į viršų“ metodą: atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir SSGG, nustatant VVG teritorijos gyventojų poreikius ir suteikiant jiems prioritetus, nustatant VPS prioritetus, pasirenkant VPS priemones. VPS rengimui buvo sudarytos 3 darbo grupės, kuriose dalyvavo visų partnerių atstovai: pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai, jaunimo atstovai. VVG surinko ir atliko objektyvios statistikos duomenų analizę, taikant loginį, palyginimo, grafino vaizdavimą ir kitus metodus. Susisteminta, apibendrinta rajono savivaldybės ir VVG teritorijos ekonominė, socialinė, aplinkosauginė būklė, pateikti pagrindiniai Šiaulių rajono savivaldybės ir VVG teritorijos išsivystymo privalumai bei netolygumai, lyginant su Šiaulių apskritimi, kitais apskrities rajonais ir Lietuva.

Vietos gyventojų nuomonei išsiaiškinti buvo taikomi kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo metodai: gyventojų anketinė apklausa ir fokusuotų grupių interviu.

VVG atliko vietos gyventojų anketinę apklausą VVG teritorijoje. VVG, vertindama VVG teritorijos ekonominę, socialinę, aplinkosauginę situaciją, jų poreikius ir problemas, atliko vietos gyventojų viešosios nuomonės tyrimą. Buvo apklausti vietos gyventojai iš visų VVG teritorijos seniūnijų, vietos verslininkai, jaunimas. Viso anketinėje apklausoje dalyvavo 100 vietos gyventojų. Norėdama išsiaiškinti socialinio verslo ir bendruomenių verslumo tendencijas, atliko NVO anketinę apklausą, kurioje dalyvavo 63 NVO (anketinės apklausos analizės duomenys VVG būstinėje).

VVG taikė fokusuotų grupių interviu susitikimuose su jaunimo, verslo ir valdžios atstovais. Šių fokus grupių interviu metu buvo surinkta išsami medžiaga, atspindinti įvairių vietos gyventojų grupių nuomones, esamos situacijos vertinimą, vietos gyventojų aktualias problemas ir poreikius. (susitikimų duomenys VVG būstinėje). Be minėtų tyrimo metodų VVG rengiant VPS naudojo ir kitus būdus, t. y. susitikimus, diskusijas, mokymus, konferencijas ir kt. Iš viso VPS rengime dalyvavo 973 VVG teritorijos gyventojai.

VVG, atlikdama VVG teritorijos gyventojų poreikių analizę, naudodama poreikių prioritetų nustatymo sistemą, nustatė pagrindinius VVG teritorijos plėtros poreikius (prioriteto tvarka):

Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)
1.	Skatinti smulkaus verslo plėtrą, bendradarbiavimą ir rinkų paiešką, panaudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, kuriant darbo vietas, sprendžiant jaunimo ir kitų gyventojų užimtumo ir nedarbo problemas, mažinant skurdo riziką kaimo vietovėse.
2.	Skatinti nevyriausybių organizacijų socialinę, ekonominę veiklą, sprendžiant vietos gyventojų poreikius, kuriant ir tvarkant mažąją viešąją infrastruktūrą, pritaikant ją ekonominei, socialinei, kultūrinei veiklai.
3.	Ugdyti vietos gyventojų įgūdžius, vykdant mokymus, patirties sklaidą, keliant kvalifikaciją, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis.
4.	Puoselėti krašto identiteto, kultūros ir tradicijų savitumo išsaugojimą.

Nustatant VPS viziją, prioritetus, priemones, VVG rėmėsi atliktos VVG teritorijos ekonominės, socialinės, aplinkosauginės situacijos analizės duomenimis, SSGG, gyventojų apklausos, fokusuotų grupių interviu rezultatais, nustatytais VVG teritorijos plėtros poreikiais (prioriteto tvarka).

2.3.	VVG teritorijos socialinė situacija
------	-------------------------------------

Gyventojų kaita yra gyvenimo kokybės konkrečioje vietovėje atspindys. Gyvenimo aplinkos ir kokybės gerinimas yra ilgalaikė, atsiperkanti investicija, kuri ne tik padeda išlaikyti rajone esamus žmogiškuosius išteklius (gyventojus, kvalifikuotą, teritorijos darbo rinkos poreikius atitinkančią darbo jėgą), bet ir gerina rajono įvaizdį, didina jo patrauklumą, pritraukia naujus gyventojus, įmones, investicijas, skatina rajono augimą, kelia jame esančių gyventojų pasitenkinimą savo gyvenamąja vietove. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą ir atsiradus galimybei laisvam darbo jėgos judėjimui, keitėsi gyventojų kaitos erdvė. Lietuvoje 2014 m. pradžioje gyveno 2943 472 gyventojai. Vyrų sudarė 46,1 proc. visų gyventojų, moterų – 53,9 proc. Mieste gyveno 67,1 proc. Lietuvos gyventojų, kaime – 32,9 proc. Šiaulių apskrityje miesto gyventojai sudarė 62,4 proc., kaimo gyventojai – 37,6 proc. apskrities gyventojų. Tais pačiais metais Šiaulių r. sav. gyveno 42 197 gyventojai, iš jų: 47,6 proc. vyrų ir 52,4 proc. moterų. Mieste gyveno 27 proc., kaime – 73 proc. rajono gyventojų. Kaimo gyventojai savivaldybėje užima 2,2 karto didesnę lyginamąją svorį už šalies ir 1,9 karto – už Šiaulių apskrities vidurkį. Tai savivaldybė, turinti išryškintą agrarinę kryptį. Gyventojų skaičius mažėjo visuose teritoriniuose lygmenyse. 2011 – 2014 m. šalyje jis sumažėjo 3,6 proc., Šiaulių apskrityje – 6,7 proc. ir Šiaulių r. sav. – 5,3 proc. (3 priedo 7 lentelė).

Imant ilgesnį laiko periodą, kada prasidėjo VVG steigimasis, gyventojų skaičiaus mažėjimo tempai Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje ženkliai didesni. 2003 – 2014 m. savivaldybėje gyventojų skaičius sumažėjo 17,6 proc., VVG teritorijoje – 17,4 proc. Metinis gyventojų skaičiaus mažėjimo vidurkis apie 1,58 proc. (3 pav.)(R4).

Pagal taisyklių reikalavimus į VVG teritoriją patenka viensėdžių, kaimo, miestelių ar miestų, kuriuose gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. gyventojų, išskyrus savivaldybių centrus, teritorijų gyventojai. VVG teritorijoje be Kuršėnų miesto, daugiau miestelių, turinčių miesto statusą, nėra, todėl VVG teritorija adekvati savivaldybės kaimo teritorijai ir jos gyventojams. 2014 m. pradžioje VVG teritorijoje gyveno 30 788 gyventojai arba 73 proc. savivaldybės gyventojų. Moterys sudarė 51,5 proc. VVG teritorijos gyventojų, vyrai – 48,5 proc. 2011 m. VVG teritorijoje gyveno 32512 gyventojų, 2014 m. – 30788, 2011 – 2014 m. gyventojų skaičius VVG teritorijoje sumažėjo 5,3 5,3 proc. (3 priedo 8 lentelė).

Šiaulių teritorija, kaip jau buvo minėta, išsidėsčiusi tarp 2 Lietuvos etnografinių regionų – Žemaitijos ir Aukštaitijos, kurių tapatybę sudaro lietuvių tautybės gyventojai. Šiaulių r. sav. jie sudaro 97 proc. visų savivaldybės gyventojų, 1,9 proc. tenka rusų tautybės, po 1,1 proc. tenka baltarusių, lenkų gyventojams (3 priedo 9 lentelė). Tiriant gyventojų kaitą ir rengiant prognozes, strateginius planus, labai svarbu nustatyti demografinių pokyčių dėsninumus. Ekonominė plėtra tiesiogiai įtakoja darbo jėgos išteklius. Mažėjant gyventojų skaičiui, mažėjo jų skaičius ir 0–14 m., 15–64 m. amžiaus grupėse. 0–14 amžiaus grupėje 2011 – 2014 m. Lietuvoje jis sumažėjo nuo 454418 iki 430088, arba 5,4 proc., Šiaulių apskrityje nuo 45157 iki 40650, arba 10 proc., Šiaulių r. sav. nuo 6865 iki 5954, arba 13,3 proc. ir VVG teritorijoje nuo 5108 iki 4340, arba 15 proc. Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje vaikų 0–14 m. vidutinis mažėjimas per metus sudarė apie 5 proc., kuris kelia didžiulę grėsmę ir kvalifikuotų darbo jėgos išteklių formavimui, ir vietovės išlikimui. VVG teritorijoje gyventojų 15–64 m. amžiaus grupėje skaičius sumažėjo nuo 21916 iki 20893, arba 4,7 proc. ir demografinėje struktūroje visose teritorijose sudaro apie 67 proc. Gaunančių senatvės pensiją VVG teritorijoje asmenų skaičius 2011-2014 m. padidėjo nuo 5488 iki 5555, arba 1,2 proc. (1, 2 priedas, 3 priedo 10 lentelė).

Planuojant socialinę infrastruktūrą – mokyklas, vaikų darželius, globos įstaigas – tiriama gyventojų demografinė struktūra pagal smulkesnes amžiaus grupes. Vyrų ir moterų santykis šalyje ir Šiaulių r. sav. 2011 – 2014 m. iki 40 metų buvo teigiamas vyrų naudai, nuo 40 metų moterų skaičius didesnis nei vyrų. Pažymėtina, kad su amžiumi moterų atotrūkis didėja. Demografinėje struktūroje šalyje vaikų 0–6 metų amžiaus grupėje 2011 – 2014 m. padidėjo 2,3 proc., Šiaulių r. sav. jis sumažėjo 7,2 proc. 7–13 metų amžiaus grupėje vaikų skaičius šalyje sumažėjo 11,3 proc., savivaldybėje – 18,3 proc. 2014 metais lyginant demografinę procentinę sudėtį savivaldybėje, 0–6 m. amžiaus vaikai 0,97 proc. užėmė mažesnę lyginamąją svorį, lyginant su šalies vidurkiu, kai visose kitose amžiaus grupėse vyko nežymūs svyravimai vienos ar kitos teritorijos naudai (1, 2 priedas, 3 priedo 11 lentelė) (R5).

Demografinė struktūra patvirtina ankstesnį faktą, kad vaikų ir paauglių skaičiaus santykinis struktūrinės dalies mažėjimas verčia ieškoti būdų gimstamumo didinimui ir vietovės gyventojų teigiamos reprodukcijos išlaikymui. Tos pačios tendencijos būdingos ir VVG teritorijos gyventojų demografinė struktūrai. Kaimiškiosios seniūnijos vykdo gyventojų grupavimą pagal kitas amžiaus grupes, be to, dėl skirtingos apskaitos metodikos seniūnijų pateikti duomenys skiriasi nuo Statistikos departamento duomenų. 2011 – 2014 m. VVG teritorijoje 0–7 m. amžiaus grupėje vaikų skaičius sumažėjo 2,5 proc., 7–15 m. grupėje – 9,8 proc., gyventojų 16–17 m. amžiaus grupėje skaičius sumažėjo 6,4 proc., 18–24 m. amžiaus grupėje – 8,5 proc. Gyventojų skaičiaus mažėjimas vyko iki 45-64 metų amžiaus grupės. 2011 m. pradžioje vyrai sudarė 48,9 proc. VVG gyventojų, o 2014 m. pradžioje – 49,4 proc. Lytinėje demografinėje sudėtyje iki 64 metų vyrų buvo daugiau nei moterų, nuo 65 m. amžiaus dominuoja moterys. Nuo 65 iki 84 m. amžiaus moterų buvo 61,5 proc. daugiau nei vyrų, virš 85 metų moterų jau buvo 4,5 karto daugiau nei vyrų (3 priedo 12 lentelė).

Gyventojų kaita administracinėse teritorijose įtakojama natūralios kaitos ir migracijos. Natūralią kaitą parodo gimusių ir mirusių gyventojų skirtumas konkrečioje teritorijoje. Tai būtų absoliutus rodiklis, kuris parodytų gyventojų skaičiaus kitimą dėl natūralios kaitos. Norint palyginti atskirų vietovių natūralios kaitos būklę, skaičiuojamas mirusių ir gimusių asmenų skaičius 1000 gyventojų. Šiaulių r. sav. bendrasis gimstamumo rodiklis 1000 gyventojų 2006 – 2013 m. padidėjo 7,1 proc., 2011 – 2013 m. padidėjo 8,4 proc., tačiau užima priešpaskutinę vietą Šiaulių apskrityje. Bendrasis mirtingumo rodiklis 1000 gyventojų yra žemesnis už visų apskrities r. savivaldybių mirtingumą (3 priedo 13 lentelė)(R6).

Natūrali gyventojų kaita VVG teritorijoje 2014 m. lyginant su 2013 m. sumažėjo 33 asmenimis, tačiau išliko neigiama. 2014 m. dėl natūralios kaitos savivaldybė neteko 204 gyventojų. 2013 m. savivaldybėje mirė 237, VVG teritorijoje – 170 gyventojų arba 71,7 proc. rajono mirusių gyventojų skaičiaus (3 priedo 14 lentelė). Tai adekvatu VVG teritorijos gyventojų skaičiui. Kaip buvo minėta, VVG teritorijoje gyvena 73 proc. savivaldybės gyventojų.

Natūrali absoliuti gyventojų kaita savivaldybėje 2011 – 2013 m. sumažėjo nuo 237 iki 204 gyventojų arba 13,9 proc. Bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis 1000 gyventojų 2013 m. buvo (minus) – 5,6 gyventojų ir vienas mažiausių mirtingumų apskrityje. Mažesnis buvo šalyje (minus) – 3,9 ir Šiaulių m. sav. (minus) – 2,8 gyventojų (3 priedo 15 lentelė).

Kitas gyventojų kaitą įtakojantis veiksnys – tai gyventojų migracija. Ji gali būti vidinė, kai gyventojai persikelia gyventi iš kaimo į miestą, arba, atvirkščiai, į kitą gyvenamąją vietovę šalies teritorijos ribose. Ji gali būti skaičiuojama absoliučiais ir santykiniais dydžiais. Pastarasis parodo išvykusių ar atvykusių žmonių skaičių, tenkantį 1000 gyventojų.

Dėl vidaus migracijos rajono savivaldybė 2011 m. neteko 950, 2013 m. – 314, 2014 m. 226 gyventojų (3 priedo 16 lentelė). 2013 m. Šiaulių apskritis dėl vidinės migracijos neteko 1 092, savivaldybė – 97 gyventojų. Bendrasis neto vidaus migracijos rodiklis 1000 gyventojų Lietuvos kaime buvo (minus) – 2,2, Šiaulių apskrityje – (minus) – 3,8 ir Šiaulių r. sav. (minus) – 2,3 gyventojų (3 priedo 17 lentelė).

Neto tarptautinė migracija (išvykusių ir atvykusių žmonių skirtumas) didžiausia visuose teritoriniuose lygmenyse buvo 2011 m. Lietuva neteko 38 178, Šiaulių apskritis – 4973, Šiaulių r. sav. 802 gyventojų. Pagerėjus gyvenimo sąlygoms ir socialinei aplinkai Lietuvoje ir administracinėse vietovėse, emigrantų skaičius pradėjo mažėti ir didėti imigrantų skaičius. 2014 m. iš savivaldybės emigravo 631 ir imigravo 378 gyventojai. Savivaldybėje neto tarptautinė migracija (minus) – 253 gyventojai arba 3,2 karto mažesnis nei 2011 m. (3 priedo 18 lentelė).

Vidaus ir tarptautinė migracija parodo bendrą migracijos apimtį konkrečioje vietovėje. Neto migracija – skirtumas tarp išvykusiųjų ir atvykusiųjų metų pradžioje. 2011 – 2014 m. ji yra ženkliai sumažėjusi: šalyje – 3,1 karto, Šiaulių apskrityje – 2,5 karto ir Šiaulių r. sav. – 3,7 karto. Dėl vidaus ir tarptautinės migracijos savivaldybė vien 2014 m. neteko 479, dėl natūralios kaitos – 204, viso – 683 gyventojų (R7).

Pati migracija yra teigiamas reiškinys. Ji sudaro sąlygas pasirinkti studijas, kelti kvalifikaciją platesnėje erdvėje. Įsidarbinimas kitose, aukštas technologijas ir aukštą darbo kultūrą turinčiose valstybėse, plečia akiratį, patirtį ir galimybę ją pritaikyti gimtinėje. Tačiau Lietuvai, įstojus į Europos Sąjungą ir atsiradus galimybei laisvam darbo jėgos judėjimui, pagrindinis daugumos emigrantų motyvas tapo galimybė įsidarbinti ir gauti didesnę darbo užmokestį. Atsiradus nevaldomiems emigracijos srautams, Lietuvoje ir atskiruose regionuose vyko spartus gyventojų skaičiaus mažėjimas. Buvo prarandama kvalifikuota darbo jėga, kultūrinis potencialas, keitėsi demografinė sandara su visomis neigiamomis pasekmėmis. Mažėjo vaikų skaičius, didėjo pagyvenusių žmonių skaičius, užsidarinėjo mokyklos ir t.t. Šiaulių r. sav. demografinės senatvės koeficientas nuo 90 asmenų (2006 m.) padidėjo iki 135 asmenų (2014 m.). Nuo 2011 m. padidėjo jo augimas. Vien 2013

– 2014 m. jis padidėjo 4,6 proc. Gyventojų senėjimo procesas vyksta Lietuvos ir visų apskrities savivaldybių lygmenyje (3 priedo 19 lentelė)(R8).

Naujų technologijų diegimas ir mokslinė pažanga visose ūkinės veiklos srityse kelia padidintus reikalavimus darbo rinkai. Darbo rinkai reikalingi išsimokslinę ir aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojai. Lietuva pirmauja ES pagal gyventojų išsilavinimo lygį. Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai rodo, kad tik apie 1,5 – 2 proc. gyventojų nebaigė pradinės mokyklos. Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą turėjo 21,2 proc., Šiaulių apskrityje – 15,7 proc. ir Šiaulių r. sav. – 13,5 proc. Atotrūkis gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, savivaldybėje ženklus. Jis nuo šalies vidurkio atsilieka 36,5 proc. Moterų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, nei vyrų procentinė dalis aukštesnė visuose teritoriniuose lygmenyse: šalyje – 5,4 proc., apskrityje – 5,1 proc. ir Šiaulių r. sav. – 4 proc. Gyventojų, turinčių aukštesnįjį ir specialųjį išsilavinimą, procentinė dalis panaši ir svyruoja 16–17 proc. ribose visose administracinėse teritorijose. Gyventojų, turinčių vidurinį, pagrindinį ir pradinį išsilavinimą, struktūroje moterų procentinė dalis mažesnė nei vyrų (3 priedo 20 lentelė) (R9).

Kaimo gyventojų išsilavinimo lygis žemesnis už administracinių teritorijų vidurkį. Kaimo gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, 12,3 proc. aukštesnis nei vidutiniškai šalies kaime, už Šiaulių apskrities kaimo – 42 proc. VVG teritorijos gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, skaičius tik 0,3 proc. žemesnis už savivaldybės vidurkį (3 priedo 21 lentelė)(R10).

Integruotas rodiklis, parodantis vietovės išsilavinimo lygį, yra kiek 1 000 10 metų ir vyresnių gyventojų teko turinčių išsilavinimą lygis. Šiaulių r. sav. nuo šalies vidurkio 36,3 proc. atsilieka gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, skaičiumi ir lenkia šalies vidurkį 23,8 proc. gyventojų, turinčių pagrindinį ir 26,2 proc. turinčių pradinį išsilavinimą, skaičiumi (3 priedo 22 lentelė). Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijai socialinių pokyčių valdymas tampa pirmaeilio uždaviniu. Jis turėtų apimti kompleksą priemonių, kurios įtakotų teigiamą migraciją, pritrauktų aukštesnį išsilavinimą turinčius gyventojus ir keltų vietos gyventojų kvalifikacinį ir išsilavinimo lygį.

Diegiant inovacijas svarbiausias įtakojantis veiksnys yra žmogiškasis kapitalas ir jo užimtumas. Užimtų gyventojų skaičius 2009 – 2013 m. Lietuvoje sumažėjo 1,9 proc., Šiaulių apskrityje – 9,5 proc. ir Šiaulių r. sav. – 7,7 proc. Užimtųjų gyventojų skaičius mažėjo visose apskrities savivaldybėse, išskyrus Kelmės r. sav. Šiaulių r. sav. 2013 m. buvo užimti 16,7 tūkst. gyventojų (1, 2 priedas, 3 priedo 23 lentelė), tačiau vertinant 2011 – 2014 m. Lietuvoje padidėjo nuo 1253,6 tūkst. iki 1319,0 tūkst. , arba 5,2 proc., Šiaulių apskrityje nuo 115,7 tūkst. iki 121,7 tūkst., arba 5,2 proc. ir Šiaulių r. sav. padidėjo nuo 14,5 tūkst. iki 17,8 tūkst, t. y. 22,8 proc.

Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai rodo, kad 1 000 15 metų ir vyresnių gyventojų Šiaulių r. sav. teko 406 užimti, 116 bedarbių ir 477 ekonomiškai neaktyvūs gyventojai. Užimtieji sudaro tik 40,6 proc. gyventojų skaičiaus (3 priedo 24 lentelė)(R11). Panaši padėtis ir kitose savivaldybėse. Kelmės r. sav. užimti gyventojai sudaro tik 31,9 proc. Esama padėtis verčia įvairinti ir plėsti verslus ir motyvuoti gyventojus aktyviai darbinei veiklai. Užimti gyventojai ir bedarbystė yra tiesiogiai tarpusavyje susiję reiškiniai. Didžiausias bedarbių skaičius šalyje ir visose apskrities savivaldybėse buvo 2011 m. Lietuvoje – 312,1 tūkst., Šiaulių apskrityje – 30,5 tūkst. ir Šiaulių r. sav. – 4,3 tūkst. bedarbių. Savivaldybėje bedarbių skaičius nuo 4,3 tūkst. (2011 m.) sumažėjo iki 3 tūkst. (2014 m.) arba 26,8 proc. Bedarbių skaičiaus mažėjimas vyko ir visose kitose savivaldybėse. Absoliutus bedarbių skaičius vienoje vietovėje negali būti lyginamas su kitu teritoriniu objektu, palyginimui skaičiuojamas registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.). Jis buvo mažiausias ūkio pakilimo laikmečiu. 2006 m. Lietuvoje jis buvo 3,6 proc., apskrityje – 4 proc. ir savivaldybėje 3,3 proc. Pokriziniais 2011 m. savivaldybėje padidėjo iki 15,3 proc., pradėjo mažėti ir 2014 m. siekė 11,2 proc. Neskaitant Šiaulių miesto, tai mažiausias bedarbystės proc. apskrityje (3 priedo 25 lentelė). Šiaulių r. sav. 2011 – 2014 m. bedarbių skaičius miesto teritorijoje sumažėjo nuo 1054 iki 779, arba 26,1 proc., kaimo – VVG teritorijoje nuo 3262

iki 2256, arba 30,9 proc. VVG teritorijos bedarbiai sudaro 74,3 proc. nuo bendro bedarbių skaičiaus. Tai atitinka gyventojų skaičiaus proporciją miesto ir kaimo teritorijose. 2014 m. Šiaulių kaimiškojoje teritorijoje buvo užregistruota 418, Kuršėnų kaimiškojoje seniūnijoje – 452, Kairių seniūnijoje – 229, Bubių seniūnijoje – 224, Gruzdujų seniūnijoje – 190 bedarbių, kitose mažesnis bedarbių skaičius (1, 2 priedas, 3 priedo 26 lentelė). Nuo 2014 m. pradžios bedarbystė ir toliau mažėjo. Pagal Šiaulių darbo biržos duomenis bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų per metus sumažėjo 2 proc. ir 2014 m. spalio 1 d. sudarė 8,2 proc. Bedarbių vyrų dalis tarp darbingo amžiaus vyrų sumažėjo 2,1 proc. ir sudarė 7 proc., moterų nedarbas sumažėjo 2 proc. ir spalio 1 d. sudarė 9,3 proc. Jaunimo nedarbas per metus sumažėjo nuo 6,2 proc. iki 4 proc. (R12). Išliko dideli teritoriniai nedarbo lygio skirtumai tarp savivaldybių. Didžiausias nedarbas 2014 m. spalio 1 d. Kelmės (13,3 proc.) ir Akmenės (12,4 proc.) savivaldybėse, mažiausias – Šiaulių mieste (5,3 proc.). Joniškio r. savivaldybėje nedarbas sudarė 10,3 proc., Radviliškio r. savivaldybėje – 10,1 proc., Šiaulių r. – 7,6 proc. ir Pakruojo r. savivaldybėje – 7,3 proc.

Rengiant strategiją ir planuojant užimtumo skatinimą ir naujų darbo vietų kūrimą, investicijos turėtų būti nukreipiamos į vietas, kuriose didžiausias bedarbių skaičius. Būtų vykdoma socialinė įtrauktis ir skurdo mažinimas.

Motyvuojant darbuotojų užimtumą, reikia prisilaikyti objektyvaus materialinio skatinimo dėsnio. Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai rodo, kad Šiaulių r. sav. tik 32 proc. gyventojų 2011 m. pagrindinis pragyvenimo šaltinis buvo darbo užmokestis, šalyje – 35,9 proc. Pajamos iš savo ar šeimos verslo pagrindiniu pragyvenimo šaltiniu buvo 1,4 proc., iš žemės ūkio veiklos – 1,4 proc. gyventojų. Šeimos ir (ar) kitų asmenų išlaikytiniai sudarė 28,9 proc., iš pensijų, pašalpų, stipendijų, Valstybės išlaikomi sudarė 33,8 proc. Panaši padėtis ir kitose apskritys savivaldybėse (3 priedo 27 lentelė). Pagrindiniai gyventojų pragyvenimo šaltiniai proporcingi gyventojų užimtumui. 2011 m. šalyje užimti gyventojai sudarė 45,4 proc., ekonomiškai neaktyvūs – 43,4 proc. gyventojų. Šiaulių r. sav. užimti gyventojai sudarė 40,6 proc. arba 4,8 proc. mažiau už šalies vidurkį, ekonomiškai neaktyvūs gyventojai – 47,7 proc. arba 4,4 proc. daugiau už šalies lygį (3 priedo 28 lentelė) (R13). Pagrindinio pragyvenimo šaltinių struktūra parodo silpnąsias savivaldybės gyventojų puses. Būtina didinti gyventojų darbinį aktyvumą ir verslumą, įdiegiant pažangias materialinio skatinimo sistemas.

Samdomų darbuotojų pagrindinis materialinis skatinimas vykdomas reglamentuojant darbo užmokestį. Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis 2011 – 2014 m. Šiaulių r. sav. padidėjo 16,2 proc. ir siekė 398,9 Eur (1377,32 Lt). Jis buvo vienas žemiausių Šiaulių apskrityje, mažesnis tik Radviliškio r. sav., kuris sudarė 394,3 Eur (1361,44 Lt) ir 18 proc. žemesnis už Akmenės r. sav., 11,1 proc. – už Pakruojo r. sav. vidutinį mėnesinį neto darbo užmokestį (3 priedo 29 lentelė) (R14). Savivaldybėje ir VVG teritorijoje, siekiant sumažinti socialinę atskirtį ir užtikrinti minimalų pragyvenimo lygį, įdiegta socialinės paramos sistema.

Pagrindiniai socialinių paslaugų Šiaulių rajone, VVG teritorijoje gavėjai yra senyvo amžiaus asmenys, asmenys su negalia, vaikai likę be tėvų globos, socialinės rizikos šeimos bei jose augantys vaikai ir suaugę socialinės rizikos asmenys. Atsižvelgiant į VVG socialinę demografinę situaciją, prioritetinės socialinių paslaugų gavėjų grupės yra šios: neįgalieji, senyvo amžiaus asmenys, socialinės rizikos vaikai, socialinės rizikos šeimos, likę be tėvų globos vaikai, asmenys, patyrę socialinę riziką. Šios socialinės grupės yra menkiau integruotos į visuomenę, turi mažiau arba visai neturi galimybių dalyvauti visuomenės gyvenime.

Seniūnijose socialinės priežiūros paslaugos teikiamos socialinės rizikos šeimoms, auginančioms vaikus. Socialinės rizikos šeimų skaičius nuo 2011 iki 2014 m. nežymiai didėjo ir Šiaulių r. sav. – nuo 165 iki 170, ir VVG teritorijoje – nuo 136 iki 137. Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius Šiaulių r. sav. per tą patį laikotarpį sumažėjo nuo 393 iki 369, arba 6,1 proc., VVG teritorijoje – nuo 330 iki 291, arba 11,8 proc. (1, 2 priedas, 3 priedo 30 lentelė). Vaikų socialinės

rizikos šeimose skaičius mažėjo sparčiau, šio proceso priežastis – vaikai tokiose šeimose sulaukia pilnametystės ir nebėra statistinės atskaitomybės objektais. Didžioji dalis (apie 80 proc.) socialinių rizikos šeimų su vaikais gyvena kaimuose iki 200 gyventojų ir kaimuose, ir miesteliuose nuo 201–1000 gyventojų (1, 2 priedas, 3 priedo 31 lentelė)(R15). Socialinės rizikos šeimoms bei suaugusiems asmenims teikiamos bendrosios ir specialiosios socialinės paslaugos – socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas. Šias paslaugas socialinės rizikos šeimoms seniūnijose teikia socialiniai darbuotojai darbui su socialinės rizikos šeimomis.

Neįgalūs asmenys tai dar viena labiausiai pažeidžiamų asmenų grupė, reikalaujanti pagalbos. Įgyvendinant neįgaliųjų socialinės integracijos tikslus, svarbu teikti paslaugas neįgaliesiems ir jų šeimoms, užtikrinti lygias galimybes jiems dalyvauti visose gyvenimo srityse. Neįgaliesiems asmenims dažniausiai reikalingos bendrosios paslaugos, pagalba į namus ir apgyvendinimas globos namuose. Daugėja pensinio amžiaus asmenų, kuriems nustatomas specialiųjų poreikių lygis 2013 m. – 760 asmenų, iš jų: 657 – didelis specialiųjų poreikių lygis, 101 – vidutinis specialiųjų poreikių lygis ir 2 – nedidelis specialiųjų poreikių lygis. 2014 m. rugsėjo 1 d. specialiųjų poreikių lygis nustatytas 370 asmenų, iš jų: 283 – didelis specialiųjų poreikių lygis, 87 – vidutinis specialiųjų poreikių lygis. Vaikų su negalia 2011 – 2014 m. Šiaulių r. sav. sumažėjo 12,5 proc., VVG teritorijoje – 11,7 proc.

Vienių, socialinės rūpybos ar globos reikalaujančių asmenų skaičius, kuriems reikalingos socialinės paslaugos, 2011 – 2014 m. Šiaulių rajone nekito, VVG teritorijoje nežymiai sumažėjo nuo 78 iki 76 (3 priedo 32 lentelė).

Didžiausią įtaką asmens fizinei, psichinei sveikatai, socialinei gerovei daro priklausomybės ligos, kurios turi neigiamų socialinių ir ekonominių pasekmių visai visuomenei. Asmenų, sergančių priklausomybės ligomis, skaičius Šiaulių rajone ir VVG teritorijoje per 2011 m. ir 2014 m. laikotarpį sumažėjo 15 proc. (3 priedo 33 lentelė). Šiai asmenų grupei svarbu teikti kokybiškas psichologines, ugdymo, socialines paslaugas, tobulinti jų socialinius ir atkurti darbinis įgūdžius, prireikus įdarbinti ir perkvalifikuoti, suteikti gyvenamąją vietą.

Maisto gaunančių asmenų skaičius 2011 – 2014 m. sumažėjo nuo 7026 iki 3949, arba 43,8 proc., šeimų skaičius nuo 2944 iki 1695, arba 42,4 proc. (3 priedo 34 lentelė).

Vertinant visą 2011 – 2014 m. laikotarpį, pašalpų gavėjų skaičius Šiaulių rajone sumažėjo nuo 11364 iki 9301, arba 18,2 proc., VVG teritorijoje nuo 5711 iki 4427, arba 22,5 proc., atitinkamai mažėjo ir pašalpų išmokos (3 priedo 35 lentelė) (R16).

Šiaulių rajono savivaldybės socialinę būklę įtakoja jos geografinė padėtis. Rajono savivaldybės teritorija glaudžiu žiedu juosia Šiaulių miestą. Miestas teikia privalumų ir turi neigiamų pasekmių rajono savivaldybės gyventojams. Šiaulių apskrityje miesto gyventojai sudarė 62,4 proc., kaimo gyventojai – 37,6 proc. apskrities gyventojų. Tais pačiais metais Šiaulių r. sav. mieste gyveno 27 proc., kaime – 73 proc. rajono gyventojų. Tai savivaldybė, turinti išryškintą agrarinę kryptį. Dėl objektyvių ir subjektyvių priežasčių kaimo vietovės gyventojai turi mažiau prieinamas galimybes pilnaverčių socialinių poreikių tenkinimui.

Socialiniai pokyčiai rajono savivaldybės teritorijoje būdingi padėčiai šalyje. Vienas iš svarbiausių rodiklių – gyventojų kaita. 2011 – 2014 m. gyventojų skaičius mažėjo visuose teritoriniuose lygmenyse. Šalyje jis sumažėjo 3,6 proc., Šiaulių apskrityje – 6,7 proc. ir Šiaulių r. sav. – 5,3 proc. Imant ilgesnį laiko periodą, kada prasidėjo VVG steigimasis, gyventojų skaičiaus mažėjimo tempai Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje ženkliai didesni. 2003 – 2014 m. savivaldybėje gyventojų skaičius sumažėjo 17,6 proc., VVG teritorijoje – 17,4 proc. Metinis gyventojų skaičiaus mažėjimo vidurkis apie 1,58 proc. Pagrindinės priežastys – tai natūrali gyventojų kaita ir migracija. Dėl vidaus ir tarptautinės migracijos savivaldybė vien 2014 m. neteko 479, dėl natūralios kaitos – 204, viso – 683 gyventojų. Rajono sav. mažėja užimtų gyventojų skaičius. 2009 – 2013 m. Lietuvoje

sumažėjo 1,9 proc., Šiaulių apskrityje – 9,5 proc. ir Šiaulių r. sav. – 7,7 proc. Blogėja gyventojų demografinė struktūra. Labai maža gyventojų dalis pragyvena iš savo verslo. 2011 m. tokie asmenys sudarė tik 1,4 proc. Nors 2011 – 2014 m. r. sav. didėjo vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis, tačiau jis buvo vienas žemiausių Šiaulių apskrityje, mažesnis tik Radviliškio r. sav., kuris sudarė 394,3 Eur (1 361,44 Lt).

Vietos gyventojų socialinių paslaugų kokybę ir poreikį sąlygoja gyventojų kaita, neigiamos demografinės tendencijos, gyventojų sveikatos būklė, užimtumo lygis, socialinė aplinka ir ištekliai. Didžioji vietos gyventojų dalis pripažįsta, kad Šiaulių r. sav. ir VVG teritorija yra patraukli vieta gyventi ir dirbti, tačiau daugelis norėtų, kad ir sparčiau būtų įgyvendinamos priemonės, mažinančios emigraciją, kovojant su nedarbu, didėjančia socialine nelygybe ir atskirtimi. Tikimasi didesnės paramos, remiant smulkų ir vidutinį verslą, kuris padėtų gerinti vietos gyventojų socialinę ir ekonominę padėtį. Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniam poreikiui ir prioriteto tvarka suteikė pirmą vietą „Skatinti smulkaus verslo plėtrą, bendradarbiavimą ir rinkų paiešką, panaudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, kuriant darbo vietas, sprendžiant jaunimo ir kitų gyventojų užimtumo ir nedarbo problemas, mažinant skurdo riziką kaimo vietovėse“. Minėto poreikio įgyvendinimui VPS yra numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. VPS vizijoje siekiama, kad „stiprės esami ir kursis nauji verslai, padidės galimybės dirbti bei užsidirbti kaime“, numatytas pirmas prioritetas su priemonėmis ir veiklos sritimis tai leis pasiekti.

2.4.	VVG teritorijos ekonominė situacija
------	-------------------------------------

Šalies, regiono ekonominę būklę ir vystymosi kryptis bei tempus apibendrintai parodo du ekonominiai rodikliai, kurie apsprendžia ir darbo našumo, ir pragyvenimo lygio būklę. Tai bendrasis vidaus produktas ir bendroji pridėtinė vertė. Bendrasis vidaus produktas yra svarbiausias rodiklis, įvertinant šalies ekonomikos, o kartu ir socialinės būklės lygį. Pagal jo dalį, tenkančią 1 gyventojui, vertinama šalies ekonominė būklė, nustatomas jos reitingas tarp pasaulio valstybių. Kita vertus, šiuo rodikliu vertinamas ne tik šalies, bet ir atskiros jos regiono, savivaldybių teritorijos ekonominis ir socialinis išsivystymo lygis.

Apibendrinantis rodiklis, parodantis šalies ūkio subjektų ekonominės veiklos grynąjį rezultatą šalies mastu ar atskirame regione – bendroji pridėtinė vertė (toliau – BPV) – tai atskiros ekonominės veiklos rūšies ar institucinio sektoriaus veiklos rezultatų grynoji vertė. Pagal Statistikos departamento duomenis Lietuvos BPV šalies mastu didžiausias nuosmukis buvo 2009 m. (minus) – 14,6 proc. 2010 m. BVP padidėjo 1,5 proc. ir paskutiniaisiais 2012 – 2013 m. metinis didėjimas buvo 3,5 proc.

Žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje sukuriamas BVP gerokai lenkė visos šalies ūkio augimą. Per tą patį laikotarpį ji padidėjo 1,8 karto ir jos dalis nuo šalies BPV sudarė 3,8 proc. Šalies teigiami ekonominiai poslinkiai įtakojo ir atskirų regionų sėkmingą raidą. Gyvenimo aplinkos ir kokybės gerinimas yra ilgalaikė, atsiperkanti investicija, kuri ne tik padeda išlaikyti rajone esamus žmogiškuosius išteklius (gyventojus, kvalifikuotą, teritorijos darbo rinkos poreikius atitinkančią darbo jėgą), bet ir gerina rajono įvaizdį, didina jo patrauklumą, pritraukia naujus gyventojus, įmones, investicijas, skatina rajono augimą, kelia jame esančio verslo konkurencingumą. Sėkmingas ūkio augimas žymia dalimi priklauso nuo tiesioginių užsienio ir materialinių investicijų. Tam, kad būtų galima lyginti jų apimtis skirtingose vietovėse, skaičiuojamos tiesioginės užsienio investicijos 1 gyventojui. Šiaulių r. sav. tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios 1 gyventojui, nuo 2009 m. nuosekliai didėjo. 2011 – 2013 metais padidėjo 11,1 proc. ir 2013 m. siekė 350 Eur (1208,48 Lt). Tačiau apskrityje 6 kartus mažesnės už Akmenės r. sav., 4,6 karto – už Pakruojo r. sav., o nuo šalies vidurkio atsilieka 12,4 kartų (3 priedo 36 lentelė)(R17).

Materialinės investicijos – tai investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui sukurti, įsigyti arba jo vertei padidinti. Materialinių investicijų apimtys 2009 – 2013 m. savivaldybėje nuosekliai didėjo. Minėtu laikotarpiu jų apimtys padidėjo nuo 35118 tūkst. Eur iki 60 560 tūkst. Eur arba 72,4 proc. Neskaitant Šiaulių miesto, savivaldybės materialinės investicijos didžiausios Šiaulių apskrities savivaldybių tarpe. 2011 – 2013 m. jos padidėjo 18,9 proc. (3 priedo 37 lentelė).

Šiaulių r. sav. ir VVG teritorija pritraukė ir kitus investicinius fondus, kurie leido gerinti vietos bendruomenės socialines gyvenimo sąlygas. 2011 – 2014 m. pasinaudota Europos Socialiniu, Europos regioninės plėtros, Europos Sąjungos Sanglaudos, Europos žemės ūkio garantijų fondais ir kitais fondais. Per minėtus fondus 2011 m. įgyvendinta 14 projektų, kurių bendra vertė 3 839 940,00 Eur (13258544,00 Lt), 2014 m. įgyvendinti 4 projektai, kurių vertė 1 418 009,30 Eur (4896 102,50 Lt). Įgyvendinta ir daug kitų projektų (3 priedo 38 lentelė)(R18).

Lietuvos ekonomines kryptis be ekonominių rodiklių atspindi ir socialiniai rodikliai. Vienas iš jų – užimtų dirbančiųjų skaičius ūkio šakose. Šalyje užimtų gyventojų 2010 – 2014 m. padidėjo 5,7 proc. 2014 m. 66,1 proc. gyventojų buvo užimti paslaugų srityje, 17,2 proc. – pramonės šakoje, 9,2 proc. – žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje ir 7,5 proc. – statyboje. Šiaulių apskrityje per tą patį laikotarpį užimtų gyventojų skaičius padidėjo 4,5 proc. Užimtų gyventojų skaičius žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje sumažėjo 20,3 proc., visose kitose ūkio šakose didėjo. 2014 m. užimtų gyventojų struktūra ūkio šakose skyrėsi nuo Lietuvos vidurkio. 2014 m. paslaugų sektoriuje buvo užimta 6 proc. gyventojų mažiau nei šalyje, žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje buvo užimti 13,9 proc. gyventojų arba 4,7 proc. daugiau nei šalyje (3 priedo 39 lentelė).

Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai rodo, kad Šiaulių r. sav. 2011 m. žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje buvo užimti 12,7 proc. įvairiose ekonominėse veiklose dirbančių gyventojų, pramonės šakoje – 17,7 proc., didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, variklių transporto priemonių ir motociklų remonte – 18 proc., švietime – 12,1 proc. ir kitose veiklos srityse (3 priedo 40 lentelė). Didesnė užimtų gyventojų žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje procentinė dalis, lyginant su šalies ir apskrities lygiu, patvirtina Šiaulių r. sav. kaimiškos teritorijos ypatumus ir jos raidai keliamus ypatumus. Darbo biržos duomenimis 2015 m. birželio mėn. Šiaulių r. sav. buvo 140 laisvų darbo vietų, iš kurių neterminuotam darbui – 120, terminuotam darbui – 20. Lyginant su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, laisvų darbo vietų padidėjo 15,7 proc., iš jų terminuotam darbui – 29 proc., neterminuotam sumažėjo 28,6 proc. Laisvų darbo vietų skaičius birželio mėnesį didėjo Šiaulių m. savivaldybėje 7 proc., Pakruojo r. – 2 proc. Darbo pasiūlymų mažėjo Šiaulių r. savivaldybėje 38,6 proc., Joniškio r. – 27,9 proc., Akmenės r. – 19,3 proc., Radviliškio r. – 6,1 proc., Kelmės r. – 3,8 proc. 60,7 proc. darbo pasiūlymų buvo įregistruota kvalifikuotiems darbininkams, 17,9 proc. – specialistams ir 21,4 proc. – nekvalifikuotiems darbininkams.

2015 m. liepos 1 d. Šiaulių teritorinės darbo biržos aptarnaujamoje teritorijoje buvo įregistruoti 15144 bedarbiai (birželio 1 d. – 14978), tai sudarė 8,8 proc. visų darbingo amžiaus gyventojų. Bedarbių skaičius didėjo Šiaulių m., Šiaulių r., Akmenės r. ir Radviliškio r. savivaldybėse, mažėjo Joniškio r., Kelmės r. ir Pakruojo r. savivaldybėse. Vyrų ir moterų registruotas nedarbas sumažėjo 0,2 proc., atitinkamai sudarė 8,3 proc. ir 9,3 proc. Jaunimo iki 25 m. amžiaus registruotas ne darbas sudarė 3,7 proc., jaunimo iki 29 m. amžiaus – 5 proc. Mažiausia darbingo amžiaus gyventojų buvo registruota bedarbiais Šiaulių m. (5,6 proc.) ir Šiaulių r. (8,3 proc.) savivaldybėse, daugiausia darbingo amžiaus gyventojų registruota bedarbiais Kelmės r. (14,1 proc.) ir Akmenės r. (13,1 proc.) savivaldybėse.

Užimtų gyventojų skaičius ir jų procentinė dalis turi tiesioginę priklausomybę nuo verslų apimties ir visos socialinės infrastruktūros, t.y. ūkio subjektų skaičiaus. Į jų sudėtį patenka ir verslo, ir biudžetinės įstaigos. Šiaulių r. sav. veikiančių ūkio subjektų skaičius 2011 – 2014 m. pradžioje padidėjo 4,8 proc. 2014 m. pradžioje savivaldybėje veiklą vykdė didžiausias ūkio subjektų skaičius

apskirtyje, lyginant su kitų rajonų savivaldybėmis (3 priedo 41 lentelė). Jos sudarė 12,7 proc. apskrityje veikiančių ūkio subjektų skaičiaus. Pagal teisinę formą ūkinę veiklą vykdė 408 uždarnosios akcinės bendrovės. Jos sudarė 46,4 proc. visų ūkio subjektų skaičiaus. Asociacijoms teko 29 proc., individualioms įmonėms – 21,3 proc., savivaldybės biudžetinėms įstaigoms – 4,8 proc. (3 priedo 42 lentelė).

Ekonomikos varomoji jėga yra mažos ir vidutinės įmonės (toliau – MVĮ). Mažų ir vidutinių įmonių įtaka Lietuvos ekonomikai vis didėja. Čia sukuriamas vis didesnė bendrojo vidaus produkto dalis. Šiaulių r. sav. 2011 m. pradžioje buvo įregistruotos 1 239 MVĮ, o veiklą vykdė tik 623 įmonės arba 50,3 proc. įregistruotų įmonių. (Šaltinis: (Lietuvos statistikos departamentas, 2011), lentelės Nr.21, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2010 m.) 2014 m. pradžioje buvo įregistruotos 1373 MVĮ, o veiklą vykdė tik 631 įmonė arba 45,9 proc. įregistruotų įmonių. Reikalinga išsami ir gilesnė analizė nustatyti priežastims, kurios įtakoja veiklos nevykdymą. Veikiančių MVĮ didmenine ir mažmenine prekyba, variklių transporto priemonių ir motociklų remontu užsiėmė 203 įmonės arba 32,2 proc., apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų teikimu – 110 įmonių (17,4 proc.), apdirbamąja gamyba – 97 įmonės (15,4 proc.), žemės ūkiu, miškininkyste ir žuvininkyste – 73 įmonės (11,6 proc.) ir kt. veiklomis (3 priedo 43 lentelė)(R19).

Veikiančių MVĮ struktūroje pagal teisinę formą dominavo uždarnosios akcinės bendrovės, jos sudarė 64,6 proc. visų MVĮ, individualios įmonės – 29,6 proc., žemės ūkio bendrovės – 2,5 proc. Šiaulių r. sav. MVĮ sudarė 100 proc. nuo visų veikiančių įmonių savivaldybėje (3 priedo 44 lentelė).

MVĮ tarpe dominavo įmonės, kuriose dirba 0–4 ir 5–9 darbuotojai. Jos sudarė 75,9 proc. visų MVĮ skaičiaus. Didžiausia grupė – 120 įmonių, metinės pajamos svyravo nuo 100 000 iki 249 999 Lt. MVĮ yra indikatorius pagal kurį nustatomas vietovės verslumas. Verslumo nustatymui skaičiuojamas MVĮ skaičius, tenkantis 1000 gyventojų. Pagal šį rodiklį Šiaulių r. sav. yra lyderė apskrities rajonų savivaldybių tarpe. 2014 savivaldybėje 1000 gyventojų teko 15,02 veikiančių MVĮ, 20,93–veikiančių ūkio subjektų. Akmenės r. sav. 1000 gyventojų teko 9,1 MVĮ, Radviliškio r. sav. – 10,44, Kelmės r. sav. – 10,77 MVĮ (3 priedo 45 lentelė)(R20).

Šiaulių rajono kraštas įdomus savo istorija, kultūriniais, istoriniais ir gamtos paminklais, kraštovaizdžiu. Kiekvienoje seniūnijoje yra lankytinų objektų, patrauklių turizmui ir poilsiui – tai rekreacinės vietovės, istoriniai, architektūriniai, gamtos paminklai. Nepaisant to, rajono turizmo potencialą tikslingiausia vertinti atsižvelgiant į visos apskrities potencialą. Šiaulių rajono užimama teritorija nėra didelė, todėl turistus labiau gali pritraukti ne kaip atskira lankytina vietovė, o kaip lankytinų vietų maršruto po apskritį dalis. Turizmo socialinė ekonominė įtaka gyventojų užimtumui, investicijų mastams, regionų plėtrai tampa reikšmingu veiksniu, kuris skatina ekonomikos plėtrą ne tik kuriant naujas darbo vietas paslaugų sektoriuje, bet ir verčia kurti bei teikti daugiau paslaugų, kurios tenkintų įvairius turistų bei vietos gyventojų poreikius.

Labiausiai besivystanti ir viena iš svarbiausių turizmo infrastruktūros dalių – apgyvendinimo įmonių tinklas. Turizmo paslaugų įmonės Šiaulių rajone teoriškai išsidėsčiusios netolygiai, tačiau didžioji dalis šių paslaugų teikiamos vietovėse, kurios lankomos vietos gyventojų bei pravažiuojančių lankytojų (Meškuičių ir Bubių seniūnijose, Sutkūnų bei Ginkūnų gyvenvietėse, Kuršėnų apylinkėse), taip pat teritorijose, kurios išsiskiria rekreacinių bei turizmo išteklių gausa (Kurtuvėnų regioninio parko rekreacinės zonos). Apgyvendinimo įstaigų skaičius savivaldybėje nuo 11 (2011 m.) sumažėjo iki 10 (2014 m.), tačiau apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose padidėjo 19,3 proc. Akmenės r. sav. jis sumažėjo 25,7 proc., visose kitose apskrities savivaldybėse apgyvendintų turistų skaičius didėjo. Pakruojo r. sav. jis padidėjo 3,3 karto (3 priedo 46 lentelė). Šiaulių r. sav. 2014 m. veiklą vykdė 7 kaimo turizmo sodybos (pagal Lietuvos statistikos departamento leidinio „Turizmas Lietuvoje 2011 m.“ duomenis apie kaimo turizmo sodybų skaičių 2011 m. Šiaulių r. sav. duomenų nėra).

Šiaulių rajono savivaldybės NVO imtis ūkinės veiklos verčia kasdienio gyvenimo būtinybę: pastaraisiais metais, įgyvendinus kaimo atnaujinimo projektus ir sutvarkius daugelį kaimo bendruomenių valdomų patalpų, išaugo poreikis finansuoti bendruomeninę veiklą. NVO turi ieškoti finansinių galimybių remti savo kasdienę veiklą, tapti ekonomiškai savarankiškoms organizacijomis. Užtikrinti bendruomeninio verslo plėtrą yra aktualu ir todėl, kad tik bendruomenių ūkinė veikla gali padėti atokiose kaimo vietovėse įsikūrusiems gyventojams gauti būtiniausių paslaugų. Privatus verslas neužtikrina būtiniausių paslaugų kaime pasiūlos, nes verslininkai labai dažnai nėra suinteresuoti teikti namų ūkiams reikalingas paslaugas, kadangi tai nėra pelninga veikla. Kaimo gyventojai kai kada net už didelius pinigus negali rasti, kas galėtų jiems išvalyti šulinį ar kaminą, suskaldyti malkas, išarti daržą ir nudirbti kitus kaime gyvenant būtinus darbus. Siekiant pagerinti gyvenimo kokybę kaime, būtina užtikrinti kaimo žmogui būtiniausių paslaugų teikimą. Uždavinys padaryti paslaugų namų ūkiams teikimą kaime ne selektyvų, bet visuotinį, patikimą, pakankamai kokybišką ir nebrangų šias paslaugas perkančiam, yra labai aktualus daugeliui kaimo gyventojų.

Viešasis sektorius tokių paslaugų negali garantuoti, nes valdiškai organizuoti darbai yra brangūs, o atliekamų viešųjų lėšų paprastai trūksta. Kaip minėta, nevyriausybinių organizacijų, kurios imasi socialinio – bendruomeninio verslo, veiklos tęstinumą garantuoja jų gebėjimas spręsti visuomenei opias problemas, pasinaudojant rinkos mechanizmais, t. y. atliekant darbus rezultatyviai ir efektyviai. Taip pat labai svarbi šių organizacijų veikla grįsta vertybėmis, nes kurdamos viešąsias gėrybes nevyriausybinės organizacijos sulaukia nesavanaudiško visuomenės narių palaikymo, kuris pasireiškia savanoriška veikla, materialine parama ir kitomis, pačiomis įvairiausiomis formomis. Kita vertus, nevyriausybinės organizacijos, kurios imasi socialinio verslo, stengiasi į šią veiklą partnerystės pagrindais įtraukti kuo daugiau suinteresuotų institucijų, organizacijų ar paremti galinčių asmenų.

Šiaulių r. sav. VVG teritorijoje socialinis verslas sukurtoje bazėje jau vykdomas. Žarėnų kaimo bendruomenės paramos lėšomis atliktas dalinis Žarėnų kaimo bendruomenei panaudos sutartimi priklausančių Kultūros namų pastato remontas. Pastate įrengta kirpykla, teikiamos maitinimo paslaugos. Asociacija „Naisių bendruomenė“ įgyvendino projektą „Naisių kaimo bendruomenės kultūros namų pastato atnaujinimas“. Įgyvendinus projektą atnaujintas visuomeninės paskirties pastatas, pritaikant jį viešiesiems vietos gyventojų poreikiams, taip padidinant Naisių kaimo gyvenamosios vietovės patrauklumą, įrengta ir veiklą vykdo arbatinė, dažasvydis. Socialinio verslo užuomazgos yra daugumoje VVG teritorijos bendruomenių(R21).

Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje ūkinė veikla vykdoma pasitelkiant ir kitas darbo juridinio įteisinimo formas. Šiaulių r. sav. 2011 m. 840 gyventojų darbinę veiklą vykdė įsigiję individualios veiklos verslo liudijimą, 2014 m. tokia darbo forma pasinaudojo 1090 gyventojų. Jos privalumai darbo santykių srityje pasireiškia tuo, kad savivaldybė, taikydama lengvatas, materialiai skatina gyventojus būti aktyvesniais darbo rinkoje. 2014 m. savivaldybė taikė mokestinę lengvatą 887 arba 81,4 proc. gyventojų. Bendra mokestinių lengvatų suma 373 729 Lt (1, 2 priedas, 3 priedo 47 lentelė). Savivaldybė apskrityje išsiskyrė didžiausiu pagal verslo liudijimą dirbančių gyventojų skaičiumi ir didžiausia lengvatų suma. Kita darbo santykių forma – darbas pagal individualios veiklos pažymą. Šiaulių r. sav. pagal individualios veiklos pažymą pagrindinės ekonominės veiklos 2011 – 2014 m. išaugo 64 proc. 2014 m. daugiausia veiklą vykdė: draudimo agentų ir brokerių – 83 asmenys, variklinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto – 63 asmenys ir kt. (3 priedo 48 lentelė).

VVG teritorija užima 99,3 proc. savivaldybės teritorijos, joje gyvena 73proc. savivaldybės gyventojų, todėl dauguma ūkio subjektų, verslo objektų ir gyventojų, dirbančių pagal individualios veiklos verslo liudijimą arba pažymą, veiklą vykdo VVG teritorijoje. 2015 m. VVG teritorijoje veikė 347 verslo įmonės, kuriose dirbo 4 144 darbuotojai. Didžiausias įmonių skaičius veikė Šiaulių

kaimiškojoje seniūnijoje –106, Kairių seniūnijoje – 48. Įmonių, vykdančių veiklas seniūnijose, skaičius pateikiamas 3 priedo 49 lentelėje.

VVG teritorijoje veikia pramonės ir stambaus ne žemės ūkio verslo didžiausios rajono įmonės, kurios užsiima baldų gamyba, prekyba, mėsos perdirbimu, grybų auginimu, statybos darbais, transporto paslaugų teikimu ir pan. Jų VVG teritorijoje 2015 m. veikė 11 įmonių, kuriose dirba 1444 darbuotojai, didžiausios iš jų: Baltic Champs, UAB, UAB Bageta ir kitos, kurios sukuria daugiausia darbo vietų VVG teritorijoje, kurios pateiktos 3 priedo 50 lentelėje (R22).

Šiaulių rajono savivaldybė, įgyvendindama ekonominės plėtros ir visuomeninių iniciatyvų skatinimo programą, kasmet teikia iki 240 tūkst. Lt tikslinę paramą rajono verslininkams. Parama skiriama padengti dalį sumokėtų banko paskolos palūkanų, dalį naujos įmonės įregistravimo išlaidų, verslo planų rengimo, reklamos, interneto svetainių kūrimo bei kitas išlaidas.

Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje išplėtotas paslaugų sektorius. UAB „Kuršėnų vandenys“ vykdo vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo veiklą. Per metus bendrovė išgauna 726 tūkst. m³/m geriamojo vandens ir parduoda 468 tūkst. m³/m, išvalo 847 tūkst. m³/m, eksploatuoja 43 vandenvietes, 76 gręžinius, kurių bendras pajėgumas 6114 tūkst. m³/m, 27 vandens gerinimo įrenginius, kurių bendras pajėgumas 2777 tūkst. m³, 28 biologinių nuotekų valymo įrenginius, kurių bendras pajėgumas 2582 tūkst. m³/m, nuotekų siurblių 52 vnt., kurių bendras pajėgumas 33157 tūkst. m³/m, vandentiekio tinklų 251 km, nuotekų tinklų 187 km, bendras aptarnaujamų vartotojų skaičius 8 309 gyventojai. Transporto ūkį sudaro 33 transporto priemonės.

Šiaulių rajonas yra patrauklus dėl patogaus susisiekimo bei gerai išvystyto magistralinių kelių ir geležinkelio tinklo. Šiaulių rajone miestus, miestelius, gyvenvietes jungia tankus kelių tinklas, vietinės reikšmės keliai, kurių danga dažniausiai yra žvyras. Rajone, lyginant su šalies ir apskrities rodikliais, gana mažas procentas kelių su patobulinta danga. Paskutiniu metu Šiaulių r. savivaldybėje mažėja keleivių vežimas viešojo naudojimo autobusais.

Žemės ūkis Lietuvoje buvo ir yra svarbi ūkio šaka. Jis svarbus ekonominiu, socialiniu, etnokultūriniu bei gamtos saugos požiūriu. Žemės ir maisto ūkis sukuria darbo vietas ir sudaro penktadalį viso Lietuvos eksporto. Šis sektorius glaudžiai susijęs su Lietuvos kaimu. Šiaulių r. sav., kur kaime gyvena 73 proc. rajono gyventojų, šios šakos svarba didesnė. Žemės ūkio bendrosios produkcijos (toliau – BŽŪP) gamyba Lietuvoje svyravo priklausomai nuo bendros ekonominės padėties ir pokyčių rinkoje. Didžiausias BŽŪP nuosmukis buvo 2010 m. Tais metais pagaminta BŽŪP 11,1 mažiau nei 2009 m. Nuo 2011 m. BŽŪP gamyba didėjo (3 priedo 51 lentelė). Įvykus rinkos pokyčiams Lietuvai įstojus į ES, keitėsi ir žemės ūkio specializacijos kryptis. Mažėjo gyvulininkystės produktų gamyba, didėjo augalininkystės, ypač grūdų, produkcijos gamyba. 2008 – 2014 m. Lietuvos BŽŪP struktūroje didėjo augalininkystės produkcijos lyginamasis svoris ir mažėjo gyvulininkystės. 2014 m. augalininkystės bendroji produkcija sudarė 61,4 proc., gyvulininkystės – 38,6 proc. (3 priedo 52 lentelė).

Šiaulių r. sav. žemės ūkio naudmenos užima 56,7 proc. bendro teritorijos ploto. Didžiąją jų dalį – 88 proc. – sudaro ariama žemė, 10,8 proc. užima pievos ir natūralios ganyklos. Pasėlių struktūroje dominuoja javai. Jų plotai 2006 – 2014 m. padidėjo 40 proc., 2011 – 2014 m. – 24,6 proc. ir 2014 m. jie pasėlių plotų struktūroje užėmė 96,9 proc. bendro pasėlių ploto (3 priedo 53 lentelė).

Gyvulininkystės bendrą produktų gamybą parodo sąlyginė gyvulininkystės produktų gamyba, t. y. gyvulininkystės produktai perskaičiuoti į pieną (N). 2006 – 2013 m. gyvulininkystės produktų perskaičiuotų į pieną (N) gamyba sumažėjo 18,2 proc. (3 priedo 54 lentelė). Šiaulių r. sav. pasirinkta kryptis atitinka jos vidinius išteklius ir optimalią naudą. Savivaldybėje pasiektas aukštas šalyje ir apskrityje, kurioje derlingos žemės, javų derlingumas. Javų derlingumas 100 kg iš 1 ha savivaldybėje 2012 m. buvo 50,1, 2013 m. – 40,8 ir 2014 m. – 47,5. Javų derlingumu 2014 m. apskrityje lenkė tik Joniškio r. sav. žemdirbiai (R23).

Vykdam žemės reformą ir keičiantis nuosavybės santykiams, keitėsi ir ūkio subjektų struktūra Lietuvoje, Šiaulių apskrityje ir savivaldybėje. 2009 – 2014 m. savivaldybėje žemės ūkio valdų skaičius sumažėjo 27,8 proc., fizinių valdų valdytojų skaičius – 28,9 proc. Didžiausias mažėjimas prasidėjo nuo 2011 m. Didėjo juridinių valdų valdytojų skaičius 63,9 proc. ir ūkininkų ūkių skaičius – 20,3 proc. Nuo 2007 ūkio (2009 m.) iki 2415 ūkio (2014 m.). Tokie patys pokyčiai vyko ir kituose teritoriniuose vienetuose (3 priedo 55 lentelė). Siekiant didinti ūkių efektyvumą, didelis dėmesys buvo skiriamas žemės plotų konsolidavimui. Tačiau 2014 m. valdos iki 5 ha Šiaulių r. sav. sudarė 66,4 proc., valdos nuo 20 iki 50 ha – 22,1 proc. Stambesnės (virš 20 ha) valdos sudarė tik 11,2 proc. (3 priedo 56 lentelė).

Mažėjant žemės ūkio valdų skaičiui, mažėjo ir žemės ūkio valdų narių skaičius. 2009 – 2014 m. šalyje jis sumažėjo 37,4 proc., Šiaulių apskrityje – 45,1 proc. ir savivaldybėje – 48,6 proc. 2011 – 2014 m. šalyje jis sumažėjo 34 proc., Šiaulių apskrityje – 40,2 proc. ir savivaldybėje – 45,5 proc., tačiau tuo pačiu metu didėjo ūkininkų ūkių narių skaičius, savivaldybėje jis padidėjo nuo 2 171 nario (2009 m.) iki 2 621 nario (2014 m.) arba 20,7 proc., 2011 – 2014 m. padidėjo 12,3 proc. (3 priedo 57 lentelė).

Modernizuojant žemės ūkį ir kylant darbo našumui, darbo jėgos poreikis gali mažėti, be to, vyksta darbo ir gamybos optimizavimo procesai, kurie įtakoja darbo jėgos perskirstymą. Kiek didesnę neigiamą įtaką darbo rinkai gali turėti mažėjantis valdų valdytojų išsilavinimas, kuris 2009 – 2014 m. Šiaulių r. sav. sparčiai mažėjo. Valdytojų su aukštuoju universitetiniu išsilavinimu sumažėjo 28,2 proc., su aukštuoju neuniversitetiniu – 25 proc., su aukštesniuoju – 34 proc., profesiniu – 30 proc. Spartus mažėjimas prasidėjo nuo 2011 m. Didėjo tik valdytojų, turinčių minimalų profesinį išsilavinimą, skaičius (3 priedo 58 lentelė)(R24).

2012 – 2014 m. blogėja ir ūkininkų demografinė struktūra. Ūkininkų skaičius minėtu laikotarpiu pakito nežymiai – sumažėjo 8 asmenimis, tačiau iki 40 metų ūkininkų skaičius sumažėjo 4,3 proc., nuo 40 iki 55 – 24 proc. Ūkininkų virš 55 metų skaičius padidėjo 14,9 proc. (3 priedo 59 lentelė)(R25).

Šiaulių r. sav. ūkininkai 2010 – 2014 m. keičia ūkio specializaciją ir prisitaiko prie rinkos pokyčių. Ūkių, kuriuose augalininkystė buvo kaip pagrindinė žemės ūkio šaka, skaičius padidėjo nuo 1 243 ūkių (2010 m.) iki 3 177 ūkių (2014 m.) arba 2,5 karto. Specializuotų gyvulininkystės ūkių skaičius padidėjo 80,5 proc. Sparčiai didėjo miškininkystės ūkių – 30 kartų, žemės išteklių kasybos arba gamybos – 5 kartus. Didėjo ūkių, kuriuose alternatyvi žemės ūkiui veikla yra pagrindinė veiklos rūšis. Jų skaičius nuo 4 ūkių padidėjo iki 50 ūkių. 632 ūkiai vykdė papildomą alternatyvią žemės ūkiui veiklą (3 priedo 60 lentelė). Panašūs pokyčiai vyko šalies ir Šiaulių apskrities mastu. Šiaulių rajono žemės ūkio skyriaus ir VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis duomenų apie užsiimančių žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu nėra.

VšĮ „Ekoagros“ duomenimis Šiaulių rajono savivaldybėje 2011 m. ekologiškai ūkininkavo 28 ūkiai, 2014 m. – 20 ūkių, šių ūkių skaičius per minėtą laikotarpį sumažėjo 28,6 proc.

VVG teritorija užima 99,3 proc. savivaldybės teritorijos, joje gyvena 73 proc. savivaldybės gyventojų, todėl dauguma ūkio subjektų, verslo objektų ir gyventojų, dirbančių pagal individualios veiklos verslo liudijimą arba pažymą, vykdo veiklą VVG teritorijoje. VVG teritorijoje sėkmingai plėtojama ekonomika. Sąlyginai aukštas verslumo lygis, veikia stambios įmonės, kurios gamina, perdirba ir realizuoja pagamintą galutinį produktą. Šiaulių rajone veikiančių stambių įmonių veiklos spektras gana platus – nuo baldų gamybos ir prekybos jais, mėsos perdirbimo, statybos darbų, duonos ir pyragų gaminių ir kt. Rajono savivaldybėje didėja mažų ir vidutinių įmonių įtaka. Čia sukuriamas vis didesnė bendrojo vidaus produkto dalis. Verslumo nustatymui skaičiuojamas MVĮ skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų. Pagal šį rodiklį Šiaulių r. sav. yra lyderė tarp apskrities rajonų savivaldybių.

2014 m. pradžioje buvo įregistruotos 1 373 MVĮ, o veiklą vykdė tik 631 įmonė arba 45,9 proc. įregistruotų įmonių. Reikalinga išsami ir gilesnė analizė nustatyti priežastims, kurios įtakoja veiklos

nevykdymą. Nors Šiaulių rajono savivaldybė įgyvendina smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo programą, kasmet teikiama parama rajono verslininkams, tačiau ji turėtų būti plečiama ir didinama.

VVG teritorijos žemdirbiai sparčiai didina žemės ūkio šakos efektyvumą. Nors dirvos našumu savivaldybė atsilieka nuo dalies apskrities rajono savivaldybių, tačiau javų derlingumas 100 kg iš 1 ha savivaldybėje 2012 m. buvo 50,1, 2013 m. – 40,8 ir 2014 m. – 47,5. Javų derlingumu 2014 m. apskrityje lenkė tik Joniškio r. sav. žemdirbiai. Neatsižvelgiant į pasiektus rezultatus, dalies kaimo vietovių gyventojų netenkina ekonominės būklės lygis. VVG teritorijoje vyrauja vidutinės verslo įmonės (93 proc.), kuriose dirba nuo 9 iki 49 darbuotojų, stambesnių įmonių, kuriuose dirba nuo 49 iki 249 darbuotojų – tik 7 proc. Yra tik 1 stambi Ūkininko K. Jusčiaus įmonė (dabar Baltic Champs, UAB), kurioje dirba 506 darbuotojai. Vietos gyventojai norėtų plėtoti tolygesnę verslų plėtrą atokesnėse nuo Šiaulių miesto teritorijose, gauti didesnę paramą pradedant verslą, mažesnių trukdžių, įgyvendinant sumanytus verslo projektus. VVG teritorijoje verslo atstovai didžiąją paramos dalį norėtų skirti investicijoms į įrangą, turto įsigijimui, 10 proc. – inovacijoms, apie 4 proc. – energetiniams projektams (anketų analizė). Siekdami mažinti aplinkos taršą ir atsižvelgdami į klimato kaitos padarinius, gerinant ekonominę būklę, gyventojai norėtų, kad būtų kuriamos naujos darbo vietos, skatinamos investicijos, skatinamas smulkus ir vidutinis verslas, didėtų gyventojų pajamos, būtų sudarytos sąlygos, skatinančios jaunimą pasilikti VVG teritorijoje. Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniam poreikiui ir jam prioriteto tvarka suteikė pirmą vietą „Skatinti smulkaus verslo plėtrą, bendradarbiavimą ir rinkų paiešką, panaudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, kuriant darbo vietas, sprendžiant jaunimo ir kitų gyventojų užimtumo ir nedarbo problemas, mažinant skurdo riziką kaimo vietovėse“. Minėto poreikio įgyvendinimui VPS yra numatyta vizija, prioritetas, priemonės ir veiklos sritys. VPS vizijoje siekiama, kad „stiprės esami ir kursis nauji verslai, padidės galimybės dirbti bei užsidirbti kaime“, numatytas pirmas prioritetas su priemonėmis ir veiklos sritimis tai leis pasiekti.

2.5.	VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai
------	--

Šiuo metu nevyriausybinių organizacijų VVG teritorijoje yra vienas svarbiausių veiksmų, skatinančių vietovės plėtrą ir vystymąsi. VVG teritorijoje NVO skaičius per 2011–2014 m. išaugo nuo 92 iki 106, arba 15,2 proc. Nevyriausybinių organizacijų, tarpininkaudamos tarp viešojo ir privataus sektorių, apima visas laisva piliečių valia įkurtas pilietines organizacijas, suburdamos panašių interesų asmenis ar jų grupes. Nevyriausybinių organizacijų, tapdamos vis svarbesne visuomenės dalimi VVG teritorijoje, ne tik plečia savo veiklos spektrą, orientuodamosi į skirtingas visuomenės problemas, bet ir atlieka svarbų vaidmenį, pritraukiant valstybės ir privataus sektoriaus dėmesį ir lėšas į tas problemas, kurios iki tol nebuvo sprendžiamos ar tai buvo daroma nepakankamai efektyviai. NVO veiklos kryptys apima kultūrą ir poilsį, švietimą, sveikatos apsaugą, socialines paslaugas, aplinkosaugą, filantropiją ir savanorių veiklos plėtrą, religiją, verslą ir kt.

Aktyvinant kaimo gyventojų veiklą – tiek kaimo bendruomenių, tiek kitų nevyriausybinių organizacijų vaidmuo yra labai reikšmingas kaimo vietovėse, ypačiai jų rengiami ir įgyvendinami projektai, susiję su darnios kaimo plėtros nuostatų įgyvendinimu praktikoje. NVO projektai skatina aktyvų kaimo žmonių dalyvavimą tiek valdymo procesuose, tiek savo vietovės ir krašto puoselėjimo bei kultūros išsaugojimo srityse. Įgyvendinant „Šiaulių rajono vietos plėtros strategiją“ pagrindiniai projektų pareiškėjai buvo NVO. Per 2011 – 2014 m. buvo parengti ir įgyvendinti 79 projektai, kurių vertė siekė 7 920 307,85 Lt (3 priedo 61 lentelė) (R26). Dėl NVO iniciatyvos, įgyvendinant minėtus projektus, buvo sutvarkytos NVO veiklai būtinos patalpos, įkurti parkai, stadionai, vaikų žaidimo aikštelės, viešosios erdvės vietos gyventojų poreikių tenkinimui, išplėtotą NVO veiklą, padidintas gyvenamosios vietovės patrauklumas, sukurta socialinė pridėtinė vertė. Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje vis aktyviau į socialinių paslaugų teikimą įsitraukia nevyriausybinių organizacijų. Taip siekiama sudaryti sąlygas neįgaliesiems gauti paslaugas kuo arčiau gyvenamosios vietos, skatinami paslaugų teikėjai būti aktyviais ir bendrauti su savivaldybėmis. NVO aktyviai dalyvauja įgyvendinant

įvairius projektus, gautas lėšas iš įvairių šaltinių naudoja socialinių paslaugų organizavimui, kas padeda dalinai įveikti socialinę atskirtį. Tarpininkaudami sprendžiant įvairias socialines problemas, įtraukia gyventojus į bendruomenės veiklą. Tokioje projektinėje veikloje dalyvauja 13 nevyriausybinių organizacijų, kurios vienija virš 1 700 narių, atstovauja jų interesus, sprendžia jų problemas. Iš jų galima paminėti: Šiaulių rajono neįgaliųjų draugija, VšĮ „Pagalbos ir informacijos šeimai tarnyba“, Šiaulių rajono išsėtinės sklerozės draugija, VšĮ „Šiaulių Kurčiųjų reabilitacijos centras“, Asociacija „Aukštelkės specialiosios olimpiados klubas“ ir kt. Pavyzdžiui, Šiaulių rajono neįgaliųjų draugija vienija 445 narius, iš jų: 53 nariai turi visišką negalią. Socialines paslaugas draugijoje teikia 11 kvalifikuotų specialistų, turinčių socialinio darbo teikimo patirties. Draugija turi 8 padalinius (Kuršėnai, Gruzdžiai, Kužiai, Aukštelkė, Bubiai, Kairiai, Žadžiūnai ir Meškuičiai).

2011 – 2014 m. Šiaulių r. savivaldybėje sumažėjo 1 ikimokyklinio ugdymo įstaiga, šiuo metu veikia 9, vietų skaičius jose mažėjo 7 vietomis. Tuo tarpu apskrityje įstaigų skaičius mažėjo Akmenės rajono savivaldybėje, padidėjo Joniškio, Kelmės rajonų savivaldybėse, kitose savivaldybėse išliko tas pats skaičius, atitinkamai kito ir vietų skaičius (3 priedo 62 lentelė).

Bendrojo ugdymo mokyklų 2011 – 2014 m. Šiaulių r. savivaldybėje sumažėjo 1 mokykla, mokinių skaičius ženkliai sumažėjo (19 proc.). Apskrityje įstaigų skaičius labiausiai sumažėjo Kelmės rajono savivaldybėje – net 7 mokyklomis, Šiaulių m. sav. – 5 mokyklomis, mokinių skaičius per tą patį laikotarpį mažėjo visose apskrities rajono savivaldybėse (R27).

Šiaulių rajone nėra aukštesniųjų mokyklų, kolegijų ar universitetų, tačiau šalia esančiame Šiaulių mieste veikia net keletas aukštojo ir aukštojo neuniversitetinio mokslo įstaigų: Šiaulių universitetas, Šiaulių valstybinė kolegija, Vakarų Lietuvos verslo kolegija (Šiaulių skyrius) bei Šiaurės Lietuvos kolegija.

Šiaulių rajone veikia Viešoji įstaiga Kuršėnų politechnikos mokykla, kurios pagrindinė veikla – pagrindinis profesinis, darbo rinkos profesinis, neformalusis suaugusiųjų mokymas ir kvalifikacijos tobulinimas, kuri 2014 m. parengė 156 specialistus (3 priedo 63 lentelė).

Ikimokyklinio ugdymo programas Šiaulių r. sav. vykdo lopšeliai–darželiai, kurių skaičius tiek Šiaulių rajone, tiek VVG teritorijoje per 2011 – 2014 metus nekito, tuo tarpu reikia pastebėti, kad vaikų skaičius per tą patį laikotarpį Šiaulių rajone išaugo 105 vaikais, VVG teritorijoje – 46 vaikais (1, 2 priedas, 3 priedo 64 lentelė).

Veikia po 1 pradinę mokyklą Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje. Įgyvendinus švietimo reformas, pagrindinių mokyklų skaičius per 2011 – 2014 m. Šiaulių r. sav. išaugo iki 19, VVG teritorijoje – iki 16, tuo pačiu moksleivių skaičius Šiaulių r. sav. padidėjo 138 vaikais, VVG teritorijoje sumažėjo 138 vaikais. Pastebimas didelis vidurinių mokyklų moksleivių skaičiaus sumažėjimas Šiaulių rajone – net 82 proc., VVG teritorijoje – 54 proc. Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje gimnazijų skaičius per minėtą laikotarpį išliko nepakitęs, moksleivių skaičius sumažėjo 12 proc., VVG teritorijoje – 17 proc. (R28).

Neformaliojo vaikų švietimo paskirtis – tenkinti mokinių pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais. Šiaulių rajono neformaliojo ugdymo įstaigose programas vykdo meno, kūrybos ir sporto mokyklos. Mokinių skaičius per 2011 – 2014 m. laikotarpį Kuršėnų meno mokykloje išaugo 7,6 proc., ženkliai dailės skyriuje – 22,8 proc., tuo pačiu laikotarpiu sumažėjo 14,3 proc. Kuršėnų sporto mokykloje, Kuršėnų kūrybos namuose – 8,7 proc. (3 priedo 65 lentelė). Vaikų muzikos, dailės, meno, sporto ar kitoje mokykloje išeita ilgalaikio meninio ugdymo programa yra pripažįstama kaip profesinio mokymo modulis.

Vienos iš svarbiausių paslaugų vietos gyventojams yra sveikatos įstaigų teikiamos paslaugos, jų kokybė bei prieinamumas. Pagrindinės rajono ligoninės yra įsikūrusios Kuršėnų mieste, jos aptarnauja visos Šiaulių rajono teritorijos gyventojus, tarp jų ir VVG gyventojus, jose kasmet šiomis paslaugomis pasinaudoja virš 140 tūkst. vietos gyventojų. Veikia 3 dantų priežiūros įstaigos Šiaulių rajono teritorijoje ir aptarnauja visus vietos gyventojus (3 priedo 66 lentelė).

VVG teritorijoje veikia 6 ambulatorijos, kuriose apsilanko kasmet virš 20 tūkst. VVG teritorijos gyventojų. Veikia 14 medicinos punktų, kurie kasmet aptarnauja virš 30 tūkst. vietos gyventojų, 4 šeimos gydytojų kabinetai, kuriuose apsilanko virš 20 tūkst. VVG teritorijos gyventojų. 2011 – 2014

m. minėtų sveikatos įstaigų skaičius Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje nekito, kito tik apsilankymų skaičius (R29).

Lietuvos statistikos departamento duomenimis didžiausias bibliotekų skaičius Šiaulių apskrityje yra Šiaulių rajone, kuris 2011 – 2014 m. laikotarpiu išliko nepakitęs. Nekito bibliotekų skaičius Radviliškio rajono ir Šiaulių miesto savivaldybėse. Per nagrinėjamą laikotarpį didžiausias padidėjimas buvo Akmenės r. sav. – 21 proc., kitose savivaldybėse didėjo nežymiai (3 priedo 67 lentelė).

2014 m. Šiaulių apskrityje kultūros centrų skaičius buvo didžiausias, t. y. po 14 centrų įsikūrę Šiaulių r. sav., Joniškio r. sav., Kelmės r. sav., Pakruojo r. sav., mažiausias Radviliškio r. sav., Šiaulių r. sav. – po 2 centrus. Šiaulių rajone per nagrinėjamą laikotarpį 1 centras buvo uždarytas.

Šiaulių apskritis nėra gausi muziejų skaičiumi (po 1–2 centrus savivaldybėje). Šiaulių rajono savivaldybėje yra 1 centras (R30).

Šiaulių rajono savivaldybės viešoji biblioteka, turinti 30 filialų, iš kurių 28 filialai VVG teritorijoje, veikiantys kiekvienoje seniūnijoje. Didžiausias bibliotekų skaičius VVG teritorijoje yra Kuršėnų kaimiškojoje seniūnijoje (3 priedo 68 lentelė) (R31). Gyventojus labiau domina bibliotekų veikla, jų teikiamos paslaugos. Rajono savivaldybės viešoji biblioteka ir jos filialai teikia gyventojams visų rūšių informaciją, leidžiančią jiems naudotis ir šiuolaikinėmis informacijos bei komunikacijos technologijomis. Kuršėnų miesto bibliotekoje įkurta interneto skaitykla, Kairių filiale – viešas interneto centras. Kužių, Meškuičių, Raudėnų filialuose – viešojo interneto prieigos taškai. Nemokamomis interneto paslaugomis gali naudotis visi rajono gyventojai. Atidarytos viešos interneto prieigos Gilaičių, Voveriškių, Bubių, Gruzdzlių A. Griciaus, Ginkūnų, Šakynos, Kairių, Romučių, Ringuvėnų filialuose, Kuršėnų miesto bibliotekoje.

Kultūros centras su 14 filialų, kurių 13 yra VVG teritorijoje, veikiantys kiekvienoje seniūnijoje, puoselėja etninę kultūrą, mėgėjų meną, plėtoja švietėjišką pramoginę veiklą, tenkina vietos gyventojų kultūrinius poreikius, organizuoja profesionalaus meno sklaidą.

Kultūros centras tenkina sociokultūrinius vietos bendruomenės poreikius, koordinuoja mėgėjų meno kolektyvų, studijų, būrelių veiklą, organizuoja koncertus, spektaklius, valstybinių švenčių, atmintinų datų, kalendorinių švenčių minėjimus, parodas, šokių vakarus, etninius ir kitokio pobūdžio renginius, vykdo profesionalaus meno sklaidą.

Šiaulių rajone, Kuršėnuose veikia Kalendorių muziejus, priklausantis Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centrui bei įsikūręs jo patalpose. Šiuo metu Kalendorių muziejuje sukaupti 4822 eksponatai, pagalbiniam fonde – 85. Kasmet muziejų aplanko keli tūkstančiai lankytojų, priimamos ekskursijos. Pagrindinė socialinių paslaugų organizatorė yra Šiaulių rajono savivaldybė. Rajone paslaugas teikia biudžetinės, viešosios įstaigos, seniūnijos ir nevyriausybinės organizacijos. Poreikį paslaugoms vertina seniūnijose bei socialinės globos įstaigose dirbantys socialiniai darbuotojai. Pagrindiniai socialinių paslaugų teikėjai yra savivaldybės biudžetinės įstaigos: Šiaulių rajono savivaldybės Socialinių paslaugų centras, Kuršėnų vaikų globos namai, viešosios įstaigos: VšĮ „Šiaulių rajono pirminės sveikatos priežiūros centras“, VšĮ „Kuršėnų ligoninė“, VšĮ „Dienos centras sutrikusio intelekto asmenims“ (3 priedo 69 lentelė) (R32).

VVG teritorijoje kintant demografinėi situacijai, poreikis socialinėms paslaugoms nemažėja. Kadangi didėja pensinio amžiaus asmenų skaičius, palaipsniui didėja ilgalaikės socialinės globos paslaugų poreikis, kuris šiandien yra tenkinamas. Problema išlieka su suaugusiais socialinės rizikos asmenimis, kuriems savivaldybėje nėra įstaigos (nakvynės namų, laikino apgyvendinimo įstaigų), galinčios teikti trumpalaikės socialinės globos paslaugas.

Jei socialinės globos paslaugų teikimo klausimas senyvo amžiaus bei asmenims su negalia sprendžiamas, tai pagalbos teikimo klausimas socialinės rizikos suaugusiems asmenims lieka atviras. Rajone nėra įstaigos, galinčios laikinai apgyvendinti šios grupės asmenis. Problema itin paaštrėja, kai atsiranda sveikatos sutrikimai. Šiandien savivaldybė netenkina socialinių paslaugų poreikio suaugusiems socialinės rizikos asmenims benamystės ir kitais probleminiais atvejais, neteikiamos dienos socialinės globos asmens namuose paslaugos, kurių gavėjais galėtų būti suaugę asmenys su

negalia ir senyvo amžiaus asmenys, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka nustatytas slaugos poreikis ir visiško nesavarankiškumo lygis.

Ateityje turi būti teikiamos kokybiškos, prieinamos ir pakankamos apimties paslaugos visoms VVG teritorijos gyventojų socialinėms grupėms, padedančios sumažinti socialinės atskirties bei užimtumo problemas. Socialinės paslaugos turi būti orientuotos į tuos asmenis, kuriems jų tikrai reikia. Tikslinga atkreipti dėmesį į suaugusius socialinės rizikos asmenis, kuriems šiandien socialinės globos paslaugų teikimo įstaigos nėra. Taip pat labai aktualus yra bendradarbiavimo tarp valstybinių, savivaldybės, nevyriausybinių ir privačių organizacijų, kurios teikia socialines paslaugas, plėtojimas. Analizuojant socialines paslaugas teikiančių darbuotojų darbo efektyvumą ir įvertinus, kad VVG teritorija yra kaimiška, siekiant, kad teikiamos paslaugos būtų efektyvios ir savalaikės, seniūnijų socialiniams darbuotojams būtina transporto priemonė. Siekiant kokybiško darbo, įvertinus situaciją teritoriniu principu, būtini papildomi socialinių darbuotojų etatai darbui su socialinės rizikos šeimomis.

Vertinant VVG teritorijos socialinę demografinę situaciją, prioritetinės socialinių paslaugų plėtros kryptys yra:

1. Dienos socialinės globos paslaugos pagyvenusiems, vaikus auginančioms šeimoms, patyrusioms socialinę riziką;
2. Pagalbos į namus paslaugos pagyvenusiems ir neįgaliesiems rajono gyventojams;
3. Socialinės priežiūros paslaugos (laikino apgyvendinimo) socialinės rizikos suaugusiems asmenims, kurie dėl įvairių priežasčių neturi kur ar negali vieni gyventi;
4. Socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo namuose paslaugų plėtojimas vaikus auginančioms šeimoms, patyrusioms socialinę riziką;
5. Bendradarbiavimas su nevyriausybėmis organizacijomis, plėtojant paslaugų neįgaliesiems bei senyvo amžiaus asmenims teikimą.

Šiaulių rajoną aptarnauja Šiaulių rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba ir 5 ugniagesių komandos: Bazilionų, Gruzdžių, Meškuičių, Paežerių, Žarėnų (3 priedo 70 lentelė). 2011 – 2014 m. minėtų įstaigų skaičius išliko nepakitęs. Gaisrų skaičius Šiaulių r. sav. ir VVG teritorijoje 2011 – 2014 m. išaugo 22 proc.

Viešąją tvarką, visuomenės ir eismo saugumą, nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevenciją bei kitas policijai priskirtas funkcijas Šiaulių rajone atlieka Šiaulių miesto ir rajono policijos komisariatas bei jam pavaldūs komisariato struktūriniai vienetai: centro, pietinė, kaimiškoji, Kuršėnų policijos nuovados. VVG teritorijoje Šiaulių rajono policijos komisariato duomenimis 2011 m. policijos rėmėjų (suaugusiųjų) buvo 49, 2014 m. – 45, 2011 m. saugios kaimynystės grupių buvo 16, 2014 m. – 22.

Per 2011 – 2014 m. nusikalstamumas išaugo visose Šiaulių apskrities savivaldybėse, didžiausias jų buvo Radviliškio r. sav. – 21 proc. Šiaulių r. sav. nagrinėjamu laikotarpiu pastebimos teigiamos tendencijos, nusikalstamumas sumažėjo 12 proc. (3 priedo 71 lentelė).

Šiaulių r. sav. duomenimis 2014 m. rajone veikė 21 sporto organizacija, kurias jungia 1425 nariai, VVG teritorijoje veikia 9 organizacijos, jas sudaro 524 nariai. Per 2011 – 2014 m. laikotarpį Šiaulių rajone šių organizacijų skaičius sumažėjo: 16 proc. – sporto organizacijų, 28 proc. – organizacijas jungiančių narių skaičius, tuo tarpu VVG teritorijoje – 10 proc. sporto organizacijų, 36 proc. jų narių (3 priedo 72 lentelė). Skaitlingiausios sporto organizacijos narių skaičiumi Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje yra Kuršėnų mieste, VVG teritorijoje Meškuičių seniūnijoje.

Valstybės institucijų VVG teritorijoje nėra.

Kultūros centras 2014 m. jungia 23 meno mėgėjų kolektyvus, jų skaičius per 2011 – 2014 m. nuo 19 padidėjo iki 23. Taip pat padidėjo meno kolektyvų dalyvių skaičius (3 priedo 73 lentelė)(R33). Nors per nagrinėjamą laikotarpį mažėjo renginių skaičius, tačiau dalyvavusių renginiuose žiūrovų skaičius ženkliai padidėjo ir siekė 74,2 proc. Tokios tendencijos pastebimos ir VVG teritorijoje. 2014 m. didžiausias kolektyvų skaičius buvo Bazilionų, Gilaičių filiale – po 10 kolektyvų, didžiausias renginių žiūrovų skaičius – Bridų, Gilaičių, Ginkūnų, Meškuičių filialuose.

Bazilionių filialo veikla atspindi visų VVG teritorijoje esančių filialų veiklą, kuriame organizuojamos pagrindinės šventės: Kurtuvėnų klojimų teatrų festivalis, visų Bubių seniūnijos miestelių didžiosios šventės, valstybinių švenčių minėjimai, Užgavėnės, velykiniai renginiai vaikams, šeimų vakaronės, Joninių gegužinės, eglutės įžiebimo, kraštiečių šventės, seniūnijos ūkininkų šventės, valstybės diena, mokslo žinių šventė Bazilionuose, naujametiniai šokių vakarai jaunimui.

Teatro kūryba pozityvi – teikianti gyvenimą, žmogų ir tikrąsias vertybes, ugdanti jaunuosius menininkus. Bazilionių filialo Mėgėjų teatro 2012 m. kolektyvas tapo vienu iš pretendentu „Aukso paukščiui“ nominacijoje „Geriausias suaugusiųjų mėgėjų teatras ir vadovas“.

Gruzdžių filiale veiklą vykdo Suaugusiųjų dramos ratelis, Micaičių filiale veikia Suaugusiųjų dramos kolektyvas III kateg. Dramos kolektyvas gyvuoja nuo pat kultūros namų įsikūrimo Micaičiuose. Jame vaidina 10 saviveiklinio teatro mėgėjų. Daug spektaklių suvaidinta ne tik savo scenoje, bet ir išvykose. Ne kartą kolektyvas buvo kviečiamas dalyvauti Šiaulių apskrities klojimo teatrų festivalyje Kurtuvėnuose.

Kuršėnų meno mokykla savo veiklą vykdo 5 rajono vietovėse: Gruzdžiuose, Kairiuose, Kužiuose, Raudėnuose, Bubiuose. Kuršėnų meno mokyklos dailės skyriuje besimokančiųjų skaičius didėja, per 2011 – 2014 m. jis padidėjo 22,8 proc.

Kino teatras „Forum Cinemas Šiauliuose“ įsikūręs tik Šiaulių mieste, VVG teritorijoje kino teatrų nėra. VVG teritorijos gyventojai „Forum Cinemas“ Šiauliuose kiekvieną savaitę gali pamatyti kino premjeras.

Tinkamai saugomas ir prižiūrimas kultūros paveldas padeda formuoti rajono įvaizdį, prisideda prie turizmo plėtojimo, gyventojų verslumo skatinimo. Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje yra daugiau kaip 470 kultūros paveldo objektų, esančių kultūros paveldo registre, iš jų: 214 yra valstybės saugomų sąraše, 13 – nekilnojamojo kultūros paveldo. Didžiausią rajono nekilnojamojo kultūros paveldo dalį (daugiau kaip 200 objektų) sudaro senosios kapinės ir kitos laidojimo vietos. Tarp archeologijos ir mitologijos paveldo objektų – piliakalniai, pilkapiai, senovės gyvenvietės, religinio kulto vietos. Architektūriniai objektai – statiniai, jų dalys, priklausiniai, statinių kompleksai ir ansambliai. Monumentų sąraše daugiau kaip 50 kryžių, koplytstulpių ir stogastulpių Kryžių kalne, kuris 2007 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 659 įrašytas į Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą. Svarbią kultūros paveldo dalį sudaro dailės vertybės, dauguma jų išlikę ir saugomos rajono bažnyčiose.

Kultūros paveldo objektų būklės kitimo tendencijos stipriai priklauso ir nuo žmogiškos veiklos – visų pirma nuo kultūros paveldo objektų savininkų, valdytojų požiūrio į paveldą, o taip pat paveldo apsauga besirūpinančių institucijų veiklos. Nuolat tikrinama kultūros paveldo objektų būklė, informacija teikiama Kultūros paveldo departamento Šiaulių teritoriniam padaliniui. Renkama informacija apie objektus, turinčius kultūros vertybių požymių, siekiama išsiaiškinti išnykusius arba dingusius kultūros paveldo objektus. Yra vykdoma šviečiamoji veikla, kultūros paveldo sklaida ir pažinimas. Kaupiama, sisteminama ir skleidžiama informacija apie kultūros vertybes, jų apsaugą, informuojama visuomenė apie jų būklę, problemas. Teikiama informacija studentams, gidams, kaimų bendruomenėms, Liaudies kultūros centrui, Šiaulių miesto ir rajono turizmo informacijos centrams. Paveldo objektų savininkai ir valdytojai informuojami paveldosaugos, tvarkybos bei priežiūros darbų klausimais.

Šiaulių rajone veikia Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centras, kurio pagrindinė veikla krašto tradicijų, papročių, tradicinių amatų išsaugojimas, atgaivinimas ir perimamumas. Centras organizuoja drožėjų kūrybines stovyklas, vedami seminarai, edukaciniai užsiėmimai, organizuojamos tautodailininkų parodos. Iš viso centras jungia 75 tautodailininkus. Vyksta edukaciniai keramikos užsiėmimai, kurio metu lankytojai tautodailininkų mokomi iš molio nusižiesti ar nusilipdyti, iš vytelių nusipinti savo darbėlių, išsiausti juostelę, kuriuos kaip suvenyrus parsiveža namo. Švenčių metu suaugusiems leidžiama pabandyti dirbti su staklėmis, o vaikams – su moliu, šios paslaugos teikiamos nemokamai. Centre mokoma amatų, vykdomos keramikos

edukacinės programos (nesertifikuotos) Šiaulių rajono ir visos šalies moksleiviams, siūloma atskira edukacinė programa suaugusiems.

Amatų paslaptys buvo perduodamos iš kartos į kartą (tėvo sūnui ar meistro mokiniui). Šiaulių rajonas gali pasigirti dideliu būriu amatininkų, kurie atgaivina ir plėtoja tradicinius amatus. Šiaulių rajone šiuo metu 35 juridiniai ir fiziniai asmenys yra sertifikavę tautinio paveldo produktus (3 priedo 74 lentelė). Tautinio paveldo produktų sąrašas yra labai platus, dominuoja maisto produktai: grietinė, sviestas, varškė, varškės sūris, saldus sūris, rūkytas sūris, keptas sūris, indai: ąsočiai, dubenys, puodeliai, lėkštės, puodai, lėkštės ir kt.

Šiaulių rajone savivaldybės kultūros centras kasmet organizuoja šiuos tradicinius renginius: šventę „Teatro uždangą praskleidus“, tradicinę Joninių šventę, Tarptautinę muzikos ir Tarptautinę pagyvenusių žmonių dienos šventę, Džiazo muzikos festivalį „Džiazo vakaras“, XIV Senujų amatų šventę Dirvonėnų parke ir kt. VVG teritorijoje esantys filialai organizuoja tradicinius tos vietovės renginius, didžiausias jų skaičius: Bridų, Gilaičių filialuose, kuriuose švenčiama tradicinė vasaros šventė „Sveika, vasara“, tradicinė Joninių (Rasos) šventė ir kt., į kuriuos susirenka didelis skaičius dalyvių (3 priedo 75 lentelė).

Kaimiškiosios bendruomenių organizacijos, kitos NVO siekia išjudinti vietos gyventojus iš kasdienės rutinos, telkti juos bendrai veiklai, skatina patiems ieškoti kelių ir būdų spręsti savo ekonomines, socialines, aplinkosaugas, kultūrinio gyvenimo, švietimo problemas. Šiuo metu bendruomenių veikloje dominuoja kultūrinė veikla. Tokia veikla padeda sutelkti žmones, sukurti bendruomeniškumo atmosferą, sumažinti priešišumą ir nepasitikėjimą. NVO veikla prasideda būtent nuo kultūrinių renginių organizavimo (tradicinių švenčių, sporto varžybų, festivalių ir kt.).

NVO kultūrinė veikla VVG teritorijoje gana plati, kiekvienoje seniūnijoje veikia kaimo bendruomenės, kitos NVO, kurios labai plačiai papildo kultūrinę veiklą savo organizuojamais renginiais. Skaitlingiausios NVO skaičiumi yra Kužių, Šiaulių kaimiškoji seniūnijos, kuriose kasmet vyksta iki 40 tradicinių renginių, kurie pritraukia didelį skaičių lankytojų (3 priedo 76 lentelė).

Gyvenimo kokybę lemia įvairūs veiksniai. Svarbiausi iš jų yra kokybiškas viešųjų paslaugų – švietimo bei sveikatos priežiūros – užtikrinimas, prieinamumas ir kokybė. Svarbus vaidmuo tenka, ar tam tikroje teritorijoje yra sudarytos sąlygos kokybiškam, įvairių gyventojų grupių poreikius atitinkančiam laisvalaikiui organizuoti. Pastaruoju metu prasidėjęs visuomeninis judėjimas kelia reikalavimą, kad vietos gyventojas turėtų galimybę įsitraukti į visuomeninę ir bendruomeninę veiklą, dalyvauti sprendžiant bendruomenei aktualias problemas. Kokybiškos bei prieinamos viešosios paslaugos yra viena iš sąlygų kvalifikuotos ir motyvuotos darbo jėgos pritraukimui į VVG teritoriją. Minėtų problemų sprendimui materialinį pagrindą sudaro socialinės infrastruktūros ir kultūros išteklių būklė.

VVG teritorijoje aktyvėja visuomeninių nevyriausybinų organizacijų veikla. Jos daro didelę įtaką vietos gyventojų socialinei įtraukčiai, kultūrinio gyvenimo aktyvinimui ir organizavimui. Jaunimo ugdymo, sveikatos apsaugos ir kitos socialinių paslaugų veiklos apima visą VVG teritoriją, tačiau analizės rezultatai rodo, kad VVG teritorijos vietovių gyventojų netenkina socialinis gyvenimas, kultūros ir infrastruktūros lygis. Vietos gyventojai norėtų, kad būtų užtikrinamas saugumas gyvenviečių ir vienkienių gyventojams, geriau būtų vykdoma esamų poilsio, kultūros ir sporto vietų priežiūra, būtų steigiamos švietimo įstaigos, kurios rūpintųsi jaunimo laisvalaikio ir užimtumo organizavimu. Norėtų, kad būtų gerinamos ir prieinamos sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos priemonės ir gerinama jų kokybė. Vietos gyventojai prioriteto tvarka nustatė šiuos poreikius:

- Skatinti nevyriausybinų organizacijų socialinę, ekonominę veiklą, sprendžiant vietos gyventojų poreikius, kuriant ir tvarkant mažąją viešąją infrastruktūrą, pritaikant ją ekonominei, socialinei, kultūrinei veiklai;

- Ugdyti vietos gyventojų įgūdžius, vykdant mokymus, patirties sklaidą, keliant kvalifikaciją, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis;

- Puoselėti krašto identiteto, kultūros ir tradicijų savitumo išsaugojimą.

Minėtų poreikių įgyvendinimui VPS numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. VPS vizijoje siekiama, kad „vietos gyventojai turės galimybes naudotis kokybiškesnėmis ir labiau prieinamomis socialinėmis paslaugomis, gražės ir tvarkysis kaimo aplinka, bus išsaugotas autentiškas kraštovaizdis, kaimo žmonės aktyviau reikšis bendruomeniškoje veikloje, dalyvaus puoselėjant kultūrą ir krašto tradicijas“, numatyti prioritetai, priemonės, veiklos sritys tai leis pasiekti.

2.6.	VVG teritorijos gamtos išteklių analizė
------	---

Šiaulių rajonas yra Lietuvos šiaurės vakarų dalyje – Rytų Europos lygumos pakrastyje, Lietuvos vidurio žemumoje. Šiaulių rajone susikerta 3 fizinių–geografinių rajonų ribos – Rytų Žemaitijos plynaukštės Žemaičių aukštumos šlaito, Ventos vidurupio žemumos ir Mūšos–Nemunėlio žemumos ribos. Nors rajone vyrauja žemumos, fiziniu–geografiniu požiūriu gana įvairus– nuo kalvoto iki banguotų lygumų. Aukščiausia rajono vieta – netoli Bubių esantis Girnikų kalnas – 183,4 m, žemiausia – Šakynos žemuma – 82 m virš jūros lygio.

Rajono teritorijoje vyraujančios žemumos, žemės našumo balas 45,3, tad tinkamos žemdirbystei, todėl čia gausu žemės ūkio bei jo produktų perdirbimo įmonių. Šiaulių r. sav. žemės ūkio naudmenos užima 56,7proc. bendro teritorijos ploto. Didžiąją jų dalį – 88 proc. sudaro ariama žemė, 10,8 proc. užima pievos ir natūralios ganyklos (3 priedo 77 lentelė). Šiaulių r. sav. nusausta žemė apima 99 216,57 ha, drėkinama žemė – 68,32 ha.

Šiaulių r. sav. žemės ūkio naudmenų plotai, kuriuose ekologiškai ūkininkaujama, 2011 – 2014 m. sumažėjo 26,3 proc., Šiaulių apskrityje – 17,4 proc., tuo tarpu respublikoje padidėjo 4,2 proc. Kaip ir respublikoje, apskrityje, taip ir Šiaulių r. sav. ekologinėje žemdirbystėje dominuoja javai, kurie 2014 m. sudarė 50 proc. ekologinių pasėlių (3 priedo 78 lentelė).

Šiaulių rajono teritorija patenka į Europos ežeringąją juostą, bet ežeringumu nepasižymi. Vandenys užima 4667,11 ha, tai sudaro 2,6 proc. viso rajono ploto. Šiaulių rajone yra 27 ežerai, kurie užima 1842,4 ha plotą. Didžiausi jų: Gudelių (plotas 218,6 ha), Paežerių (plotas 140,6 ha), Kairių (plotas 81,4 ha), Bijotės (plotas 61,4 ha), Jonelaičių (plotas 25,8 ha) Geluvos (plotas 17,9 ha), Pašvinio (plotas 15,7 ha). Rajone yra 51 dirbtinis tvenkinys, taip pat veikia karpiai auginantys žuvininkystės ūkis. Jie užima 963,3 ha plotą. Didesni iš jų: Dargaičių (plotas 18,8 ha), Pakumulšių (plotas 34,4 ha), Raganių (plotas 54,9 ha), Bubių žuvininkystės tvenkinių masyvas išsidėstęs 418 ha plote. Kiti tvenkiniai yra mažesni kaip 10 ha arba labai maži (Šiaulių r. sav. duomenys, www.siauliuraj.lt).

Šiaulių rajoną vagoja gana tankus upių ir upelių, dažniausiai įtekančių į Ventą ir Dubysą, tinklas. Rajono upės priklauso Ventos, Mūšos ir Dubysos (Nemuno) baseinams. Natūraliomis ir melioratorių tiesintomis vagomis per rajoną teka 35 upės, kurių bendras ilgis yra 474,4 km. Ilgiausios upių vagos yra Ventos (41,7 km), Ringuvos (30,2 km), Kulpės (25,8 km), Ventos–Dubysos kanalo (22,6 km), Žyžmos (21,9 km), Švėtės (20,3 km), Žarės (19,6 km), Dubysos (17,2 km), Eimanto (17,1 km), Šiaušės (17 km), Šiladžio (15,8 km), Norutos (15 km). (Šiaulių r. sav. duomenys).

Miškingumas siekia 32,9proc., ošia dideli Gruzdzlių, Gubernijos, Gulbinų, Rėkyvos miškai. Rajonas turtingas medžioklės ūkiui tinkamais miškais(R34).

Saugomos teritorijos kuriamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus(vertybes), išsaugoti kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, išsaugoti didelės aplinkosauginės vertės miškus, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, užtikrinti gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes).

Lietuvoje bendras saugomų teritorijų plotas – 15,3 proc., didžiausius plotus užima nacionaliniai ir regioniniai parkai. Šiaulių r. sav. gana daug saugomų teritorijų. Šiaulių rajone yra saugomi šie regioniniai parkai: Kurtuvėnų regioninis parkas, Ventos regioninis parkas.

Kurtuvėnų regioninis parkas įkurtas 1992 m., siekiant išsaugoti Rytų Žemaitijos kalvyno kraštovaizdį, gamtinę ekosistemą, kultūros paveldo vertybes, sudaryti sąlygas poilsiui, puoselėti tradicinę gyvenseną. Parko teritorija užima 17 tūkst. hektarų plotą Šiaulių bei Kelmės rajonuose, didžioji jo dalis apaugusi mišku, aptinkama apie 900 rūšių augalų. Šiaulių rajone parko plotas užima 8 742,20 ha. Daugiau kaip 80 proc. parko teritorijos tenka miškams. Tai trečias regioninis parkas pagal miškingumą Lietuvoje. Tarp miškų telkšo trys dešimtys nedidelių ežerų, sruvena dvi dešimtys upokšnių. Žuvininkystės tvenkiniai privilioja gausius migruojančių paukščių būrius. Čia pat gyvena žuvimis mintantys žvėrys bei paukščiai: ūdros, jūriniai ereliai, pilkieji garniai. Vakarinėje parko dalyje yra vilkų ir baltųjų kiškių, Kurtuvėnų dvaro parke – kelių rūšių šikšnosparnių. Kraštovaizdyje vyrauja vienkiemiai ir padriki kaimai. Yra išlikusių dvarų sodybų fragmentų, vandens malūnų. Tarp pusšimčio parke nekilnojamo kultūros paveldo objektų – unikalaus XIX a. technikos paminklo – Ventos–Dubysos perkaso – liekanos. Kurtuvėnų regioninio parko, kurio dalis yra rajono teritorijoje, kraštovaizdis vertingas moksliniu, rekreaciniu ir pažintiniu požiūriu. Čia vystomas kaimo ir ekologinis turizmas, yra įsikūręs įvairias paslaugas teikiantis žirgynas, veikia jojimo mokykla.

Ventos regioninis parkas – tai saugoma teritorija šiaurės vakarų Lietuvoje. Svarbiausios kraštovaizdžio vertybės yra Ventos, Virvytės, Dabikinės, Uogio, Avižlio upės ir upeliai, jų natūralus hidrografinis tinklas, slėniai su retomis Lietuvoje natūraliomis pievomis, senomis giriomis ir giraitėmis. Parkas įsteigtas 1992 metais, jo plotas 9834 ha. Parke yra 1 rezervatas, 8 draustiniai, kurie užima 40,9 proc. teritorijos, saugoma 16 gamtos paveldo objektų, iš kurių 2 paskelbti gamtos paminklais. Parkas pasižymi turtinga biologine įvairove bei didele gamtinių sąlygų, floros ir faunos gausa. Parko buveinėse sutinkamos 699 augalų, 37 žinduolių, 144 paukščių, 12 varliagyvių ir roplių, 780 bestuburių rūšių, iš kurių 74 rūšys (augalų – 34, žinduolių – 6, paukščių – 20, varliagyvių ir roplių – 1, bestuburių – 13) yra įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą.

Stebina turtinga paukščių ir vabzdžių faunos įvairove, randamos dėmėtųjų gegūnių, vyriškųjų bei šalmuotųjų gegužraibių populiacijos, vienintelė parke sibirinių vilkdalgių augavietė. Čia taip pat gausu retų vandens, pelkių ir miško paukščių.

Ventos regioninio parko direkcijai paskirta 12 Buveinių apsaugai svarbių teritorijų (toliau – BAST). BAST „Ventos upė“, teritorijos plotas – 177,64 ha. Šioje vietovėje aptinkamos ir saugomos Europos Bendrijos svarbos vertybės: kirtiklis (*Cobitistaenia*), kartuolė (*Rhodeussericeus amarus*), ūdra (*Lutralutra*), upinė nėgė (*Lampetrafluvialis*), ovalioji geldutė (*Unio crassus*). Šios teritorijos apima Akmenės r. sav., Mažeikių r. sav., Šiaulių r. sav. Šiaulių rajone buveinių apsaugai svarbios teritorijos: Bulėnų pelkė, Dubysos upės slėnis ties Bazilionais, Gudmoniškės pelkė, Lygė, Pageluvio ežerynas, Paraudžių miškas, Rėkyvos pelkė, Varputėnų miškas, Ventos upė, Ventos upės slėnis aukščiau Papilės.

Ventos regioninio parko direkcijai paskirta 1 Paukščių apsaugai svarbi teritorija (toliau – PAST). Natura 2000 Paukščių apsaugai svarbi teritorija (PAST) „Ventos upės slėnis“. Teritorija yra Telšių apskrities Mažeikių rajono ir Šiaulių apskrities Akmenės ir Šiaulių rajonų savivaldybių teritorijose. Plotas – 3355,73 ha. Teritorija prasideda Šiaulių r. sav., Kuršėnų kaimiškojoje seniūnijoje ir vingiuodama driekiasi 71 kilometrą šiaurės vakarų kryptimi iki Lietuvos – Latvijos respublikų valstybinės sienos, pasibaigdamas ties kairiojo Ventos upės intako Varduvos žiotimis. Šiaulių rajone paukščių apsaugai svarbios teritorijos: Gubernijos miškas, Tyrulių pelkė, Ventos upės slėnis (3 priedo 79 lentelė).

Šiaulių rajone yra daugiau nei 20 draustinių. Šakynos geomorfologinis draustinis įsteigtas išsaugoti Šiaurės Lietuvai būdingos rumbėtos moreninės lygumos fragmentą. Šilkalnių geomorfologinis draustinis įsteigtas išsaugoti raiškų Ventos vidurupio slėnį su ypač retu Žemaitijai paslėnio erozinio raguvyno kompleksu. Vijurkų geomorfologinis draustinis įsteigtas išsaugoti Dubysos aukštupio slėnio atkarpą su ryškiausiu eroziniu kalvynu dešiniajame krante ir kt. pateikti 3 priedo 80

lentelėje. Taip pat Šiaulių rajone yra nemažai kitos kategorijos valstybės ar savivaldybės saugomų objektų – gamtos paveldo objektų (3 priedo 81 lentelė).

Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2012 m. Šiaulių r. savivaldybėje paimta 1021 tūkst. m³ ir sunaudota 963 tūkst. m³ vandens. Tai 8,3 proc. viso apskrityje paimto ir 8,9 proc. sunaudoto vandens. Ūkio, buities ir gamybos nuotekų išleidimas į paviršinius vandenis sudaro 2 304,00 tūkst. m³ arba 12,5 proc. viso apskrityje (3 priedo 82 lentelė). Šiaulių rajono gyventojus geriamuoju vandeniu aprūpina ir nuotekas tvarko UAB „Kuršėnų vandenys“. Per metus bendrovė išgauna 726 tūkst. m³/m geriamojo vandens ir parduoda 468 tūkst. m³/m, išvalo 847 tūkst. m³/m, eksploatuoja 43 vandenvietes, 76 gręžinius, kurių bendras pajėgumas 6114 tūkst. m³/m, 27 vandens gerinimo įrenginius, kurių bendras pajėgumas 2777 tūkst. m³, 28 biologinių nuotekų valymo įrenginius, kurių bendras pajėgumas 2582 tūkst. m³/m, nuotekų siurblių 52 vnt., kurių bendras pajėgumas 33 157 tūkst. m³/m, vandentiekio tinklų 251 km, nuotekų tinklų 187 km, bendras aptarnaujamų vartotojų skaičius sudaro 8 309 gyventojus.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 23 d. įsakymas Nr. V–455 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ nustato higienos normas– geriamojo vandens naudojamo buityje saugos ir kokybės reikalavimus. Tiekiamo geriamojo vandens kokybė Šiaulių rajono gyventojams kontroliuojama pagal sudarytą mėginių ėmimo planą kiekvienai vandenvietei. Yra vykdoma geriamojo vandens nuolatinė ir periodinė programinė priežiūra. Nuolatinė programinė priežiūra atliekama nenutrūkstamai, siekiant patikrinti, ar geriamas vanduo atitinka šios higienos normos nustatytus atitinkamus reikalavimus. Vykdoma nuolatinę programinę priežiūrą yra tiriamos mikrobinės taršos komponentės. Šiaulių rajono gyventojams nenustatytas mikrobinės taršos analizės reikalavimų pažeidimas. Vykdoma periodinę programinę priežiūrą, ji atliekama nustatytu periodiškumu, siekiant įvertinti, ar per kalendorinius metus buvo vykdomi šios higienos normos reikalavimai. Pagal atliktų geriamojo vandens tyrimų rezultatus, tiekiamo Šiaulių rajono gyventojams, galime daryti išvadą, kad tiekiamas geriamas vanduo kai kuriuose vandenvietėse viršija HN 24:2003 reikalavimus tik amonio ir geležies analitės, visuose UAB „Kuršėnų vandenys“ eksploatuojamose vandenvietėse. Tačiau šios HN 24:2003 5.5 punktas teigia, kad indikatorinis rodiklis, mikrobinis, cheminis ar fizikinis rodiklis, tiesiogiai nesusijęs su kenksmingu poveikiu žmonių sveikatai, tačiau integraliai atspindintis gamtinio vandens savybes.

Iš Šiaulių rajone eksploatuojamų gręžinių išgaunamame geriamajame vandenyje amonis ir geležis yra gamtinės kilmės, kad amonio ir geležies analitės atitiktų higienos normos reikalavimus, reikalinga geriamąjį vandenį valyti su stacionariais vandens valymo įrenginiais. 18 iš 39 vandenviečių tokie įrenginiai jau yra pastatyti, iš jų tiekiamas geriamas vanduo atitinka HN 24:2003 reikalavimus. Šiaulių rajone atsinaujinančios energijos gamybai yra naudojama saulės energija. Šiuo metu yra 7 saulės elektrinės, 6 iš jų yra VVG teritorijoje, beveik visos yra pastatytos juridinių asmenų, jų galingumas siekia nuo 0,002 iki 0,029 MW (3 priedo 83 lentelė).

Šiaulių rajono savivaldybėje aukštas žemės našumo balas 45,3. Palankios sąlygos žemės ūkio šakos vystymui, sėkmingai vystomas žemės ūkio verslas. Rajonas turtingas miškais. Miškingumas rajone siekia 34,9 proc. teritorijos ploto. Iškiriami dideli Gruzdžių, Gubernijos, Gulbinų, Rėkyvos miškai. Kurtuvėnų regioninio parko, kurio dalis yra rajono teritorijoje, kraštovaizdis vertingas moksliniu, rekreaciniu ir pažintiniu požiūriu. Gana tankus upių ir upeliukų, dažniausiai įtekančių į Ventą ir Dubysą, tinklas. Rajone tyvuliuoja 27 natūralūs ežerai, yra dirbtinai patvenktų ežerų, 51 dirbtinis tvenkinys.

Vietos gyventojai patenkinti savo vietove ir kuria pilnavertį ekonominį ir socialinį gyvenimą. Norint geriau panaudoti vietos išteklius, gyventojams trukdo nepatenkinama vietos reikšmės kelių būklė ir biurokratiniai trukdžiai, rengiant teritorijų planus, keičiant žemės paskirtį. Siūloma didinti rekreacinius plotus ir intensyviau panaudoti gamtos išteklius turizmo ir kitų verslų plėtrai, vietos gyventojų poilsio organizavimui, panaudojant atsinaujinančius energijos šaltinius. Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniam poreikiui ir jam prioriteto tvarka suteikė pirmą vietą „Skatinti smulkaus verslo plėtrą, bendradarbiavimą ir rinkų paiešką, panaudojant atsinaujinančius energijos

šaltinius, kuriant darbo vietas, sprendžiant jaunimo ir kitų gyventojų užimtumo ir nedarbo problemas, mažinant skurdo riziką kaimo vietovėse“. Minėto poreikio įgyvendinimui VPS yra numatyta vizija, prioritetas, priemonės ir veiklos sritys. VPS vizijoje siekiama, kad „stiprės esami ir kursis nauji verslai, padidės galimybės dirbti bei užsidirbti kaime“, numatytas pirmas prioritetas su priemonėmis ir veiklos sritims tai leis pasiekti.

3.VVG teritorijos SSGG		
3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	Patogi rajono geografinė padėtis bei geros susisiekimo galimybės auto, geležinkelių, oro transportu su strateginiais subjektais sudaro palankias sąlygas verslo plėtrai VVG teritorijoje.	R1
3.1.2.	Didelis miškingumas, gražus kraštovaizdis sudaro palankias sąlygas reakreacijai ir turizmo plėtrai.	R34
3.1.3.	Žemas bendrasis mirtingumo rodiklis tūkstančiui gyventojų.	R6
3.1.4.	Spartus vidaus ir tarptautinės migracijos mažėjimas.	R7
3.1.5.	Santykinai aukštas VVG teritorijos kaimo gyventojų išsilavinimo lygis.	R10
3.1.6.	Mažėja registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, proc. savivaldybėje.	R12
3.1.7.	VVG teritorijoje mažėja vaikų, augančių socialinės rizikos šeimose, skaičius.	R15
3.1.8.	Mažėja socialinių pašalpų gavėjų skaičius ir išmokamų pašalpų sumos VVG teritorijoje.	R16
3.1.9.	VVG teritorijoje formuojasi socialinis verslas.	R21
3.1.10.	VVG teritorijoje veikia efektyviai dirbančios įmonės, kuriančios daug darbo vietų.	R22
3.1.11.	Savivaldybė sugeba kvalifikuotai rengti ir teikti paraiškas ir pritraukti finansinių išteklių iš įvairių fondų.	R18
3.1.12.	Pagal veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičių, tenkantį tūkstančiui gyventojų, savivaldybė pasiekė aukštą verslumo lygį.	R20
3.1.13.	Derlingos žemės sudaro sąlygas intensyviai ūkininkavimui, išvystytas žemės ūkis, pasiekti aukšti produktyvumo rodikliai.	R23
3.1.14.	Didėjančios tiesioginės užsienio investicijos ir materialinės investicijos.	R17
3.1.15.	Didėjantis kaimo bendruomenių ir kitų NVO skaičius, stiprūs NVO gebėjimai rengti ir įgyvendinti viešuosius projektus.	R26
3.1.16.	Šiaulių rajono savivaldybėje ir VVG teritorijoje išvystytas švietimo, medicinos, socialinių paslaugų ir kultūros įstaigų tinklo infrastruktūra.	R27, R28, R29, R30, R31, R32
3.1.17.	Sėkmingai plėtojama kultūrinė veikla.	R33
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	Mažos gyvenvietės, labai dideli seniūnijų plotų, gyventojų skaičiaus ir tankumo skirtumai sudaro dideles problemas, sprendžiant gyventojų ekonominius, socialinius, kultūrinius poreikius ir plėtojant verslus.	R2,R3

3.2.2.	Spartus gyventojų skaičiaus mažėjimas savivaldybėse ir VVG teritorijoje.	R4
3.2.3.	Sparčiau blogėjanti gyventojų demografinė struktūra savivaldybėje ir VVG teritorijoje.	R5
3.2.4.	Žemesnis gyventojų išsilavinimo lygis savivaldybėje trukdo inovatyvių priemonių įgyvendinimui ir spartesnei socialinei ir ekonominei pažangai.	R9
3.2.5.	Rajono savivaldybėje santykinai didelis ekonomiškai neaktyvių gyventojų procentas.	R11
3.2.6.	Mažas gyventojų skaičius užsiima privačiu verslu ir gautos iš jo pajamos sudaro pagrindinį pragyvenimo šaltinį.	R13
3.2.7.	Savivaldybėje žemas vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis.	R14
3.2.8.	Savivaldybėje nors ir didėjančios, tačiau žemos tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios 1 gyventojui.	R17
3.2.9.	Savivaldybėje veikė santykinai maža procentinė dalis įregistruotų mažų ir vidutinių įmonių.	R19
3.2.10.	Mažėja valdytojų, turinčių aukštąjį, aukštesnįjį ir profesinį išsilavinimą, skaičius žemės ūkio šakoje.	R24
3.2.11.	Blogėja ūkininkų demografinė struktūra.	R25
3.2.12.	Aukštas ir didėjantis senatvės koeficientas.	R8
3.3.	Galimybės	
3.3.1.	ES paramos panaudojimas verslo plėtrai, kuriant darbo vietas, didinant socialinę įtrauktį, pragyvenimo šaltinius bei skurdo mažinimą VVG teritorijoje.	
3.3.2.	Remiantis moksline technine pažanga, diegti inovatyvias technologijas ir didinti VVG teritorijos ūkio efektyvumą.	
3.3.3.	Pasinaudojant visuomeninio judėjimo patirtimi, skatinti kaimo bendruomenių, kitų NVO organizacijų kartu su verslo ir valdžios organizacijomis socialinės ir ekonominės veiklos plėtrą.	
3.3.4.	Remiantis šalies patirtimi, skatinti bendradarbiavimą, kuriant naujus produktus ir tiekiant be tarpininkų juos vartotojams.	
3.3.5.	Atsižvelgiant į ES prioritetus, skatinti NVO socialinį verslumą, plečiant socialinių paslaugų įvairovę, tenkinant vietos gyventojų poreikius.	
3.3.6.	Įgyvendinant ES paramą, organizuoti mokymus ir teikti konsultacijas pradedantiesiems ir vykdančioms verslą.	
3.3.7.	Remiantis kitų valstybių patirtimi, mažinti socialinę atskirtį, skatinant savanorystės programas tarp įvairių kartų žmonių (ypač jaunimo, vyresnių žmonių), kuriomis būtų siekiama spręsti socialines problemas VVG teritorijos gyventojams.	
3.3.8.	Įgyvendinant valstybinę programą, ugdyti VVG teritorijoje pilietišką visuomenę, puoselėjant kultūros tradicijas.	
3.3.9.	Atsižvelgiant į nacionalinius ir VVG plėtros poreikius, skatinti jaunų žmonių užimtumą, sudaryti tinkamas užimtumo, poilsio ir laisvalaikio sąlygas bei remti jaunimo organizacijų veiklą.	
3.3.10.	Pasinaudojant ES parama, organizuoti mažosios infrastruktūros sutvarkymą ir pritaikymą vietos bendruomenių kultūros, socialiniams bei ekonominiams poreikiams tenkinti.	
3.3.11.	Įsijungiant į globalią šilumos efekto mažinimo programą, tobulinti energijos išteklių šaltinius, skiriant didesnę dėmesį atsinaujinančių energijos šaltinių plėtrai.	
3.4.	Grėsmės	
3.4.1.	Regione spartus gyventojų skaičiaus mažėjimas dėl emigracijos ir natūralios kaitos kelia grėsmę tolimesnei teritorijos socialinei ir ekonominei plėtrai.	

3.4.2.	Šalyje senstant visuomenei didės socialinių paslaugų poreikis ir našta dirbantiems.
3.4.3.	Nesugebėjimas laiku įgyvendinti švietimo reformų ir valdyti migracijos, vyks kvalifikuotos darbo jėgos mažėjimas, didės dirbančiųjų nesugebėjimas prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių ir trukdys diegti inovatyvias technologijas.
3.4.4.	Šalies Vyriausybės nepakankamas dėmesys darbo vietų kūrimui mažins socialinę įtrauktį, didins socialinę atskirtį ir emigraciją.
3.4.5.	Dėl nepalankios verslui ekonominės politikos ir nesudarius galimybių verslo plėtrai, didės VVG teritorijos ekonominis atotrūkis, mažės teritorijos konkurencingumas.
3.4.6.	Netolygiai vystomi regionai ir netobulinant socialinės infrastruktūros, ekonomiškai atsiliekančiuose regionuose, blogės gyventojų galimybė tobulėti, kokybiškai praleisti laisvalaikį ir aktyviai dalyvauti bendruomenės veikloje.
3.4.7.	Vykstanti globalizacija darys neigiamą įtaką krašto kultūrinių vertybių, savitumo ir krašto tradicijų išsaugojimui.

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka				
Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Skatinti smulkaus verslo plėtrą ir rinkų paiešką, panaudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, kuriant darbo vietas, sprendžiant jaunimo ir kitų gyventojų užimtumo ir nedarbo problemas, mažinant skurdo riziką kaimo vietovėse.	3.1.1., 3.1.9, 3.2.1, 3.2.5, 3.3.1, 3.3.2., 3.3.11., 3.4.4., 3.4.5	8,9,10	Taip
4.2.	Skatinti nevyriausybinių organizacijų socialinę, ekonominę veiklą, sprendžiant vietos gyventojų poreikius, kuriant ir tvarkant mažąją viešąją infrastruktūrą, pritaikant ją ekonominei, socialinei, kultūrinei veiklai.	3.1.15., 3.2.1., 3.3.3, 3.3.9, 3.3.10, 3.4.6	9, 18,19	Taip
4.3.	Ugdyti vietos gyventojų įgūdžius, vykdant mokymus, patirties sklaidą, keliant kvalifikaciją, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis.	3.1.15., 3.2.4., 3.2.10., 3.3.6., 3.4.3.	21	Taip
4.4.	Puoselėti krašto identiteto, kultūros ir tradicijų savitumo išsaugojimą.	3.1.17, 3.2.1, 3.3.8., 3.4.7	16	Taip

II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):	Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais	
5.1.1.	I prioritetas: VERSLŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA, KAIMO GYVENTOJŲ ŪŽIMTUMO, PAJAMŲ DIDINIMAS, KURIANT DARBO VIETAS, DIDINANT SOCIALINĘ ĮTRAUKTĮ		
		Kodai:	
5.1.1.1.	Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra	LEADER-19.2-6	4.1.
5.1.1.1.1.	–veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuoja KPP)	LEADER-19.2-6.4.1	4.1.
5.1.1.1.2.	–veiklos sritis: Parama investicijoms į atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) ar energijos efektyvumo didinimą	LEADER-19.2-6.4.2	4.1.
5.1.1.2.	Priemonė: NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (kai verslo iniciatorius – NVO)	LEADER-19.2-SAVA-1	4.1., 4.2.
5.1.2.	II prioritetas: BENDRUOMENISKUMO UGDYMAS, PUOSELĖJANT KULTŪRĄ IR KRAŠTO TRADICIJAS, IŠSAUGANT VIETOVĖS KRAŠTOVAIZDĮ IR GERINANT INFRASTRUKTŪRĄ		
		Kodai:	
5.1.2.1.	Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	LEADER-19.2-7	4.2.
5.1.2.1.1.	–veiklos sritis: Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimtys infrastruktūrą (reglamentuoja KPP)	LEADER-19.2-7.2	4.2.
5.1.2.2.	Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)	LEADER-19.2-SAVA-3	4.3.
5.1.2.3.	Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas	LEADER-19.2-SAVA-4	4.4.
5.1.2.4.	Priemonė: Sumanių kaimų kūrimas	LEADER-19.2-SAVA-5	4.2.

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis									
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai								
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys								
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C
I VPS prioritetas: VERSLŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA, KAIMO GYVENTOJŲ UŽIMTUMO, PAJAMŲ DIDINIMAS, KURIANT DARBO VIETAS, DIDINANT SOCIALINĘ ĮTRAUKTĮ									
VPS priemonė ir jos veiklos sritis (kai numatytos veiklos sritys): Ūkio ir verslo plėtra									
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuoja KPP)</i>							x		
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>Parama investicijoms į atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) ar energijos efektyvumo didinimą</i>						x			
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (kai verslo iniciatorius – NVO)								x	
II VPS prioritetas: BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS, PUOSELĖJANT KULTŪRĄ IR KRAŠTO TRADICIJAS, IŠSAUGANT VIETOVĖS KRAŠTOVAIZDĮ IR GERINANT INFRASTRUKTŪRĄ									
VPS priemonė ir jos veiklos sritis (kai numatytos veiklos sritys): Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse									
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą (reglamentuoja KPP)</i>								x	
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas		x							
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas								x	
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Sumanių kaimų kūrimas								x	

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJS								
Strateginio dokumento pavadinimas		VPS sąsajos pagrindimas						
7.1.	VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	Šiaulių rajono savivaldybės strateginiame plėtros plane 2011 – 2017 metams numatyta, kad numatytu laikotarpiu Šiaulių rajonas bus bendruomeniškas, konkurencingas, atviras investicijoms, pritraukiantis naujų verslo galimybių, pažangaus žemės ūkio kraštas, pasižymintis palankia gyvenimui ir poilsiui aplinka. Tai strateginio planavimo dokumentas, kuriuo nustatoma bendroji savivaldybės plėtros strategija ir priemonės jai įgyvendinti. Planas nustato plėtros prioritetus, tikslus, priemones šiai strategijai įgyvendinti bei įgyvendinimo etapus. Vietos plėtros strategija turi sąsają su Šiaulių rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu 2011 – 2017 metams, jį atitinka bei papildo, kadangi ji skirta VVG teritorijai, t.y. visai Šiaulių rajono teritorijai, išskyrus Kuršėnų miestą. Vietos plėtros strategijoje numatyti prioritetai, priemonės papildo minėto strateginio plano prioritetų, priemonių tikslus, uždavinius bei siekiamus rezultatus. VPS I prioriteto „Verslų kūrimas ir plėtra, kaimo gyventojų užimtumo, pajamų didinimas, kuriant darbo vietas, didinant socialinę įtrauktį“ priemonės, veiklos sritys atitinka ir siekia Šiaulių rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2011 – 2017 metams II prioriteto „Verslo aplinkos ir verslumo plėtra“ priemonės tikslų, rezultatų, t. y. skatinti vietos gyventojų verslumą, kurti darbo vietas, didinti vietos gyventojų užimtumą, jų pajamas. VPS II prioriteto „Bendruomeniškumo ugdymas, puoselėjant kultūrą ir krašto tradicijas, išsaugant vietovės kraštovaizdį ir gerinant infrastruktūrą“ priemonių, veiklos sričių tikslai ir siekiami rezultatai atitinka Šiaulių rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2011 – 2017 metams I prioriteto „Pilietiškos, apsišvietusios, kūrybiškos, sveikai ir saugiai gyvenančios bendruomenės kūrimas“ priemonių tikslams, rezultatams, t.y. skatinti bendruomeniškumą, pilietinę visuomenę, gerinant vietos gyventojams užimtumo, laisvalaikio sąlygas, įtraukiant juos į visuomeninį gyvenimą. Įgyvendinus VPS bus pasiekti minėti tikslai, rezultatai ir jie papildys ir prisidės prie Šiaulių rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2011 – 2017 metams įgyvendintų tikslų ir rezultatų. VPS sąsaja su Šiaulių rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu 2011 – 2017 metams pateikiama žemiau: <table><tr><th colspan="2">VPS sąsaja su Šiaulių rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu 2011 – 2017 metams</th></tr><tr><th>Šiaulių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2011 – 2017 metams</th><th>Vietos plėtros strategija</th></tr><tr><td>I PRIORITETAS. PILIETIŠKOS, APSIŠVIETUSIOS, KŪRYBIŠKOS, SVEIKAI IR SAUGIAI GYVENANČIOS BENRUOMENĖS KŪRIMAS. 1.2.1.8. Priemonė. Meno mėgėjų kolektyvų, menininkų kūrybinės veiklos skatinimo programos įgyvendinimas</td><td>I PRIORITETAS. VERSLŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA, KAIMO GYVENTOJŲ UŽIMTUMO, PAJAMŲ DIDINIMAS, KURIANT DARBO VIETAS, DIDINANT SOCIALINĘ ĮTRAUKTĮ. 1.1.Priemonė. Ūkio ir verslo plėtra.</td></tr></table>	VPS sąsaja su Šiaulių rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu 2011 – 2017 metams		Šiaulių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2011 – 2017 metams	Vietos plėtros strategija	I PRIORITETAS. PILIETIŠKOS, APSIŠVIETUSIOS, KŪRYBIŠKOS, SVEIKAI IR SAUGIAI GYVENANČIOS BENRUOMENĖS KŪRIMAS. 1.2.1.8. Priemonė. Meno mėgėjų kolektyvų, menininkų kūrybinės veiklos skatinimo programos įgyvendinimas	I PRIORITETAS. VERSLŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA, KAIMO GYVENTOJŲ UŽIMTUMO, PAJAMŲ DIDINIMAS, KURIANT DARBO VIETAS, DIDINANT SOCIALINĘ ĮTRAUKTĮ. 1.1.Priemonė. Ūkio ir verslo plėtra.
VPS sąsaja su Šiaulių rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu 2011 – 2017 metams								
Šiaulių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2011 – 2017 metams	Vietos plėtros strategija							
I PRIORITETAS. PILIETIŠKOS, APSIŠVIETUSIOS, KŪRYBIŠKOS, SVEIKAI IR SAUGIAI GYVENANČIOS BENRUOMENĖS KŪRIMAS. 1.2.1.8. Priemonė. Meno mėgėjų kolektyvų, menininkų kūrybinės veiklos skatinimo programos įgyvendinimas	I PRIORITETAS. VERSLŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA, KAIMO GYVENTOJŲ UŽIMTUMO, PAJAMŲ DIDINIMAS, KURIANT DARBO VIETAS, DIDINANT SOCIALINĘ ĮTRAUKTĮ. 1.1.Priemonė. Ūkio ir verslo plėtra.							

		1.2.2.3. Priemonė. Jaunimo užimtumo ir neformalaus ugdymo programų vykdymas. 1.3.3.3. Priemonė. Bendruomenei teikiamų socialinių paslaugų kokybės gerinimas ir materialinės bazės stiprinimas. II PRIORITETAS. VERSLO APLINKOS IR VERSLUMO PLĖTRA. 2.1.2.3. Priemonė. Mokymų rajono kaimiškų vietovių gyventojams ir jaunimui organizavimas, skatinant jų verslumą ir alternatyvias veiklas kaime. 2.3.1.7. Priemonė. Rajono kultūros ir sakralinių paveldo objektų išsaugojimas.	1.2. Priemonė. NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (kai verslo iniciatorius – NVO). II PRIORITETAS. BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS, PUOSELĖJANT KULTŪRĄ IR KRAŠTO TRADICIJAS, IŠSAUGANT VIETOVĖS KRAŠTOVAIZDĮ IR GERINANT INFRASTRUKTŪRĄ. 2.1. Priemonė. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse. 2.2. Priemonė. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas. 2.3. Priemonė. Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas.
7.2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	VVG, vadovaudamasi taisyklių reikalavimais, vietos plėtros strategiją Regionų plėtros tarybai pateikė raštu (2015 m. rugsėjo 28 d. Nr. 210 „Dėl asociacijos „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“ teritorijos vietos plėtros strategijos pateikimo“). Vietos plėtros strategija atitinka ir papildo Šiaulių regiono 2014 – 2020 metų plėtros planą, kuris patvirtintas 2013 m. gruodžio 3 d. Šiaulių regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/5S-76 „Dėl Šiaulių regiono 2014– 2020 metų plėtros plano patvirtinimo“. Plane numatoma Šiaulių regiono vizija – reikšmingą vietą šalies ekonominiame, socialiniame ir kultūriniame gyvenime užimantis regionas, kuriame sukurtas konkurencingas ūkis ir pasiekta didesnė visuomenės socialinė sanglauda. VPS siekiama skatinti verslumą ir užimtumą, bendruomeniškumą, sudaryti vietos gyventojams kokybiškas gyvenimo sąlygas. VPS numatyti prioritetai, priemonės atitinka bei papildo Šiaulių regiono 2014 – 2020 metų plėtros plano prioritetus, priemonės bei numatomus pasiekimo rodiklius. Šiaulių regiono 2014 – 2020 metų plėtros plane kaip ir VPS numatoma sumažinti nedarbo lygį, bedarbių skaičių, darbo vietų kūrimą kaimo vietovėse ir infrastruktūros sutvarkymą, vietos gyventojams paslaugų gerinimą ir kt. VPS I prioriteto „Verslų kūrimas ir plėtra, kaimo gyventojų užimtumo, pajamų didinimas, kuriant darbo vietas, didinant socialinę įtrauktį“ priemonės, veiklos sritys prisidės prie Šiaulių regiono 2014 – 2020 metų plėtros plano I prioriteto „Stiprėjanti ir konkurencinga ekonomika“ siekiamų tikslų, t.y. sudarys sąlygas konkurencingai ekonomikai, paremdamas smulkų ir vidutinį verslą. VPS II prioriteto „Bendruomeniškumo ugdymas, puoselėjant kultūrą ir krašto tradicijas, išsaugant vietovės kraštovaizdį ir gerinant infrastruktūrą“ priemonės ir veiklos sritys prisidės prie Šiaulių regiono 2014 – 2020 metų plėtros plano pirmo	

		ir antro prioritetų priemonių įgyvendinimo tikslų ir siekiamų rezultatų, t.y. bus sutvarkyta infrastruktūra, sukurtos paslaugos vietos gyventojams, vykdomas vietos gyventojų švietimas, kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas, skatinamas bendruomeniškumas ir kt.:	
		VPS sąsaja su Šiaulių regiono 2014 – 2020 metų plėtros planu	
		Šiaulių regiono 2014 – 2020 metų plėtros planas	Vietos plėtros strategija
		1 PRIORITETAS. STIPRĖJANTI IR KONKURENCINGA EKONOMIKA. 1.02.02.01 Priemonė. Remti kaimo atnaujinimą ir plėtrą, taikant kaimo plėtros politiką. 1.02.02.02 Priemonė. Kompleksiškai atnaujinti 1–6 tūkst. gyventojų turinčių miestų (išskyrus savivaldybių centrus), miestelių ir kaimų bendruomeninę ir viešąją infrastruktūrą. 2 PRIORITETAS. PAŽANGI IR PILIETIŠKA VISUOMENĖ. 2.02.01.01 Priemonė. Teikti paramą iniciatyvoms, siekiančioms prižiūrėti, aktualizuoti ir propaguoti lokalinius kultūrinės atminties, paveldo objektus. 2.02.02.01 Priemonė. Plėtoti kūryba paremtas partnerystes ir iniciatyvas, įskaitant lokalias vaikų ir jaunimo kūrybines iniciatyvas, iniciatyvas, skatinančias profesionalių menininkų įtraukimą į vietinius kultūrinius projektus bei atskirtį patiriančių gyventojų grupių įtraukimą į kultūros kūrimą ir sklaidą. 2.02.01.01 Priemonė. Teikti paramą iniciatyvoms, siekiančioms prižiūrėti, aktualizuoti ir propaguoti lokalinius kultūrinės atminties, paveldo objektus. 2.02.02.01 Priemonė. Plėtoti kūryba paremtas partnerystes ir iniciatyvas, įskaitant lokalias vaikų ir jaunimo kūrybines iniciatyvas, iniciatyvas,	I PRIORITETAS. VERSLŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA, KAIMO GYVENTOJŲ UŽIMTUMO, PAJAMŲ DIDINIMAS, KURIANT DARBO VIETAS, DIDINANT SOCIALINĘ ĮTRAUKTĮ. 1.1.Priemonė. Ūkio ir verslo plėtra. 1.2.Priemonė. NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (kai verslo iniciatorius – NVO). II PRIORITETAS. BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS, PUOSELĖJANT KULTŪRĄ IR KRAŠTO TRADICIJAS, IŠSAUGANT VIETOVĖS KRAŠTOVAIZDĮ IR GERINANT INFRASTRUKTŪRĄ. 2.1. Priemonė. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse. 2.2. Priemonė. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas. 2.3. Priemonė. Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas.

		skatinančias profesionalių menininkų įtraukimą į vietinius kultūrinius projektus bei atskirtį patiriančių gyventojų grupių įtraukimą į kultūros kūrimą ir sklaidą. 2.03.01.02 Priemonė. Suaugusiųjų socialinės ir skaitmeninės atskirties mažinimas, didinant ir panaudojant neformalaus švietimo galimybes (skiriant prioritetą socialinę atskirtį patiriantiems asmenims, vyresnio amžiaus žmonėms, kaimo vietovių gyventojams). 2.03.02.01 Priemonė. Plėtoti bendruomeninei ir nevyriausybinių organizacijų veiklai tinkamą infrastruktūrą.	
7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	Vietos plėtros strategija nėra susijusi su ESBJSRS tikslais, uždaviniais.	
7.4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	VVG teritorijoje patvirtintos žuvininkystės VVG VPS nėra.	

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADERmetodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

LEADERmetodo principai

8.1. Teritorinis principas:

8.1.1. principo laikymasis rengiant VPS:

VVG VPS rengimo procese laikėsi teritorinio principo, užtikrinančio ilgalaikę vietos plėtrai svarbių problemų sprendimą ir vietos išteklių racionalų naudojimą. Šiaulių rajonas pagal teritoriją yra didžiausias apskrities rajonas (pagal plotą) – 1807 km² ir užima pirmą vietą pagal gyventojų skaičių apskrityje. Iš 6 apskrities kaimiškųjų rajonų Šiaulių r. išsiskiria tuo, kad yra išsidėstęs apie Šiaulių miestą. Tai tankiausiai apgyvendintas rajonas regione, todėl čia sparčiausiai didėja naujų statybų poreikis, dėl to kyla didelė grėsmė rekreacinėms rajono teritorijoms.

Šiaulių rajono savivaldybės administruojamoji teritorija padalinta į 11 seniūnijų su centrais Kuršėnuose, Bubiuose, Ginkūnuose, Gruzdžiuose, Kairiuose, Kužiuose, Meškuičiuose, Raudėnuose, Šakynoje, Šiauliuose. VVG teritorijoje yra Kuršėnų miesto seniūnija, kuri vietos plėtros strategijos įgyvendinime nedalyvauja.

Šiaulių rajone gyvena daugiau negu 42 tūkst. gyventojų, kurių dauguma sutelkti kaimo gyvenvietėse.

Gyvenvietės išsidėsčiusios gana toli nuo seniūnijų centrų. Ne kiekvienoje gyvenvietėje yra mokyklos ir ne kiekvienoje bibliotekoje yra interneto prieigos. Socialinė ekonominė gyventojų padėtis ne kiekvienam suteikia galimybę įsigyti spaudą.

Vienintelis vietos savivaldos atstovas, esantis arčiausiai gyventojų – seniūnas, todėl efektyviausias bendravimas tarp seniūno, įgyvendinančio viešąjį administravimą jam deleguotoje teritorijoje, ir gyvenviečių bendruomenių vyksta dalyvaujant bendruomenių nariams. Daugumoje gyvenviečių veikia bendruomenės, išsirinktos bendruomenių tarybos. Be to, rajone įregistruota 61 juridinių statusą turinti bendruomenė.

Šiaulių r. VVG atstovaujama teritorija yra vientisa geografinė, teritorinė–administracinė, ekonominė, socialinė ir kultūrinė prasmėmis. Atlikusi teritorijos analizę, VVG nustatė svarbiausius jos vientisumą pagrindžiančius bruožus:

- VVG pasirinkta teritorija sutampa su savivaldybės administracinė teritorija (išskiriamas Kuršėnų miestas);
- Bendra rajono infrastruktūra;
- Socialinės ir ekonominės paslaugos yra teikiamos rajono lygmenyje;
- Šiaulių rajono kaimo žmonių ir bendruomenių numatomos kaimo plėtros galimybės dažniausiai siejamos su savivaldybės teritorijos ribomis;
- VVG atstovauja Šiaulių rajone registruotas organizacijas.

Teritorija etniškai vienalytė, turi bendrą istoriją, etnokultūrą. Pagal taisyklių reikalavimus į VVG teritoriją patenka viensėdžių, kaimų, miestelių ar miestų, kuriuose gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. gyventojų, išskyrus savivaldybių centrus, teritorijos. Todėl VVG įkurta horizontalios ir vertikalios partnerystės principu apjungia vientisą Šiaulių r. sav. kaimo gyvenamosios vietovės teritoriją ir gyventojus.

Kuriantis VVG vienas iš pagrindinių reikalavimų yra teritorijos apibrėžtumas. VVG teritorija geografiškai, ekonomiškai ir socialiniu požiūriu turi būti vientisa. Į VVG teritoriją nepatenka tik Kuršėnų miesto teritorija. VVG teritoriją sudaro 10 kaimiškųjų seniūnijų: Bubių, Ginkūnų, Gruzdžių, Kairių, Kužių, Meškuičių, Raudėnų, Šakynos, Kuršėnų kaimiškoji ir Šiaulių kaimiškoji seniūnijos. Pagal seniūnijų plotą didžiausia yra

Kuršėnų kaimiškoji seniūnija (341 km²), mažiausia – Ginkūnų seniūnija (37 km²). Pagal gyventojų skaičių didžiausia ir tankiausiai apgyvendinta 2014 m. sausio 1 d. duomenimis yra Ginkūnų seniūnija (3 161 gyventojas, 85,43 gyv./km²), mažiausiai apgyvendinta – Raudėnų seniūnija (1332 gyventojai, 6,56 gyv./km²). 2014 m. pradžioje 442 gyventojai gyveno 208 viensėdžiuose ir vienkiemiuose, likusieji – kaimuose iki 3000 gyventojų.

Gyvenimo kokybę lemia įvairūs veiksniai. Patys bendriausi, visa apimantys yra viešųjų paslaugų, pirmiausia, švietimo bei sveikatos priežiūros užtikrinimas, prieinamumas ir kokybė. Gyvenimo kokybės gerinimui nemažai įtakos turi ir tai, ar tam tikroje teritorijoje yra sudarytos sąlygos kokybiškam, įvairių gyventojų grupių poreikius atitinkančiam laisvalaikiui bei galimybės įsitraukti į visuomeninę ir bendruomeninę veiklą ir taip aktyviai dalyvauti sprendžiant bendruomenei aktualias problemas. Kokybiškos bei prieinamos viešosios paslaugos yra viena iš sąlygų kvalifikuotos ir produktyvios darbo jėgos pritraukimui į regioną.

Kiekviena gyvenamoji vietovė turi savo išteklių, kultūrinių tradicijų išskirtinumą, kuris priklauso nuo bendros padėties VVG teritorijoje ir tuo pačiu turi įtakos jos raidai. Kužių, Šiaulių kaimiškoji, Bubių, Meškuičių, Ginkūnų, Kairių, Gruzdžių, Raudėnų, Kuršėnų kaimiškoji ir Šakynos seniūnijos išsiskiria gera geografine padėtimi, gražiu kraštovaizdžiu ir kultūros vertybių gausa. Šiose seniūnijose gyvena nemažai jaunų žmonių, stipri švietimo sistema, veikia Kurtuvėnų regioninio parko direkcija, aktyviai veikia bendruomenės, turinčios ryškius lyderius. Šių seniūnijų bendruomenės, parapijos ir verslininkai atsiliepią į VVG kvietimus, aktyviai įsijungę į projektų paraiškų teikimą, todėl buvo įgyvendinti 67 projektai (Kužių seniūnijoje – 16, Šiaulių kaimiškojoje – 15, Meškuičių – 11, Bubių – 10, Raudėnų – 6, Ginkūnų, Kairių, Gruzdžių, Kuršėnų kaimiškoji – 5, ir Šakynos – 4) (duomenys iš 2007–2013 m. metinių VPS įgyvendinimo ataskaitų). Tačiau šiose seniūnijose yra ir daug problemų. Poreikis socialinėms paslaugoms turi tendenciją didėti. Tai lemia socialinės ir demografinės tendencijos: socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų, neįgaliųjų skaičiaus didėjimas, bendruomenės senėjimas. Kita problema – bedarbystė arba mažas uždarbis, mažas konkurencingumas, žemas gyventojų savęs vertinimas, jaunimo užimtumo problemos, ikimokyklinių įstaigų nebuvimas, bloga vietinių kelių būklė, kurias sprendžiant reikia vykdyti vietos plėtros projektus. Dar didesnės problemos atokesnėse ir mažiau gyventojų turinčiose teritorijose. Šakynos seniūnijose prie šių problemų prisideda gyventojų pasyvumas, verslo įgūdžių stoka, skurdas, alkoholizmas, didelė emigracija, kaimų senėjimas. Seniūnijoje yra 100 smulkių ūkininkų, 12 verslo įmonių, kuriose dirba 114 asmenų. Manome, kad dėl šių priežasčių šioje seniūnijose įgyvendinti tik 4 ne pelno projektai. Dauguma Šakynos seniūnijoje gyvenančių žmonių dirba Gruzdžių seniūnijoje, UAB „Baltic Champs“ arba vyksta į Šiaulių ir Kuršėnų mėtus, todėl šioje seniūnijoje silpnėnė bendruomeninė veikla, sunkiau perduodama informacija apie VVG vykdomas finansuojamas veiklas.

Siekdama išsiaiškinti kaimo gyventojų poreikius, VVG taip pat naudojosi anketinės apklausos duomenimis, kurie pateikė statistiškai išreikštą kiekybinę informaciją, reprezentuojančią gyventojų nuomonių pasiskirstymą. Rengiant VPS ir numatant jos vykdymo priemones, buvo įvertinti minėti veiksniai kiekvienoje VVG seniūnijos teritorijoje, išanalizuoti apklausų duomenys (Anketų analizė duomenys VVG būstinėje), atsižvelgta į SSGG analizę.

Siekdama aktyvinti VVG teritorijos gyventojus ir telkiant vietos bendruomenę bendriems tikslams 2014–2020 m. laikotarpiu, VVG vykdė anketinę apklausą, organizavo susitikimus, diskusijas su vietos gyventojais, vietos administracijos, biudžetinių įstaigų, verslo atstovais, jaunimo organizacijų ir kitų visuomeninių organizacijų atstovais, kurių metu buvo pristatyti VPS reikalavimai, nuostatos, vyko

	diskusijos, identifikuojant ilgalaikiai vietos plėtrai svarbiausias problemas ir išteklius, nustatant VVG teritorijos socialinių ryšių, bendros istorijos, išskirtinumo ir identiteto įtaką vietos bendruomenės bendram požiūriui į ilgalaikę VVG teritorijos plėtrą. Visos VVG teritorijos gyventojai aktyviai dalyvavo rengiant VPS, išsakė savo nuomonę, įvardino problemas, kurias reikia spręsti, siūlė jų sprendimo būdus, buvo išryškintas VVG teritorijos išskirtinumas, identitetas, garsi bendra istorija, tamprūs kaimo bendruomenių, kitų NVO socialiniai ryšiai, bendra aktyvi veikla, rengiant ir įgyvendinant projektus, siekiant bendrų ilgalaikių VVG teritorijos plėtros tikslų. Visi VVG teritorijos duomenys, jos išskirtinumas, identitetas, socialinė, ekonominė, socialinės infrastruktūros, kultūros, gamtos išteklių atlikta analizė ir vietos gyventojų poreikiai pateikti VPS analizės dalyse, bendri ilgalaikiai tikslai numatyti vizijoje, jų sprendimo būdai prioritetuose, priemonėse.
8.1.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS bus prisilaikoma teritorinio principo, kuris jau dabar sėkmingai įgyvendinamas VVG teritorijoje, t. y. skatinami projektai, kurie galėtų užpildyti silpnąsias grandis konkrečioje vietovėje. Bus skiriamas didelis dėmesys, sudarant kvietimų teikti paraiškas grafikus rengiant taisykles vietovėms, kuriose mažiausiai įgyvendinta projektų. Kiekviena VVG teritorija turi kultūros paveldo, landšaftinį teritorinį, išskirtinumą. Įgyvendinant strategiją bus skatinama išryškinti minėtą išskirtinumą ir, esant galimybei, praplėsti naudos gavėjų ribas, kad projekto rezultatais galėtų pasinaudoti ne tik vietos gyventojai, bet ir platesnis Lietuvos ir užsienio lankytojų ratas. VVG teritorijoje, kaip jau buvo pažymėta anksčiau, ganėtinai sėkmingai vystomi verslai. Atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius 2014–2020 m. VPS orientuota į ūkio ir verslo plėtrą. Vietos gyventojai ir verslininkai turės galimybes pretenduoti į paramą verslo kūrimui arba jo plėtrai visoje VVG teritorijoje. Minėta veikla sudarys prielaidas naujų darbo vietų ir pridėtinės vertės kūrimui platesnėje teritorinėje erdvėje. Asociacijos „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“ teritorija yra Lietuvos šiaurės vakarų dalyje ir ribojasi su 6 Šiaulių apskrities rajonais. Teritorija suskirstyta į 11 seniūnijų. Patogus susisiekimas bei gerai išvystytas kelių ir geležinkelio tinklas. Iki Lietuvos sostinės Vilniaus – 220 km, iki Latvijos sostinės Rygos – 130 km, iki neužšalancio Klaipėdos jūrų uosto – 160 km. Per teritoriją eina magistralinis Hanzos kelias (A12) – tarptautinis koridorius iš Sankt Peterburgo į Berlyną. Magistraliniai keliai veda į Klaipėdą, Vilnių, Mažeikius. Praeina geležinkelio linijos Vilniaus, Klaipėdos, Rygos, Liepojos, Daugpilio kryptimis. Yra didelis karinis – civilinis oro uostas. Didesnė Šiaulių rajono teritorijos dalis plyti lygumose, tik pietinėje pusėje kraštovaizdį pajūvina kalvos – čia prasideda Žemaitijos aukštumos. Kurtuvėnų krašte yra aukščiausias rajono taškas – Girnikų kalnas, iškilęs į 183,4 metro aukštį. Peizažą pagyvina tekančios Dubysos, Ventos upės, 27 ežerai, 18 mažesnių ar didesnių tvenkinių. Krašto puošmena – miškai. Saugant gamtą ir jos išteklius, 8,4 proc. teritorijos paskelbta gamtos draustiniais. Bubių seniūnijos didesniąją dalį užima Kurtuvėnų regioninis parkas, kuriame įkurti Girnikų, Pageluvio, Raudos kraštovaizdžio draustiniai, Ventos perkaso hidrografinis ir kt. draustiniai. Pro Gegužius praeina vienas įspūdingiausių Šiaulių krašte ledyno sukurtų geologinių darinių – Akmenų Rūža, kuri tęsiasi apie 10 km. Įgyvendinant VPS, Gegužių kaimo bendruomenė ruošiasi teikti projektą ir jį įgyvendinti įrengiant edukacinį–pažintinį taką Akmenų Rūža pristatant lankytojams ir juos supažindinti su išskirtine tos vietos gamta, jos ypatumais, mineralais, nykstančiais augalais. Kurtuvėnų regioninio parko gamta ypač turtinga. Čia galima pažvejoti, dalyvauti ekskursijoje, edukologijos stovyklose, pažintiniuose žygiuose pėsčiomis, dviračiais, kinkytais ir

	balnotais žirgais. Kurtuvėnų bendruomenė įgyvendinat strategiją planuoja teikti ir įgyvendinti projektą, kurio metu planuoja funkcionaliai, kokybiškai sutvarkyti Kurtuvėnų tvenkinio pakrantę, nutiesiant dviračių taką, įrengiant poilsio zoną (vietos gyventojų poreikio analizės duomenys, anketos VVG būstinėje). Kraštas garsus savo piliakalniais. Netoli nuo Šiaulių stūkso Bubių, Rekčių, Luponių piliakalniai. Garsiausias visame pasaulyje žinomas – Jurgaičių piliakalnis, dar vadinamas Kryžių kalnu. Šimtai maldininkų ir lankytojų čia kasdien apsilanko, kad pajustų lietuvių tautos dvasios stiprybę. Šalia esanti Naisių kaimo bendruomenė toliau kvies apsilankyti Baltų dievų, inkilų, baltų žolynų muziejuose, Saulės aikštėje, didžiausiame Europoje dažasvydžio centre, žemaitukų žirgyne, supažindins su naujais turistiniais maršrutais. Bendruomenė taip pat planuoja dalyvauti VPS įgyvendinime ir teikti projektą naujų paslaugų teikimui, plėsti savo ekonominę veiklą. Rajono kraštovaizdžio įvairovė, dideli miškai, vandenų plotai ir gyvosios gamtos ištekliai sudaro palankias sąlygas kaimo turizmui vystyti, ekologinei žemdirbystei plėtoti, įvairioms sociokultūrinėms paslaugoms vykdyti, todėl VVG skatins šių veiklų plėtoją. Rajono gyventojai, svečiai turės galimybę susipažinti su restauruotomis kultūros paveldo vertybėmis (Bubių dvaro parko aikštė, Raudėnų šv. Apaštalo Baltramiejaus bažnyčia, Kurtuvėnų svirnas), gamtos paminklais, kitomis lankytinomis vietomis bei gauti kokybiškas transportavimo, maitinimo, apgyvendinimo, poilsio paslaugas. Gegužių bendruomenė planuoja įgyvendinant VPS įgyvendinti projektą, kurio metu planuoja įrengti pažintinį taką Rėkyvos ežero link (vietos gyventojų poreikio analizės duomenys, anketos VVG būstinėje). Įgyvendinant VPS, ypatingas dėmesys bus skiriamas krašto tradicijoms saugoti ir puoselėti. Kurtuvėnų Užgavenės pripažintos kaip gyvybingiausios šalyje. Jurginės Jovitos ir Vidmanto Lubių sodyboje pritraukia smalsuolių iš visos Lietuvos. Vasaros jau nebeįsivaizduojamos be senųjų amatų šventės Dirvonėnuose, kur mažųjų Dirvonėnų dvaro parke, tarp senųjų liepų, šalia Nelindos ežero atgimsta Šiaulių krašto praeitis. Senųjų tradicijų puoselėjimas, Dirvonėnų parko pritaikymas platesnei kultūrinei, pažintinei, sportinei veiklai išlieka prioritetinėmis Dirvonėnų kaimo bendruomenės veiklomis. Dramos vertintojai renkasi prie Kurtuvėnų svirno, kur kasmet vyksta klijimo teatrų festivalis. Kultūros puoselėtojai įvertinami respublikinėmis premijomis: Zigmo Gėlės–Gaidamavičiaus – už geriausią metų prozos debiutą, Lauryno Ivinskio – už geriausią metų kalendorių. Kas treji metai išrenkamas Lietuvos Puodžių karalius. Unikali veikla organizuojama Etninės kultūros ir tradicinių amatų centre. VVG ir toliau skatins kaimo bendruomenes, kitas NVO rengti ir įgyvendinti projektus, kurie skatina puoselėti šio krašto tradicijas, jas perduoti ateinančioms kartoms, kelti krašto kultūrinį lygį. VVG viešins šias veiklas VVG interneto puslapiuose, organizuos tradicijų puoselėtojų ir verslininkų susitikimus, kad bendru sutarimu galėtų priimti sprendimus dėl veiklų apjungimo ir vystymo, darbo vietų kūrimo. 2014 m. pabaigoje VVG teritorijoje buvo daugiau nei 347 veikiančios ūkio įmonės, dažniausiai tai smulkios įmonės, kuriose dirba iki 20 darbuotojų. Verslo spektras labai įvairus: nuo žemės ūkio, medžioklės, miškininkystės ir žuvininkystės, didmeninės ir mažmeninės prekybos, transporto ir sandėliavimo, statybos, apdirbamosios gamybos iki apgyvendinimo, maitinimo, turizmo paslaugų. VVG skatins ir toliau plėtoti Micaičių bendruomenės vykdomą veiklą – baidarių nuomą, o Sauginių bendruomenę – įrengti aktyvaus poilsio zoną vandenlenčių sportui. Rajone skatinama netradicinė žemdirbystė, ekologiniai ūkiai, kaimo verslai, sudaromos sąlygos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrai: savivaldybės biudžeto lėšomis remiami investiciniai projektai, teikiamos nuolatinės lengvatos kuriantiems naujas darbo vietas, kompensuojamos išlaidos parodų, mugių, seminarų dalyviams. Todėl VVG skatins
--	--

	bendruomenes, verslininkus toliau kurti ir vystyti savo įkurtus verslus, sieks, kad veiklos rezultatais galėtų pasinaudoti kuo platesnis lankytojų ratas. VVG skatins ieškoti bendrų sąlyčio taškų, kad vykdydami gamybą galėtų palengvinti medžiagų gavimo, apdorojimo ar paslaugų teikimo procesą, bendrų rinkų paiešką. VVG, įvertinusi VVG teritorijos išskirtinumą, įgyvendindama VPS, išnaudos visus savo krašto pranašumus, apjungs visus kaimo plėtros dalyvius – pilietinės visuomenės, verslo, valdžios atstovus – ekonominių, socialinių VVG teritorijos problemų sprendimui, bendrai veiklai, įgyvendinant integruotą VVG teritorijos plėtrą, bendrus projektus, kurie kurs didesnę pridėtinę vertę VVG teritorijos mastu ir leis pasiekti vizijoje numatytų tikslų. Tai įgyvendins rengdama kvietimus paraiškoms teikti, priemonių administravimo taisykles, kuriose numatys vertinimo kriterijus ir remis tuos projektus, kurie skatins VVG teritorijos integruotą plėtrą, užtikrins tinkamą vietos išteklių naudojimą, VVG teritorijos išskirtinumo ir specifinių pranašumų išnaudojimą, kurs didesnę pridėtinę vertę.
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas:
8.2.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Pirmas žingsnis į 2014 – 2020 m. strategijos rengimą buvo padarytas konferencijoje „Kaimo vietovių plėtros LEADER metodu patirtis ir ateities perspektyvos“, kuri vyko 2013 m. gruodžio 12 d. Konferencijoje dalyvavo Žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros, Šiaulių rajono valdžios, švietimo, kultūros ir sporto, verslo ir bendruomenių atstovai (dalyvių sąrašas ir protokolas VVG būstinėje). 2014 m. kovo 6 – 7 dienomis suorganizuoti mokymai, išsamiai supažindinantys su verslo kūrimo galimybėmis. Aptartas bendruomenių verslumo skatinimas, pasidalinta gerąją patirtimi. Didžiąją dalį klausytojų sudarė bendruomenių atstovai bei verslininkai, taip pat dalyvavo NVO atstovai bei kiti dalyviai (dalyvių sąrašas ir protokolas VVG būstinėje). 2015 m. vasario 3 d. vyko susitikimas su Kultūros centrų ir Viešosios bibliotekos vadovais, kurio metu buvo pateikta informacija apie rengiamą 2014–2020 m. strategiją, jos viziją, aptartos darbuotojų pasiūlytos idėjos. Rengdama VPS ir norėdama išsiaiškinti gyventojų poreikius, VVG atliko didelį parengiamąjį darbą. Visose kaimiškose seniūnijose buvo rengiami mokymai kaimiškų seniūnijų gyventojams ir šioje teritorijoje veikiančių verslo įmonių atstovams. Pagrindinės mokymų temos: vietos situacijos analizė, vietos teritorijos išorinės ir vidinės aplinkos įvertinimas, vietos teritorijos SSGG parengimas, poreikių identifikavimas, strateginis planavimas, sociologiniai tyrimai VVG teritorijoje. Mokymai bei konsultavimas vyko dešimtyje seniūnijų ir VVG būstinėje, kuriuose dalyvavo 973 vietos gyventojai. Visi klausytojai turėjo galimybę dalyvauti VPS rengime: įvertinti esamą ekonominę socialinę būklę savo teritorijoje, dalyvauti rengiant SSGG, teikti projektų idėjas ir kt. (dalyvių sąrašai VVG būstinėje). Kiekvienoje kaimiškoje seniūnijoje buvo sudarytos darbo grupės, kurios pateikė VVG gyvenamosios vietovės SSGG analizę, įvardijo problemas, numatė priemones iškeltoms problemoms spręsti (pateikė projektų idėjas). 2015 m. vasario 25 d. vyko susitikimas su Šiaulių rajono savivaldybės skyrių, biudžetinių įstaigų, NVO, verslo bei bendruomenių atstovais. Susitikimų metu buvo aptarta situacija švietimo, kultūros ir sporto, jaunimo, asmens ir visuomenės sveikatos, aplinkos apsaugos, ekonomikos, strateginio vystymo ir investicijų srityje. Savivaldybės skyrių ir biudžetinių įstaigų atstovai pateikė statistinius duomenis apie VVG teritorijos

	gyventojus, švietimo, kultūros įstaigas ir kitą būtiną informaciją VVG teritorijos ekonominei, socialinei, aplinkosauginei situacijos analizei atlikti, įvardijo VVG teritorijos problemas, pasiūlė jų sprendimo variantus (dalyvių sąrašai ir protokolai VVG būstinėje). 2015 m. I ir II ketv. vyko intensyvus bendradarbiavimas su kaimiškų seniūnijų specialistais, buvo renkami duomenys apie gyventojų socialinę padėtį: skurdą patiriančius asmenis, socialinės rizikos šeimas, socialinės rizikos šeimose augančius vaikus, pašalpų gavėjų skaičių, neįgalius, sergančius priklausomybės ligomis, taip pat vienišus, socialinės rūpybos ar globos reikalaujančius asmenis, gyventojų pasiskirstymą VVG teritorijoje. VVG nariai kiekvienoje seniūnijoje atliko kultūros centrų, bibliotekų, mokyklų, bendruomenės narių poreikių indentifikavimą. Tuo tikslu buvo organizuojami susitikimai su Šiaulių rajono seniūnijų, bibliotekų, kultūros centrų, mokyklų darbuotojais, bendruomenių nariais bei gyventojais šiuose regionuose (susitikimų protokolai VVG būstinėje). Susitikimų metu buvo diskutuojama apie kultūros centrų, bibliotekų, mokyklų poreikius, iškilusias problemas, galimybes jas spęsti 2014–2020 m. VPS įgyvendinimo laikotarpiu. Kaip diskusijų rezultatas buvo pateiktos projektų idėjos įvardintiems poreikiams tenkinti. Susitikimuose dalyvavo 116 žmonių, iš kurių apie 20 poc. sudarė jaunimas (dalyvių sąrašai VVG būstinėje). Po kiekvienų mokymų, konferencijų ar susitikimų VVG būstinėje apsilankydavo potencialių pareiškėjų, kurie turėjo klausimų ar išsamesnės informacijos apie galimybes teikti paraiškas įgyvendinant VPS (dalyvių sąrašai VVG būstinėje). Norint išsiaiškinti VVG teritorijos gyventojų poreikius, buvo vykdomos verslo atstovų ir jaunimo apklaustos. Šių apklausų anketos buvo pateiktos VVG interneto tinklalapyje ir socialinio tinko Facebook paskyroje – Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“. Tiriant Šiaulių r. kaimo gyventojų poreikius, buvo surinkta gausi ir išsami informacija, VVG identifikavo platų gyventojams aktualių problemų ratą, pasirenkant VPS priemones. Gyventojų apklaustos rezultatai parodė, kad kaimo žmonėms aktualu gerinti inžinerinę gyvenviečių infrastruktūrą – gatvių apšvietimą, vandentiekį, kanalizaciją, kelius. Šalia infrastruktūros gerinimo nemaža apklaustųjų dalis pabrėžė, kad kaime nepakankamai išplėtos teisėtvarkos, buitinio aptarnavimo, sveikatos apsaugos paslaugos. Dalis apklaustųjų nurodė, kad jų gyvenvietėje trūksta kirpyklų, siuvyklų, skalbyklų ir kt. buitinių paslaugų. Didžiausia apklaustųjų dalis nurodė, kad bendruomenės pirmiausiai savo veiklą turėtų nukreipti į nedarbo mažinimą, saugumo didinimą ir sveikatos apsaugos sąlygų gerinimą. Šios veiklos, kaip ir kelių bei gatvių tvarkymas, nors ir siejamos su bendruomenių veikla, vis dėlto akivaizdžiai viršija vien bendruomenės organizacijos kompetenciją, todėl manytina, kad gauti atsakymai turėtų būti vertinami kaip pagrindinių problemų svarbos rodikliai. Taigi be paminėtų problemų didelė dalis kaimo gyventojų taip pat pabrėžė gyvenviečių aplinkos tvarkymo svarbą, jaunimo išvykimo mažinimo ir gyventojų tarpusavio santykių gerinimo poreikį, noro mokytis didinimo aktualumą. Svarbu įvertinti ir tai, kokios, apklaustųjų nuomone, bendruomenių veiklos sritys yra svarbiausios ir neatidėliotinai sprendtinės. Gyventojų apklausa leido sudaryti pagrindinių bendruomenių veiklos sričiai priskiriamų veiklų sąrašą pagal jų svarbą apklausoje dalyvavusiems respondentams. Gauti duomenys leidžia teigti, kad kaimo gyventojai bendruomenių veiklą suvokia gana plačiai. Manoma, jog jos turėtų spręsti praktiškai visus tiek infrastruktūros, tiek paslaugų, kultūros gerinimo, tiek bedarbystės mažinimo ir gyventojų dvasingumo skatinimo klausimus. Verslininkams finansinė pagalba reikalinga tam, kad galėtų investuoti į naujos įrangos, turto įsigijimą, inovacijų įdiegimą, statybos ir energetinių projektų vykdymą bei mokymų organizavimą.
--	---

	Nustatant VPS prioritetus, įvertinus finansavimo prioritetus, respondentų nuomonės pasidalino sekančiai – paramą reikia skirti verslų kūrimui ir jų plėtojimui kaimo vietovėse, darbo vietų kūrimui, NVO socialinio verslo kūrimui ir plėtrai, bendradarbiavimui ir vietos rinkos plėtojimui. Dalis respondentų mano, kad paramą reikia skirti socialinės įtraukties stiprinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės, socialinės plėtros kaimo vietovėse didinimui, siekiant užtikrinti įvairesnę ūkininkavimo veiklą bei veiklą, susijusią su sveikatos priežiūra, socialine integracija, bendruomenių žemės ūkio veikla ir švietimu. Gavus statistinę informaciją iš seniūnijų ir savivaldybės administracijos bei išanalizavus kaimiškų seniūnijų pateiktus pasiūlymus dėl veiklos vykdymo prioritetų ir priemonių, 2015 m. balandžio–gegužės mėnesiais buvo vykdomi susitikimai 10 seniūnijų su bendruomenių nariais. 2015 m. birželio 25 d. vyko susitikimas su vietos valdžios atstovais, seniūnaičiais, kaimo bendruomenių atstovais bei kitais dalyviais, aptartas priemonių poreikis, įgyvendinant VPS (dalyvių sąrašai ir protokolai VVG būstinėje). VVG strategijos rengimui sudarė darbo grupes, į kurias įtraukė visų partnerių atstovus: pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus. Kiekvienoje grupėje buvo įtrauktas jaunimo atstovas. Buvo sudarytos 3 darbo grupės: – koordinavimo grupė; – VVG teritorijos gamtos išteklių analizės, teritorijos išskirtinumo, identiteto, VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės grupė; – VVG teritorijos socialinės, ekonominės, socialinės infrastruktūros ir kultūros išteklių analizės grupė. Šios darbo grupės surinko visą objektyvią statistinę informaciją, atliko socialinės, ekonominės, socialinės infrastruktūros ir kultūros išteklių analizę. Atliko VVG teritorijos gyventojų poreikių analizę, numatė prioritetus, priemones. Darbo grupės VPS rengimo metu taikė principą „iš apačios į viršų“ ir į naujos strategijos rengimą įtraukė visų socialinių grupių ir teritorijų atstovus, vyko intensyvus darbas, buvo organizuojami susitikimai, konsultavimasis su vietos gyventojais. Susitikimuose dalyvaujant bendruomeninėms organizacijoms, kitoms NVO, pilietinės visuomenės, verslo ir valdžios atstovams buvo numatyti VPS įgyvendinimo etapai ir VPS įgyvendinimo finansiniai ištekliai, kurie buvo patvirtinti 2015 m. rugpjūčio 18 d. visuotiniame VVG susirinkime. Susitikimų metu buvo pristatyta VPS atlikta socialinės, ekonominės, socialinės infrastruktūros ir kultūros išteklių analizės, vietos gyventojų poreikiai, numatyti prioritetai ir priemonės. Susitikimų metu kiekvienas galėjo pareikšti savo nuomonę, diskutuoti, balsuoti už prioritetus, priemones. 2015 m. rugpjūčio 18 d. vyko visuotinis VVG susirinkimas, kurio metu buvo patvirtinta vietos plėtros strategija (dalyvių sąrašai ir protokolai VVG būstinėje).
8.2.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: VVG į VPS įgyvendinimo procesus įtrauks kuo platesnį dalyvių sąrašą: bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, taip pat kitus pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus. Šie atstovai dalyvaus kviečiant teikti vietos projektų paraiškas, tvirtinant vietos projektus, pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ir vykdant stebėseną, vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas. Tuo tikslu VVG vykdys šią veiklą: 1. Įgyvendinant VPS bus organizuojami darbiniai susitikimai su VVG teritorijoje veikiančiomis bendruomeninėmis organizacijomis, NVO, pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovais, pristatant įgyvendinamą VPS, jos viziją, prioritetus, priemones, siekiamus rezultatus ir kt. Susitikimų metu bus pristatyti strategijos

	įgyvendinimo etapai, vietos projektų kvietimų laikotarpiai, kvietimo teikti vietos projektų paraiškas išsami dokumentacija, VPS priemonių įgyvendinimo taisyklės, jų reikalavimai, projektų paraiškos, jų reikalavimai, projektų įgyvendinimo ir administravimo reikalavimai ir kt. Norint užtikrinti efektyvesnę informacijos sklaidą, kiekvienoje seniūnijoje bus organizuojami susitikimai. 2.Skatinant VVG teritorijos gyventojus teikti vietos projektus, bus organizuojami renginiai smulkiesiems verslininkams, jaunimui, ūkininkams, kaimo bendruomenių, vietos valdžios atstovams, taikomos įvairios darbo formos, tokios kaip: grupinės diskusijos, informaciniai renginiai, kurių metu bus teikiama išsami informacija vietos projektų rašymo ir įgyvendinimo klausimais. 3.Prieš skelbiant vietos projektų kvietimus, VVG, pirmiausia, aktyviai viešins parengtą VPS. Tuo tikslu bus organizuotas VPS pristatymo plačiajai visuomenei renginys, bus organizuojami paraiškų pildymo mokymai, tokiu būdu užtikrinant geresnę pateiktų paraiškų kokybę. 4.Siekiant kuo labiau sudominti vietos organizacijas bei vietos gyventojus dalyvauti strategijos įgyvendinime, bus surengti informaciniai seminarai VVG teritorijos seniūnijose, palengvinantys mokėjimo prašymų ir ataskaitų pildymą bei viešųjų pirkimų vykdymą, kuriuose nemokamai galės dalyvauti visi suinteresuoti asmenys. 5.VVG informuos visuomenę apie skelbiamus kvietimus ir jų įgyvendinimo etapus interneto svetainėje www.siauliurvvg.lt, Facebook paskyroje – Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“, regioninėje spaudoje. Visi potencialūs pareiškėjai, besidomintys ES parama, bus priimami VVG administracijos patalpose, VVG darbuotojai juos konsultuos visais su vietos projektų rengimu ir įgyvendinimu susijusiais klausimais. 6.Tvirtinant vietos projektus, VVG organizuos vietos projektų atrankos posėdžius, kuriuose dalyvaus valdybos nariai, atstovai iš NMA, projekto vertintojai bei patys pareiškėjai. Pastarieji turės galimybę įsitikinti projekto atrankos skaidrumu. Apie kiekvieną projekto vertinimo etapą informacija bus viešinama VVG interneto svetainėje www.siauliurvvg.lt, www.zum.lt, www.nma.lt. 7.Supažindindama su VPS įgyvendinimo etapais, VVG organizuos konferencijas ir kvies jose dalyvauti bendruomenines organizacijas, NVO, LEADER centro, Žemės ūkio ministerijos, pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, spaudos atstovus. Šiuose seminaruose VVG teritorijos gyventojai bei įvairių organizacijų atstovai bus supažindinami su LEADER metodo galimybėmis, parengta VPS bei vietos gyventojų ir organizacijų vaidmeniu šios strategijos įgyvendinime. 8.VVG vykdys VPS įgyvendinimo stebėseną ir viešins VPS įgyvendinimo etapus, pasiektus rezultatus. ŽŪM ir NMA teiks strategijos įgyvendinimo ataskaitas, šią informaciją skelbs interneto svetainėse: www.siauliurvvg.lt, www.zum.lt, www.nma.lt. Bus organizuojami susitikimai, konferencijos, kurių metu VVG teritorijos vietos gyventojams bus viešinami VPS įgyvendinimo rezultatai. 9.Siekiant aktyvinti visuomenės narių bendravimą VPS įgyvendinimo laikotarpiu, VVG organizuos susitikimus su Lietuvos ir užsienio VVG partneriais, kurių metu bus sudarytos galimybės pasidalinti gerąją patirtimi. 10.VVG dalyvaus tarptertorinių ir tarptautinių projektų įgyvendinime, kurių tikslas suaktyvinti vietos gyventojus ir įtraukti juos į bendrą veiklą, siekiant darnios ir integruotos VVG teritorijos plėtros. 11. Vykdam VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas bus paskirtas VVG atsakingas darbuotojas, kuris bus atsakingas už šių veiklų įgyvendinimą.
8.3.	Partnerystės principas:

8.3.1.	principo laikymasis rengiant VPS: VVG ieškojo kelių, kurie nukreiptų visus 3 partnerius vieno tikslo siekimui – naujos VPS rengimui, siekdamą stiprinti partnerystę tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios VPS rengimo metu. VPS rengimą pradėjo nuo bendros konferencijos „Strategijos įgyvendinimo pasiekimai ir žvilgsnis į ateitį“, į kurią pakvietė valdžios ir bendruomenių atstovus, esamus ir potencialius projektų pareiškėjus kur informavo verslo, pilietinės visuomenės ir verslo atstovus apie VPS rengimo eigą, naujus jos iššūkius, reikalavimus ir ateities galimybes. Konferencijoje dalyvavo 70,5 proc. bendruomenių atstovų, 11,4 proc. verslo ir 15,9 proc. vietos valdžios atstovų. Likusią dalį sudarė svečiai, vietos žiniasklaidos atstovai (televizijos „Šiaulių televizija“ ir laikraščio „Šiaulių kraštas“ korespondentai) (dalyvių sąrašas VVG būstinėje). Šios konferencijos metu buvo pristatyti 2007–2013 m. m. Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo rezultatai, pažymėta, kad tik stiprios partnerystės ir bendrų pastangų dėka buvo įgyvendinti 82 vietos projektai, pagerbti aktyviausi VVG nariai, pristatyti pagrindiniai VVG teritorijos gyventojų poreikiai, pateiktos naujos VPS rengimo taisyklės. Konferencijos metu buvo pakviesti visi 3 partneriai įsijungti į naujos VPS rengimą, aktyviai dalyvauti siekiant bendrų VVG teritorijos tikslų, puoselėjant partnerystę. 2015 m. gegužės 26 d. VVG visuotinio narių susirinkimo metu buvo sudarytos ir patvirtintos 3 darbo grupės (dalyvių sąrašas ir protokolas VVG būstinėje) naujai VPS rengti. Šių grupių nariai buvo atsakingi už objektyvios statistinės informacijos susistemimą, socialinės, ekonominės, socialinės infrastruktūros ir kultūros išteklių analizės, VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės atlikimą, prioritetų ir priemonių numatymą ir kt. Kad strategijos rengimas užtikrintų įvairesnio ir platesnio požiūrio į esamo ir būsimo verslo perspektyvas, gyventojų pragyvenimo lygį ir vietos gyventojų poreikius VVG teritorijoje, į kiekvieną darbo grupę buvo įtraukti pilietinės visuomenės, verslo ir vietinės valdžios atstovai. VVG didelį dėmesį skyrė partnerystei ir siekė, kad į strategijos rengimą būtų įtrauktas platus rengėjų ratas iš įvairių sektorių. Tam prielaidas sudarė pati VVG sudėtis, kurioje proporcingai atstovaujami pagrindiniai vietos plėtrą įtakojantys sektoriai: verslo, vietos valdžios ir kaimo bendruomenių bei kitų socialinių, ekonominių partnerių. Pirmoji valdyba buvo išrinkta iš 10 narių, kurioje 40 proc. valdybos narių sudarė socialinių ir ekonominių partnerių bei asociacijų atstovai, po 30 proc. – verslo partneriai ir vietos valdžios atstovai. 2009 m. gruodžio 15 d. VVG valdyba išrinkta iš 12 narių. 50 proc. valdybos narių sudarė socialinių ir ekonominių partnerių bei asociacijų atstovai, po 25 proc. – verslo partneriai ir vietos valdžios atstovai. 2012 m. gruodžio 19 d. VVG valdyba išrinkta iš 12 narių. 58,3 proc. valdybos narių sudarė socialinių ir ekonominių partnerių bei asociacijų atstovai, 16,7 proc. – verslo partneriai ir 25 proc. – vietos valdžios atstovai. 2015 m. gegužės 26 d. išrinkta nauja valdyba iš 12 narių. Šioje VVG valdyboje verslo partneriai sudaro 33,3 proc., valdžios sektorių atstovauja 25 proc. narių, o pilietinę visuomenę – 41,7 proc. narių. Rengiant VPS aktyviai dalyvavo Šiaulių rajono savivaldybės atstovai kaip savo srities (kultūros, NVO ir darbo su jaunimu ir kt.) specialistai, tai buvo didelis indėlis į VVG veiklos vystymą, partnerystės stiprinimą, numatant bendras VVG teritorijos plėtros kryptis ir perspektyvas. Verslui atstovaujantys nariai, kurie turi didelę patirtį versle, rengiant strategiją dalinosi savo patirtimi, siūlė strategijoje numatyti verslo kūrimo ir plėtros galimybes, kurios padės išspręsti VVG teritorijos užimtumo problemas, ypač tarp jaunimo ir moterų. Pilietinei visuomenei atstovavo aktyviausi bendruomenių deleguoti asmenys, pristatantys bendruomenių veiklas ir poreikius.
--------	--

	VVG rengdama VPS sustiprino partnerystės ryšius su pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovais, dėl to Šiaulių rajono NVO, Asociacija „Šiaulių skautų tuntas“ įstojo į Šiaulių rajono vietos veiklos grupės, jungiančios 62 kaimo bendruomenes, verslo ir nevyriausybinės organizacijas, narius. Siekdama tolesnės produktyvios partnerystės, VVG pasirašė bendradarbiavimo sutartis su Šiaulių rajono organizacijomis: Šiaulių rajono verslininkų asociacija, telkiančia rajono verslo atstovus, Šiaulių rajono neįgaliųjų draugija, atstovaujančia rajono neįgaliųjų interesus. Siekdama operatyvaus ir betarpiško bendradarbiavimo, stiprinant partnerystę tarp pilietinės visuomenės, verslo ir valdžios, VVG naudojo įvairias informavimo bei viešinimo priemones: VVG interneto tinklalapis www.siauliurvvg.lt ir socialinio tinklo Facebook paskyra – Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“, Šiaulių r. savivaldybės puslapis www.siauliuraj.lt bei seniūnijų interneto puslapiai, vietos spauda. VVG viešino visą informaciją apie VPS rengimo eigą, susitikimų, diskusijų, anketinių apklausų rezultatus, kvietė vietos gyventojus aktyviau dalyvauti VVG veikloje ir skatino partnerystę.
8.3.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendindama VPS ir siekdama geriausių rezultatų, VVG stiprins bendradarbiavimą tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios. Tuo tikslu VVG vykdys šią veiklą: 1. Kvies vietos valdžios atstovus bei smulkių verslininkų, jaunimo, ūkininkų, kaimo bendruomenių atstovus į informacinius renginius, diskusijas grupėse, kurių metu pristatys VPS įgyvendinimo eigą, jos teikiamas darbo vietų kūrimo ir socialinio verslo plėtojimo galimybes, įsisavinant Europos Sąjungos lėšas. 2. Organizuos konsultacinius–darbinius renginius su Šiaulių rajono verslininkų asociacija, telkiančia rajono verslo atstovus, Šiaulių rajono neįgaliųjų draugija, atstovaujančia rajono neįgaliųjų interesus, Šiaulių rajono NVO, Asociacija „Šiaulių skautų tuntas“, kad galėtų kartu aptarti NVO galimus teikti projektus, jaunimo poreikius, verslo vystymo perspektyvas Šiaulių rajone, idėjas projektų finansavimui, jų įgyvendinimo galimybes ir projektų rengimo ir įgyvendinimo reikalavimus. 3. Tam, kad nuolat turėtų informaciją apie bedarbių skaičių ir darbo vietų poreikį Šiaulių rajone, VVG palaikys ryšius su Šiaulių teritorine darbo birža ir Šiaulių jaunimo darbo centru. 4. Siekdama stiprinti partnerystę tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, Šiaulių rajono VVG organizuos išvykas į kitų Lietuvos rajonų ir užsienio VVG, supažindins su gerąja bendradarbiavimo patirtimi, sėkmingai įgyvendintais projektais. 5. Prieš kiekvieną kvietimą teikti vietos projektų paraiškas bus organizuojami mokomieji konsultaciniai ir informaciniai renginiai potencialiems pareiškėjams informuoti, mokyti ir konsultuoti visomis pagrindinėmis projektų rengimo ir įgyvendinimo temomis. 6. Vietinėje žiniasklaidoje ir internete VVG informuos VVG teritorijos gyventojus apie bendradarbiavimą su vietos valdžia, verslo atstovais, pilietinės visuomenės atstovais. Šiuo metu informacija apie VVG veiklą skelbiama Šiaulių rajono savivaldybės interneto puslapyje www.siauliuraj.lt bei VVG interneto svetainėje www.siauliurvvg.lt ir socialinio tinklo Facebook paskyroje – Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“. Sieksime, kad bendruomenių interneto svetainėse būtų pateikiama nuoroda į VVG interneto puslapį ir Facebook paskyrą. 7. VVG dalyvaus Šiaulių rajono kaimo bendruomenių sąjungos, Vietos veiklos grupių tinklo, Šiaulių rajono jaunimo, Lietuvos ūkininkų sąjungos Šiaulių skyriaus bei Šiaulių rajono verslininkų sąjungos organizuojamuose renginiuose viešindama

	informaciją apie VVG vykdomą veiklą, apie VPS įgyvendinimo eigą ir vietos projektų rengimo ir įgyvendinimo galimybes.
8.4.	Inovacijų principas:
8.4.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Rengiant VPS naudotos naujos informacinės erdvės: Šiaulių r. sav. interneto puslapis www.siauliuraj.lt, VVG interneto puslapis www.siauliurvvg.lt ir socialinio tinklo Facebook paskyra – Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“, kuriose buvo ne tik viešinama informacija apie VVG veiklą, bet ir pateiktos anketos. Informacija buvo renkama anketinės apklausos būdu, todėl bet kuris VVG teritorijos gyventojas turėjo galimybę išreikšti savo nuomonę, neatsižvelgiant į jo amžių, lytį, išsilavinimą ar kitokią išskirtinumą. Siekiant užtikrinti tyrimo tikslumą, anketos buvo pildomos anonimiškai, todėl respondentai galėjo drąsiai reikšti savo mintis, teikti pasiūlymus. Taip pat atkreipėme dėmesį į tai, kad Lietuvos žmonės labai plačiai naudojami Facebook tinklu, dalinasi jame savo informacija, idėjomis, diskutuoja, todėl VVG nutarė susikurti savo paskyrą Facebook tinkle, teikti jame informaciją apie naujausius VVG veiksmus, kvietimus ir pasiūlymus. Paaiškėjo, kad tai buvo labai perspektyvus žingsnis, pritraukęs daugybę jaunų žmonių, kurie užpildė šioje paskyroje pateiktą anketą, rašė komentarus, padėkas, kurias įvertinus buvo galima daryti atitinkamas išvadas apie VVG veiklą, gyventojų, jaunimo lūkesčius. Svarbiausia sritis, kur, Šiaulių rajono gyventojų nuomone, derėtų maksimaliai koncentruoti dėmesį – tai imtis priemonių kovojant su nedarbu, didėjančia socialine nelygybe, žmonių su negalia ir kitokią atskirtį turinčių žmonių problemų, susijusių su jų integracija į visuomeninį gyvenimą. Analizuojant užpildytas anketas buvo atkreiptas dėmesys ir vadovaujamasi šiomis išvadomis, VPS rengimo darbo grupės ragino verslininkus ir bendruomenių atstovus atsižvelgti į socialinės atskirties žmonių poreikius, vystant verslą arba steigiant naujas verslo įmones, gerinant kaimo gyventojų infrastruktūrą. Ieškant šios problemos sprendimo kelių, atsirado poreikis kurti socialinį verslą. Tai nauja sfera, turinti daug neaiškumų, todėl iškilo poreikis išsiaiškinti jo vystymo specifiką. Tuo tikslu VVG administracijos darbuotojai dalyvavo konferencijose Vilniuje, 2015 m. gegužės 18 d. VVG tinklo visuotiniame susirinkime Ukmergėje ir 2015 m. gegužės 6 d. Kaišiadorių VVG informaciniame renginyje, kuriuose buvo supažindinama su socialiniu verslu. Susipažinę su socialinio verslo tendencijomis ir perspektyvomis užsienio šalyse ir Lietuvoje, VVG administracijos darbuotojai susitikimų su vietos gyventojais metu pasidalino gerąją patirtimi apie konkrečiai įgyvendintus inovatyvius socialinius verslus. Daugumos respondentų nuomone, Šiaulių rajono savivaldybė yra pakankamai patraukli vieta gyventi ir dirbti, tačiau tik dalis jų sieja savo ateitį su šia savivaldybe. Vykdamas VPS įgyvendinimą, didelis dėmesys bus skiriamas smulkiosioms įmonėms, turinčioms iki 50 darbuotojų, smulkių paslaugų tiekimui kaimo vietovėse, aplinkosaugai ir atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimui. Siekiami skatinti vidutinio verslo atstovus plėsti savo veiklas, naudojant ES finansinę paramą, VVG administracijos darbuotojai kvietė verslininkus į organizuojamus susitikimus su gyventojais. 2015 m. gegužės 15 d. susitikime (dalyvių sąrašas VVG būstinėje), kurio metu pristatytos naujos strategijos gairės, ES teikiamo finansavimo galimybės. VVG administracijos darbuotojai teikė individualias konsultacijas verslininkams, kartu su jais svarstė aplinkosaugos ir ekologijos klausimus, atsinaujinančios energijos šaltinius. Didelis dėmesys buvo skirtas Asociacijos „Gegužių kaimo bendruomenė“, VšĮ „Senuolių namai“ ir Žadžiūnų kaimo

	bendruomenės projektų idėjoms, saulės kolektorių su akumuliacinėmis talpomis sistemų įrengimui. Įgyvendinus šią idėją, būtų mažinamas gamtos užterštumas ir sukuriamas didesnė pridėtinė vertė. Taip pat didelio dėmesio sulaukė ir kiti pasiūlymai paslaugų srityje, maisto gamybos bei perdirbimo, bendrose rinkų paieškose. Rengiamos VPS turinys turi tiesiogiai atitikti inovacijų turinio elementus, nes Leader programa skatina naujų netradicinių produktų kūrimą ir pateikimą rinkai, naujų valdymo metodų diegimą, partnerystės ryšių tobulinimą ir kt. Pats VPS strategijos rengimas yra inovatyvus procesas. Ruošiantis naujai strategijai buvo organizuojamos išvykos, 1 iš jų į Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centrą (dalyvių sąrašas VVG būstinėje), kurių metu buvo susipažinta su įgyvendintais projektais ir vietoje įvertinti jų naujovių elementai, apimantys įsigytų įrangų technologinę, konstrukcinę pusę, ekonominės ir socialinės naudos efektyvumą. Inovacijos taikytos ir rengiant įvairius susitikimus: susitikimas su ŽŪM ir NMA atstovais vyko kaimo turizmo sodyboje „Smakų smakas“, informacinis renginys 2014 m. spalio 17 d. Kuršėnų rajono amatų centre, 2015 m. gegužės 15 d. įvykęs informacinis renginys Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centre (dalyvių sąrašas VVG būstinėje). Per informacines priemones buvo derinami strategijos rengimo veiksmai, vyko sklaida. Sudarytos 3 naujos darbo grupės (koordinavimo, VVG teritorijos gamtos išteklių, teritorijos išskirtinumo, identiteto ir VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės, VVG teritorijos socialinės situacijos, ekonominės situacijos, socialinės infrastruktūros ir kultūros išteklių analizės), kurių iki šiol nebuvo. Naujos priemonės panaudojimas, kaip motyvuojanti dalyvauti VPS rengime priemonė –VVG buvo sukurta filmuota medžiaga apie 2007 – 2013 m. strategijos įgyvendinimą, įgyvendintus vietas projektus, inovacijų taikymą (kompaktinė plokštelė VVG būstinėje).
8.4.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: VPS apims platų verslų plėtros ir socialinės įtraukties spektrą. Projektų atrankos taisyklėse bus numatyti vertinimo kriterijai, kurie skatins teikti ir diegti inovatyvius projektus. Strategijos įgyvendinimo taisyklėse bus numatytos verslumo ir ekonominio augimo priemonės. Jų atrankai bus skiriami papildomi balai už inovatyvumą. Visų pirma, susijusios su moksliniais pasiekimais ir inovacijomis, infrastruktūra ir paslaugomis, MVĮ pajėgumų augti ir patekti į vidaus ir tarptautinę rinką didinimu, įskaitant geresnes galimybes gauti papildomą finansavimą, naujais augimo šaltiniais: energijos vartojimo efektyvumas arba atsinaujinančiųjų išteklių energija, tvariam gamtos išteklių naudojimui bei valdymui. VVG įgyvendindama VPS sieks, kad įgyvendinami vietos projektai skatintų inovacijų kūrimą, diegimą socialinėje srityje, kurioje siekiama, visų pirma, socialinės įtraukties, didinti aktyvios darbo rinkos veiksmingumą ir gerinti vietos gyventojų darbinę motyvaciją, skatinti lyčių lygybę ir profesinės veiklos derinimą, geriau integruoti pažeidžiamas visuomenės grupes į darbo rinką ir visuomeninį gyvenimą, priimti ir įgyvendinti išsamias mokymosi visą gyvenimą programas. Ugdyti kūrybingą ir inovatyvią visuomenę, skatinti įvairių lygmenų ugdymo ir privataus sektorių verslumą, plėtoti įvairias inovacijas, skatinti technologines, socialines, viešąsias inovacijas, skatinti didelį augimo potencialą turinčias įmones, skatinti inovacijas, orientuotas į paklausą ir vartotojų poreikius. Siekdama operatyvaus bendradarbiavimo tarp pilietinės visuomenės, verslo ir valdžios, VVG skelbs viešinimo informaciją apie naujos VPS įgyvendinimą, inovatyvių vietos projektų rezultatų sklaidą VVG interneto tinklalapyje www.siaulirvvg.lt ir socialinio

	tinko Facebook paskyroje – Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“, Šiaulių r. savivaldybės puslapyje www.siauliuraj.lt bei seniūnijų interneto puslapiuose.
8.5.	Integruoto požiūrio principas:
8.5.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Integracija – procesas, kai pavieniai autonomiškai socialiniai junginiai nustato ir plėtoja tarpusavio sąryšius taip, kad palaipsniui kiekvieno jų autonomija mažėja ir kiekvienas tampa didesnio bei sudėtingesnio junginio sudedamąja dalimi. Integruotos teritorinės investicijos (toliau – ITI) – priemonė, pagal kurią nustatyta integruota įgyvendinimo tvarka, skirta investicijoms pagal daugiau nei vieną prioritetinę kryptį vienoje ar keliuose veiksmų programose. Integruotos teritorinės strategijos yra labai svarbios siekiant pažangios ir tvarios rajono plėtros. Finansavimas pagal kelias prioritetines kryptis gali būti sutelktas tam tikrai teritorijai ar funkicinei sričiai skirtoje integruotoje investavimo strategijoje. Integruotos plėtros tikslas stiprinti vietovių ekonomiką ir mažinti atsilikimą nuo labiau išvystytų vietovių. Ši problema išlieka aktuali Lietuvos ir atskirų vietovių lygmenyje. Kiekvienais metais didėja socialinis, ekonominis atotrūkis tarp Lietuvos didžiųjų miestų – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir kaimiškųjų rajonų. Atlikti tyrimai rodo, kad ekonominiame augime susiejamos įvairios ekonomikos ir socialinės sritys. Nauja moderni gamykla produktyviai veiks tik turėdama motyvuotą ir kvalifikuotą darbo jėgą, sukurtą infrastruktūrą, aplinkos kokybę ir daugybę socialinių elementų – visa tai sąveikauja ir daro įtaką ekonominei ir socialinei plėtrai. Akivaizdu, kad įvairūs VVG teritorijos gyvenimo aspektai – ekonominis, aplinkos, klimato, socialinis ir demografinis – yra glaudžiai tarpusavyje susiję, ir VVG teritorijos plėtra gali būti sėkminga tik laikantis integruoto požiūrio į plėtrą, todėl VVG teritorijos atnaujinimo priemonės turi būti derinamos su kitomis priemonėmis, kuriomis skatinamas švietimas, ekonominė plėtra, socialinė integracija ir aplinkos apsauga. Būtina sąlyga yra tvirta partnerystė tarp vietos piliečių, pilietinės visuomenės, vietos verslininkų ir įvairaus lygio valdžios planuojant integruotą VVG teritorijos plėtrą. Rengiant strategiją buvo derinami visų sektorių poreikiai ir interesai, todėl strategijoje numatytas platus įgyvendinamų priemonių ratas – įtraukti įvairių sektorių (infrastruktūros, kultūros, švietimo, socialinio ir verslo) būklę plėtojantys veiksmai. VVG, rengdama VPS, remdamasi statistikos duomenimis, nustatė VVG teritorijos ekonominį ir socialinį išsivystymo lygį, lyginant su apskrities ir šalies vidurkiu. Tikslinių susitikimų su įvairiomis socialinėmis grupėmis metu ir atlikus vietos gyventojų anketinę apklausą, gauta informacija padėjo nustatyti gyventojų poreikius ir atskirų sričių veiklos vertinimus. Rengdama strategiją VVG gilino partnerystės ryšius ir darė poveikį integruotai atskirų VVG teritorijų plėtrai. VVG, atlikusi socialinių, ekonominių ir aplinkosauginių sektorių situacijos analizę, ir nustačiusi, kad šių sektorių problemoms spręsti reikalingi dideli finansiniai ištekliai, kurių VVG neturi, didžiąją problemų sprendimo dalį perdavė rajono savivaldybei. Rajono savivaldybės struktūrą sudaro atskiri padaliniai, atsakingi už atskiras veiklos sritis: sveikatos apsaugą, kultūrą, švietimą ir kt. Jų veikla planuojama ir investicijos numatomos iš biudžeto. Žinodama gyventojų poreikius, VVG derino dalį socialinių, ekonominių ir aplinkosauginių sektorių problemų sprendimo, numatydamą VPS prioritetuose ir priemonėse, o kitą dalį problemų perdavė ir Šiaulių r. sav., kuri pagal galimybes numatė savo strateginiuose planuose ir programose, taip buvo užtikrintas integruotas požiūris, planuojant VVG teritorijos darnią plėtrą. VVG jau turi patirtį, bendradarbiaudama su Šiaulių rajono savivaldybe, sprendžiant VVG teritorijos socialines, ekonomines ir aplinkosaugines problemas, ieškant finansavimo

	galimybių. Įgyvendinant 2007 – 2014 m. strategiją, Šiaulių r. savivaldybė prisidėjo pinigėmis lėšomis prie 33 (trisdešimt trijų) VVG finansuojamų projektų, skirdama jiems 10 – 20 proc. (1 401 138,74 Eur) nuo bendros projektų sumos (duomenys VVG būstinėje). VVG, spręsdama teritorijos ekonomines, socialines, aplinkosaugines problemas ir bendradarbiaudama su NVO, kartu ieškojo būdų jų sprendimui, VVG konsultavo NVO, rengiant ir teikiant vietos projektus į kitus fondus. Dėl bendradarbiavimo kaimo bendruomenės teikė paraiškas Žemės ūkio ministerijai dėl finansinės paramos kaimo plėtrai ir šiuo metu NVO VVG teritorijos įvairių problemų sprendimui yra gavusios apie 600 000,00 Lt (173 772,01 Eur) (Šiaulių rajono bendruomenių apklausa VVG būstinėje). Nevyriausybinių organizacijų taip pat teikė finansavimo projektus Šiaulių r. savivaldybei. 2014 m. savivaldybė finansavo 6 (šešis) NVO, 1 (vieną) bibliotekos, 2 (du) švietimo projektus, skirdama 21 147,00 Lt (6 124,59 Eur), (Šiaulių r. sav. administracijos direktoriaus 2014 m. birželio 3 d. įsakymas Nr. A-637). 2015 m. finansavo 14 projektų, skirdama 6 810,00 Eur. Iš jų 6 (šeši) NVO, 2 (du) bibliotekų, 6 (šeši) švietimo projektai (Šiaulių r. sav. administracijos direktoriaus 2015 m. gegužės 25 d. įsakymas Nr. A-559). 2012 m. VVG gavo Lietuvos kaimo tinklo paramą 14 958,99 Lt (4 332,42 Eur) (VVG informacija). Taip pat Lietuvos kaimo tinklas skyrė paramas bendruomenėms (bendruomenių apklausa VVG būstinėje). Toks VVG integruotas požiūris į VVG teritorijos plėtrą, įvairių problemų sprendimą, ieškant įvairių finansavimo galimybių, gerino vietos gyventojų gyvenimo kokybę, sustiprino visų vietos plėtros dalyvių bendradarbiavimą, bendrą ateities tikslų siekimą.
8.5.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Ekonominės, aplinkosauginės ir socialinės problemos, išskylančios VVG teritorijoje, reikalauja integruoto ir teritorinio sprendimo būdo. Minėtų problemų sprendimui VPS yra numatyti prioritetai ir priemonės. Siekdama integruoto teritorinio ekonominių, aplinkos ir socialinių problemų sprendimo, VVG remsis Šiaulių rajono savivaldybės 2011 – 2017 metų strateginiame plėtros plane numatytų prioritetų ir priemonių įgyvendinimu. Prisidėdama prie Šiaulių rajono savivaldybės strateginio plėtros plano įgyvendinimo ir derindama VPS įgyvendinimo etapus, kvies subjektus į mokymus, konsultacijas, teiks informaciją apie galimybes finansuoti smulkų ir vidutinį verslą ES lėšomis, įgyvendinant VPS (Šiaulių rajono savivaldybės 2011 – 2017 metų strateginio plėtros plano 2.1. tikslas. Gerinti ekonominės veiklos sąlygas rajone). Įgyvendindama alternatyvių žemės ūkio veiklų plėtros ir alternatyvių energijos šaltinių naudojimo priemonę Šiaulių rajone, VVG teiks informaciją Šiaulių rajono savivaldybei ir verslo atstovams apie galimybę integruotai spręsti šias problemas, naudojant ES lėšas, įgyvendinant VPS. Atsižvelgdama į Šiaulių rajono savivaldybės 2011 – 2017 metų strateginį plėtros plano 3.1. tikslą „Gyvenamosios ir rekreacinės aplinkos gerinimas“ ir 1.2. tikslą „Didinti Šiaulių rajono gyventojų visuomeninį ir kultūrinį potencialą“, VVG kvies subjektus apsiungti šių tikslų įgyvendinimui, naudojant finansavimui ES lėšas, įgyvendinant VPS. Toks ekonominių, aplinkosauginių ir socialinių problemų sprendimas įgyvendinant VPS ir bendrų veiksmų su Šiaulių savivaldybės strateginio plano įgyvendinimu derinimas leis pasiekti gerų rezultatų ir pagerinti vietos gyventojų gyvenimo kokybę. Įgyvendinant VPS kvietimai bus vykdomi kiekvienais metais pagal abu prioritetus ir priemones, taip derinant ekonominių, socialinių, aplinkosauginių problemų sprendimą VVG teritorijoje:

	<table><tr><th>Metai</th><th>Kvietimai</th></tr><tr><td>2016 m.</td><td>1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės</td></tr><tr><td>2017 m.</td><td>2 kvietimai teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės</td></tr><tr><td>2018 m.</td><td>1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės</td></tr><tr><td>2019 m.</td><td>1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės</td></tr><tr><td>2020 m.</td><td>1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės</td></tr><tr><td>2021 m.</td><td>1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės</td></tr></table> Įgyvendinant VPS kiekvienais metais numatomi kvietimai I prioriteto „Verslų kūrimas ir plėtra, kaimo gyventojų užimtumo, pajamų didinimas, kuriant darbo vietas, didinant socialinę įtrauktį“ ir II prioriteto „Bendruomeniškumo ugdymas, puoselėjant kultūrą ir krašto tradicijas, išsaugant vietovės kraštovaizdį ir gerinant infrastruktūrą“ priemonėms, kurios apims integruotą VVG teritorijos plėtrą ir spręš atskirų socialinių, ekonominių, aplinkosaugos sektorių problemas.	Metai	Kvietimai	2016 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės	2017 m.	2 kvietimai teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės	2018 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės	2019 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės	2020 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės	2021 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės																
Metai	Kvietimai																														
2016 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės																														
2017 m.	2 kvietimai teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės																														
2018 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės																														
2019 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės																														
2020 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės																														
2021 m.	1 kvietimas teikti paraiškas pagal visas strategijos I ir II prioriteto priemonės																														
8.6.	Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:																														
8.6.1.	principo laikymasis rengiant VPS: <table><tr><th>Eil. Nr.</th><th>DALYVAVIMAS VVG TINKLE</th><th></th></tr><tr><td>1.</td><td>2012-02-08 Vietos veiklos grupių tinklo visuotinis ataskaitinis susirinkimas</td><td>dalyvis</td></tr><tr><td>2.</td><td>2012-02-27 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis</td><td>dalyvis</td></tr><tr><td>3.</td><td>2012-03-02 konferencija „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo aktualijos“, Raseinių rajono vietos veiklos grupė „Raseinių krašto bendrija“</td><td>dalyvis</td></tr><tr><td>4.</td><td>2012-03-15 Vietos veiklos grupių tinklo narių ir vietos veiklos grupių pirmininkų susitikimas, Vietos veiklos grupių tinklas</td><td>dalyvis</td></tr><tr><td>5.</td><td>2012-04-06 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis</td><td>dalyvis</td></tr><tr><td>6.</td><td>2012-05-9/10 konferencija „Penkeri metai kartu su LEADER metodu“, Vietos veiklos grupių tinklas</td><td>dalyvis</td></tr><tr><td>7.</td><td>2012-06-13 Lietuvos vietos veiklos grupių tinklo valdybos susitikimas su LR Žemės ūkio ministru, Vietos veiklos grupių tinklas</td><td>dalyvis</td></tr><tr><td>8.</td><td>2012-06-19 Lietuvos vietos veiklos grupių tinklo valdybos susitikimas su LR Žemės ūkio vidaus audito departamento atstovais, Vietos veiklos grupių tinklas</td><td>dalyvis</td></tr><tr><td>9.</td><td>2012-07-09 Vietos veiklos grupių tinklo susitikimas su Seimo Kaimo reikalų komitetu, Vietos veiklos grupių tinklas</td><td>dalyvis</td></tr></table>	Eil. Nr.	DALYVAVIMAS VVG TINKLE		1.	2012-02-08 Vietos veiklos grupių tinklo visuotinis ataskaitinis susirinkimas	dalyvis	2.	2012-02-27 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis	3.	2012-03-02 konferencija „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo aktualijos“, Raseinių rajono vietos veiklos grupė „Raseinių krašto bendrija“	dalyvis	4.	2012-03-15 Vietos veiklos grupių tinklo narių ir vietos veiklos grupių pirmininkų susitikimas, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis	5.	2012-04-06 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis	6.	2012-05-9/10 konferencija „Penkeri metai kartu su LEADER metodu“, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis	7.	2012-06-13 Lietuvos vietos veiklos grupių tinklo valdybos susitikimas su LR Žemės ūkio ministru, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis	8.	2012-06-19 Lietuvos vietos veiklos grupių tinklo valdybos susitikimas su LR Žemės ūkio vidaus audito departamento atstovais, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis	9.	2012-07-09 Vietos veiklos grupių tinklo susitikimas su Seimo Kaimo reikalų komitetu, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis
Eil. Nr.	DALYVAVIMAS VVG TINKLE																														
1.	2012-02-08 Vietos veiklos grupių tinklo visuotinis ataskaitinis susirinkimas	dalyvis																													
2.	2012-02-27 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis																													
3.	2012-03-02 konferencija „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo aktualijos“, Raseinių rajono vietos veiklos grupė „Raseinių krašto bendrija“	dalyvis																													
4.	2012-03-15 Vietos veiklos grupių tinklo narių ir vietos veiklos grupių pirmininkų susitikimas, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis																													
5.	2012-04-06 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis																													
6.	2012-05-9/10 konferencija „Penkeri metai kartu su LEADER metodu“, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis																													
7.	2012-06-13 Lietuvos vietos veiklos grupių tinklo valdybos susitikimas su LR Žemės ūkio ministru, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis																													
8.	2012-06-19 Lietuvos vietos veiklos grupių tinklo valdybos susitikimas su LR Žemės ūkio vidaus audito departamento atstovais, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis																													
9.	2012-07-09 Vietos veiklos grupių tinklo susitikimas su Seimo Kaimo reikalų komitetu, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis																													

10.	2012-08-09 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos susitikimas su Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽŪM atstovais, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis
11.	2012-09-27 Vietos veiklos grupių tinklo susitikimas su LR seimo Kaimo reikalų komiteto atstovais, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis
12.	2013-01-10 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis
13.	2013-01-22 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos susitikimas su Šilalės VVG, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis
14.	2013-01-24 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos susitikimas su LR Seimo kaimo reikalų komiteto pirmininku S. Bucevičiumi, Vietos veiklos grupių tinklas	dalyvis
15.	2013-02-07 Lietuvos vietos veiklos grupių tinklo ataskaitinis posėdis	dalyvis
16.	2013-02-26 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis
17.	2013-11-19 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis
18.	2014-01-09 Vietos veiklos grupių tinklo konferencija	dalyvis
19.	2014-02-06 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis
20.	2014-02-18 Vietos veiklos grupių tinklo ataskaitinis – rinkiminis susirinkimas	dalyvis
21.	2014-03-18 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis
22.	2014-08-13 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis
23.	2014-11-25 Vietos veiklos grupių tinklo valdybos posėdis	dalyvis
24.	2015-01-07 Vietos veiklos grupių tinklo susitikimas	dalyvis
25.	2015-05-04 Vietos veiklos grupių tinklo susitikimas	dalyvis
26.	2015-05-27 Vietos veiklos grupių tinklo susitikimas	dalyvis
	TARPREGIONINIS BENDRADARBIAVIMAS (bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos VVG)	
27.	2011-07-15 bendradarbiavimo sutartis su Asociacija Molėtų rajono vietos veiklos grupė „Keisdami kečiame“, Molėtai	iniciatorius
28.	2011-07-22 bendradarbiavimo sutartis su Asociacija Šilalės rajono partnerystės vietos veiklos grupe, Šiauliai	iniciatorius
29.	2011-08-19 bendradarbiavimo sutartis su asociacija „Tauragės rajono vietos veiklos grupė“, Tauragė	iniciatorius
30.	2011-10-07 LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupės posėdis, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
31.	2011-11-11 Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos ir vietos veiklos grupių tinklo projekto „Kaimo bendruomenių ir vietos veiklos grupių pasiekimai ir projektų idėjos 2011“ baigiamasis renginys	dalyvis
32.	2012-03-06 LEADER koordinavimo grupės posėdis, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
33.	2012-03-21 apskritojo stalo diskusija „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas naudojant ES paramą“, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
34.	2012-05-24/25 konferencija „Nacionalinių kaimo tinklų ir vietos veiklos grupių susitikimas“	dalyvis
35.	2012-06-20 teritorinio bendradarbiavimo projekto įgyvendinimo bendradarbiavimo sutartis su VO Raseinių	iniciatorius

	rajono vietos veiklos grupė „Raseinių krašto bendrija“ ir Kėdainių rajono vietos veiklos grupė, Raseiniai	
36.	2012-06-26 LEADER metodo koordinavimo grupės posėdis, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
37.	2012-10-01 LEADER metodo įgyvendinimo koordinacinės grupės posėdis, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
38.	2012-10-31 LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupės posėdis, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
39.	2012-11-29 baigiamasis projekto – konkurso „Kaimo bendruomenių ir vietos veiklos grupių pasiekimai ir projektų idėjos 2012“ renginys	dalyvis
40.	2013-02-15 LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupės posėdis, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
41.	2013-03-27 konferencija „Viešieji pirkimai – sėkmės garantas“, Šiaulių rajono vietos veiklos grupė	iniciatorius
42.	2013-04-11 susitikimas su Kėdainių ir Raseinių vietos veiklos grupėmis, siekiant aptarti vietos plėtros strategijų įgyvendinimo aktualijas bei problemas	dalyvis
43.	2013-05-8/9 Vietos veiklos grupių tinklo įgyvendinamo projekto „Padėk sau, patark kitiems“ konferencija	dalyvis
44.	2013-05-30 konferencija „Ir mes galim“, Tauragės rajono vietos veiklos grupė	dalyvis
45.	2013-05-31 Šiaulių rajono vietos veiklos grupės susitikimas su Kauno rajono vietos veiklos grupės atstovais	dalyvis
46.	2013-07-17 paramos priemonių kaimo plėtrai 2014 – 2020 metais pristatymas, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
47.	2013-08-23 ketinimosi bendradarbiauti protokolas su Asociacija „Kurtuvėnų bendruomenė“	iniciatorius
48.	2013-08-29 teritorinio bendradarbiavimo projekto įgyvendinimo bendradarbiavimo sutartis su Šilutės r. VVG „Lamatos žemė“, Kretingos rajono kaimo plėtros asociacija, Ignalinos r. VVG, Anykščių r. VVG, Utenos r. VVG, Bikavėnų kaimo bendruomenė, Rusnės bendruomenė „Rusnės sala“, Asociacija „Kintų bendruomenė“, Asociacija „Micaičių bendruomenė“	partneris
49.	2013-08-30 teritorinio bendradarbiavimo projekto įgyvendinimo bendradarbiavimo sutartis su Kėdainių rajono vietos veiklos grupė ir Raseinių rajono vietos veiklos grupė „Raseinių krašto bendrija“	partneris
50.	2013-09-30 susitikimas su Programos LEADER ir žemdirbių mokymo metodikos centro atstovais	dalyvis
51.	2013-10-24 susitikimas su LR žemės ūkio ministerijos atstovais	dalyvis
52.	2013-10-31 susitikimas su Nacionalinės mokėjimo agentūros atstovais dėl vietos plėtros strategijų administravimo klausimais	dalyvis
53.	2013-11-28 renginys „Kaimo bendruomenių ir vietos veiklos grupių pasiekimai ir projektų idėjos 2013“	dalyvis
54.	2014-02-27 LR žemės ūkio ministerijos susitikimas	dalyvis

55.	2014-04-16 Šiaulių regiono ir Raseinių rajono vietos veiklos grupių susitikimas	dalyvis
56.	2014-06-27 LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupės posėdis, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
57.	2014-09-30 LEADER darbo grupės posėdis, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
58.	2014-09-30 pasitarimas dėl vietos plėtros strategijos įgyvendinimo Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centro atstovais	dalyvis
59.	2014-10-07 LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupės posėdis, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
60.	2014-10-15/16 tarptautinė konferencija–forumas „LEADER Lietuvoje 10 metų“, Anykščių VVG	dalyvis
61.	2014-10-29 renginys „Lietuvos kaimo plėtros 2007 – 2013 m. programos „LEADER“ metodo įgyvendinimo apžvalga ir šios priemonės perspektyvos Lietuvos kaimo plėtros 2014 – 2020 m. programiniu laikotarpiu“, LR žemės ūkio ministerija	dalyvis
62.	2014-12-05 konferencija „VVG ir potencialių pareiškėjų gebėjimų ugdymas, aktyvumo skatinimas ir telkimas vietos plėtros strategijos įgyvendinimui, vietos plėtros 2008 – 2014 metų strategijos įgyvendinimas“, Joniškio rajono partnerystės vietos veiklos grupė	dalyvis
63.	2015-01-23 konferencija „Laikmečio iššūkiai ir pasiekimai“, Vietos veiklos grupė „Radviliškio lyderis“	dalyvis
64.	2015-04-16 konferencija „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas naudojantis ES parama“	dalyvis
65.	2015-06-30 susitikimas su Raseinių vietos veiklos grupės atstovais	dalyvis
66.	2015-07-02 LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupės posėdis	dalyvis
67.	2015-07-10 bendradarbiavimo sutartis Nr. R15/21 su Šiaurės vakarų Lietuvos vietos veiklos grupė, Mažeikiai	iniciatorius
68.	2015-07-20 bendradarbiavimo sutartis su Trakų krašto vietos veiklos grupė, Trakai	iniciatorius
	TARPTAUTINĖ VEIKLA (bendradarbiaujant su kitomis užsienio VVG ar kitomis su vietos plėtros skatinimo veikla susijusiomis organizacijomis)	
69.	2011-04-13/17 tarptautinis kvalifikacijos kėlimo seminaras „Kaimų atnaujinimo ir plėtros priemonių įgyvendinimo patirtis“	iniciatorius
70.	2011-11-2/5 tarptautinis kvalifikacijos kėlimo seminaras „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo patirtis“	iniciatorius
71.	2012-10-23/27 kelionė – tarptautinis seminaras „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo patirtis“	iniciatorius
72.	2013-02-08 Rigas Rajona Lauku Attistibas biedriba, kvietimas pasirašyti bendradarbiavimo sutartį	iniciatorius
73.	2013-05-12/18 kelionė – tarptautinis seminaras „LEADER programos įgyvendinimas 2007-2013 m., VVG ir	iniciatorius

	bendruomenių vaidmuo įgyvendinant kaimų atnaujinimo ir plėtros projektus. Austrijos ir Italijos VVG organizacine struktūra ir veiklos organizavimas“	
74.	2014-04-05/12 dalykinė kelionė – tarptautinis seminaras Kroatijoje „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo geroji patirtis ir priemonės kaimo vietovėse, socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra“	dalyvis
75.	2014-06-11/14 kelionė – tarptautinis seminaras „LEADER metodo kaimų atnaujinimo ir plėtros priemonių įgyvendinimo patirtis“	iniciatorius

Šiaulių rajono VVG vykde tarpregioninius bendradarbiavimo projektus. 2013 m. rugpjūčio 30 d. pasirašyta teritorinio bendradarbiavimo projekto įgyvendinimo bendradarbiavimo sutartis su Kėdainių rajono vietos veiklos grupe ir Raseinių rajono vietos veiklos grupe „Raseinių krašto bendrija“, įgyvendinant teritorinio bendradarbiavimo projektą „Lai dega protėvių laužai Rytų Žemaitijoje“, sutvarkant Kėdainių, Raseinių, Šiaulių rajonų piliakalnių, atgaivinant senąsias tradicijas. 2013 m. rugpjūčio 29 d. pasirašyta tarpregioninio baidarių maršrutų tinklo „Baidarėmis per Lietuvą“ bendradarbiavimo sutartis su Šilutės r. VVG „Lamatos žemė“, Kretingos rajono kaimo plėtros asociacija, Ignalinos r. VVG, Anykščių r. VVG, Utenos r. VVG, Bikavėnų kaimo bendruomene, Rusnės bendruomene „Rusnės sala“, Asociacija „Kintų bendruomenė“, Asociacija „Micaičių bendruomenė“.

Šiaulių rajono VVG, dalyvaujama tarptautiniuose seminaruose, ieškojo naujų bendradarbiavimo galimybių. 2012 m. spalio 23 – 27 dienomis kelionė – seminaras, kurio tikslas – užmegzti naujus ryšius, susipažinti ir pasidalinti patirtimi apie vietos plėtros strategijų įgyvendinimą Latvijoje, Suomijoje ir Estijoje, aplankyti ir susipažinti su vietos projektais, įgyvendintais pagal Leader programą. Kelionės – tarptautinio seminaro metu asociacijos „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“ darbuotojai, nariai ir bendruomenių atstovai dalyvavo 4 dalykiniuose susitikimuose su Latvijos VVG „Rigas rajona Lauku attistibas biedriba“, Suomijos VVG „Ykkosakseli“, Suomijos VVG „Emo“ ir Estijos, Talino regiono VVG „4kogu“ ir jų bendruomenių nariais.

2014 m. birželio 11 – 14 dienomis kelionė – tarptautinio seminaro dalyviams buvo suorganizuoti 2 dalykiniai susitikimai su Slovakijos Levoča regiono VVG ir Spiš regiono VVG atstovais.

2013 m. vasario 8 d. Rigas Rajona Lauku Attistibas biedriba, Šiaulių rajono VVG išsiuntė kvietimą pasirašyti bendradarbiavimo sutartį, kadangi Rigas Rajona Lauku Attistibas biedriba šiam laikotarpiui finansavimo nebeturėjo, tai ši sutartis bus pasirašoma 2015 – 2020 m. VPS įgyvendinimo laikotarpiui.

8.6.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Nuo pat įsteigimo pradžios Šiaulių rajono VVG aktyviai dalyvauja visuose VVG tinklo organizuojamuose renginiuose: visuotiniuose susirinkimuose, konferencijose, seminaruose, nacionalinės lyderystės forumuose. VPS įgyvendinimo laikotarpiu VVG numato ne tik aktyviai dalyvauti VVG tinklo veikloje, bet ir siūlyti organizuoti posėdžius VVG teritorijoje, pristatant geruosius savo veiklos praktikos pavyzdžius. VVG numato per VVG tinklą viešinti savo veiklą, kviesti kitų VVG atstovus į savo organizuojamus renginius. VPS rengimo laikotarpiu VVG pasirašė partnerystės sutartis su Šiaurės Vakarų Lietuvos VVG, Marijampolės rajono VVG ir Trakų krašto VVG. Toliau bus tęsiamas
--------	---

	projektas, tarpregioninio baidarių maršrutų tinklo „Baidarėmis per Lietuvą“ pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Šilutės r. VVG „Lamatos žemė“, Kretingos rajono kaimo plėtros asociacija, Ignalinos r. VVG, Anykščių r. VVG, Utenos r. VVG, Bikavėnų kaimo bendruomene, Rusnės bendruomene „Rusnės sala“, Asociacija „Kintų bendruomenė“, Asociacija „Micaičių bendruomenė“. Su Kėdainių rajono VVG ir Raseinių r. VVG „Raseinių krašto bendrija“ susitarta bendradarbiauti, įgyvendinant teritorinio bendradarbiavimo projektus. Siekiant sklandaus projektų vykdymo, bus organizuojami minėtų VVG susitikimai ir konferencijos, kurių metu bus iškeliami bendros veiklos tikslai, jų įgyvendinimo metodai ir priemonės. VVG, tęsdama bendradarbiavimą su kaimynais – Raseinių r. VVG „Raseinių krašto bendrija“, kvies jos narius į susitikimus, kuriuose bus dalinamasi patirtimi, bus svarstomos regiono problemos. VVG iniciuos susitikimus ir su kitomis VVG, kad susipažintų su jų veikla, sėkmingai įgyvendintais projektais, jų pavyzdžiai bus pristatomi savo VVG nariams, pareiškėjams, būsimiems pareiškėjams, atkreipiant dėmesį į jaunų žmonių inovatyvias idėjas. VVG bendradarbiaus su Rigas Rajona Lauku Attistības biedriba, dalinsis gerąją patirtimi, ateityje numatoma tęsti bendradarbiavimą su Latvijos Respublikos Rigas Rajona Lauku Attistības biedriba, inicijuojant naujo projekto įgyvendinimą kartu su minėta VVG.
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	principo laikymasis rengiant VPS: VVG jau turi patirties, rengiant ir įgyvendinant 2007 – 2013 metų vietos plėtros strategiją, todėl numanė, kad finansavimo pasiūla dažnai neatitinka paklausos. Atsižvelgiant į sukaupią patirtį ir rengiant VPS, buvo imtasi veiksmų ir priemonių, mažinančių vietos iniciatyvų finansavimo pasiūlos ir paklausos neatitiktį. Pirmiausia, buvo išanalizuoti Europos Sąjungos 2014 – 2020 metų kaimo plėtros prioritetai ir tikslinės sritys, išnagrinėti Lietuvos kaimo plėtros 2014 – 2020 metų programoje numatyti nacionaliniai poreikiai. Dar 2013 m. gruodžio 12 d. buvo organizuota konferencija „Kaimo vietovių plėtros LEADER metodu patirtis ir ateities perspektyvos“ (dalyvių sąrašas VVG būstinėje), kurios metu kviestinis LR žemės ūkio ministerijos atstovas pristatė kaimo plėtros 2014 – 2020 metais gaires. Kalbėta, kad ateinančiame laikotarpyje laukia visiškai nauji iššūkiai, kuriant verslus ir darbo vietas kaimo vietovėse. Konferencijos metu dalyviams pristatytos bendruomeninio verslo galimybės ir perspektyvos. Jau tada pradėta ieškoti naujų iniciatyvų Šiaulių rajone bei diskutuota dėl šių iniciatyvų finansavimo galimybių. Konferencijoje pristacius kaimo plėtros 2014 – 2020 metais gaires, prioritetus ir nacionalinius poreikius, Šiaulių rajone pastebėtas verslininkų ir gyventojų susidomėjimas finansavimo galimybėmis, bet kartu ir informacijos trūkumas – kas, kaip ir kiek galėtų būti finansuojama pagal Lietuvos kaimo plėtros programą bei vietos plėtros strategiją. Atsižvelgiant į informacijos poreikį bei siekiant gyventojus, verslininkus, vietos bendruomenes skatinti inicijuoti projektus ateityje, 2014 m. kovo 6 – 7 dienomis buvo organizuoti mokymai „LEADER metodas ir jo svarba VVG plėtrai“ (dalyvių sąrašas VVG būstinėje), kurių metu dalyviams buvo pristatyta kaimo politika 2014 – 2020 metais ir jos teikiamos galimybės. Mokymų metu buvo ugdomas gyventojų, verslininkų bei vietos bendruomenių pasitikėjimas savo jėgomis ir idėjomis. Siekiant artimiau bendradarbiauti su potencialiais vietos projektų rengėjais ir naudoti gavėjais bei siekiant skatinti jų tarpusavio bendradarbiavimą, projektuojant ateities veiklą kaimo vietovėse, 2014 m. balandžio – gegužės mėnesiais buvo organizuoti 5 susitikimai Šiaulių rajono kaimo vietovėse, grupuojant po 2 Šiaulių rajono seniūnijas

	(protokolai ir dalyvių sąrašai VVG būstinėje). Susitikimuose buvo kviečiami dalyvauti ir dalyvavo visi besidomintys savo kaimo vietovių plėtros galimybėmis – gyventojai, verslininkai, bendruomeninės organizacijos, kitos NVO, vietos valdžios atstovai. Susitikimų metu buvo diskutuojama apie konkrečių kaimo vietovių problemas ir poreikius, atsižvelgiant į 2014 – 2020 metų bendruosius nacionalinius kaimo plėtros prioritetus ir poreikius, buvo ieškoma galimybių ir būdų, kaip tas problemas spręsti ir patenkinti poreikius konkrečiose kaimo vietovėse. Dalyviai šių susitikimų metu užpildė projektinių idėjų anketas (informacija VVG būstinėje). Anketose galėjo trumpai aprašyti savo projektines idėjas, kurioms įgyvendinti reikalingas finansavimas, numatyti idėjų įgyvendinimui reikalingas priemones bei lėšas. 2014 m. birželio – liepos mėnesiais buvo suorganizuota 10 susitikimų visose 10 seniūnijų, esančių VVG teritorijoje, juose dalyvavo bendruomeninės organizacijos, gyventojai, verslininkai, vietos valdžios atstovai (protokolai ir dalyvių sąrašai VVG būstinėje). Susitikimų metu buvo aptariamose surinktos projektinės idėjos, diskutuojama apie galimybes jas įgyvendinti, siekiant neatitolti nuo nacionalinių prioritetų ir poreikių bei siekiant realių vietos plėtros rezultatų. Projektinių idėjų anketos buvo renkamos iš potencialių vietos projektų rengėjų iki pat 2015 metų pavasario. Išanalizavus ir apibendrinus projektinių idėjų anketose pateiktus duomenis, išaiškėjo, kad didžiausias lėšų poreikis yra kaimo verslų kūrimui ir plėtrai, gyventojų užimtumo didinimui. Kur kas mažesnis poreikis buvo išreikštas socialinei – viešajai plėtrai kaimo vietovėse, tokiai kaip viešosios infrastruktūros atnaujinimui, mokymams, tradicijų puoselėjimui. Atsižvelgiant į šiuos poreikius, buvo suformuoti VPS prioritetai ir priemonės, kurios detalizuojamos strategijos skyriuose. Suformuoti vietos plėtros strategijos prioritetai, priemonės ir veiklos sritys yra akivaizdus glaudaus bendradarbiavimo su kaimo vietovių gyventojais, verslininkais, vietos valdžios atstovais, kitomis NVO rezultatas, siekiant mažinti vietos iniciatyvų finansavimo pasiūlos ir paklausos neatitiktį. Siekiant mažinti vietos iniciatyvų finansavimo pasiūlos ir paklausos neatitiktį, dalis idėjų, kurios buvo gautos VPS rengimo metu ir viršijo finansines galimybes, buvo pateiktos Šiaulių rajono savivaldybei, siūlant jas įtraukti į Savivaldybės strateginius planus bei finansavimo programas. Šiaulių rajono savivaldybės ir VVG tamprus bendradarbiavimas, siekiant ilgalaikių vietos plėtros tikslų, rodo, kad savivaldybė palaiko, remia ir finansuoja vietos iniciatyvas, kurioms neužtenka VVG gaunamo finansavimo. Per 2007 – 2014 m. laikotarpį savivaldybė prisidėjo pinigineis lėšomis prie 33 (trisdešimt trijų) VVG finansuojamų projektų, skirdama jiems 10 – 20 proc. (1401138,74 Eur) nuo bendros projektų sumos (duomenys VVG būstinėje). Nevyriausybinių organizacijų taip pat teikė finansavimo projektus Šiaulių r. savivaldybei. 2014 m. savivaldybė finansavo 6 (šešis) NVO, 1 (vieną) bibliotekos, 2 (du) švietimo projektus, skirdama 21 147,00 Lt (6 124,59 Eur), (Šiaulių r. sav. administracijos direktoriaus 2014 m. birželio 3 d. įsakymas Nr. A-637). 2015 m. finansavo 14 projektų, skirdama 6 810,00 Eur (Šiaulių r. sav. administracijos direktoriaus 2015 m. gegužės 25 d. įsakymas Nr. A-559). VVG, skatindama projektų iniciatorių ir ugdydama vietos bendruomenės pasitikėjimą jų idėjomis, dalį idėjų siūlė įgyvendinti iš Europos Sąjungos ir kitų fondų, teikdami jiems konkrečias konsultacijas dėl finansavimo galimybių ir projektų rengimo. VVG stiprina bendradarbiavimą tarp NVO ir verslo atstovų, siūlydama rengti ir įgyvendinti bendrus projektus, kurie padės spręsti VVG teritorijos ekonomines ir socialines problemas, prisidės prie ilgalaikės VVG teritorijos plėtros.
8.7.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS:

	VPS numatytos priemonės Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai ir Lietuvos biudžeto lėšomis bus finansuojamos tik maždaug 50 – 80 proc., todėl VVG, norėdama sėkmingai įgyvendinti VPS, projektų vykdytojams padės ieškoti nefinansuojamos vietos projektų dalies finansavimo galimybių. Įgyvendinant 2007 – 2013 metų Šiaulių rajono vietos plėtros strategiją, buvo glaudžiai bendradarbiaujama su Šiaulių rajono savivaldybe, kuri įgyvendinant ne pelno vietos projektus kaip partneris prisidėdavo pinigėmis lėšomis arba įnašu natūra(nekilnojamuoju turtu). Glaudus bendradarbiavimas su valdžios atstovais vyko ir rengiant VPS, todėl Šiaulių rajono biudžeto lėšos sudarys nemažą indėlį į nepelno projektus. Šiaulių r. savivaldybė prisidės pinigėmis lėšomis prie VVG finansuojamų projektų, skirdama jiems 10 – 20 proc. nuo bendros projektų sumos. Jau yra pasiektas žodinis susitarimas su Šiaulių rajono savivaldybe dėl prisidėjimo pinigėmis lėšomis prie vietos projektų įgyvendinimo ir lėšos tam tikslui bus numatomos ateinančių metų biudžete. Kaimo bendruomenės teiks paraiškas Žemės ūkio ministerijai dėl finansinės paramos kaimo plėtrai. Nevyriausybinių organizacijos taip pat teiks finansavimo projektus Šiaulių r. savivaldybei. Taip pat kaimo bendruomenės teiks paraiškas gauti Lietuvos kaimo tinklo lėšoms. VVG tarpininkaus, gaunant paskolas iš bankų ar kredito unijų, pelno projektų vykdytojams. VVG, įgyvendindama VPS, telks savo atstovaujamos teritorijos kaimo vietovių vietos plėtros dalyvius aktyviai viešindama rengiamus projektus ir skatindama vietos plėtros dalyvius bendradarbiauti vietos projektuose ir tokiu būdu mažinti kiekvienai šaliai tenkantį savo piniginių indėlio dydį, kartu kuriant naujus produktus, paslaugas. VVG, siekdama kokybiškai įgyvendinti VPS, nuolat tarpininkaus tarp projektų partnerių, tiekėjų, padės generuoti galimas projektų idėjas, konsultuos idėjų finansavimo klausimais ir taip užtikrins bendrą užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimą. VVG administracijoje už šią veiklą bus atsakingas asmuo, kuris vykdys šią funkciją. VVG savo interneto tinklalapyje www.siaulirvvg.lt ir socialinio tinklo Facebook paskyroje – Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“ – sukurs atskirą paskirą vietos finansavimo mechanizmų paieškai, kurioje bus pateikiama visa informacija apie ES ir kitus fondus, jų finansavimo galimybes. Šioje paskyroje vietos gyventojai, NVO, kaimo bendruomenės, jaunimo organizacijos, verslininkai ir kt. ras visą jiems reikalingą informaciją apie galimybes gauti finansinę paramą savo idėjų įgyvendinimui.
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi, rengiant VPS: VVG administracijos darbuotojai, norėdami užtikrinti sėkmingą ir produktyvų darbą su jaunimu, kėlė kvalifikaciją, 2014 m. lapkričio 11 d. dalyvavo mokymuose „Darbas su jaunimu gebėjimų ugdymas“, kur darbuotojai gavo kvalifikacijos pažymėjimus. VVG rengdama VPS didelį dėmesį skyrė VVG teritorijoje gyvenantiems jauniems žmonėms. Norėdama įtraukti jaunimą į socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę bei SSGG sudarymą, VVG organizavo mokymus, į kuriuos pakvietė ir jaunus žmones. Kadangi mokymų sąrašuose nebuvo nurodomas amžius, tai, atlikus sąrašų analizę, galima teigti, kad iš 973 mokymų dalyvių apie 20 proc. sudarė jauni žmonės. Pagrindinės mokymų temos: vietos situacijos analizė, vietos teritorijos išorinės ir vidinės aplinkos įvertinimas, vietos teritorijos SSGG parengimas, poreikių indentifikavimas, strateginis planavimas, sociologiniai tyrimai VVG teritorijoje, kurių

	metu buvo parengta vietos teritorijos SSGG, įvardinti poreikiai, atlikti sociologiniai tyrimai (dalyvių sąrašai VVG būstinėje). Konsultuotis dėl naujos VPS galimybių, projektų idėjų, iškilusių klausimų į VVG būstinę atvyko 308 žmonės, iš jų: 117 – jaunimo atstovų, iš kurių 16 žmonių iki 29 metų, nuo 30 iki 40 metų (įskaitytinai) 101 žmogus. Jaunimas išsakė savo požiūrį į ES teikiamas finansines galimybes, 2007 – 2014 m. įgyvendintos strategijos naudą jaunimui, pateikė šiuo metu esamas jaunimo problemas ir savo projektų idėjas naujai VPS. VVG, siekdama užtikrinti geresnes jaunimo užimtumo galimybes, sudarant palankias sąlygas jaunimui dalyvauti darbo rinkoje, bendradarbiavo su darbo birža, su jaunimo atstovais analizavo jaunimo įsidarbinimo galimybes VVG teritorijoje. VVG, skatindama VVG teritorijoje verslumą, tyrė jaunų žmonių galimybes ir norus kurti ir plėtoti verslus. Tyrė jaunimo poilsio ir užimtumo sąlygas ir galimybes, skatindama jaunimą aktyviau dalyvauti visuomeninėje veikloje. Tuo tikslu VVG konsultavosi su jaunimo atstovais, norėdami išsiaiškinti jų problemas, lūkesčius ateinančiu programavimo laikotarpiu. VVG į savo VPS rengimo darbo grupes įtraukė jaunus žmones nuo 14 iki 29 m. (įskaitytinai) ir asmenis nuo 30 m. iki 40 m. Jaunimo atstovai, dalyvaudami VPS rengimo darbo grupių darbe, atliko VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir SSGG, nustatė VVG teritorijos jaunų žmonių poreikius ir suteikė jiems prioritetus ir priemones (informacija VVG būstinėje). VVG, siekdama sudaryti palankias sąlygas nuosekliai ir kokybiškai jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų veiklai, siekiant aktyvesnio jaunimo įsitraukimo į organizuotą veiklą, norėdama įtraukti jaunus žmones į savo pačių problemų analizavimą bei sprendimą, ieškant sprendimo kelių, teikiant idėjas, organizavo susitikimą su kaimo bendruomenių jaunimu, kuris įvyko 2015 m. liepos 23 d. su Šiaulių rajono jaunimo organizacijų atstovais (dalyvių sąrašas VVG būstinėje). Šio susitikimo metu VVG atstovai supažindino jaunimą su naujai VPS tikslais, jų įgyvendinimo prioritetais ir taisyklėmis, ES lėšų skirstymo kriterijais. Susitikimų metu vyko diskusijos dėl jaunimo keliamų problemų sprendimo būdų ir prioritetų, buvo iškeltos idėjos projektams teikti. Galutiniai apibendrinimai, kokius prioritetus, priemones rinktis ir numatyti VPS vyko darbo grupėse. Darbo grupių nariai atstovavo jaunimo interesus ir teikė jų idėjas bei siūlymus, kokios priemonės, veiklos sritys turėtų būti numatytos VPS. Buvo atsižvelgta į jų siūlymus ir VPS numatytos priemonės, veiklos sritys, bei vertinimo kriterijai atitinka jaunimo poreikius ir jų siūlymus.
8.8.2.	VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi, įgyvendinant VPS: VVG, siekdama rezultatų, numatytų VPS, stengsis įtraukti jaunus žmones bei jaunimo organizacijas į šios strategijos administravimo ir įgyvendinimo procesą: 1. Į valdybos sudėtį įtraukti 5 (penki) jauni žmonės, kurie sudaro 41,7 proc. valdybos. Vietos verslą nuo šių metų atstovauja 3 (trys) jauni žmonės: verslininkas iš Čigonų kaimo Vismantas Anglickas (30 m.), IĮ ADI Souvenirs savininkas, ūkininkas iš Šakynos kaimo Mantas Griškus (27 m.) ir verslininkas iš Meškuičių kaimo Gediminas Karalius (27 m.), UAB „Gvijus“ direktorius. Pilietinę visuomenę atstovauja 25 m. Indrė Birutytė, aktyvi Ginkūnų seniūnijos bendruomenės valdybos narė, Ginkūnų seniūnijos Aušros seniūnaitijos seniūnaitė, o vietos valdžios atstovė – 27 metų Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Jaunimo reikalų koordinatore Simona Kulevičiūtė, organizuojanti Jaunimo veiklos projektų finansavimo konkursus, Jaunimo organizacijų konferencijas, užtikrina Jaunimo reikalų tarybos efektyvų darbą Šiaulių rajone. 2. VVG organizuos informacinius renginius, susitikimus seniūnijose, kuriuose kvies teikti vietos projektų paraiškas. Viešins informaciją interneto puslapyje

	www.siauliurvg.lt, rajono spaudoje, socialinio tinklo Facebook paskyroje –Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“ ir į talką pasitelkiant vietos valdžios atstovę Simoną Kulevičiūtę, Jaunimo reikalų koordinatorę. Jaunimas išreiškia susidomėjimą informacija, pateikta apie VVG veiklą nurodytoje Facebook paskyroje, atvyksta konsultuotis, diskutuoti į Vietos veiklos būstinę, todėl tikimės, kad ateityje jie taps VVG pareiškėjais. 3. Jauno amžiaus vietos projektų pareiškėjai bus kviečiami į projektų atrankos posėdžius, kad susipažintų su projektų atrankos procedūromis, o iškilus neaiškumams galėtų argumentuotai pagrįsti projekto idėjas bei įgyvendinimo priemonės ir įsitikintų atrankos skaidrumu. 4. Šiaulių rajono gyventojai su VPS įgyvendinimo rezultatais bus supažindinami per vietinę spaudą, rengiant reportažus per vietinę televiziją, interneto puslapyje www.siauliurvg.lt. ir Facebook paskyroje. Šiaulių rajono vietos veiklos grupė kasmet organizuoja konferenciją, kurioje pagerbiami pareiškėjai. VVG tęs šią tradiciją, pateikdama informaciją apie tokius pareiškėjus VVG interneto svetainėje, Facebook paskyroje. Sėkmingi, novatoriški jaunų žmonių projektai bus pristatomi rajono jaunimo renginiuose, susitikimuose, konferencijose, jaunimo reikalų taryboje. Kadangi vietos projektų stebėseną vykdoma 5 metus, VVG konsultuos jauno amžiaus asmenis projekto tęstinumo klausimu. 5. VVG, siekdama aktyvinti jaunimą, teiks jiems informaciją apie naujos VPS tikslus, prioritetus bei lėšų skirstymo kriterijus. Skatindama verslumą, VVG kvies jaunus verslininkus, ūkininkus, jaunimo organizacijas teikti vietos projektų paraiškas, rengs jiems mokymus, susijusius su projektų paraiškų rengimu, vietos projektų įgyvendinimo klausimais. Bus vykdomas gerosios praktikos pavyzdžių viešinimas, propaguojamas jaunų žmonių verslumas ir aktyvumas, organizuojami vieši renginiai: seminarai, konferencijos, forumai, diskusijos. Siekdama išsiaiškinti naujas jaunimo verslo iniciatyvas, VVG organizuos susitikimus su jaunimo atstovais. Aktyvinsime jaunimą, kviečiant dalyvauti susitikimuose su kitų VVG atstovais, supažindinant juos su projektais ir novatoriškomis idėjomis. Šiaulių rajono VVG organizuos struktūrinius dialogus su jaunimu, t.y. jaunimo klausimai bus sprendžiami kartu su jaunimu.
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	VVG veiksmas, susijęs su prioriteto laikymusi, rengiant VPS: VPS rengimo metu VVG atliko kultūros centrų ir bibliotekų, nevyriausybinių organizacijų poreikių identifikavimą, nustatė VVG teritorijos kultūros išteklių plėtros poreikius. Tuo tikslu buvo organizuoti susitikimai su Šiaulių rajono kultūros centrų ir bibliotekų darbuotojais, Šiaulių rajono seniūnijų, mokyklų darbuotojais, bendruomenių nariais, VVG teritorijos gyventojais. 2015 m. vasario 3 d. įvyko susitikimas su Kultūros centrų ir Viešosios bibliotekos filialų vadovais, kurio metu buvo pateikta informacija apie rengiamą VPS, aptartos darbuotojų iškeltos problemos, pasiūlytos projektų idėjos jų sprendimui. Tenka apgailestauti, jog dalis kaimų bibliotekų filialų (Romučių, Gilaičių, Žadžiūnų, Varputėnų ir kt.) reikalauja didesnių ar mažesnių rekonstrukcinių darbų. Skatinant kaimo gyventojų kūrybiškumą ir bendruomeniškumą, atnaujintuose kultūros centruose, bibliotekose būtų įrengiami kalbų ir kompiuterinio raštingumo mokymo kabinetai, užimtumo centrai vaikams ir suaugusiems, praturtinamos žaislotekos, didinama kultūrinių paslaugų įvairovė. 2015 m. vasario 25 d. įvyko susitikimas su Šiaulių rajono savivaldybės skyrių, biudžetinių įstaigų, NVO, bendruomenių atstovais. Susitikimo metu buvo aptarta situacija kultūros srityje, su kokiomis problemomis susiduriama, kokias priemones reikia

	numatyti VPS, kuriomis būtų siekiama stiprinti VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinę tapatybę, didinti jų kūrybingumą, bendruomeniškumą ir pilietiškumą, skatinti jų dalyvavimą kultūrinėje veikloje, užtikrinant kultūros prieinamumą, įvairovę ir sklaidą VVG teritorijoje (dalyvių sąrašas ir protokolai VVG būstinėje). Susitikimo dalyviai pasidalino gerąja patirtimi, aptarė problemas, pasiūlė galimus jų sprendimo būdus. Kultūros darbuotojų nuomone, pagrindinės problemos yra šios: daugelio kultūros įstaigų būklė yra prasta, būtina juos atnaujinti bei pritaikyti visų gyventojų grupių, ypač neįgaliųjų, naudojimuisi, kultūros įstaigos iš savivaldybės gauna lėšų pastatų ir etatų išlaikymui, o veiklai skiriama mažai lėšų, menka materialinė bazė sąlygoja modernios įrangos (multimedijos, kompiuterių, fotoaparatus, muzikos instrumentų, garso aparatūros) trūkumą, nepakankamas rūpinimasis jaunimo užimtumu bei veiklos skatinimu. Pateikti gerosios patirties pavyzdžiai: Šiaulių rajono Kurtuvėnų mokykla–daugiafunkcinis centras, kuriame savo veiklą vykdo mokykla, kultūros centras, biblioteka, kaimo bendruomenė, sukurta etninės kultūros ir tradicinių amatų Centro infrastruktūra suteikia galimybes pritraukti ne tik vietinius lankytojus, bet ir turistus iš respublikos, užsienio, toliau stiprinant centro rinkodarą, plečiant edukacinių programų spektrą. Susitikimo dalyviai priminė, jog viena iš neišnaudojamų galimybių ir turinti potencialą augti bei pristatyti etninį išskirtinumą – edukaciniai projektai, kulinarinis paveldas, kultūrinio turizmo maršrutų plėtra. Šiaulių rajono literatų asociacija pateikė projekcinę idėją J.Krikščiūno – Jovaro tradicijų tęstinumui, rengti kasmetines poezijos šventes. Susitikimų metu bendruomenės išsakė savo lūkesčius ir užpildė anketas apie planuojamus įgyvendinti projektus: Gegužių bendruomenė pageidautų išigyti tautinių rūbų, muzikos instrumentų, įgarsinimo įrangą, Meškuičių bendruomenė norėtų organizuoti kulinarinio paveldo mokymus, Naisių bendruomenė toliau organizuos festivalį visai šeimai „Naisių vasara“, taip pat norėtų atnaujinti svirną ir jame įkurti amatų centrą, Raudėnų bendruomenė ruošiasi parengti edukacines programas su dviračiais, Gruzdžių krašto bendruomenė planuoja įkurti Gruzdžių krašto muziejų, įrengti dviračių takus, Dirvonėnų „Pasagos“ bendruomenė norėtų pastatyti lauko sceną kultūriniais renginiais organizuoti ir pan. Įgyvendinant VPS bus siekiama sustiprinti ir plėtoti pozicijas kultūriniame sektoriuje, toliau bus vykdoma edukacinių programų plėtra ir jos pritaikymas visuomenės poreikiams, sudaromos meninės kūrybinės saviraiškos galimybės jaunimui, puoselėjami tradiciniai amatai, plečiama paslaugų įvairovė ir gerinama jų kokybė, gerinamas kultūrinių paslaugų prieinamumas, bendruomenės kultūrinio aktyvumo ir veiklos skatinimas, viešosios infrastruktūros kūrimas. Atsižvelgdama į išsakytas problemas ir pateiktas projektų idėjas susitikimuose, renginiuose, VVG VPS numatė prioritetą „Socialinės įtraukties stiprinimas, skurdo mažinimas ir ekonominės, socialinės plėtros kaimo vietovėse didinimas, telkiant vietos bendruomenę“ ir pasirinko šias priemones: 1. „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, veiklos sritis „Pama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“, kodas LEADER-19.2-7.2, 6B. 2. „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“, kodas LEADER-19.2-SAVA-3, 1C. 3. „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“, kodas LEADER-19.2-SAVA-4, 6B. Įgyvendinti vietos projektai pagal numatytas priemones leis sustiprinti VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinę tapatybę, skatins jų kūrybingumą,
--	--

	bendruomeniškumą, pilietiškumą, dalyvavimą kultūrinėje veikloje, užtikrinant kultūros prieinamumą, įvairovę ir sklaidą VVG teritorijoje.
8.9.2.	VVG veiksmai, susiję su prioritetu laikymusi, įgyvendinant VPS: VVG, įgyvendindama VPS, vykdys VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas, kuriomis sieks VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimo, jų kūrybingumo didinimo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymo: 1. VVG, įgyvendindama VPS, glaudžiau bendradarbiaus su kultūros centrų, muziejų, bibliotekų vadovais, tautinio paveldo specialistais, kviesdama juos į organizuojamus mokymus, susirinkimus, konferencijas, skatins teikti paraiškas ES finansinei paramai gauti. 2. VVG kvies kultūros darbuotojus į mokymus, seminarus, konferencijas apie projektų rengimą, administravimą, konsultuos įvairiais klausimais, pateiks naujausią informaciją. 3. Bus organizuojamos įgyvendintų projektų vietoje apžiūros, aptarimai. Išvykų dalyviai stebės suremontuotus bendruomenių namus, kultūros centrus, bibliotekas, įrengtas viešąsias erdves, sporto aikštynus ir kt. Bendruomenių nariai aktyviau ir motyvuotai įsijungs į projektinę veiklą, vyks geroji patirties sklaida, bendravimas ir bendradarbiavimas. 4. Kultūros centrų, muziejų, bibliotekų, bendruomenių vadovus, narius VVG kvies į bendrus renginius, kuriuose bus dalinamasi patirtimi apie kokybiškus renginius, aptariamai jų scenarijai, iškilusios problemos, diskutuojama apie visuomenės poreikį įvairiems renginiams. 5. VVG skatins rengti bei organizuoti edukacines bei švietėjiškas programas, tokiu būdu išlaikant tautinį tapatumą bei savimone, etnografinių vietovių savitumą, bus puoselėjamos etnokultūrinės tradicijos, pritraukiama į vietovę daugiau lankytojų, prisidėta prie ekonominės gerovės kūrimo. 6. VVG siūlys kultūros centrų ir bibliotekų vadovams organizuoti visuomenės narių apklausas, anketavimą. Tikimasi išsiaiškinti gyventojų poreikius kultūrinėje srityje, pageidautinų paslaugų teikimo laiką, mokėjimo už paslaugas bei atvykimo į centrus galimybes, taip pat išsiaiškinant talentingų žmonių gebėjimus ir jų prisidėjimo organizuojant renginius, dalyvaujant parodose, galimybes. 7. Didesnis dėmesys bus skiriamas bendradarbiavimui tarp kultūros skyriaus, kultūros įstaigų, bendruomenių, turizmo centrų, kitų rajono įstaigų, siekiant veiksmingo ir patogaus kultūrinių renginių kalendoriaus kūrimo. 8. VVG skatins kultūros darbuotojus įtraukti į bendruomeninį gyvenimą jaunimą, neįgalius asmenis, vyresnio amžiaus žmones ar kitokį išskirtinumą turinčius žmones, burti tokius žmones į būrelius, draugijas ar klubus, kur jie galėtų dalintis savo gyvenimiška patirtimi, užsiimti kūrybine veikla, išreikšti savo gebėjimus, įgyti naujų įgūdžių, naudotis naujausiomis technologinėmis priemonėmis, susipažinti su naujausia informacija laikraščiuose, žurnaluose, skaityti grožinės literatūros kūrinius, skatins pasitikėti savimi. 9. Bus organizuojamos bendros talkos, kuriose stiprės bendrystė, vienybė, atsiras poreikis gyventi gražioje aplinkoje, stiprinti sveikatą, bendrauti ir bendradarbiauti, mažės socialinė atskirtis, bus ugdomas pilietiškumas. 10. VVG informacija apie naujos VPS įgyvendinimą viešins dienraštyje „Šiaulių kraštas“, VVG interneto puslapyje www.siauliurvvg.lt, Facebooko paskyroje, Šiaulių rajono savivaldybės puslapyje www.siauliuraj.lt, rengiami reportažai per televiziją „Šiaulių televizija“.

8.10.	Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):
8.10.1.	VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi, rengiant VPS: VVG rengdama VPS atsižvelgė į subalansuotą gamtinių išteklių, kraštovaizdžio ir bioįvairovės išsaugojimą ir plėtrą. Strategija skatina diegti aplinką tausojančias priemones. Šiaulių r. savivaldybės teritorijoje daugelyje seniūnijų vykdoma darni plėtra, kur derinami ekonominiai, socialiniai ir aplinkosauginiai veiksniai. Didelis dėmesys skiriamas tam, kad būtų racionaliai ir tausiai naudojama žemė, rekreacinės teritorijos, vandens ištekliai, išsaugotas kultūros paveldas ateinančioms kartoms. Kaimo vietovės tampa vis patrauklesnėmis žmonėms gyventi ir dirbti. Naujos VPS rengimo metu darbo grupė atliko išsamią VVG teritorijos analizę, remdamasi viešosios nuomonės tyrimo anketomis, pateiktomis VVG teritorijos gyventojams. Anketose buvo pateikti klausimai, susiję su ekonominės, socialinės, aplinkosauginės situacijos vertinimu. Gyventojai atsakė į klausimus apie savo gyvenamosios aplinkos kokybę, apie paskutiniu metu įvykusius pasikeitimus jų gyvenamojoje aplinkoje. Didelis dėmesys anketose buvo skirtas kultūrai: bibliotekoms, kultūros centrams, mokykloms, muziejams. Aiškintasi dėl kokių priežasčių gyventojai naudojami ar nesinaudoja jų teikiamomis paslaugomis. Verslo atstovų buvo paprašyta įvertinti verslo sąlygas, verslo šaltinius, reikiamo finansavimo paskirtį ir sferą (anketų analizė VVG būstinėje). Analizės rezultatai rodo, kad dalies kaimo vietovių gyventojų netenkina socialinis gyvenimas, kultūros ir infrastruktūros lygis. VVG teritorijoje vyrauja vidutinės verslo įmonės (93 proc.), kuriose dirba nuo 9 iki 49 darbuotojų, stambesnių įmonių, kuriose dirba nuo 49 iki 249 darbuotojų – tik 7 proc. Yra tik 1 stambi Ūkininko K. Jusčiusdabar Baltic Champs, UAB, kurioje dirba 506 darbuotojai. Šiaulių rajono VVG teritorijoje verslo atstovai didžiąją paramos dalį norėtų skirti investicijoms į įrangą, turto įsigijimui, 10 proc. – inovacijoms, apie 4 proc. – energetiniams projektams (anketų analizė VVG būstinėje). Siekdami mažinti aplinkos taršą ir atsižvelgdami į klimato kaitos padarinius, VVG administracijos darbuotojai teikė individualias konsultacijas verslininkams, kartu su jais svarstė aplinkosaugos ir ekologijos klausimus, atsinaujinančios energijos šaltinius. Didelis dėmesys buvo skirtas Asociacijos „Gegužių kaimo bendruomenė“, VšĮ „Senolių namai“ ir Žadžiūnų kaimo bendruomenės projektų idėjoms, saulės kolektorių su akumuliacinėmis talpomis sistemos įrengimui. Įgyvendinus šią idėją, būtų mažinamas gamtos užterštumas ir sukuriamas didesnė pridėtinė vertė. Kaimiškos seniūnijos pateikė savo SSGG analizes, siūlomus prioritetus ir priemones, pristatė lankytinas vietas, socialinės ir administracinės paskirties objektus (mokyklas, kultūros centrus, medicinos centrus, veikiančias NVO, plėtojamus verslus, pagrindines seniūnijų teritorijos problemas, išskirtines moterų ir jaunimo bei socialinės atskirties žmonių problemas). Pateikė projektų, planuojamų įgyvendinti 2014 – 2020 m. vietos plėtros strategijos laikotarpiu, idėjas, kurios išspręstų tam tikras VVG teritorijos problemas. Vienas iš būdų, tiriant aplinkos situaciją VVG teritorijoje, buvo statistinių duomenų rinkimas ir analizė. Statistiniai duomenys buvo imami iš Statistikos departamento, Šiaulių r. sav. administracijos skyrių bei kaimiškų seniūnijų. Darbo grupei apibendrinus šiuos duomenis, akivaizdžiai išryškėjo skirtumai tarp kaimiškų seniūnijų. VPS įgalins kultūrinį, socialinį ir ekonominį rajono augimą ir tuo pačiu prisidės prie aplinkosaugos ir gamtos išteklių prieinamumo.

	Atlikdama aplinkos situacijos analizę, numatydamas prioritetus ir priemones, VVG pagrindinį dėmesį skyrė bedarbystės problemoms seniūnijose. Šiaulių rajono teritorinės darbo biržos Šiaulių skyriaus duomenimis nuo 2014 metų pradžios iki rugsėjo 1 d. darbo biržoje įregistruoti 2252 ieškantys darbo asmenys, lyginant su praeitų metų atitinkamu laikotarpiu mažiau 562 asmenimis. Moterų įregistruota 1 208 (57 proc.), vyrų – 908 (43 proc.). Iš viso nuo metų pradžios įdarbinti 1433 asmenys. Pagal neterminuotas darbo sutartis nuo metų pradžios – 1078 asmenys, pagal terminuotas darbo sutartis nuo metų pradžios – 355 asmenys. Į aktyvios darbo rinkos politikos priemonės nuo metų pradžios nusiųsta 511 asmenų, veiklą pagal verslo liudijimą vykdo 140 asmenų (Socialinių paslaugų plano 2015 metams duomenys). Atsižvelgdama į analizės rezultatus, VVG numatė šiuos prioritetus, kurie turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi: I. „Verslų kūrimas ir plėtra, kaimo gyventojų užimtumo, pajamų didinimas, kuriant darbo vietas, didinant socialinę įtrauktį“. II. „Bendruomeniškumo ugdymas, puoselėjant kultūrą ir krašto tradicijas, išsaugant vietovės kraštovaizdį ir gerinant infrastruktūrą“. Priemonės, kurios turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi: 1. „Ūkio ir verslo plėtra“, veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (reglamentuoja KPP), kodas LEADER-19.2-6.4, 6A. 2. „Ūkio ir verslo plėtra“, veiklos sritis „Parama investicijoms į atsinaujinančių energijos išteklių ar energijos efektyvumo didinimą“, kodas LEADER-19.2-6.4, 5C. 3. „Bendradarbiavimas“, veiklos sritis „Bendradarbiavimas įgyvendinant vietos lygio populiarinimo veiklą, skirtą trumpoms tiekimo grandinėms bei vietos rinkoms plėtoti“ (reglamentuoja KPP), kodas LEADER-19.2-16.4, 1A. 4. „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO), kodas LEADER-19.2-SAVA-1, 6B. 5. „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, veiklos sritis „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (reglamentuoja KPP), kodas LEADER-19.2-7.2, 6B. 6. „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“, kodas LEADER-19.2-SAVA-4, 6B. Priemonių, kurios bus neutralios darnaus vystymosi atžvilgiu – nėra, priemonių, kurios turės tiesioginę neigiamą įtaką darniam vystymuisi taip pat nėra. VVG strategija tenkina dabartinius plėtos poreikius, kartu nepažeisdama ateities kartų poreikių įgyvendinimo galimybių. VPS numatytos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“, veiklos sritis „Parama investicijoms į atsinaujinančių energijos išteklių ar energijos efektyvumo didinimą“ užtikrins VVG įgyvendino horizontalųjį principą ir prioritetą „Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus)“.
8.10.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi, įgyvendinant VPS: Įgyvendinamos vietos plėtos strategijos priemonės turės teigiamą poveikį darniam vystymuisi VVG teritorijoje. Plėtojant teritorijos infrastruktūrą, bus siekiama investuoti į esamų pastatų modernizavimą. Tokiu būdu bus užtikrinamas efektyvus išteklių naudojimas, gerinamas kaimo estetiškas vaizdas, išvengiama urbanistinės plėtos neigiamų padarinių kaimo vietovių gyvenamajai aplinkai. Gamtos išteklių ir viešųjų erdvių pritaikymas bendruomenės poreikiams sudarys palankias sąlygas efektyviam išteklių naudojimui, atliekų kiekio mažinimui, saugios ir švarios, t. y. sveikatai palankios aplinkos kūrimui, gamtinės įvairovės tausojimui ir saugojimui. Taigi, tiek esamų pastatų modernizavimas, tiek gamtos išteklių bei viešųjų erdvių pritaikymas leis pasiekti darnesnio ekologinio, ekonominio ir socialinio vystymosi vietovėse, kuriose bus

	investuojamos ES lėšos. Plėtojama turizmo infrastruktūra leis racionaliau naudoti gamtos ir kultūros išteklius, skatins VVG teritorijos darnų vystymąsi. Tinkama gamtos ir kultūrinio paveldo vertybių priežiūra, pritaikant jas turizmo poreikiams, pagerins VVG teritorijos kraštovaizdį. Skatinant kurti ir plėtoti verslus, strategijoje numatyta didžiąją paramos lėšų dalį skirti privačiam sektoriui. Rengiant taisykles pareiškėjams, teikiantiems VPS paraiškas, ir vykdant paraiškų atranką, bus atsižvelgiama į tai, ar vietos projektas neturės neigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi ir jos aplinkos būklei. Jeigu vietos projekto įgyvendinimas turės teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi ir aplinkos kokybei, bus pridėdami papildomi balai. Vietos projektų atrankos metu bus konsultuojamasi su Ginkūnų bendruomenės nariu Algimantu Laciū, turinčiu ilgametę darbinę patirtį Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento Gyvosios gamtos skyriuje, ir Roma Meinoriūte, deleguotą VVG Kužių bendruomenės, turinčią biologijos – žemės ūkio pagrindų išsilavinimą, o taip pat baigusią aplinkosaugos kursus, kurie teiks pagalbą vietos projektų pareiškėjams projektų įgyvendinimo metu, iškilus klausimams dėl aplinkos apsaugos reikalavimų laikymosi. Vietos projektų įgyvendinimo metu VVG darbuotojai taip pat teiks metodinę pagalbą vietos projektų pareiškėjams aplinkosauginiais klausimais. VPS rezultatų sklaidos metu VVG ypatingą dėmesį skirs projektams, prisidedantiems prie darnaus vystymosi, aplinkos būklės gerinimo. Apie tokius projektus informaciją skelbs VVG ir Šiaulių r. savivaldybės interneto puslapiuose, socialinio tinklo Facebook paskyroje, seniūnijų interneto puslapiuose, vietos žiniasklaidoje. VVG viešųjų ryšių specialistas telks ir skatins VVG teritorijos gyventojus veikti kartu, siekiant VVG teritorijos darnaus vystymosi ir aplinkos būklės gerinimo. Tam bus organizuojami mokymai, seminarai, konsultacijos VVG teritorijos gyventojams.
8.11.	Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas
8.11.1.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi, rengiant VPS: Naujuoju 2014 – 2020 m. programavimo laikotarpiu lyčių lygybės ir nediskriminavimo principai išlieka tarp svarbiausių ES struktūrinių ir investicinių fondų panaudojimo horizontaliųjų prioritetų. Horizontalumas reiškia, kad lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioritetas gali ir turi būti įgyvendinami visose srityse, įgyvendinant ES struktūrinę paramą. VVG šio prioriteto laikymuisi teikia didelę reikšmę ir turi jau didelę patirtį šioje srityje, vykdydama savo veiklą nuo 2004 m. VVG administracijos darbuotojai savo iniciatyva šioje srityje kelia kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose. VPS rengimo metu administracijos darbuotojai išklause seminarą tema „Ekonominė pažanga: profsajungų vaidmuo užtikrinant lyčių lygybę“, kurio metu susipažino su lyčių lygybės teisiniu reguliavimu, diskriminacija dėl lyties ir daugialypė diskriminacija, socialiniu lyčių konstravimu, kultūrinėmis lyčių stereotipų formavimosi prielaidomis ir socialinėmis bei ekonominėmis jų pasekmėmis, lyčių lygybės principų įgyvendinimu įvairiose srityse, pavyzdžiais iš praktikos užsienyje. Taip pat susipažino su LR lygių galimybių įstatymu, nagrinėjo Šiaulių rajono savivaldybės priimtus teisės aktus, reglamentuojančius moterų ir vyrų dalyvavimą priimant sprendimus, subalansuoto moterų ir vyrų atstovavimo priimant sprendimus, privalumus ir naudą. Įgytos žinios ir gauta metodinė pagalba buvo pritaikytos, rengiant naują VPS. VVG, siekdama užtikrinti lygias galimybes, 2015 m. gegužės 26 d. išrinko kolegialų valdymo organą – valdybą, turinčią teisę priimti sprendimus dėl projektų (įskaitant VPS) įgyvendinimo atstovaujamoje VVG teritorijoje, iš 12 narių. Valdyboje išlaikyta lyčių

	proporcija: moterys sudaro 50 proc. valdybos narių, vyrai – 50 proc., jaunimo atstovai valdyboje sudaro 41,7 proc. VVG, rengdama VPS, VVG teritorijos gyventojams pateikė užpildyti anketas, skirtas išsiaiškinti žmonių problemas, poreikius, jiems teikiamų paslaugų kokybę. Anketos buvo platinamos per vykusius susitikimus su vietos gyventojais, taip pat pateiktos VVG interneto tinklalapyje www.siauliurvvg.lt ir socialinio tinko Facebook paskyroje – Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“. Įgyvendinant lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioritetą, VVG sudarė galimybę atsakyti į anketos klausimus jaunimui, moterims, vyrams, garbaus amžiaus žmonėms, verslo atstovams, neįgaliems asmenims ir bedarbiams, neatsižvelgiant į jų tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, amžių, šeimyninę padėtį ir seksualinę orientaciją. VVG, rengdama VPS, organizavo mokymus, susitikimus, diskusijas, konsultacijas, kuriose dalyvauti buvo kviečiami VVG teritorijos gyventojai – tiek moterys, tiek vyrai, neatsižvelgiant į jų tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią ar amžių, šeimyninę padėtį ar seksualinę orientaciją. VPS rengimo metu VVG įgyvendino veiksmus, kuriais buvo siekiamas ir užtikrinamas moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimas dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos.
8.11.2.	VVG veiksmams, susiję su principo laikymusi, įgyvendinant VPS: VVG, vykdydama savo plačią veiklą ir įgyvendindama VPS, toliau laikysis ir taikys lyčių lygybės ir nediskriminavimo principą: organizuojant VVG administracijos darbą, VVG valdymo organo darbą, kviečiant teikti vietos projektų paraiškas, tvirtinant vietos projektus, pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas. VVG taikys vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, priimant į darbą ir atleidžiant iš darbo tiek moterims, tiek vyrams, neatsižvelgiant į jų tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią ar amžių, šeimyninę padėtį ar seksualinę orientaciją. VVG sudarys vienodas darbo sąlygas, galimybes kelti kvalifikaciją, vienodas teises į darbo užmokestį, taikys lanksčias darbo formas ir kt. Vykdam VVG veiklą, įgyvendinant VPS bei organizuojant valdymo organo darbą, visiems valdybos nariams bus užtikrintos vienodos galimybės dalyvauti VVG veikloje, priimant sprendimus, neatsižvelgiant į jų tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią ar amžių, šeimyninę padėtį ar seksualinę orientaciją. VVG, įgyvendindama VPS, organizuos kvietimus teikti vietos projektų paraiškas. Tam parengs visą reikalingą kvietimų dokumentaciją, kurioje bus užtikrintos lygios visų pareiškėjų galimybės teikti paraiškas, teisės vienodai gauti kokybiškas mokymo, konsultavimo paslaugas ir kt., bus užtikrintas lygių galimybių ir nediskriminavimo principas. Į VVG projektų atrankos posėdžius bus kviečiami visi valdybos nariai, pareiškėjai, nepriklausomi ekspertai, NMA, ŽŪM specialistai, kuriems bus užtikrintas lygių galimybių ir nediskriminavimo principas. VVG valdybai, priimant sprendimus dėl vietos projektų tvirtinimo, nebus atsižvelgiama į lyties aspektą, negalią, seksualinę orientaciją ar tautinę kilmę bei įsitikinimus. VVG įgyvendindama VPS atliks viešinimo veiklas: pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas. Visą privalomą pagal administravimo taisykles VPS įgyvendinimo informaciją VVG skelbs interneto tinklalapyje www.zum.lt, www.nma.lt, www.siauliurvvg.lt ir socialinio tinko Facebook

	paskyroje – Asociacija „Šiaulių rajono vietos veiklos grupė“. VVG užtikrins, kad pateikta informacija nepažeis lyčių lygybės ir nediskriminavimo principo. Vykdam VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas bus organizuojami mokymai, seminarai, konferencijos, informaciniai renginiai, konsultacijos, kurie bus skirti aktyvinti vietos projektų pareiškėjus teikti vietos projektus, juos įgyvendinti, suteikti jiems visą reikalingą informaciją projektų rengimui, įgyvendinimui ir kt. Į šiuos renginius bus kviečiami visi norintys gyventojai, neatsižvelgiant į jų tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią ar amžių, šeimyninę padėtį ar seksualinę orientaciją.
--	--

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių		
9.1.1.VPS prioritetas Nr. 1 „VERSLŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA, KAIMO GYVENTOJŲ UŽIMTUMO, PAJAMŲ DIDINIMAS, KURIANT DARBO VIETAS, DIDINANT SOCIALINĘ ĮTRAUKTĮ“		
9.1.2. VPS priemonė „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (kai verslo iniciatorius – NVO)“, (LEADER-19.2-SAVA-1)		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: Skatinti NVO kurti ir plėtoti socialinį bei bendruomeninį socialiai atsakingą verslą.	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	VVG atliktais tyrimais nustatyta, kad sparčiai mažėja gyventojų skaičius vienkiemiuose, mažose gyvenvietėse. Didelė dalis jaunų žmonių yra išvykę dirbti į užsienį. VVG teritorijoje likę jų tėvai ir kiti vyresnio amžiaus asmenys. Keičiasi gyventojų socialiniai poreikiai, vis didesnam gyventojų skaičiui reikalinga priežiūra ir įvairių papildomų socialinių ir kitų paslaugų teikimas: buitinių paslaugų, pavėžėjimo paslaugų pas gydytoją, į renginius ir kt. Valstybinis socialinių paslaugų sektorius nepajėgus operatyviai reaguoti į minėtus vykstančius pokyčius. NVO 2007 – 2013 m. susikūrė materialinę bazę, kuri be visuomeninės veiklos gali būti panaudojama ir mokamų socialinių bei kitų paslaugų teikimui, bendruomeninio verslo vykdymui. Tai turėtų abipusę naudą. Būtų suteikiamos paslaugos, vykdomas bendruomeninis verslas, NVO gautų papildomas pajamas, kurios leistų savo lėšomis išlaikyti turimas patalpas, apmokant komunalines ir kt. paslaugas. NVO pageidauja praplėsti teikiamų socialinių ir kitų paslaugų spektrą, vykdyti bendruomeninį verslą ir gauti minimalias pajamas eksploatavimo išlaidų padengimui. Pagal priemonę teikiama parama NVO socialinių paslaugų bazės sukūrimui ir socialinio bei bendruomeninio verslo kūrimui ir plėtrai, atsižvelgiant į konkrečioje vietovėje iškilusius gyventojų socialinius ir kitus poreikius. Tai galėtų būti daugiafunkcinių dienos centrų kūrimas, buitinių paslaugų teikimas, edukacinių programų įgyvendinimas ir kt. Priemonei skiriama 13,39133 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų VVG teritorijoje kūrimui. Planuojama sukurti 7 darbo vietas.

9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys: NVO.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	Socialiai pažeidžiamos grupės, jaunimas, bedarbiai, gyventojai, kuriems bus teikiamos viešosios paslaugos, kiti fiziniai ir juridiniai subjektai.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus administravimo taisyklėse; 2. Parama teikiama socialinei veiklai bei bendruomeniniam verslui kurti ir plėtoti pagal Žemės ūkio ministerijos parengtas šiai priemonei įgyvendinimo taisykles; 3. Naudos gavėjai VVG teritorijos gyventojai: socialiai pažeidžiamos grupės, jaunimas, bedarbiai, gyventojai ir juridiniai subjektai, kuriems bus teikiamos viešosios ir kitos paslaugos; 4. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje arba Šiaulių rajono savivaldybės, kurioje veikia VVG, atstovaujamoje teritorijoje ir vykdyti veiklą VVG teritorijoje; 5. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijoje.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, ypatingą dėmesį skiriant didinti užimtumui kaimo vietovėse bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Didesnis naujų darbo vietų skaičius; 2. Geresni pareiškėjo projektų valdymo gebėjimai. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	60 044,00
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 95
9.1.1.VPS prioritetas Nr. 2 „BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS, PUOSELĖJANT KULTŪRĄ IR KRAŠTO TRADICIJAS, IŠSAUGANT VIETOVĖS KRAŠTOVAIZDĮ IR GERINANT INFRASTRUKTŪRĄ“		
9.1.2. VPS priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“, (LEADER-19.2-SAVA-4).		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: Išsaugoti krašto kultūros savitumą ir užtikrinti tradicijų tęstinumą.	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	VVG rengdama VPS, nustatė vietos gyventojų pagrindinius poreikius, kur vienas iš pagrindinių poreikių buvo „Puoselėti krašto identitetą, kultūros ir tradicijų savitumo išsaugojimą“. VVG teritorija ir jos gyventojai naudojami visų socialinių paslaugų spektru. Vienas iš svarbiausių visuomenės pilietiškumo ugdymo yra savo krašto tradicijų žinojimas,

		puoselėjimas ir perdavimas ateities kartoms. Tai pasiekama keliant bendruomenės kultūros lygį. Pagal priemonę teikiama parama pareiškėjams, kurie numato kultūros savitumo išsaugojimo, tradicijų tęstinumo veiklas. Bus remiamos šios veiklos: tradicinių VVG teritorijos švenčių organizavimas, kultūros ir meno, sporto kolektyvų veiklos skatinimas, vietos krašto amatų veiklos skatinimas ir kt. Priemonei skiriama 6,36453 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų. Darbo vietos nebus kuriamos.
9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Viešieji juridiniai asmenys: NVO, kaimo bendruomenė, jaunimo organizacija ir kt.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	Kaimo bendruomenės, jaunimo organizacijos.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus administravimo taisyklėse; 2. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti: 2.1. VVG teritorijos vietovėje (netaikoma 2.2. punkte išvardintiems pareiškėjams); 2.2. Šiaulių rajono savivaldybės atstovaujamoje teritorijoje (taikoma, savivaldybės administracijai, jos įstaigoms ar įmonėms, teikiančioms viešąsias paslaugas, ir kitoms biudžetinėms įstaigoms, kai jų veikla vykdoma VVG teritorijoje); 3. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijoje.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Vietos projektas pagrįstas gyventojų poreikiais (didesnis projekto įgyvendinimo vietovėje apklaustų gyventojų skaičius); 2. Geresni pareiškėjo projektų valdymo gebėjimai. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	10 000,00
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	- 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra ne pelno arba socialinio verslo pobūdžio arba, kai jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo; - veiklos (vietos veiklos projektu laikomas toks vietos projektas, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialus turtas. Esmė yra pats projektas, o ne nuolatinė

		veikla), didžiausia paramos lyginamoji dalis – 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.
9.1.2. VPS priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“ (LEADER-19.2-SAVA-3).		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: Ugdyti vietos gyventojų aktyvumą, suteikti žinias, ugdyti įgūdžius kvalifikacijos kėlimui.	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	Sparti mokslinė pažanga nuolat tobulina naudojamą technologijas, verčia vykdyti organizacinius ir valdymo pokyčius. Esant laisvai rinkai didėja konkurencija ir pajėgūs išsilaikyti joje tie ūkio subjektai, kurie teikia rinkai geresnės kokybės ir pigesnę produktą, sugeba pritraukti papildomą finansavimą. Lietuvai įstojus į ES, atsirado galimybė pasinaudoti įvairių paramos fondų lėšomis. VVG įgyvendindama 2007–2013 strategiją įsitikino, kad be mokymų, vietos projektų pareiškėjai nebūtų sugebėję jų parengti ir įgyventi. Rengiant VPS, VVG nustatė gyventojų poreikį „Ugdyti vietos gyventojų įgūdžius, vykdant mokymus, patirties sklaidą, keliant kvalifikaciją, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“. 2014–2020 m. strategijos įgyvendinimas reikalaus vietos projektų pareiškėjų įgūdžių projektų rengimui ir įgyvendinimui. Pagal priemonę teikiama parama pareiškėjams, kurie numatys vykdyti mokymus vietos gyventojų kvalifikacijos kėlimui, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis. Pagal priemonę bus remiami mokymo projektai, susiję su projektų rengimu ir įgyvendinimu. Priemonei skiriama 0,34224 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų. Darbo vietos nebus kuriamos.
9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Viešieji juridiniai asmenys: NVO, kaimo bendruomenė, jaunimo organizacija ir kt.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos vietos gyventojai.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus administravimo taisyklėse; 2. Naudos gavėjai VVG teritorijos gyventojai; 3. Pareiškėjas turi būti: 3.1. registruotas VVG, kuriai teikiama vietos projekto paraiška, teritorijoje arba rajono savivaldybės, kurioje veikia VVG, atstovaujamoje teritorijoje ir vykdyti veiklą VPS vykdytojos teritorijoje (taikoma NVO); 3.2. vykdyti veiklą VVG teritorijoje (taikoma savivaldybių administracijoms, jų įstaigoms ar įmonėms, teikiančioms viešąsias paslaugas, ir kitoms biudžetinėms įstaigoms); 4. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijoje.

9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Didesnis bendras apmokytų asmenų skaičius; 2. Didesnis apmokytų asmenų iki 40 m. skaičius; 3. Pareiškėjas turi mokymų organizavimo patirties. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	10 000,00
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 100
9.1.2. VPS priemonė „Sumanų kaimų kūrimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: gerinti kaimo gyventojų gyvenimo, jų vykdomos veiklos ir kartu juos supančios aplinkos kokybę, didinti kaimo vietovių modernumą, panaudojant vietos išteklius ir galimybes bei taikant ekonomiškai, socialiai ir technologiškai pažangius sprendimus.	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	VVG atliktais tyrimais nustatyta, kad vienas iš svarbiausių vietos gyventojų poreikių yra „Skatinti nevyriausybinių organizacijų socialinę, ekonominę veiklą, sprendžiant vietos gyventojų poreikius, kuriant ir tvarkant mažąją viešąją infrastruktūrą, pritaikant ją ekonominei, socialinei, kultūrinei veiklai“. Siekiant kaimo vietoves išlaikyti patraukliomis, socialiai gyvybingomis intensyviai keičiantis ekonominei situacijai, mažėjant iškastinių išteklių, vykstant klimato kaitai bei tobulėjant skaitmeninėms technologijoms, būtina įgyvendinti sumanius sprendimus, kurie prisidėtų prie spartesnio kaimo vietovių vystymosi bei vietos išteklių panaudojimo, t. y. kurti sumanų kaimą. Atliepiant šios priemonės tikslą ir poreikius finansuojami vietos projektai, apimantys įtraukios vietos infrastruktūros ir paslaugų plėtros bei aplinkos apsaugos ir klimato kaitos švelninimo temas. Projektai turi būti siekiama stipresnio vietos socialinio gyvybingumo, didesnio kaimo vietovių patrauklumo/ modernumo, didesnės socialinės įtraukties, užtikrinant gyventojams reikalingų paslaugų kūrimą ir plėtrą, jų prieinamumo didinimą ir kokybės gerinimą, siekiama mažinti neigiamą kaimo veiklos poveikį gamtai pagal poreikį pasitelkiant skaitmenines technologijas, taikant alternatyvius bendradarbiavimo ir/ar mobilius sprendimus, efektyviai panaudojant esamą vietos infrastruktūrą, užtikrinant jos tvarumą ir daugiafunkciškumą, taip pat diegiant aplinkai draugiškus sprendimus tvariam ir įtraukiam viešųjų erdvių ir būtinos infrastruktūros plėtojimui, per aktyvesnio atsinaujinančių energijos išteklių (vėjo, saulės, vandens, žemės, biomasės)

		naudojimo skatinimą, pažangių sprendimų atliekų valdymo, aplinkos taršos monitoringo ir mažinimo srityse, žiedinės ekonomikos skatinimą, tausų gamtos išteklių vartojimą ir dalijimosi kultūros plėtrą. Pagal priemonę remiamos veiklos, kurios: 1 užtikrins socialinių, švietimo ir kitų kaimo gyventojams reikalingų paslaugų prieinamumą, pasitelkiant skaitmeninius sprendimus ir inovatyvias technologijas bei vietos infrastruktūrą; 2. įveiklins viešąsias erdves taikant aplinkai draugiškas technologijas ir inovatyvius skaitmeninius sprendimus; 3. didins energetinį efektyvumą ir užtikrina energetinę nepriklausomybę per atsinaujinančių išteklių naudojimą ir gamybą; 4. diegs inovatyvius atliekų tvarkymo, aplinkos taršos mažinimo sprendimus. Laukiami rezultatai: didesnis gyventojams reikalingų kokybiškų, aplinkai draugiškų viešųjų paslaugų prieinamumas, įdiegti sprendimai aplinkos apsaugos didinimui ir klimato kaitos švelninimui, aktyvesnis atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas. Priemonei skiriama 195 136,00 Eur. Planuojama įgyvendinti 2 vietos projektus. Darbo vietos nebus kuriamos.
9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Viešieji juridiniai asmenys: NVO, kaimo bendruomenė, jaunimo organizacija, savivaldybės administracija ir (arba) savivaldybės įsteigti juridiniai asmenys ir kiti viešieji juridiniai asmenys. Partneriu (-iais) projekte gali būti: NVO, kaimo bendruomenė, jaunimo organizacija, savivaldybės administracija ir (arba) savivaldybės įsteigti juridiniai asmenys ir kiti viešieji juridiniai asmenys.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus sumanių kaimų projektų įgyvendinimo gairėse; 2. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti: 2.1. VVG teritorijos vietovėje (netaikoma 2.2. punkte išvardintiems pareiškėjams); 2.2. Šiaulių rajono savivaldybės atstovaujamoje teritorijoje (taikoma savivaldybės administracijai, jos įstaigoms ar įmonėms, teikiančioms viešąsias paslaugas, ir kitoms biudžetinėms įstaigoms, kai jų veikla vykdoma VVG teritorijoje);

		3. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijoje; 4. Sumanaus kaimo vietos projekto rezultatais turi būti siekiama didžiausios viešosios naudos ir teigiamo pokyčio, t. y. nauda (rezultatai, pokyčiai) neturi būti nukreipti į pavienius projekto dalyvius (bendruomenes, įstaigas), bet turi būti kuriamos viešosios gėrybės visai projekto nusimatyta teritorijai ir jos gyventojams; 5. Sumanaus kaimo vietos projektai teikiami su partneriu (-riais); 6. Vietos projektas turi didinti energetinį efektyvumą, skatinti tausų gamtos išteklių naudojimą, diegti inovatyvius aplinkos taršos mažinimo ir (ar) klimato kaitos pokyčių švelninimo sprendimus.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams, taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Vietos projektas pagrįstas gyventojų poreikiais (didesnis projekto įgyvendinimo vietovėje apklaustų gyventojų skaičius); 2. Projekte diegiamos inovacijos (projekto inovatyvumas vertinamas, vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 3D-918 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“); 3. Pareiškėjas yra VVG teritorijos kaimo vietovėje veikiantis subjektas, kuris paraiškos pateikimo dieną yra ne trumpiau kaip 2 metus registruotas VVG teritorijos kaimo vietovėje; 4. Partnerystės mastas ir įsitraukimas, t. y. vietos projektas teikiamas su daugiau partnerių; 5. Didesnė viešosios naudos kūrimo aprėptis, t. y. didesnis naudą gaunančių kaimo gyventojų skaičius; 6. Aplinkos apsaugos ir (ar) klimato kaitos pokyčių švelninimo elementų (intervencijų) aprėptis, t. y. didesnis elementų (intervencijų) skaičius; 7. Diegiamos naujos idėjos (produktai, paslaugos ir modeliai), kuriais tenkinami įvairaus pobūdžio socialiniai poreikiai, sprendžiamos socialinės ir ekonominės problemos, t. y. taikomos socialinės inovacijos.
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	100 000,00
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80
9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1.	VPS prioritetą Nr. 1 „VERSLŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA, KAIMO GYVENTOJŲ UŽIMTUMO, PAJAMŲ DIDINIMAS, KURIANT DARBO VIETAS, DIDINANT SOCIALINĘ ĮTRAUKTĮ“	

9.2.2. VPS priemonė „Ūkio ir verslo plėtra“, (kodas LEADER-19.2-6)		
9.2.3.	VPS priemonės tikslas: Skatinti ne žemės ūkio verslų plėtrą.	
9.2.4.	1 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuoja KPP)“, (LEADER-19.2-6.4.1).
9.2.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	VVG atliktais tyrimais nustatyta, kad vienas iš svarbiausių vietos gyventojų poreikių yra „Skatinti smulkaus verslo plėtrą, bendradarbiavimą ir rinkų paiešką, panaudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, kuriant darbo vietas, sprendžiant jaunimo ir kitų gyventojų užimtumo ir nedarbo problemas, mažinant skurdo riziką kaimo vietovėse“. Ūkininkų, kaimo gyventojų, kaime veikiančių labai mažų ir mažų įmonių veikla sąlygoja kaimo vietovių ekonominę plėtrą, mažina atotrūkį tarp miesto ir kaimo, didina kaimo vietovių gyvybingumą ir patrauklumą gyventi jose. Ši veiklos sritis skatins VVG teritorijoje veikiančių labai mažų ir mažų įmonių, fizinių asmenų vykdomų verslų plėtrą, įvairinimą, darbo vietų kūrimą, jų išlaikymą. Pagal veiklos sritį teikiama parama įvairiai ne žemės ūkio veiklai, produktų gamybai, apdorojimui, perdirbimui, jų pardavimui, taip pat paslaugų teikimui, įskaitant paslaugas žemės ūkiui. Ši priemonė ir veiklos sritis bus įgyvendinama pagal Žemės ūkio ministerijos patvirtintas įgyvendinimo taisykles, kurias prisiderins VVG įgyvendindama VPS. Veiklos sritys bus nustatomos, atsižvelgiant į Žemės ūkio ministerijos patvirtintas remiamas veiklos sritis, kurios bus išvardintos ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje ir pateiktos prie įgyvendinimo taisyklių. Veiklos sričiai skiriamos lėšos iš dviejų finansavimo šaltinių: 1) KPP – 49,34279 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų VVG teritorijoje kūrimui. Planuojama sukurti 31 darbo vietą; 2) EURI² - 9,32710 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų VVG teritorijoje kūrimui. Planuojama sukurti 5 darbo vietas.
9.2.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.4.2.1.	<i>pelno</i>	☒
9.2.4.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.4.3.	Tinkami paramos gavėjai	Fiziniai ir juridiniai asmenys: ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, labai maža įmonė, maža įmonė.
9.2.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Verslo fiziniai ir juridiniai subjektai.

² Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonės atsigavimui po COVID-19 (angl. *European Union Recovery Instrument*) krizės lėšos.

9.2.4.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus KKP 8.1.2 papunktyje; 2. Parama teikiama ekonominei veiklai plėtoti; 3. Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui, teikimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, patvirtintu Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus įsakymu (toliau – EVRK). Parama neteikiama veiklai, kuri pagal EVRK patenka į žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sekciją, išskyrus veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu; 4. Jeigu projekte numatyta produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas, galutinis produktas negali būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas; 5. Pareiškėjo (fizinio asmens) nuolatinė gyvenamoji vietovė arba pareiškėjo (įmonės) registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje; 6. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijos vietovėje (išimtis gali būti taikoma mobiliajai prekybai). 7. Pateikiamas verslo planas, kuriame pareiškėjas įrodo ūkio subjekto atitikimą VI nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams.
9.2.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, ypatingą dėmesį skiriant didinti užimtumui kaimo vietovėse, žemės ūkio subjektų projektams, kuriuose numatoma vykdyti ne žemės ūkio veiklą, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Didesnis naujų darbo vietų skaičius; 2. Geresni pareiškėjo projektų valdymo gebėjimai; 3. Projekte diegiamos inovacijos (projekto inovatyvumas vertinamas, vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 3D-918 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“); 4. Sukurtas didesnis naujų darbo vietų skaičius asmenims iki 40 metų.

		<i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.2.4.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Kai vietos projektas finansuojamas: 1) iš KPP - 75 000,00 2) iš EURI – 64 270,00
9.2.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labia mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims). Iki 50 proc. Tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labia mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.5.	2 veiklos sritis	„Parama investicijoms į atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) ar energijos efektyvumo didinimą“, (kodas LEADER-19.2-6.4.2).
9.2.5.1.	Veiklos srities apibūdinimas	VVG atliktais tyrimais nustatyta, kad vienas iš svarbiausių vietos gyventojų poreikių yra „Skatinti smulkaus verslo plėtrą, bendradarbiavimą ir rinkų paiešką, panaudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, kuriant darbo vietas, sprendžiant jaunimo ir kitų gyventojų užimtumo ir nedarbo problemas, mažinant skurdo riziką kaimo vietovėse“. Ši veiklos sritis skatins ekonominės veiklos kūrimą, įvairinimą, plėtrą, darbo vietų kūrimą, jų išlaikymą. Pagal veiklos sritį teikiama parama įvairiai ne žemės ūkio veiklai, tame tarpe, investicijoms, skirtoms į atsinaujinančių energijos išteklių ar energijos efektyvumo didinimą. Tai viena iš aktualiausių nūdienos problemų. Visos valstybės ir atskiri ūkio subjektai planuoja mažinti energijos išteklių naudojimą, kurie didina išmetamos šilumos į orą kiekį. Pagal veiklos sritį bus remiamos investicijos, skirtos į atsinaujinančių energijos išteklių ar energijos efektyvumo didinimą. Ši priemonė ir veiklos sritis bus įgyvendinama pagal Žemės ūkio ministerijos patvirtintas įgyvendinimo taisykles, kurias prisiderins VVG įgyvendindama VPS. Veiklos sritys bus nustatomos, atsižvelgiant į Žemės ūkio ministerijos patvirtintas remiamas veiklos sritis, kurios bus išvardintos ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje ir pateiktos prie įgyvendinimo taisyklių.

		Veiklos sričiai skiriama 4,00280 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų VVG teritorijoje kūrimui. Planuojama sukurti 3 darbo vietas.	
9.2.5.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:		
9.2.5.2.1.	<i>pelno</i>	☒	
9.2.5.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐	
9.2.5.3.	Tinkami paramos gavėjai	Fiziniai ir juridiniai asmenys: ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, labai maža įmonė, maža įmonė.	
9.2.5.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Verslo fiziniai ir juridiniai subjektai.	
9.2.5.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas ir (arba) projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus KKP 8.1.2 papunktyje; 2. Parama teikiama ekonominei veiklai plėtoti; 3. Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, patvirtintu Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus įsakymu (toliau – EVRK). Parama neteikiama veiklai, kuri pagal EVRK patenka į žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sekciją, išskyrus veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu; 4. Jeigu projekte numatyta produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas, galutinis produktas negali būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas; 5. Pareiškėjo (fizinio asmens) nuolatinė gyvenamoji vietovė arba pareiškėjo (įmonės) registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje; 6. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijos vietovėje (išimtis gali būti taikoma ūkininkų mobiliajai prekybai); 7. Pateikiamas verslo planas, kuriame pareiškėjas įrodo ūkio subjekto atitikimą VI nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams.	
9.2.5.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmų mastui, ypatingą dėmesį skiriant didinti užimtumui kaimo vietovėse, žemės ūkio subjektų projektams, kuriuose numatoma vykdyti ne žemės ūkio veiklą ir investicijas skirti į atsinaujinančių energijos išteklių ar energijos efektyvumo didinimą, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Didesnis naujų darbo vietų skaičius; 2. Geresni pareiškėjo projektų valdymo gebėjimai;	

		3. Projekte diegiamos inovacijos (projekto inovatyvumas vertinamas, vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 3D-918 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“); 4. Sukurtas didesnis naujų darbo vietų skaičius asmenims iki 40 metų. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.2.5.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	120 000,00
9.2.5.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynąjį pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantis labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims). Iki 50 proc. Tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynąjį pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labia mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.1	VPS prioritetą Nr. 2 „BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS, PUOSELĖJANT KULTŪRĄ IR KRAŠTO TRADICIJAS, IŠSAUGANT VIETOVĖS KRAŠTOVAIZDĮ IR GERINANT INFRASTRUKTŪRĄ“	
9.2.2.	VPS priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, (LEADER-19.2-7).	
9.2.3.	VPS priemonės tikslas: Skatinti investicijas į visų rūšių mažos apimties infrastruktūros kūrimą, gerinimą arba plėtojimą.	
9.2.4.	Veiklos sritis	„Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą (reglamentuoja KPP)“, (LEADER-19.2-7.2).
9.2.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	VVG atliktais tyrimais nustatyta, kad vienas iš svarbiausių vietos gyventojų poreikių yra „Skatinti nevyriausybinių organizacijų socialinę, ekonominę veiklą, sprendžiant vietos gyventojų poreikius, kuriant ir tvarkant mažąją viešąją infrastruktūrą, pritaikant ją ekonominei, socialinei, kultūrinei veiklai“. VVG teritorijoje viešoji infrastruktūra yra svarbus veiksnys, turintis įtakos šio regiono patrauklumui ir pasiekiamumui – tai yra būtina ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo bei išlaikymo sąlyga. Pagal

		veiklos sritį pagrindinės investicijų sritys, kurioms teikiama parama: 1. investicijos skiriamos viešiesiems pastatams, statiniams gerinti, atnaujinti, aplinkai tvarkyti, siekiant gyvenimo kokybės gerinimo, VVG teritorijos gyvenamųjų vietovių patrauklumo didinimo; 2. parama pagal priemonę teikiama objektų, kuriose teikiamos paslaugos VVG teritorijos vietovėse – prekyviečių, bendruomenės namų, aikščių ir kt. – atnaujinimui ir tvarkymui. Remiamos investicijos, skirtos viešojo naudojimo infrastruktūrai, susijusiai su laisvalaikio, poilsio, sporto ir kultūrine veikla VVG teritorijoje. Svarbus tvarios kaimo plėtros aspektas – VVG teritorijos teikiamos kokybiškos ir įvairiapusiškos paslaugos. Paslaugų trūkumas VVG teritorijoje daro neigiamą įtaką jos vietovių gyvybingumui, riboja ekonomikos plėtrą. Paslaugų teikimas yra būtina sąlyga, norint pritraukti asmenis, galinčius dirbti ir investuoti VVG teritorijoje; 3. vienas pagrindinių kokybiško gyvenimo VVG teritorijoje rodiklių – vandens tiekimas ir kokybė, todėl skatinamos investicijos vietinių vandens tiekimo sistemų, vandens gerinimo, geležies šalinimo sistemų sukūrimo arba atnaujinimo projektams įgyvendinti VVG teritorijos gyvenamosiose vietovėse; 4. dėl pasenusių, nefunkcionuojančių gyvenviečių vandentvarkos sistemų, nemaža dalis gyvenviečių apseimiama – sugadinamas turtas, teršiami geriamojo vandens šuliniai, sutrinka gyvenimo ir darbo sąlygos, todėl remiami projektai, susiję su inžinerinės infrastruktūros sukūrimu ir atnaujinimu VVG teritorijos gyvenvietėse, atliekant paviršinio ar gruntinio vandens surinkimą ir nuleidimą nuo viešųjų VVG teritorijų, siekiant pagerinti gyvenimo sąlygas VVG teritorijoje; 5. parama investicijoms į visų rūšių mažos apimtys infrastruktūros kūrimą, gerinimą arba plėtojimą, įskaitant investicijas į atsinaujinančiosios energijos gamybą ir energijos taupymą; 6. investicijos į VVG teritorijos vietovių infrastruktūros ir paslaugų plėtrą bei veiklą, kuriomis siekiama atnaujinti vietovės kultūros bei gamtos paveldą ir kraštovaizdį, yra vienas svarbiausių veiksmų, siekiant realizuoti augimo potencialą ir skatinti VVG teritorijos vietovių tvarumą. Veiklos sričiai skiriama 17,22921 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų. Darbo vietos nebus kuriamos.
9.2.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.4.2.1.	pelno	☐
9.2.4.2.2.	ne pelno	☒

9.2.4.3.	Tinkami paramos gavėjai	Savivaldybės administracija ir (arba) savivaldybės įsteigti juridiniai asmenys, kiti viešieji juridiniai asmenys.
9.2.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai.
9.2.4.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas ir projektas atitinka bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus KKP 8.1.2 papunktyje; 2. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti: 2.1. VVG teritorijos vietovėje (netaikoma 2.2. punkte išvardintiems pareiškėjams); 2.2. Šiaulių rajono savivaldybės atstovaujamoje teritorijoje (taikoma savivaldybės administracijai, jos įstaigoms ar įmonėms, teikiančioms viešąsias paslaugas, ir kitoms biudžetinėms įstaigoms, kai jų veikla vykdoma VVG teritorijoje); 3. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijoje; 4. Parama skiriama mažos apimties infrastruktūrai ir viešųjų paslaugų gerinimui.
9.2.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams, taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Vietos projektas pagrįstas gyventojų poreikiais (didesnis projekto įgyvendinimo vietovėje apklaustų gyventojų skaičius); 2. Projekte diegiamos inovacijos (projekto inovatyvumas vertinamas, vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 3D-918 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“); 3. Projektas turi teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi ir aplinkos kokybei. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.2.4.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	50 000,00
9.2.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas	
Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
2015 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu:	
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	
2016 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu:	Ruošiama dokumentacija kvietimams.
1. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	Pristatoma informacija apie I ir II prioriteto priemonių įsisavinimo galimybes. Informacija pateikiama visoms tikslinėms grupėms: verslo subjektams, gyventojams ir potencialiems pareiškėjams.
1. VVG interneto svetainės priežiūra;	
2. organizuojami VPS ir VVG viešinimo renginiai (informaciniai renginiai);	
3. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	
2017 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu:	Kvietimą planuojama skelbti pagal strategijos priemones:
1. 2017 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas;	1. „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4);
2. Kvietimas Nr. 1 teikti paraiškas pagal strategijos priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4) (III ketv.):	2. „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (LEADER-19.2-6.4.1).
- kvietimo dokumentacijos rengimas ir skelbimas;	
- vietos projektų paraiškų rinkimas;	
- vietos projektų vertinimas.	
3. Kvietimas Nr. 2 teikti paraiškas pagal strategijos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (LEADER-19.2-6.4.1) (IV ketv.):	
- kvietimo dokumentacijos rengimas ir skelbimas;	
- vietos projektų paraiškų rinkimas;	
- vietos projektų vertinimas, tvirtinimas, paramos sutarčių sudarymas.	
4. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	

Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kvietimų teikti vietos projektus viešinimas; 2. VVG interneto svetainės priežiūra; 3. Organizuojami VPS ir VVG viešinimo renginiai (, informaciniai renginiai); 4. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	Pristatoma informacija apie I ir II prioriteto priemonių įsisavinimo galimybes. Informacija pateikiama visoms tikslinėms grupėms: verslo subjektams, gyventojams ir potencialiems pareiškėjams.
2018 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2017 m. – 2018 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų tvirtinimas, paramos sutarčių pasirašymas, įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas; 2. Kvietimai Nr. 3, 4, 5, 6, 7, 8 teikti paraiškas pagal visas strategijos priemones: - kvietimo dokumentacijos rengimas ir skelbimas; - vietos projektų paraiškų rinkimas; - vietos projektų vertinimas, tvirtinimas, paramos sutarčių sudarymas. 3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	Kvietimą planuojama skelbti pagal strategijos priemones: 1. „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“ (LEADER-19.2-SAVA-3); 2. „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4); 3. Priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (LEADER-19.2-7.2); 4. Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (LEADER-19.2-6.4.1); 5. Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama investicijoms į atsinaujinančių energijos išteklių ar energijos efektyvumo didinimą“ (LEADER-19.2-6.4.2).
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kvietimų teikti vietos projektus viešinimas; 2. VVG interneto svetainės priežiūra; 3. Organizuojami VPS ir VVG viešinimo renginiai (informaciniai renginiai); 4. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	Pristatoma informacija apie I ir II prioriteto priemonių įsisavinimo galimybes. Informacija pateikiama visoms tikslinėms grupėms: verslo subjektams, gyventojams ir potencialiems pareiškėjams.

2019 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2017 m. – 2019 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas; 2. Kvietimai Nr. 9, 10, 11, 12, 13, 14 teikti paraiškas pagal strategijos priemones: - kvietimo dokumentacijos rengimas ir skelbimas; - vietos projektų paraiškų rinkimas; - vietos projektų vertinimas, tvirtinimas, paramos sutarčių sudarymas. 3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	Kvietimus planuojama skelbti pagal strategijos priemones: 1. „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“ (LEADER-19.2-SAVA-3); 2. „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (kai verslo iniciatorius – NVO), (kodas LEADER-19.2-SAVA-1); 3. „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (LEADER-19.2-6.4.1); 4. „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimtys infrastruktūrą“ (LEADER-19.2-7.2); 5. „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4).
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kvietimų teikti vietos projektus viešinimas; 2. VVG interneto svetainės priežiūra; 3. Organizuojami VPS ir VVG viešinimo renginiai (informaciniai renginiai); 4. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	Pristatoma informacija apie I ir II prioriteto priemonių įsisavinimo galimybes. Informacija pateikiama visoms tikslinėms grupėms: verslo subjektams, gyventojams ir potencialiems pareiškėjams.
2020 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2017 m. – 2020 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas; 2. Kvietimai Nr. 15, 16, 17, 18, 19 teikti paraiškas pagal strategijos priemones: - kvietimo dokumentacijos rengimas ir skelbimas;	Kvietimą planuojama skelbti pagal strategijos priemones: 1. „NVO socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (kai verslo iniciatorius – NVO), (kodas LEADER-19.2-SAVA-1);

- vietos projektų paraiškų rinkimas; - vietos projektų vertinimas, tvirtinimas, paramos sutarčių sudarymas. 3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	2. „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama investicijoms į atsinaujinančių energijos išteklių ar energijos efektyvumo didinimą“ (LEADER-19.2-6.4.2); 3. „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4); 4. „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (LEADER-19.2-7.2).
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kvietimų teikti vietos projektus viešinimas; 2. VVG interneto svetainės priežiūra; 3. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	Pristatoma informacija apie I ir II prioriteto priemonių įsisavinimo galimybes. Informacija pateikiama visoms tikslinėms grupėms: verslo subjektams, gyventojams ir potencialiems pareiškėjams.
2021 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2017 m. – 2021 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas; 2. Kvietimai Nr. 20, 21 teikti paraiškas pagal strategijos priemones: - kvietimo dokumentacijos rengimas ir skelbimas; - vietos projektų paraiškų rinkimas; - vietos projektų vertinimas, tvirtinimas, paramos sutarčių sudarymas. 3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	Kvietimą planuojama skelbti pagal strategijos priemones: 1. „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (LEADER-19.2-6.4.1); 2. „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (kodas LEADER-19.2-7.2).
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kvietimų teikti vietos projektus viešinimas; 2. VVG interneto svetainės priežiūra; 3. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	Pristatoma informacija apie I prioriteto priemonių įsisavinimo galimybes. Informacija pateikiama visoms tikslinėms grupėms: verslo subjektams, gyventojams ir potencialiems pareiškėjams.
2022 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu:	Kvietimą planuojama skelbti pagal strategijos priemones:

1. 2017 m. – 2022 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas; 2. Kvietimai Nr. 22, 23, 24, 25, 26,27 teikti paraiškas pagal strategijos priemones: - kvietimo dokumentacijos rengimas ir skelbimas; - vietos projektų paraiškų rinkimas; - vietos projektų vertinimas, tvirtinimas, paramos sutarčių sudarymas. 3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas; 4. Įgyvendintų vietos projektų priežiūra.	1. Priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-4); 2. Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4.1) (lėšų šaltinis EURI); 3. Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4.1); 4. Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama investicijoms į atsinaujinančių energijos išteklių ar energijos efektyvumo didinimą“ Nr. LEADER-19.2-6.4.2
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kvietimų teikti vietos projektus viešinimas; 2. VVG interneto svetainės priežiūra; 2. organizuojami VPS ir VVG viešinimo renginiai (konferencijos, informaciniai renginiai); 3. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	I ir II prioriteto priemonės.
2023 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2017 m. – 2023 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas; 2. Kvietimas Nr. 28 teikti paraiškas pagal strategijos priemones: - kvietimo dokumentacijos rengimas ir skelbimas; - vietos projektų paraiškų rinkimas; - vietos projektų vertinimas, tvirtinimas, paramos sutarčių sudarymas. 3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas; 4. Įgyvendintų vietos projektų priežiūra.	Kvietimą planuojama skelbti pagal strategijos priemones:: 1. Priemonė „Sumanių kaimų kūrimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5).
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	I ir II prioriteto priemonės.

1. Kvietimų teikti vietos projektus viešinimas; 2. VVG interneto svetainės priežiūra; 3. Organizuojami VPS ir VVG viešinimo renginiai (informaciniai renginiai); 4. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	
2024 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2017 m. – 2023 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas; 2. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas; 3. Įgyvendintų vietos projektų priežiūra.	I ir II prioriteto priemonės.
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. VVG interneto svetainės priežiūra; 2. Organizuojami VPS ir VVG viešinimo renginiai (informaciniai renginiai); 3. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	I ir II prioriteto priemonės.
2025 m.	
Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2017 m. – 2023 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas; 2. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas; 3. Įgyvendintų vietos projektų priežiūra.	I ir II prioriteto priemonės.
Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. VVG interneto svetainės priežiūra; 2. Organizuojama baigiamoji VPS įgyvendinimo konferencija; 3. VPS ir VVG viešinimas spaudoje, per televiziją.	I ir II prioriteto priemonės.

11. VPS finansinis planas					
11.1.	VPS finansinis planas pagal prioritetus:				
	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)		Planuojama lėšų (proc.)
11.1.1.	I	Verslų kūrimas ir plėtra, kaimo gyventojų užimtumo, pajamų didinimas, kuriant darbo vietas, didinant socialinę įtrauktį	2 222 535,77		76,06
11.1.2.	II	Bendruomeniškumo ugdymas, puoselėjant kultūrą ir krašto tradicijas, išsaugant vietovės kraštovaizdį ir gerinant infrastruktūrą	894 528,00		23,94
			200000,00 (sumanūs kaimai)		*3
			Iš viso: 3 117063,77		Iš viso: 100
11.2.	VPS finansinis planas pagal priemones:				
	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.2.1.	Ūkio ir verslo plėtra	1	LEADER-19.2-6	1 831 250,77	62,67269
11.2.1.1.	Iš KPP			1 558 719,77	53,34559
11.2.1.2.	Iš EURI			272 531,00	9,32710
11.2.2.	NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)	1	LEADER-19.2-SAVA-1	391 285,00	13,39133
11.2.3.	Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	2	LEADER-19.2-7	503 425,00	17,22921
11.2.4.	Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas	2	LEADER-19.2-SAVA-3	10 000,00	0,34224

³ Procentas neskaiciuojamas, nes šios lėšos neturi įtakos procentiniam lėšų paskirstymui tarp prioritetų, taip pat neturi įtakos ir vertinant VPS atitiktį atrankos kriterijams.

11.2.5.	Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas	2	LEADER-19.2-SAVA-4	185 967,00	6,36453									
11.2.6.	Sumanių kaimų kūrimas	2	LEADER-19.2-SAVA-5	195 136,00	*4									
				Iš viso: 3 117 063,77	Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)									
11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:													
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos			Planuojama lėšų (Eur)						Planuojama lėšų (proc.)				
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos			526 121,71						72,82				
11.3.1.1.	Iš KPP			437 923,71										
11.3.1.2.	Iš EURI			88 198,00										
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos			196 334,63						27,18				
11.3.2.1.	Iš KPP			196 334,63										
11.3.2.2.	Iš EURI			0,00										
11.3.3.	Iš viso:			722 456,34						20(100)				
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	100 proc.	
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	0	0	0	1,80	30,00	20,00	20,00	15,0	13,2	0	0	100	
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	0	0	12,1	10,66	13,05	15,53	14,78	15,0	8,88	5,0	5,0	100	
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai			Pagrindimas										
11.5.1.														
<...>														

⁴ Procentas neskaičiuojamas, nes šios lėšos neturi įtakos procentiniam lėšų paskirstymui tarp prioritetų ir priemonių.

12. VPS įgyvendinimo rodikliai												
12.1. VPS pasiekimų produkto (anglų k. „output“) rodikliai												
Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas	ESIF teminiai tikslai									Iš viso:	
		1	10	3	3	5-6	4	8	9	2		
		EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys										
		1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C		
12.1.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):										66	
12.1.1.1.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.)								31		31	
12.1.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija(savivaldybė) arba valstybės institucija/organizacija, skaičius (vnt.)		1						9		10	
12.1.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė MVI, skaičius (vnt.)						1	21			22	
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):							3			3	
12.1.1.4.1.	iš jų: iki 40 m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	iš viso:1	moterų:

												<i>vyrų:1</i>
12.1.1.4.2.	<i>iš jų: daugiau kaip 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	<i>iš viso:</i>	<i>moterų:</i>
												<i>vyrų:2</i>
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)											
12.1.2.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-4.2											
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-		-	-	-	-	-		
12.1.3.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.2											
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-			-	-		
12.1.4.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.4											
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)						1	24				25
12.1.5.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.2											
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	11	-		11
12.1.5.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	2000	-		2000
12.1.6.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.6											
12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-		-		
12.1.6.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-		-		
12.1.7.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-16.3											
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)		-	-	-	-	-	-	-	-		
12.1.8.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-16.4											
12.1.8.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)		-	-	-	-	-	-	-	-		
12.1.9.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-16.9											
12.1.9.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)		-	-	-	-	-	-	-	-		
12.1.10.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-1 (savarankiška VPS priemonė)											
12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	7	-		7
12.1.11.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-2 (savarankiška VPS priemonė)											
12.1.11.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-

12.1.12.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-3 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.12.1.	Paremtų vietos projektų, susijusių su inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)		-	-	-	-	-	-	-	-	
12.1.12.2.	Paremtų vietos projektų, susijusių su VVG teritorijos gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12.1.12.3.	Paremtų vietos projektų, susijusių su verslumo (žemės ūkio srityje, ne žemės ūkio srityje, socialinio verslo srityje) skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12.1.12.4.	Paremtų vietos projektų, susijusių su kitais nei 12.1.13.1–12.1.13.3 papunkčiuose minimais mokymais, skaičius	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
12.1.12.5.	Planuojamas mokymų dalyvių skaičius (vnt., ne unikalių)		75	-	-	-	-	-	-	-	75
12.1.13.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-4 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.13.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								20		20
12.1.14.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-5 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.14.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								2		2
12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (anglų k. „target“) rodikliai											
12.2.1. Vietos projektų įgyvendinimas											
12.2.1.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius, įgyvendinus vietos projektus (vnt.)						3	36	7		46
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų (etatų) skaičius, įgyvendinus vietos projektus (vnt.)										
12.2.2. VPS administravimas											
12.2.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdančią VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdančią VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG nariai	- VVG nariai, vadovaudamiesi įstatais ir jų pagrindu, priima sprendimus, susijusius su VPS įgyvendinimu; - vykdo asociacijos visuotinio narių susirinkimo ir valdybos sprendimus; - aktyviai dalyvauja asociacijos veikloje ir VPS įgyvendinime; - tvirtina valdybos pirmininko metinę ataskaitą bei finansinę atskaitomybę.
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai	Pagal įstatus valdyba vykdo šias funkcijas, įgyvendinant VPS: - atleidžia ir priima į darbą VPS įgyvendinančius administracijos darbuotojus, nustato jiems atlyginimus; - tvirtina vietos projektų atrankos darbo reglamentą; - tvirtina vietos projektų kvietimų dokumentaciją; - priima sprendimus dėl vietos projektų finansavimo ir lėšų paskyrimo; - tvirtina VPS įgyvendinimo tarpines ir metines ataskaitas.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	Atsakingas už vadovavimą VPS įgyvendinimą, vykdo kontrolę, parengia ir teikia valdybai tvirtinti VPS įgyvendinimo tarpines ir metines ataskaitas.
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Atsakingas už buhalterinės apskaitos vedimą ir viešųjų lėšų administravimą, VPS administravimo vadovui teikia finansines ataskaitas apie VPS įgyvendinimo rezultatus.
13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	Rengs kvietimų dokumentaciją, paramos sutartis, administruos vietos projektus, vertins viešųjų pirkimų dokumentus, mokėjimo prašymus ir kt., teiks tarpines ir metines ataskaitas VPS administravimo vadovui apie įgyvendinamus vietos projektus, apie VPS įgyvendinimo eigą ir pasiektus rezultatus.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	Viešins VPS įgyvendinimo veiklą ir VPS įgyvendinimo tarpines ir metines ataskaitas.
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	Turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS;
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	Turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.

13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	Turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.	VVG VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną įgyvendins pagal „Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių“ reikalavimus. VPS įgyvendinimo valdymas – tai veiksmų visuma, kuriuos atliekant VVG sieks užtikrinti: skaidrų, efektyvų ir veiksmingą EŽŪFKP bei Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, patikrinamą ir kontroliuojamą VPS įgyvendinimą. VPS įgyvendinimo procesus vykdys: Vietos veiklos grupė (toliau – VVG), Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – NMA), Žemės ūkio ministerija (toliau – ŽŪM) ir Europos komisija (toliau – EK). VVG vidaus valdymą atliks pagal minėtų taisyklių 13 dalį „VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną“. VPS įgyvendinimo valdymas bus atliekamas trimis lygmenimis: VPS vykdytojo (VVG), NMA ir ŽŪM. VPS vykdytojos (VVG) lygmeniu atliekamas VPS įgyvendinimo vidaus valdymas. NMA ir ŽŪM lygmenimis atliekamas VPS įgyvendinimo išorinis valdymas. Pagrindinės VPS įgyvendinimo valdymo priemonės yra šios: bendrųjų ir specialiųjų sąlygų taikymas, siekiant išlaidas pripažinti tinkamomis (reglamentuoja šių Taisyklių VI skyrius „Tinkamos ir netinkamos finansuoti išlaidos“), mokėjimo prašymų vertinimas (reglamentuoja šių Taisyklių IX skyrius „VPS vykdytojos mokėjimo prašymų teikimas, administravimas ir paramos išmokėjimo tvarka“), VPS įgyvendinimo stebėseną (reglamentuoja šių Taisyklių XII skyrius „VPS įgyvendinimo stebėseną“), VPS įgyvendinimo vertinimas (reglamentuoja šių Taisyklių XIII skyrius „VPS įgyvendinimo vertinimas“), VPS ir VPS paramos sutarties keitimas (reglamentuoja šių Taisyklių XIV skyrius „VPS ir VPS paramos sutarties keitimas“), patikrų vietoje atlikimas (reglamentuoja šių Taisyklių XV skyrius „Patikros vietoje“), sankcijų taikymas (reglamentuoja šių Taisyklių XVI skyrius „Sankcijos“). VVG VPS įgyvendinimo vidaus valdymą ir kontrolę vykdys vadovaudamasi taisyklių 13 dalyje „VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną“ nustatyta tvarka. VVG už VPS įgyvendinimo rezultatus, įskaitant įgyvendintus VPS įgyvendinimo vidaus valdymo veiksmus, atsiskaitys teikdama metines VPS įgyvendinimo ataskaitas. VVG privalės informuoti NMA apie VPS įgyvendinimo valdymo, kontrolės ir patikrinimo sistemos trūkumus, nustatytus įgyvendinant VPS. Jeigu nustatomi VPS įgyvendinimo valdymo sistemos trūkumai, NMA nustatys papildomas laikinasias valdymo priemones. Galioja iki ŽŪM sprendimo dėl jų tinkamumo, ŽŪM nustato papildomas arba keičia esamas valdymo priemones. VPS stebėsenos vidaus sistema – tai reguliarių ir sistemingų veiksmų visuma, kuriuos atliekant bus vykdomas kokybinių ir kiekybinių duomenų apie VPS įgyvendinimo pažangą rinkimas, apibendrinimas ir teikimas. VPS įgyvendinimo stebėseną vykdys: Vietos veiklos grupė, Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos, Žemės ūkio ministerija ir Europos komisija. Stebėseną vykdoma rengiant ir teikiant metines VPS įgyvendinimo ataskaitas. Vykdydama VPS stebėseną VVG iki vasario 1 d. teiks NMA metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą už praėjusius metus (nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.) ir ją viešins. NMA, gavusi metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą, vertina ir tvirtina VPS įgyvendinimo ataskaitas, sudaro suvestinę VPS įgyvendinimo ataskaitą, iki balandžio 1 d. suvestinę VPS įgyvendinimo ataskaitą teikia ŽŪM. VVG vykdys VPS įgyvendinimo vertinimą – tai procesas, kurio metu bus analizuojama VPS įgyvendinimo pažanga, identifikuojamos VPS įgyvendinimo problemos, pasiūlomi problemų sprendiniai ir jų įgyvendinimo užtikrinimo priemonės. VPS įgyvendinimo vidaus vertinimą atliks VVG.	

VPS įgyvendinimo vidinis vertinimas – tai VVG veikla, apimanti VPS įgyvendinimo stebėsenos duomenų ir rodiklių vertinimą, VPS įgyvendinimo problemų identifikavimą, NMA ir (arba) ŽŪM informavimą apie jas, siūlymų teikimą NMA ir (arba) ŽŪM dėl VPS įgyvendinimo problemų sprendimo. VPS įgyvendinimo vidinis vertinimas – tai VPS įgyvendinimo rezultatų ir tikslų pasiekimo analizė, VPS įgyvendinimo problemų identifikavimas ir šių problemų sprendimų suradimas. Už VPS įgyvendinimo vidinį vertinimą bus atsakinga VVG administracija, valdyba.

VPS įgyvendinimo išorinį vertinimą inicijuoja ir (arba) atlieka NMA ir ŽŪM. Išorinio vertinimo rūšys: tikslinis, tarpinis, teminis. VPS įgyvendinimo tarpinis vertinimas – tai 2020 m. atliekama visų VPS įgyvendinimo rezultatų peržiūra, siekiant nustatyti, ar VPS įgyvendinama rezultatyviai, kad būtų skirta rezervuota paramos dalis (20 proc.). Vertinamas VPS įgyvendinimo rezultatyvumas (suplanuotų ir įvykdytų tikslų santykis). ŽŪM iki tarpinio vertinimo pradžios suformuluoja ir pateikia NMA konkrečią užduotį. Šį vertinimą atlieka NMA. ŽŪM, atsižvelgdama į VPS atrankos komiteto rekomendacijas, tvirtina tarpinio vertinimo rezultatus.

VPS įgyvendinimo teminis vertinimas – tai VPS įgyvendinimo vertinimas pagal iš anksto nustatytą aktualią temą, siekiant išanalizuoti VPS įgyvendinimo gerąją ir blogąją patirtį. Vertinimo duomenys bus naudojami KPP įgyvendinimo ataskaitose, teikiamose EK, VPS įgyvendinimo stebėsenos, valdymo ir kontrolės sistemų tobulinime. Vertinimą atlieka ir inicijuoja ŽŪM ir NMA.

Už VPS įgyvendinimo vidinį vertinimą bus atsakinga VVG administracija, valdyba.

VVG administracijos darbuotojai betarpiškai informuoja vienas kitą apie VPS įgyvendinimo eigą, kylančias problemas, vietos projektų vykdytojų pageidavimus ir pasiūlymus, VVG valdybos įpareigojimus. Informacijos teikimas pateiktas 4 pav. VVG viešųjų ryšių specialistas ir administracijos vadovas informuoja visuomenę ir potencialius vietos projektų vykdytojus bei VVG narius. VVG pirmininkas informuoja VVG valdybą apie VPS įgyvendinimo eigą, įgyvendinimo pažangą, kylančias problemas, siūlo jų sprendimo būdus. VVG valdyba teikia informaciją VVG administracijai, VVG nariams ir narių visuotiniam susirinkimui. VVG narių visuotinis susirinkimas informuoja teikia nurodymus VVG valdybai ir VVG pirmininkui.

VVG administracijos darbuotojai atsiskaito VVG pirmininkui. VVG pirmininkas atsiskaito VVG valdybai ir VVG narių visuotiniam susirinkimui už administracijos darbą, įgyvendinant VPS ir valdybos įpareigojimų vykdymą. VVG valdyba atsiskaito VVG narių visuotiniam susirinkimui už suteiktų įgaliojimų įvykdymą. Pavaldumas ir atskaitomybė pateikiama 5 pav.

VPS įgyvendinimo stebėseną vykdoma „iš apačios į viršų“:

Administracija:

- įgyvendina VPS ir stebi VPS įgyvendinimo eigą;
- administruoja viešąsias lėšas;
- informuoja VVG valdybą ir valdybos pirmininką apie VPS įgyvendinimo eigą, lėšų naudojimą;
- vykdo vertinimo rezultatų sklaidą (duomenys pateikiami viešai VVG interneto puslapyje);
- vykdo VPS rodiklių įgyvendinimo stebėseną ir apibendrinimą;
- renka kiekybinę informaciją iš vietos veiklos projektų įgyvendinimo ataskaitų ir mokėjimo prašymų, ją apibendrina ir vykdo projektų įgyvendinimo priežiūrą;
- teikia kasmetinę ataskaitą Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos apie VPS įgyvendinimą;
- kaupia stebėsenos duomenis.

VVG valdyba:

	- stebi ir vertina administracijos darbą, visuotinio narių susirinkimo ir VVG valdybos sprendimų vykdymą numatytu laiku, informacijos sklaidą. VVG nariai: - stebi administracijos ir valdybos darbą, VVG įvaizdžio formavimą, įstatų laikymąsi, demokratinių procedūrų laikymąsi, renkant VVG valdybą, VVG pirmininką, stebi strategijos įgyvendinimo eigą, VVG įsipareigojimų vykdymą. Pagal aukščiau pateiktą VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemą VPS administravimo vadovas, VPS finansininkas, administratorius vykdys jiems priskirtas pagal darbo pobūdį funkcijas, kurios bus apibrėžtos jų pareigybinėse instrukcijose. VPS administravimo vadovas bus atsakingas už visą VVG administracijos darbą ir pasiektus darbo rezultatus, įgyvendinant VPS. Jam pavaldūs: VPS finansininkas, VPS administratorius, VPS viešųjų ryšių specialistas. VPS finansininkas tvarkys buhalterinę apskaitą ir administruos viešąsias lėšas, teiks finansines ataskaitas apie VPS įgyvendinimą. VPS administratorius administruos vietos projektus, rengs kvietimų dokumentaciją, paramos sutartis, vertins viešųjų pirkimų dokumentus, mokėjimo prašymus ir kt., teiks tarpines ir metines ataskaitas VPS vadovui apie įgyvendinamus vietos projektus, apie VPS įgyvendinimo eigą ir rezultatus. VPS administravimo vadovas teiks tarpines ir metines VPS įgyvendinimo ataskaitas VVG valdybai pirmininkui ir nariams. Valdyba minėtas ataskaitas svarstys, teiks siūlymus dėl nustatytų VPS įgyvendinimo valdymo, kontrolės ir patikrinimo sistemos trūkumų bei jų šalinimo tvarkos. Nustačius VPS įgyvendinimo trūkumų, juos šalins VPS administracija – VPS administravimo vadovas ir kiti darbuotojai, kurie yra atsakingi už VPS įgyvendinimą, pasiektus rezultatus. VVG valdybos pirmininkas teiks VVG valdybai VPS įgyvendinimo rezultatus, teikdamas metines VPS įgyvendinimo ataskaitas. Valdyba tvirtins minėtas ataskaitas. Patvirtintos metinės VPS ataskaitos apie VPS įgyvendinimo rezultatus bus teikiamos NMA nustatyta tvarka pagal minėtų taisyklių reikalavimus. VPS viešųjų ryšių specialistas, kuris bus pavaldus VPS administravimo vadovui, viešins VPS įgyvendinimo ataskaitas. Už bendrą VPS įgyvendinimo eigą ir pasiektus rezultatus atsakingas VPS administravimo vadovas. Už atskirus pažeidimus, kurie nustatyti dėl konkretaus administracijos darbuotojo kaltės, atsakomybę neš atsakingas darbuotojas. Jei VPS bus įgyvendinama netinkamai (pvz. atsiliekama nuo veiksmų plano, nustatomi tam tikrų darbuotojų piktnaudžiavimo (neteisėto veikimo arba neveikimo) atvejai ir pan.), VVG atsiskaitys Žemės ūkio ministerijai ir Nacionalinei mokėjimo agentūrai už VPS įgyvendinimą. VVG numatys atitinkamus veiksmus, juos derins su Nacionaline mokėjimo agentūra ir imsis visų teisėtų priemonių minėtų neatitikimų šalinimui.
--	--

VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus (2011-01-01)																						
VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:		Pagal amžių		Pagal lytį		Pagal gyvenamąją vietovę			Pagal užimtumą				Pagal socialinę padėtį									
		iki 7 m.	7–13 m. (įskaitytinai)	14–29 m.	30–39 m.	40–64 m.	65 m. ir vyresni	vyrų	moterų	gyvenantys	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200	gyvenantys gyv.	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000	dirbantys (išskyrus savarankiškai)	savarankiškai	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose mokintys	bedarbiai (išskyrus: gaunančius senatvės gaunančius senatvės)	skurdą patiriantys	socialinės rizikos	socialinės rizikos	
Pagal amžių	iki 7 m.	2757	x	x	x	x	x	1422	1335	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	86
	7–13 m. (įskaitytinai)	x	3479	x	x	x	x	1839	1640	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	130
	14–29 m. (įskaitytinai)	x	x	9437	x	x	x	4935	4502	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	30–39 m. (įskaitytinai)	x	x	x	5274	x	x	2578	2696	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

	40–64 m. (įskaitytinai)	x	x	x	x	15573	x	7631	7942	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	8041	2762	5279	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x
Pagal lytį	vyrų	x	x	x	x	x	x	21167	x	279	3864	7038	5314	-	x	x	x	x	x	x	x	
	moterys	x	x	x	x	x	x	x	23394	243	4021	7330	5667	-	x	x	x	x	x	x	x	
Pagal gyvenamąją vietovę	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	x	522	x	x	x	x	x	x	x	x	x	n.d.	7	16
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	7885	x	x	x	x	x	x	x	x	n.d.	49	88
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1 000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	14368	x	x	x	x	x	x	x	n.d.	46	73
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10981	x	x	x	x	x	n.d.	16	15

	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3 000 iki 6 000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	n.d.	18	24
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	14500	x	x	x	x	x	x	x
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	840	x	x	x	x	x	x
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3059	x	x	x	x	x
	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3262	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5488	x	x	x
Pagal socialinę padėtį	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	7026	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	136	x

	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	330
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		Pateikiami 2011 m. sausio 1 d. duomenys: 1. Pagal amžių, t. y. nurodytas amžiaus grupes, ir lytį pateikiami Lietuvos statistikos departamento duomenys (3 priedo 11 lentelė). 2. Pagal gyvenamąją vietovę ir lytį pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 6 lentelė). 3. Pagal socialinę padėtį ir gyvenamąją vietovę pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 31 lentelė) 4. Duomenys savarankiškai dirbančių pagal verslo liudijimą pateikiami Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenys (3 priedo 47 lentelė). 5. Duomenys apie bedarbius (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios) pateikiami Lietuvos darbo biržos prie socialinės ministerijos duomenys (3 priedo 26 lentelė). 6. Duomenys apie dirbančiuosius pateikiami Lietuvos statistikos departamento duomenys (3 priedo 23 lentelė). 7. Duomenys apie ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankančius asmenis pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 64 lentelė). 8. Duomenys pagal socialinę padėtį VVG teritorijoje pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 31 lentelė). 9. Duomenys apie skurdą patiriančių asmenų skaičių, VVG teritorijoje pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 34 lentelė). 10. Duomenys apie asmenų gaunančių senatvės pensiją skaičių VVG teritorijoje pateikiami Lietuvos statistikos departamento duomenys (3 priedo 10 lentelė)																				
Paaiškinimai		1. Pagal amžių, t. y. pagal nurodytas amžiaus grupes, ir lytį pateikiami duomenys Šiaulių rajono mastu, nes VVG teritorijoje pagal nurodytas amžiaus grupes duomenys nevedami. VVG teritorijoje gyventojai apskaitomi pagal kitas amžiaus grupes ir tokie duomenys pateikiami 3 priedo 12 lentelėje. 2. Duomenys apie savarankiškai dirbančius pagal verslo liudijimą pateikiami Šiaulių rajono mastu. VVG kreipėsi į Mokesčių inspekciją, kuri atsakė, kad VVG teritorijoje tokia apskaita nevedama ir duomenų nėra. 3. Duomenys apie dirbančiuosius pateikiami Šiaulių rajono mastu. VVG kreipėsi į Statistikos departamentą, buvo atsakyta, kad VVG teritorijos mastu tokie duomenys neapskaitomi, todėl pateikti dirbančius be savarankiškai dirbančių galimybės nėra.																				

Pastaba. 1 priedas užpildytas pagal 3 priedo 6,10,11,23,26,31,34, 47,64 lentelių duomenis.

VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus (2014-01-01)					
VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:	Pagal amžių	Pagal lytį	Pagal gyvenamąją vietovę	Pagal užimtumą	Pagal socialinę padėtį

[illegible]

Pagal lytį	vyrų										moterų									
Pagal gyvenamąją vietovę	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	442	x	x	x	x	x	x	x	n.d.	8
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	8047	x	x	x	x	x	x	x	n.d.	58
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1 000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	13714	x	x	x	x	x	x	x	n.d.	52
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10429	x	x	x	x	x	x	x	n.d.	8
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3 000 iki 6 000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x	n.d.	12
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	17800	x	x	x	x	x	x	x	x	x

	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1090	x	x	x	x	x	x
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2588	x	x	x	x	x
	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2256	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5555	x	x	x
Pagal socialinę padėtį	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3949	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	137	x
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	291
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		Pateikiami 2014 m. sausio 1 d. duomenys: 1. Pagal amžių, t. y. nurodytas amžiaus grupes, ir lytį pateikiami Lietuvos statistikos departamento duomenys (3 priedo 11 lentelė). 2. Pagal gyvenamąją vietovę ir lytį pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 6 lentelė). 3. Pagal socialinę padėtį ir gyvenamąją vietovę pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 31 lentelė)																				

	4. Duomenys savarankiškai dirbančių pagal verslo liudijimą pateikiami Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenys (3 priedo 47 lentelė). 5. Duomenys apie bedarbius (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios) pateikiami Lietuvos darbo biržos prie socialinės ministerijos duomenys (3 priedo 26 lentelė). 6. Duomenys apie dirbančiuosius pateikiami Lietuvos statistikos departamento duomenys (3 priedo 23 lentelė). 7. Duomenys apie ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankančius asmenis pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 64 lentelė). 8. Duomenys pagal socialinę padėtį VVG teritorijoje pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 31 lentelė). 9. Duomenys apie skurdą patiriančių asmenų skaičių VVG teritorijoje pateikiami Šiaulių rajono savivaldybės duomenys (3 priedo 34 lentelė). 10. Duomenys apie asmenų gaunančių senatvės pensiją skaičių VVG teritorijoje pateikiami Lietuvos statistikos departamento duomenys (3 priedo 10 lentelė).
Paaiškinimai	1. Pagal amžių, t. y. pagal nurodytas amžiaus grupes, ir lytį pateikiami duomenys Šiaulių rajono mastu, nes VVG teritorijoje pagal nurodytas amžiaus grupes duomenys nevedami. VVG teritorijoje gyventojai apskaitomi pagal kitas amžiaus grupes ir tokie duomenys pateikiami 3 priedo 12 lentelėje. 2. Duomenys apie savarankiškai dirbančius pagal verslo liudijimą pateikiami Šiaulių rajono mastu. VVG kreipėsi į Mokesčių inspekciją, kuri atsakė, kad VVG teritorijoje tokia apskaita nevedama ir duomenų nėra. 3. Duomenys apie dirbančiuosius pateikiami Šiaulių rajono mastu. VVG kreipėsi į Statistikos departamentą, buvo atsakyta, kad VVG teritorijos mastu tokie duomenys neapskaitomi, todėl pateikti dirbančius be savarankiškai dirbančių galimybės nėra.

Pastaba. 2 priedas užpildytas pagal 3 priedo 6,11,10,23,26,31,34, 47,64 lentelių duomenis.

Kaimo vietovių VPS formos 3 priedo pastaba. Pagal instrukciją reikalaujama pateikti duomenis 2011 m. ir 2013 m. ir vėlesnius metus. VVG, atlikdama analizę ir norėdama parodyti kitimo būklę iki krizinio ir po krizinio laikotarpio, dalį rodiklių pateikė ilgesniame ir įvairesniame laiko tarpsnyje. Tai leido nustatyti, kada ekonominė, socialinė ir kt. padėtis šalyje, rajone, VVG teritorijoje blogėjo ir nuo kada pradėjo gerėti. Tai leido nustatyti, kokias tempais vyko pokyčiai, lyginant atskiras teritorijas. Lentelėse naudojamas trumpinys „n. d.“ reiškia, kad duomenų nėra.

1 lentelė. Vietos veiklos grupės narių sąrašas

Eil. Nr.	Deleguoto asmens vardas, pavardė	Atstovaujamos institucijos pavadinimas	Atstovaujamos institucijos kodas	Gimimo data
Verslo atstovai, 14,5 proc.				
1.	Algimantas Kazlauskas Birutė Ugianskienė	Šiaulių rajono verslininkų asociacija	175861985	1949-03-04 1955-05-14
2.	Arūnas Grubliauskis	ŽŪB „Ginkūnų agrofirma“	175728892	1962-11-14
3.	Vaclovas Motiejūnas	UAB „Projektuotojų studija“	175605060	1972-08-03
4.	Kristina Duseikaitė	Fizinis asmuo	-	1976-09-26
5.	Birutė Peledienė	Ūkininkė	-	1965-04-01
6.	Ingrida Venciuvienė	Ūkininkė	-	1963-07-15
7.	Vismantas Anglickis	IĮ ADI Souvenirs	302779514	1985-04-25
8.	Mantas Griškus	Ūkininkas	-	1988-12-23
9.	Gediminas Karalius	UAB „Gvijus“		1988-05-01
Vietos valdžios atstovai, 1,6 proc.				
10.	Algis Mačiulis	Šiaulių rajono savivaldybės administracija	188726051	1955-08-21

Eil. Nr.	Deleguoto asmens vardas, pavardė	Atstovaujamos institucijos pavadinimas	Atstovaujamos institucijos kodas	Gimimo data
	Simona Dambrauskienė Rasa Mitkienė			1988-09-10 1967-04-27
Pilietinės visuomenės atstovai, 83,9 proc.				
11.	Vida Bernotienė	Asociacija „Varputėnų bendruomenė“	300021951	1958-05-31
12.	Janina Gelžinienė	Gūragių dvaro bendruomenė	302324203	1951-07-18
13.	Povilas Zaveckas	Visuomeninė organizacija Noreikių bendruomenė	145800631	1955-08-29
14.	Gediminas-Petras Vaičiūnas	Ginkūnų bendruomenė	145795376	1937-01-02
15.	Indrė Birutytė	Ginkūnų seniūnijos bendruomenė	301577659	1990-08-05
16.	Birutė Babrauskienė	Šiaulių rajono visuomeninė moterų organizacija „Atgaiva“	245553210	1953-03-05
17.	Vytautas-Julius Radžvilas	Bazilionų miestelio bendruomenė	145801352	1944-01-02
18.	Roma Meinoriutė	VO „Kužių bendruomenė“	300049947	1960-09-10
19.	Irminda Galkauskienė Arvydas Taujanskas	VO „Meškuičių bendruomenė“	300123365	1968-02-28 1987-07-14
20.	Aldona Petravičienė	Asociacija „Gegužių bendruomenė“	300091825	1948-02-19
21.	Emilija Rimeikienė	Asociacija „Micaičių bendruomenė“	300592672	1960-01-24
22.	Alvydas Petryla	Saveikių – Bučiūnų bendruomenė	302342518	1963-12-31
23.	Irena Šverienė	Asociacija „Gilaičių bendruomenė“	300068246	1960-11-07
24.	Vidutė Meižienė	Visuomeninė organizacija „Lukšių kaimo bendruomenė“	145800827	1946-03-10
25.	Jolanta Gedaminskienė	Asociacija „Žarėnų kaimo bendruomenė“	300021983	1967-02-17
26.	Laima Skopienė	Šiupelių kaimo bendruomenė	301447530	1961-03-22
27.	Violeta Budreckienė	Aukštelkės kaimo bendruomenė „Aukštarūžė“	300139451	1962-06-03
28.	Birutė Poškienė	Asociacija „Šiaulių rajono tautodailininkų bendruomenė“	300028682	1960-02-08
29.	Algimantas Ivaškevičius	Asociacija „Verbūnų bendruomenė“	300593112	1964-08-09
30.	Algimantas-Pranciškus Čekavičius	Žvejų klubas „Penki žvejai“	300129884	1938-04-02
31.	Darius Ramančionis	Asociacija „Kurtuvėnų bendruomenė“	300038356	1971-02-23
32.	Grażina Jurgaitienė	Asociacija „Šakynos bendruomenė“	300096270	1969-06-09
33.	Rasa Šiškuviene	Asociacija „Bridų bendruomenė“	300629359	1968-01-18
34.	Sandra Lapinskienė	Žaliūkių bendruomenė	301674033	1961-08-03
35.	Kristina Burke-Žilinskienė	Fizinis asmuo	-	1980-07-20
36.	Vytautas Slabys	Fizinis asmuo	-	1959-02-25
37.	Sigutė Galinauskienė	Visuomeninė organizacija „Smilgių bendruomenė“	145799620	1960-07-17
38.	Petras Brikas	Asociacija „Dirvonėnų bendruomenė“	301730247	1960-07-19

Eil. Nr.	Deleguoto asmens vardas, pavardė	Atstovaujamos institucijos pavadinimas	Atstovaujamos institucijos kodas	Gimimo data
39.	Rita Žukauskienė	Asociacija „Naisių bendruomenė“	302467105	1968-02-05
40.	Saulius Mickus	Fizinis asmuo	-	1962-07-14
41.	Vitalija Jucikienė	Kairių bendruomenė	300608354	1959-06-11
42.	Jovita Lubienė	Visuomeninė organizacija „Raudėnų bendruomenė“	145800784	1971-05-12
43.	Edvardas Vileikis	Visuomeninė organizacija „Bubių bendruomenė“	300003476	1946-08-02
44.	Laimonas Gaubis	Kaimo bendruomenė „Paitaičiai“	302487741	1973-05-19
45.	Skraidrė Atstopienė	Drasūčių bendruomenė	302498296	1971-09-29
46.	Irma Gorytė	Šiaulių skautų tuntas	301724625	1963-07-31
47.	Rita Chochulina	Pakapės kaimo bendruomenė	302504532	1960-07-12
48.	Rimutė Janaitienė	Gilvyčių kaimo bendruomenė	145791883	1952-10-30
49.	Vygantas Puodžiūnas	Šiaulių rajono Kairių seniūnijos Šilėnų kaimo bendruomenė „Šilas“	145547270	1974-03-28
50.	Ingrida Volosova	Asociacija „Vijolių kaimo bendruomenė“	302687731	1963-03-15
51.	Giedrius Jakubėnas	Asociacija „Sauginių bendruomenė“	300622101	1967-03-12
52.	Kristina Stropė	Gruzdžių krašto bendruomenė	302817356	1981-04-01
53.	Edita Vilkenė	Asociacija „Pakumulšių bendruomenė“	300021677	1969-02-01
54.	Asta Petrauskienė	Asociacija „Šiaulių rajono šeimynėlė“	303009502	1965-11-05
55.	Danguolė Tamutienė	Voveriškių bendruomenė	303044695	1952-10-26
56.	Birutė Sutkienė	Asociacija „Dirvonėnų Pasaga“	303017068	1961-03-10
57.	Nijolė Šavelskienė	Asociacija „Pakapės seniūnaitijos bendruomenė“	302731035	1946-09-30
58.	Nijolė Girmiuvienė	Šiaulių rajono literatų asociacija	302770401	1959-09-19
59.	Adomas Klimavičius	Bubių eglės bendruomenė	303223730	1948-01-03
60.	Rasa Sabaliauskienė	Klubas „Orasa“	303328261	1963-05-11
61.	Vytautas Buivydas	VO „Žadžiūnų bendruomenė“	300070069	1985-08-09
62.	Laura Tuzienė	VO „Romučių bendruomenė“	145794655	1982-09-20

Šaltinis: VVG duomenys.

2 lentelė. Vietos veiklos grupės valdybos narių sąrašas

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Gimimo metai	Atstovaujama institucija	Atstovavimo pagrindas
----------	-----------------	--------------	--------------------------	-----------------------

Pilietinės visuomenės atstovai 41,67 proc.				
1.	Indrė Birutytė	1990-08-05	Ginkūnų seniūnijos bendruomenė	Ginkūnų seniūnijos bendruomenės tarybos 2009-09-24 posėdžio protokolas
2.	Vidutė Meižienė	1946-03-10	Visuomeninė organizacija „Lukšių kaimo bendruomenė“	Visuomeninės organizacijos „Lukšių kaimo bendruomenė“ komiteto 2009-09-13 posėdžio protokolas Nr. 8
3.	Laima Skopienė	1961-03-22	Šiupelių kaimo bendruomenė	Šiupelių kaimo bendruomenės 2009-07-28 susirinkimo protokolas Nr. 2
4.	Edvardas Vileikis	1946-08-02	Visuomeninė organizacija „Bubių bendruomenė“	Visuomeninės organizacijos „Bubių bendruomenė“ 2010-03-24 posėdžio protokolo Nr 2 išrašas
5.	Giedrius Jakubėnas	1967-03-12	Asociacija „Sauginių bendruomenė“	Asociacijos „Sauginių bendruomenė“ 2013-03-03 valdybos posėdžio protokolas Nr. 2
Verslo atstovai 33,33 proc.				
1.	Gediminas Karalius	1988-05-01	UAB „Gvijus“	UAB „Gvijus“ akcininkų susirinkimo protokolas Nr. 3
2.	Vismantas Anglickas	1985-04-25	II „ADI Souvenirs“	Prašymas priimti į narius 2014-12-10
3.	Mantas Griškus	1988-12-23	Ūkininkas	Prašymas priimti į narius 2014-12-05
4.	Birutė Ugianskienė	1955-05-14	Šiaulių rajono verslininkų asociacija	Šiaulių rajono verslininkų asociacijos tarybos posėdžio 2004-05-21 protokolas Nr. 6
Vietos valdžios atstovai 25 proc.				
1.	Algis Mačiulis	1955-08-21	Šiaulių rajono savivaldybė	Šiaulių rajono savivaldybės 2015-04-30 sprendimas Nr. T-95
2.	Rasa Mitkienė	1967-04-27	Šiaulių rajono savivaldybė	Šiaulių rajono savivaldybės 2015-04-30 sprendimas Nr. T-95
3.	Simona Dambrauskienė	1988-09-10	Šiaulių rajono savivaldybė	Šiaulių rajono savivaldybės 2015-04-30 sprendimas Nr. T-95

Pastaba: 2015-05-26 visuotinis susirinkimas.

Šaltinis: VVG duomenys.

1 pav. VVG valdymo struktūros schema

2 pav. Šiaulių rajono geografinė padėtis

Šaltinis: www.siauliai.aps.lt

3 lentelė. Teritorija, tankis metų pradžioje

	Teritorija metų pradžioje, km ²					Gyventojų tankis metų pradžioje 1 km ²				
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014
Lietuvos Respublika	65 300	65 300	65 300	65 300	65 300	50,4	48,8	46,7	45,5	45,1
Šiaulių apskritis	8 540	8 540	8 540	8 540	8 540	40,0	37,9	35,5	34,0	33,5
Akmenės r. sav.	844	844	844	844	844	32,4	30,0	27,8	26,3	25,7
Joniškio r. sav.	1 152	1 152	1 152	1 152	1 152	25,8	24,4	22,8	21,6	21,1
Kelmės r. sav.	1 705	1 705	1 705	1 705	1 705	21,9	20,4	19,1	18,2	17,8
Pakruojo r. sav.	1 316	1 316	1 316	1 316	1 316	20,7	19,3	18,1	17,1	16,7
Radviliškio r. sav.	1 635	1 635	1 635	1 635	1 635	29,6	27,9	26,1	24,8	24,3
Šiaulių m. sav.	81	81	81	81	81	1 509,1	1 434,5	1 354,9	1 314,4	1 303,8
Šiaulių r. sav.	1 807	1 807	1 807	1 807	1 807	27,3	26,5	24,7	23,7	23,4

4 lentelė. Gyventojų skaičius, teritorija, tankis apskrityse ir savivaldybėse

Eil. Nr.		Gyventojų skaičius			Teritorija2014 m. pradžioje, km²	Gyventojų skaičius 1 km² 2014 m. pradžioje
		Metų pradžioje				
		2011	2013	2014		
1.	Lietuvos Respublika	3052588	2971905	2943472	65300	45,1
2.	Šiaulių apskritis	303110	290471	285763	8540	33,5
3.	Šiaulių r. sav.	44561	42748	42197	1807	23,4
4.	VVG teritorija	32512	31214	30788	1796	17,14

Šaltinis: www.stat.gov.lt

5 lentelė. VVG teritorijos administracinis susiskirstymas sausio 1 d.

Eil. Nr.	Seniūnija	2011			2013			2014		
		Plotas, km ²	Gyventojų skaičius, vnt.	Tankumas / km ²	Plotas, km ²	Gyventojų skaičius, vnt.	Tankumas / km ²	Plotas, km ²	Gyventojų skaičius, vnt.	Tankumas / km ²
1.	Bubių seniūnija	225	3377	15	225	3362	14,94	225	3313	14,72
2.	Ginkūnų seniūnija	37	3253	87,92	37	3150	86,14	37	3161	85,43
3.	Gruzdžių seniūnija	176	2483	14,11	176	2436	13,84	176	2399	13,63
4.	Kairių seniūnija	92	3436	37,35	92	3415	37,12	92	3362	36,54
5.	Kuršėnų kaimiškoji seniūnija	341	4956	14,53	341	4758	13,95	341	4680	13,72
6.	Kužių seniūnija	191	3765	19,71	191	3713	19,44	191	3717	19,46
7.	Meškuičių seniūnija	141	2297	16,29	141	2186	15,50	141	2140	15,18
8.	Raudėnų seniūnija	203	1450	7,14	203	1365	6,72	203	1332	6,56
9.	Šakynos seniūnija	148	1512	10,22	148	1422	9,61	148	1395	9,43
10.	Šiaulių kaimiškoji seniūnija	242	7227	29,86	242	7192	29,72	242	7133	29,48
	Viso:	1796	33756	18,80	1796	32999	18,37	1796	32632	18,17

Pastaba. Lietuvos statistikos departamento ir seniūnijų duomenys skiriasi dėl skirtingai taikomų apskaičiavimo metodikų.

Šaltinis: Šiaulių r. sav. seniūnijų duomenys.

6 lentelė. VVG teritorijos susiskirstymas pagal gyvenamąsias vietas sausio 1 d.

Eil. Nr.	Vietovė	2011-01-01				2013-01-01				2014-01-01			
		Vietovių skaičius, vnt.	Gyventojų skaičius viso	Vyrai	Moterys	Vietovių skaičius, vnt.	Gyventojų skaičius viso	Vyrai	Moterys	Vietovių skaičius, vnt.	Gyventojų skaičius viso	Vyrai	Moterys
1.	Vienkiemiuose ir viensėdžiuose	209	522	279	243	209	473	252	221	208	442	239	203
2.	Kaimuose iki 200 gyventojų	377	7885	3864	4021	375	7872	3926	3946	375	8047	3973	4074
3.	Kaimuose ir miesteliuose nuo 201–1 000 gyventojų	36	14368	7038	7330	37	13860	6833	7027	37	13714	6727	6987
4.	Miesteliuose nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų	7	10981	5314	5667	7	10794	5230	5564	7	10429	5167	5262
5.	Miestuose nuo 3 000–6 000 gyventojų	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Viso:	629	33756	16495	17261	628	32999	16241	16758	627	32632	16106	16526

Pastaba. Lietuvos statistikos departamento ir seniūnijų duomenys skiriasi dėl skirtingai taikomų apskaičiavimo metodikų.

Šaltinis: Šiaulių r. sav. seniūnijų duomenys.

7 lentelė. Gyventojų skaičius pagal lytį metų pradžioje

	2011 *			2013			2014		
	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys
Lietuvos Respublika	3052588	1407223	1645365	2971905	1368891	1603014	2943472	1355995	1587477
Miesto gyventojai	2037126	915987	1121139	1989268	892201	1097067	1974580	884956	1089624

Kaimo gyventojai	1015462	491236	524226	982637	476690	505947	968892	471039	497853
Šiaulių apskritis	303110	139467	163643	290471	133568	156903	285763	131479	154284
Miesto gyventojai	187133	83376	103757	180619	80254	100365	178435	79298	99137
Kaimo gyventojai	115977	56091	59886	109852	53314	56538	107328	52181	55147
Šiaulių r. sav.	44561	21167	23394	42748	20308	22440	42197	20096	22101
Miesto gyventojai	12049	5444	6605	11534	5194	6340	11409	5151	6258
Kaimo gyventojai	32512	15723	16789	31214	15114	16100	30788	14945	15843

* Gyventojų skaičius 2011 m. pradžioje perskaičiuotas, remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais.

Šaltinis: www.stat.gov.lt

3 pav. Gyventojų skaičius Šiaulių r. sav. sausio 1 d.

Šaltinis: www.stat.gov.lt

8 lentelė. Gyventojų skaičius pagal lytį metų pradžioje VVG teritorijoje

	2011 *			2013			2014		
	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys
Kaimo gyventojai	32512	15723	16789	31214	15114	16100	30788	14945	15843
VVG teritorijos gyventojai	32512	15723	16789	31214	15114	16100	30788	14945	15843

* Gyventojų skaičius 2011 m. pradžioje perskaičiuotas, remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais.

Šaltinis: www.stat.gov.lt

9 lentelė. Gyventojai pagal tautybę

Eil. Nr.	Tautybė	2001 m.		2011 m.	
		Gyventojų skaičius, vnt.	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius, vnt.	Struktūra, proc.
1.	<i>Šiaulių r. sav.</i>	51 620	100,00	44 332	100,00
2.	Lietuviai	50077	97,01	42990	96,97
3.	Rusai	995	1,93	829	1,87
4.	Baltarusai	55	0,11	47	0,11
5.	Ukrainiečiai	113	0,22	68	0,15
6.	Romai	91	0,18	53	0,12
7.	Lenkai	62	0,12	52	0,12
8.	Latviai	51	0,1	31	0,07
9.	Vokiečiai	33	0,06	14	0,03
10.	Kiti	143	0,28	248	0,56

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2001 m. ir 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

10 lentelė. Gyventojų skaičius pagal amžiaus grupes metų pradžioje

		2011*	2013	2014
--	--	-------	------	------

Eil. Nr.		Iš viso	0-14	15-64	65 ir virš	Iš viso	0-14	15-64	65 ir virš	Iš viso	0-14	15-64	65 ir virš
1.	Lietuvos Respublika	3052588	454418	2052863	545307	2971905	436576	1993131	542198	2943472	430088	1970645	542739
2.	Struktūra	100	14,9	67,3	17,8	100	14,7	67,1	18,2	100	14,6	66,9	18,5
3.	Šiaulių apskritis	303110	45157	201432	56521	290471	41822	192725	55924	285763	40650	189529	55584
4.	Struktūra	100	14,9	66,5	18,6	100	14,4	66,3	19,3	100	14,2	66,3	19,5
5.	Šiaulių r. sav.	44561	6865	29655	8041	42748	6205	28534	8009	42197	5954	28194	8049
6.	Struktūra	100	15,4	66,6	18,0	100	14,5	66,7	18,8	100	14,1	66,8	19,1
VVG teritorijoje													
7.	Kaimo gyventojai	32512	5108	21916	5488	31214	4565	21153	5496	30788	4340	20893	5555
8.	VVG teritorijos gyventojai	32512	5108	21916	5488	31214	4565	21153	5496	30788	4340	20893	5555
9.	Struktūra	100	15,7	67,4	16,9	100	14,6	67,8	17,6	100	14,1	67,9	18,0

* Gyventojų skaičius 2011 m. pradžioje perskaičiuotas, remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais.

Šaltinis: www.stat.gov.lt

11 lentelė. Gyventojai pagal amžiaus grupes

Eil. Nr.		2011-01-01						2013-01-01						2014-01-01		
		Lietuvos Respublika			Šiaulių r. sav.			Lietuvos Respublika			Šiaulių r. sav.			Lietuvos Respublika		
		Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys
1.	Iš viso:	3052588	1407223	1645365	44561	21167	23394	2971905	1368891	1603014	42748	20308	22440	2943472	1355995	1587477
2.	0–6	202165	103389	98776	2757	1422	1335	205065	105066	99999	2585	1341	1244	206879	106012	100867
3.	7-13 m.	216113	111286	104827	3479	1839	1640	198150	101726	96424	3055	1560	1495	190758	97716	93042
4.	14–29 m.	664716	339066	325650	9437	4935	4502	630603	323292	307311	8782	4664	4118	617152	316971	300181
5.	30–39 m.	393283	193296	199987	5274	2578	2696	365181	180663	184518	4738	2350	2388	359760	178832	180928
6.	40–64 m.	1031004	475608	555396	15573	7631	7942	1030708	475674	555034	15579	7606	7973	1026184	474047	552137

7.	65 ir vyresni	545307	184578	360729	8041	2762	5279	542198	182470	359728	8009	2787	5222	542739	182417	360
----	---------------	--------	--------	--------	------	------	------	--------	--------	--------	------	------	------	--------	--------	-----

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys.

12 lentelė. Gyventojų, deklaravusių savo gyvenamąją vietą, skaičius VVG teritorijoje sausio 1 d.

Eil. Nr.	Amžiaus grupė	2011 m.			2013 m.			2014 m.		
		Vyrų	Moterų	Viso	Vyrų	Moterų	Viso	Vyrų	Moterų	Viso
1.	Iki 7 metų	979	910	1889	934	888	1822	935	907	1842
2.	Nuo 7 metų ir 15 metų	1566	1463	3029	1487	1364	2851	1427	1305	2732
3.	Nuo 16 metų iki 17 metų	492	475	967	462	423	885	415	392	807
4.	Nuo 18 metų iki 24 metų	2017	1867	3884	1896	1760	3656	1863	1693	3556
5.	Nuo 25 metų iki 44 metų	4957	4375	9332	4810	4090	8900	4707	3946	8653
6.	Nuo 45 metų iki 64 metų	4588	4607	9195	4710	4712	9422	4756	4752	9508
7.	Nuo 65 metų iki 84 metų	1795	3158	4953	1842	3072	4914	1900	3068	4968
8.	Nuo 85 metų	101	406	507	100	449	549	103	463	566
	Viso:	16495	17261	33756	16241	16758	32999	16106	16526	32632

Pastaba. Lietuvos statistikos departamento ir seniūnijų duomenys skiriasi dėl skirtingai taikomų apskaičiavimo metodikų.

Šaltinis: Šiaulių r. sav. seniūnijų duomenys.

13 lentelė. Bendrasis gimstamumo ir mirtingumo rodikliai

	Bendras gimstamumo rodiklis 1 000 gyventojų				Bendras mirtingumo rodiklis 1 000 gyventojų			
	2006	2009	2011	2013	2006	2009	2011	2013
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>9,1</i>	<i>10,2</i>	<i>10,0</i>	<i>10,1</i>	<i>13,7</i>	<i>13,3</i>	<i>13,6</i>	<i>14,0</i>
<i>Šiaulių apskritis</i>	<i>8,5</i>	<i>9,2</i>	<i>9,3</i>	<i>9,6</i>	<i>14,5</i>	<i>13,8</i>	<i>14,4</i>	<i>15,2</i>
Akmenės r. sav.	8,6	9,0	10,1	8,6	16,3	14,9	16,4	16,5
Joniškio r. sav.	8,0	8,7	8,9	9,6	15,3	14,6	16,5	17,0
Kelmės r. sav.	8,4	9,3	8,2	9,2	16,5	16,5	15,4	17,9

Pakruojo r. sav.	8,7	8,7	9,2	9,4	16,8	16,3	16,8	17,0
Radviliškio r. sav.	10,0	8,4	9,2	10,0	16,5	15,5	16,1	17,5
Šiaulių m. sav.	8,0	9,9	10,1	10,0	11,9	11,5	12,2	12,8
Šiaulių r. sav.	8,4	8,9	8,3	9,0	15,0	13,8	13,7	14,6

Šaltinis: www.stat.gov.lt

14 lentelė. Natūrali gyventojų kaita apskrityse ir savivaldybėse VVG teritorijoje

	2012			2013		
	Gyvų gimusių kūdikių skaičius	Mirusiųjų skaičius	Natūrali gyventojų kaita	Gyvų gimusių kūdikių skaičius	Mirusiųjų skaičius	Natūrali gyventojų kaita
Lietuvos Respublika	30459	40938	-10479	29885	41511	-11626
Miestas	21393	25030	-3637	20195	25403	-5208
Kaimas	9066	15908	-6842	9690	16108	-6418
Šiaulių apskritis	2751	4393	-1642	2760	4382	-1622
Miestas	1832	2577	-745	1759	2572	-813
Kaimas	919	1816	-897	1001	1810	-809
Šiaulių r. sav.	398	619	-221	382	619	-237
Kuršėnai	126	184	-58	100	167	-67
Kaimas	272	435	-163	282	452	-170
VVG teritorijoje	272	435	-163	282	452	-170

Šaltinis: (Lietuvos statistikos departamentas, 2014), lentelės Nr. 1.18., Demografijos metraštis 2013 m.

15 lentelė. Natūrali gyventojų kaita

	Natūrali gyventojų kaita, asmenys					Bendras natūralios gyventojų kaitos rodiklis 1 000 gyventojų			
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013
Lietuvos Respublika	-15 207	-9 867	-10 769	-11 626	-9 883	-4,6	-3,1	-3,6	-3,9
Šiaulių apskritis	-2 057	-1 490	-1 512	-1 622	-1 399	-6,0	-4,6	-5,1	-5,6

Akmenės r. sav.	-208	-147	-146	-172	-141	-7,7	-5,9	-6,3	-7,8
Joniškio r. sav.	-216	-164	-197	-182	-154	-7,3	-5,9	-7,6	-7,4
Kelmės r. sav.	-300	-247	-232	-266	-266	-8,1	-7,2	-7,2	-8,7
Pakruojo r. sav.	-217	-192	-179	-169	-168	-8,1	-7,6	-7,6	-7,6
Radviliškio r. sav.	-313	-320	-290	-301	-265	-6,5	-7,1	-6,9	-7,5
Šiaulių m. sav.	-479	-186	-231	-295	-201	-3,9	-1,6	-2,1	-2,8
Šiaulių r. sav.	-324	-234	-237	-237	-204	-6,6	-4,9	-5,4	-5,6

Šaltinis: www.stat.gov.lt

16 lentelė. Vidaus neto migracija metų pradžioje

	Neto migracija, asmenys					Išvykusieji asmenys					Atvykusieji asmenys				
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014
Lietuvos Respublika	-	-	-	-	-	84 127	88 443	106 062	96 061	98 036	59 482	56 430	67 884	79 254	85 709
Šiaulių apskritis	-4 483	-5 585	-5 774	-3 086	-2 732	11 003	11 879	13 727	11 748	11 744	6 520	6 294	7 953	8 662	9 012
Akmenės r. sav.	-455	-662	-518	-361	-204	1 453	1 347	1 359	1 195	1 115	998	685	841	834	911
Joniškio r. sav.	-447	-494	-541	-402	-345	1 016	1 071	1 276	1 192	1 097	569	577	735	790	752
Kelmės r. sav.	-595	-688	-612	-466	-480	1 265	1 272	1 370	1 259	1 294	670	584	758	793	814
Pakruojo r. sav.	-446	-537	-498	-401	-256	819	973	1 058	862	819	373	436	560	461	563
Radviliškio r. sav.	-661	-830	-827	-577	-381	1 531	1 607	1 764	1 645	1 517	870	777	937	1 068	1 136
Šiaulių m. sav.	-1 485	-1 504	-1 828	-565	-840	3 608	3 757	4 631	3 740	4 068	2 123	2 253	2 803	3 175	3 228
Šiaulių r. sav.	-394	-870	-950	-314	-226	1 311	1 852	2 269	1 855	1 834	917	982	1 319	1 541	1 608

Šaltinis: www.stat.gov.lt

17 lentelė. Vidaus migracija apskrityse ir savivaldybėse 2013 m.

Eil. Nr.		Atvyko	Išvyko	Neto vidaus migracija	Bendrasis atvykimo rodiklis (1 tūkst. gyventojų)	Bendrasis išvykimo rodiklis (1 tūkst. gyventojų)	Bendrasisnetovidausmigracijosrodiklis (1 tūkst. gyventojų)
1.	Lietuvos Respublika	57243	57243	-	19,4	19,4	-
2.	Miestas	35837	33710	2127	18,1	17,0	1,1

3.	Kaimas	21406	23533	-2127	21,9	24,1	-2,2
4.	<i>Šiaulių apskritis</i>	5863	6955	-1092	20,3	24,1	-3,8
5.	<i>Šiaulių r. sav.</i>	1118	1215	-97	26,3	28,6	-2,3

Šaltinis: (Lietuvos statistikos departamentas, 2014), lentelės Nr.6.4, Demografijos metraštis 2013 m.

18 lentelė. Neto tarptautinė migracija metų pradžioje

	Neto tarptautinė migracija, asmenys					Emigrantai, asmenys					Imigrantai, asmenys				
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014
<i>Lietuvos Respublika</i>	- 24 645	-32 013	-38 178	-16 807	-12 327	32 39 0	38 50 0	53 863	38 81 8	36 62 1	7 74 5	6 48 7	15 685	22 01 1	24 29 4
<i>Šiaulių apskritis</i>	-3 518	-4 646	-4 973	-1 994	-1 568	4 356	5 450	7 079	4 793	4 497	838	804	2 106	2 799	2 929
Akmenės r. sav.	-291	-480	-367	-196	-78	421	549	544	406	370	130	69	177	210	292
Joniškio r. sav.	-300	-342	-441	-215	-153	351	395	573	422	382	51	53	132	207	229
Kelmės r. sav.	-387	-449	-405	-212	-143	425	496	557	409	341	38	47	152	197	198
Pakruojo r. sav.	-235	-253	-322	-166	-90	258	289	424	301	254	23	36	102	135	164
Radviliškio r. sav.	-505	-656	-603	-287	-206	568	754	863	647	555	63	98	260	360	349
Šiaulių m. sav.	-1 427	-1 882	-2 033	-701	-645	1 922	2 296	3 022	1 968	1 964	495	414	989	1 267	1 319
<i>Šiaulių r. sav.</i>	-373	-584	-802	-217	-253	411	671	1 096	640	631	38	87	294	423	378

Šaltinis: www.stat.gov.lt

19 lentelė. Demografinės senatvės koeficientas metų pradžioje

	Demografinės senatvės koeficientas metų pradžioje, asmenys				
	2006 m.	2009 m.	2011 m.	2013 m.	2014 m.
Lietuvos Respublika	98	114	120	124	126
Šiaulių apskritis	95	114	125	134	137
Akmenės r. sav.	91	115	137	149	155
Joniškio r. sav.	92	112	127	138	143
Kelmės r. sav.	111	131	146	157	163
Pakruojo r. sav.	92	109	122	133	137
Radviliškio r. sav.	98	114	124	132	134
Šiaulių m. sav.	92	113	121	126	126
Šiaulių r. sav.	90	106	117	129	135

Šaltinis: www.stat.gov.lt

20 lentelė. Gyventojų struktūra pagal išsilavinimo lygį, proc.

Administracinė teritorija	Iš viso	Aukštasis	Aukštesnysis ir specialusis vidurinis	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis	Nebaigė pradinės mokyklos, nelankė mokyklos, neraštingi	Nenurodė
Lietuvos Respublika								
Viso:	100,00	21,24	16,92	30,57	14,66	14,93	1,66	0,02
Vyrai	100,00	18,30	14,99	34,09	17,33	13,79	1,49	0,01
Moterys	100,00	23,71	18,54	27,63	12,43	15,89	1,79	0,01
Šiaulių apskritis								
Viso:	100,00	15,69	16,56	31,35	17,64	16,89	1,86	0,01
Vyrai	100,00	12,90	14,67	34,77	20,65	15,35	1,65	0,01
Moterys	100,00	18,02	18,12	28,49	15,13	18,17	2,06	0,01
Šiaulių r. sav.								
Viso:	100,00	13,48	16,07	31,43	18,20	18,79	2,03	–
Vyrai	100,00	11,35	15,36	33,91	21,00	16,71	1,67	–

Moterys	100,00	15,37	16,69	29,24	15,72	20,63	2,35	
---------	--------	-------	-------	-------	-------	-------	------	--

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

21 lentelė. Kaimo gyventojai pagal išsilavinimą

Administracinė teritorija	Iš viso	Aukštasis	Aukštesnysis ir specialusis vidurinis	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis	Nebaigė pradinės mokyklos, nelankė mokyklos, neraštingi	Nenurodė
Lietuvos Respublika								
Gyventojų skaičius	917212	107810	140790	287752	174577	184150	22117	16
Struktūra, proc.	100,00	11,75	15,35	31,37	19,03	20,08	2,41	0,01
Šiaulių apskritis								
Gyventojų skaičius	104808	9734	15756	32562	22209	21806	2740	1
Struktūra, proc.	100,00	9,29	15,03	31,07	21,19	20,81	2,60	0,01
Šiaulių r. sav.								
Gyventojų skaičius	29361	3872	4558	9244	5612	5453	622	–
Struktūra, proc.	100,00	13,19	15,52	31,48	19,11	18,57	2,13	–

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

22 lentelė. Gyventojų išsilavinimo lygis*

Administracinė teritorija	Aukštasis	Aukštesnysis ir specialusis vidurinis	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis
Lietuvos Respublika					
Gyventojų skaičius	212	169	306	147	149
Šiaulių apskritis					
Gyventojų skaičius	157	166	313	176	169
Šiaulių r. sav.					
Gyventojų skaičius	135	161	314	182	188

* 1 tūkst. 10 metų ir vyresnių gyventojų teko turinčių išsilavinimą.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

23 lentelė. Užimtieji gyventojai pagal savivaldybes

	Užimtieji, tūkst.					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuvos Respublika	1 317,4	1 247,7	1 253,6	1 275,7	1 292,8	1 319,0
Šiaulių apskritis	130,6	116,5	115,7	114,8	118,2	121,7
Akmenės r. sav.	9,0	7,3	7,6	7,0	7,5	8,1
Joniškio r. sav.	9,3	7,5	9,0	9,4	8,4	9,7
Kelmės r. sav.	12,9	13,4	13,8	12,8	12,9	14,5
Pakruojo r. sav.	8,2	6,3	5,9	6,3	7,5	6,7
Radviliškio r. sav.	16,9	16,4	14,7	13,3	12,2	13,6
Šiaulių m. sav.	56,3	50,3	50,2	50,4	53,0	51,3
Šiaulių r. sav.	18,1	15,3	14,5	15,6	16,7	17,8

Šaltinis: www.stat.gov.lt

24 lentelė. Užimti gyventojai, bedarbiai ir ekonomiškai neaktyvūs gyventojai* savivaldybėse

Administracinė teritorija	Užimti gyventojai	Bedarbiai	Ekonomiškai neaktyvūs gyventojai
	Gyventojų skaičius	Gyventojų skaičius	Gyventojų skaičius
Lietuvos Respublika	454	113	433
Šiaulių apskritis	416	119	465

Akmenės r. sav.	355	143	501
Joniškio r. sav.	368	133	499
Kelmės r. sav.	319	158	523
Pakruojo r. sav.	373	126	501
Radviliškio r. sav.	380	124	495
Šiaulių m. sav.	496	97	407
Šiaulių r. sav.	406	116	477

* 1 tūkst. 15 metų ir vyresnių gyventojų teko užimtų, bedarbių ir ekonomiškai neaktyvių gyventojų.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

25 lentelė. Registruoti bedarbiai, registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis

	Registruoti bedarbiai, tūkst.					Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, proc.				
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014
Lietuvos Respublika	73,2	203,1	312,1	247,2	216,9	3,6	10,2	15,9	13,1	11,7
Šiaulių apskritis	8,1	21,0	30,5	23,9	21,3	4,0	10,5	15,6	12,9	11,9
Akmenės r. sav.	1,5	2,3	3,0	2,4	2,2	9,4	15,2	20,5	17,5	16,2
Joniškio r. sav.	1,3	1,8	2,8	2,4	2,1	7,5	10,8	17,1	14,8	13,8
Kelmės r. sav.	1,4	2,6	4,1	3,4	3,3	6,6	12,7	20,6	17,9	17,6
Pakruojo r. sav.	0,5	1,4	2,0	1,6	1,5	3,0	9,4	13,4	11,3	11,2
Radviliškio r. sav.	0,9	2,5	3,9	3,3	3,1	3,1	9,3	14,4	13,1	12,7
Šiaulių m. sav.	1,7	7,7	10,4	7,4	6,1	2,1	10,1	13,9	10,7	9,1
Šiaulių r. sav.	1,0	2,7	4,3	3,4	3,0	3,3	9,4	15,3	12,5	11,2

Šaltinis: www.stat.gov.lt

26 lentelė. Bedarbiai Šiaulių r. sav. (išskyrus gaunančius senatvės pensiją, nedirbančius dėl negalios) metų pradžioje

Eil. Nr.		2011 metai							2014 metai						
		Pagal amžių				Pagal lytį			Pagal amžių				Pagal lytį		
		14-29 m. (įskaitytinai)	30-39 m. (įskaitytinai)	40-64 m. (įskaitytinai)	Viso:	vyras	Moterys	Viso	16-29 m. (įskaitytinai)	30-39 m. (įskaitytinai)	40-iki pensinio amžiaus (įskaitytinai)	Viso:	vyras	Moterys	Viso
1.	Šiaulių r. sav.	1052	877	2387	4316	2229	2087	4316	637	509	1889	3035	1433	1602	3035
2.	Miesto teritorijoje	n.d.	n.d.	n.d.	1054	579	475	1054	n.d.	n.d.	n.d.	779	362	417	779
3.	Kaimo teritorijoje	n.d.	n.d.	n.d.	3262	1650	1612	3262	n.d.	n.d.	n.d.	2256	1071	1185	2256
4.	Bubių seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	147	169	316	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	100	124	224
5.	Ginkūnų seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	150	104	254	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	94	85	179
6.	Gruzdžių seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	110	129	239	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	91	99	190
7.	Kairių seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	182	195	377	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	110	119	229
8.	Kuršėnų kaimiškoji seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	268	261	529	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	207	245	452

9.	Kužių seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	167	177	344	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	95	121	216
10.	Meškuičių seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	83	67	150	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	52	57	109
11.	Raudėnų seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	76	90	166	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	61	66	127
12.	Šakynos seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	65	66	131	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	56	56	112
13.	Šiaulių kaimiškoji seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	402	354	756	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	205	213	418

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys (darbo išteklių skyriaus duomenys).

27 lentelė. Gyventojai pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį savivaldybėse

Administracinė teritorija	Iš viso	Darbo užmokestis	Pajamos iš savo ar šeimos verslo	Pajamos iš žemės ūkio veiklos	Pajamos iš nuosavybės ar investicijų	Pensija	Pašalpa	Stipendija	Valstybės išlaikymas	Šeimos ir (ar) kitų asmenų išlaikymas	Kitas pragyvenimo šaltinis	Nenurodo
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>3043429</i>	<i>1093058</i>	<i>44107</i>	<i>37880</i>	<i>3725</i>	<i>715572</i>	<i>214885</i>	<i>16776</i>	<i>29667</i>	<i>837501</i>	<i>49803</i>	<i>455</i>
<i>Šiaulių apskritis</i>	<i>301686</i>	<i>99430</i>	<i>4202</i>	<i>4822</i>	<i>286</i>	<i>76235</i>	<i>23409</i>	<i>1814</i>	<i>2707</i>	<i>83092</i>	<i>5640</i>	<i>49</i>
Akmenės r. sav.	23307	6804	197	323	13	6599	2477	92	358	6088	350	6
Joniškio r. sav.	2617	7516	321	652	24	6558	2602	254	477	7217	550	2
Kelmės r. sav.	32412	7444	378	1663	32	8944	3186	252	233	9453	824	3

Pakruojo r. sav.	23745	6981	236	491	27	6502	1910	173	388	6527	503	7
Radviliškio r. sav.	42389	12779	445	948	45	11633	3370	262	171	12016	715	5
Šiaulių m. sav.	109328	43705	1995	116	110	25034	6397	522	765	28957	1709	18
Šiaulių r. sav.	44332	14201	630	629	35	10965	3467	259	315	12834	989	8

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

28 lentelė. Gyventojų* ekonominis aktyvumas savivaldybėse

Administracinė teritorija	Iš viso		Užimti gyventojai		Bedarbiai		Ekonomiškai neaktyvūs gyventojai		Nenurodė	
	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.
Lietuvos Respublika	2590217	100,00	1175447	45,38	291604	11,26	1122989	43,35	177	0,01
Šiaulių apskritis	256822	100,00	106867	41,61	30598	11,91	119349	46,47	8	0,01
Akmenės r. sav.	19868	100,00	7057	35,52	2849	14,34	9961	50,13	1	0,01
Joniškio r. sav.	22245	100,00	8178	36,76	2966	13,33	11100	49,90	1	0,01
Kelmės r. sav.	27652	100,00	8832	31,94	4356	15,75	14463	52,30	1	0,01
Pakruojo r. sav.	20051	100,00	7478	37,29	2521	12,57	10051	50,13	1	0,01
Radviliškio r. sav.	35753	100,00	13590	38,01	4447	12,44	17715	49,54	1	0,01
Šiaulių m. sav.	93720	100,00	46486	49,60	9088	9,70	38145	40,69	1	0,01

<i>Šiaulių r. sav.</i>	37533	100,00	15246	40,62	4371	11,65	17914	47,72	2	0,01
------------------------	--------------	---------------	--------------	--------------	-------------	--------------	--------------	--------------	----------	-------------

*15 metų ir vyresni gyventojai.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

29 lentelė. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis

Eil. Nr.	Savivaldybės pavadinimas	Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, Eur		Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis, Eur	
		2011	2014	2011	2014
1.	Akmenės r. sav.	543,6	612,8	426,0	480,6
2.	Joniškio r. sav.	474,1	537,3	375,3	426,2
3.	Kelmės r. sav.	459,0	508,4	364,3	405,5
4.	Pakruojo r. sav.	503,4	561,6	396,8	443,7
5.	Radviliškio r. sav.	434,7	493,0	346,7	394,3
6.	Šiaulių m. sav.	513,8	582,9	404,3	459,0
7.	Šiaulių r. sav.	430,1	4994,4	343,2	398,9

Šaltinis: www.stat.gov.lt

30 lentelė. Socialinės rizikos šeimų skaičius sausio 1 d.

	Metai		
	2011	2013	2014
Šiaulių rajono savivaldybėje			
Socialinės rizikos šeimos	165	171	170
Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	393	374	369
Iš jų:	-	-	-
iki 7 metų	93	86	100
nuo 7–13 m.	203	227	201

VVG teritorijoje			
Socialinės rizikos šeimos	136	139	137
Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	330	294	291
Iš jų:	-	-	-
iki 7 metų	86	83	93
nuo 7–13 m.	130	107	115

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

31 lentelė. VVG teritorijos susiskirstymas pagal gyvenamąsias vietas sausio 1 d.

Eil. Nr.	Vietovė	2011-01-01				2013-01-01				2014-01-01			
		Skurdą patiriančių asmenų skaičius	Socialinės rizikos šeimų skaičius	Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius		Skurdą patiriančių asmenų skaičius	Socialinės rizikos šeimų skaičius	Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius		Skurdą patiriančių asmenų skaičius	Socialinės rizikos šeimų skaičius	Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	
				Iki 7 m.	7-13 m.			Iki 7 m.	7-13 m.			Iki 7 m.	7-13 m.
1.	Vienkiemiuose ir viensėdžiuose	n.d.	7	4	12	n.d.	8	6	14	n.d.	8	5	11
2.	Kaimuose iki 200 gyventojų	n.d.	49	35	53	n.d.	67	34	41	n.d.	58	37	51
3.	Kaimuose ir miesteliuose nuo 201– 1 000 gyventojų	n.d.	46	37	36	n.d.	45	33	40	n.d.	52	39	38
4.	Miesteliuose nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų	n.d.	16	4	11	n.d.	11	3	9	n.d.	8	5	9

5.	Miestuose nuo 3 000– 6 000 gyventojų	n.d.	18	6	18	n.d.	8	7	3	n.d.	12	7	6
	Viso:	n.d.	136	86	130	n.d.	139	83	107	n.d.	137	93	115

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

32 lentelė. Vieniši, socialinės rūpybos ar globos reikalaujantys asmenys sausio 1 d.

Eil. Nr.		Gyventojų skaičius			
		2011	2012	2013	2014
Šiaulių rajono savivaldybėje					
1.	Vieniši, socialinės rūpybos ar globos reikalaujantys asmenys	119	119	129	119
VVG teritorijoje (Šiaulių rajono savivaldybėje be Kušėnų miesto duomenų)					
1.	Vieniši, socialinės rūpybos ar globos reikalaujantys asmenys	78	76	83	76

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

33 lentelė. Sergantys priklausomybės ligomis sausio 1 d.

Eil. Nr.		Gyventojų skaičius			
		2011	2012	2013	2014
Šiaulių rajono savivaldybėje					
1.	Asmenys, sergantys priklausomybės ligomis	588	583	558	502
VVG teritorijoje (Šiaulių rajono savivaldybėje be Kuršėnų miesto duomenų)					
1.	Asmenys, sergantys priklausomybės ligomis	313	312	309	266

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

34 lentelė. Gaunantys maisto paketus

Seniūnija	2011	2013	2014
-----------	------	------	------

	Šeimos	Asmenys	Šeimos	Asmenys	Šeimos	Asmenys
Raudėnų	259	553	220	430	183	380
Šiaulių kaimiškoji	498	1330	355	882	225	556
Kursėnų kaimiškoji	429	1012	268	633	192	453
Gruzdžių	244	591	261	661	183	431
Kairių	438	1000	345	790	284	608
Meškuičių	219	583	197	507	118	275
Bubių	290	752	275	661	222	530
Šakynos	211	545	186	444	137	360
Kužių	356	840	296	702	151	356
Viso:	2944	7026	1828	5710	1695	3949

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

35 lentelė. Pašalpų gavėjų skaičius sausio 1 d.

Rodiklio pavadinimas	2011 m.		2013 m.		2014 m.	
	Gavėjų sk.	Išlaidos, tūkst. Lt	Gavėjų sk.	Išlaidos, tūkst. Lt	Gavėjų sk.	Išlaidos, tūkst. Lt
Šiaulių rajono savivaldybėje						
Socialinė pašalpa	6 533	9 699	6 428	9 019	5 055	6 439
Šildymo išlaidų, išlaidų karštam ir geriamajam vandeniui kompensacijos	4 230	1 520	4 317	1 845	3 694	1 450
Laidojimo pašalpa	601	625	602	626	552	574
Viso:	11 364	11 844	11 347	11 490	9 301	8 463
VVG teritorijoje (Šiaulių rajono savivaldybėje be Kursėnų miesto duomenų)						
Socialinė pašalpa	5 273	7 831	5 112	7 174	4 014	5 114
Laidojimo pašalpa	438	456	451	469	413	430
Viso:	5 711	8 287	5 563	7 643	4 427	5 544

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

36 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, metų pabaigoje

	Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, metų pabaigoje, Eur					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuvos Respublika	2 930	3 286	3 672	4 072	4 321	4 134
Šiaulių apskritis	445	529	569	597	636	
Akmenės r. sav.	1 199	1 414	1 826	1 775	2 106	
Joniškio r. sav.	33	27	24	19	23	
Kelmės r. sav.	98	90	78	103	14	
Pakruojo r. sav.	1 187	1 308	1 280	1 630	1 616	
Radviliškio r. sav.	82	86	120	124	144	
Šiaulių m. sav.	591	737	698	710	748	
Šiaulių r. sav.	143	176	315	304	350	

* išankstiniai duomenys.

Šaltinis: www.stat.gov.lt

37 lentelė. Materialinės investicijos to meto kainomis

	Materialinės investicijos to meto kainomis, tūkst. Eur				
	2009	2010	2011	2012	2013
Lietuvos Respublika	4 518 664	4 153 679	5 068 977	5 305 553	5 151 526
Šiaulių apskritis	332 329	254 696	416 156	354 422	366 366
Akmenės r. sav.	53 183	12 459	39 988	46 933	38 027
Joniškio r. sav.	32 828	19 774	31 331	25 412	21 863
Kelmės r. sav.	11 690	11 415	26 407	24 130	14 494
Pakruojo r. sav.	17 050	24 292	27 352	23 773	26 391
Radviliškio r. sav.	22 071	25 781	43 730	41 896	53 373
Šiaulių m. sav.	160 389	123 977	196 401	142 115	151 657
Šiaulių r. sav.	35 118	36 998	50 947	50 163	60 560

*išankstinis įvertinimas.

Šaltinis: www.stat.gov.lt

38 lentelė. Šiaulių r. sav. įgyvendinti projektai 2011 – 2014 m.

Eil. Nr.	Fondo pavadinimas, priemonės pavadinimas	Projekto pavadinimas	Projektų skaičius	Projekto vertė, Eur	Projekto nauda
2011 m.					
1.	Europos Socialinis fondas, priemonė „Teritorijų planavimas“	„Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje plėtros specialiojo plano rengimas“	1	32 312,27	Šio dokumento nauda – Šiaulių rajono sėkmingas integravimasis į Šiaulių regioną, plėtojant vandentvarkos infrastruktūrą.
2.	Europos regioninės plėtros fondas, priemonė „Savivaldos transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra“	„Šiaulių rajono Kuršėnų miesto Kraštinės, Užmiesčio, M.K. Čiurlionio gatvių rekonstrukcija“	1	937 913,18	Skirtos ES investicijos sėkmingai didina kelių infrastruktūros patrauklumą jomis besinaudojantiems gyventojams bei miesto svečiams, todėl kelių ir gatvių sutvarkymas yra vienas svarbiausių Šiaulių rajono savivaldybės administracijos prioritetų, kurio įgyvendinimui stengiamasi skirti kuo daugiau dėmesio, kad rajono gyventojai gautų realią naudą gerinant jų gyvenimo kokybę.
3.	Europos Sąjungos Sanglaudos fondas, priemonė „Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai/trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai“	„Šiaulių rajono savivaldybės strateginio plano 2011 – 2017 metams parengimas“	1	14 940,05	Padėjo didinti valdymo ir strateginio planavimo savivaldybėje efektyvumą, parengiant savivaldybės strateginį planą.
4.	Europos Socialinis fondas, priemonė „Teritorijų planavimas“	„Kuršėnų miesto bendrasis planas“	1	57 576,46	Kuršėnų bendrajame plane patikslintos miesto ribos. Naujos plėtros teritorijos įsisavinamos Kuršėnų miesto ribas, plečiant Kuršėnų kaimiškiosios seniūnijos teritorijos sąskaita. Taip pat ateityje bus galima keisti žemės paskirtį tomis kryptimis, kurios numatytos bendrajame plane.
5.	Europos Socialinis fondas, priemonė „Teritorijų planavimas“	„Vandenviečių teritorijų sanitarinių apsaugos zonų Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje specialusis planas“	1	23 169,60	Specialiojo plano parengimas leido aiškiai nustatyti Šiaulių rajone esančių vandenviečių teritorijų apsaugos zonas, kad būtų sumažinta ūkinės veiklos įtaka ir neleista atsirasti taršos objektams, galintiems turėti įtakos geriamojo vandens kokybei.

6.	Europos Socialinis fondas, priemonė „Savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“	„Šiaulių rajono savivaldybės politikų ir administracijos darbuotojų administracinių gebėjimų stiprinimas“	1	52 338,68	Padėjo didinti savivaldybės politikų ir savivaldybės administracijos darbuotojų administracinius gebėjimus: 1. Kompiuterinio raštingumo mokymai; 2. Europos sąjungos kalbų mokymai; 3. Mokymai, susiję su strateginių tikslų įgyvendinimu.
7.	Europos žemės ūkio garantijų fondas (restruktūrizavimo fondo), priemonė „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	„Šiaulių rajono Drąsučių pagrindinės mokyklos rekonstravimas“	1	302 500,00	Atliktas Drąsučių pagrindinės mokyklos pastato rekonstravimas, vandentiekio ir nuotekų tinklų sistemų, šildymo sistemos įrengimas, priestato pastatymas, katilinės įrengimas.
8.	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, priemonė „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	„Gaisrinės pastato rekonstravimas Gruzdžių miestelyje“	1	120 989,34	Rekonstruotas svarbus visuomenei specialiosios paskirties pastatas kaimo vietovėje, sukurtos geresnės darbo sąlygos kaime dirbantiems asmenims.
9.	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, priemonė „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	„Kairių bažnyčios bokšto – varpinės rekonstrukcija“	1	128 345,40	Atliktas Kairių Švč. Mergelės Marijos, Belaisvių Vaduotojos bažnyčios bokšto – varpinės rekonstravimas, padidintas Kairių miestelio gyvenamosios aplinkos patrauklumas.
10.	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, priemonė „Žemės ir miškų ūkio veikla ir jos infrastruktūra“	„Mūšos – Nemunėlio (Lielupės) baseino upių sausinimo sistemų ir jų hidrotechninių statinių rekonstrukcija Šiaulių rajone“	1	403 234,77	Pagerintos kaimo vietovių gyventojų darbo sąlygos, pagerinta laukų bendrojo naudojimo melioracijos inžinerinės infrastruktūros techninė būklė, išsaugota ir puoselėta žemės ūkio vandens išteklių ekologinė vertė.
11.	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, priemonė „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	„Viešosios infrastruktūros sukūrimas prie Pakumulšių tvenkinio Šiaulių rajone“	1	169 630,44	Sukurta viešoji infrastruktūra prie Pakumulšių tvenkinio.

12.	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, priemonė „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	„Šiaulių rajono Kairių miestelio Topolių gatvės rekonstrukcija“	1	132 960,21	Sumažintas neigiamas poveikis aplinkai ir pagerintas Kairių miestelio gyvenamosios aplinkos patrauklumas ir gyvenimo kokybė.
13.	Europos regioninės plėtros fondas, 2007 – 2013 m. Latvijos–Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa	„Žingsnis po žingsnio į amatininkystę – bendradarbiavimas tarp Kuldigos ir Kuršėnų meno mokyklų“	1	905 484,94	Projekto metu rekonstruota Kuršėnų meno mokykla, pritaikant naujų studijų programą vystymui bei įdiegiant naują fotodizaino studijų programą.
14.	Europos Regioninės plėtros fondas, 2007 – 2013 m. Latvijos–Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa	„Vandens kokybės gerinimas mažose Vircavos (LV) ir Sauginių (LT) gyvenvietėse“	1	558 545,00	Pagerintos Sauginių ir Vircavos gyventojų gyvenimo sąlygos.
Viso:			14	3 839 940,00	
2014 m.					
1.	Europos regioninės plėtros fondas, priemonė „Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas“	„Gyvenamosios aplinkos gerinimas Gruzdžių miestelyje: miestelio aikštės rekonstrukcija“	1	620 532,48	Išsaugotas centrinės aikštės autentiškumas, atkurtos vertingos aikštės ir jos prieigų urbanistinės savybės. Sudarytos sąlygos Gruzdžių ir aplinkinių kaimų bendruomenei įsitraukti į alternatyvias veiklas, būdingas šiam kraštui.
2.	Europos regioninės plėtros fondas, priemonė „Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas“	„Gyvenamosios aplinkos ir bendruomeninės infrastruktūros gerinimas Kurtuvėnų miestelyje, sutvarkant gatves, apšvietimus, šaligatvius, pėsčiųjų ir dviračių takus, privažiuojamus kelius, fasadus, skverus“	1	464 172,25	Sutvarkyta Kurtuvėnų miestelio aikštė ir jos prieigos, pėsčiųjų ir dviračių takai, privažiavimo kelias, įrengti mažosios architektūros elementai. Sudarytos sąlygos Kurtuvėnų ir aplinkinių kaimų bendruomenei įsitraukti į alternatyvias veiklas, būdingas šiam kraštui.

3.	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, priemonė „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	„Bendruomenės namų statyba Lukšių kaime“	1	142 012,18	Šiaulių rajono Lukšių kaimo bendruomenė turi savo namus, susitikimų įvairių renginių vietą, kuri apjungia Lukšių bendruomenę, didina kaimo patrauklumą.
4.	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, priemonė „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	„Bendruomenės namų statyba Gegužių kaime“	1	191 292,56	Šiaulių rajono Gegužių kaimo bendruomenė turi savo namus, susitikimų įvairių renginių vietą, kuri apjungia Gegužių bendruomenę.
Viso:			5	1 418 009,30	

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

39 lentelė. Užimti gyventojai pagal ekonomines veiklos rūšis

			Užimtieji, tūkst.				
			Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	A Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	B_TO_E Pramonė	F Statyba	G_TO_U Paslaugos
Vyrų ir moterų	Lietuvos Respublika	2010	1 247,7	110,2	219,5	86,9	831,1
		2011	1 253,6	106,4	222,7	85,1	839,4
		2012	1 275,7	112,2	230,5	89,5	843,5
		2013	1 292,8	108,9	230,7	99,3	853,9
		2014	1319,0	120,9	226,8	99,3	872,0
		2014 struktūra, proc.	100	9,2	17,2	7,5	66,1
	Šiaulių apskritis	2010	116,5	21,2	18,5	6,3	70,6
		2011	115,7	18,4	20,5	5,7	71,2
		2012	114,8	17,7	22,8	6,8	67,5

		2013	118,2	14,9	24,4	8,7	70,2
		2014	121,7	16,9	22,6	9,0	73,2
		2014 struktūra, proc.	100	13,9	18,6	7,4	60,1

Šaltinis: www.stat.gov.lt

40 lentelė. Užimti gyventojai* pagal ekonominės veiklos rūšis savivaldybėse

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Iš viso	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	Pramonė	Statyba	Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklių transporto priemonių ir motociklų remontas	Transportas ir saugojimas	Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla	Informacija ir ryšiai
1.	<i>Šiaulių apskritis</i>	106867	10684	19757	6571	18373	8700	2209	1184
2.	Akmenės r. sav.	7057	705	1845	553	781	438	140	58
3.	Joniškio r. sav.	8178	1775	1039	373	1323	445	146	64
4.	Kelmės r. sav.	8832	1691	1180	461	1426	535	127	55
5.	Pakruojo r. sav.	7478	1841	1072	433	919	404	113	55
6.	Radviliškio r. sav.	13590	2047	2146	531	1959	2057	257	87
7.	Šiaulių m. sav.	46486	684	9773	3116	9225	3615	1163	753
8.	<i>Šiaulių r. sav.</i>	15246	1941	2702	1104	2740	1206	263	112

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

Tęsinys

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Finansinė ir draudimo veikla	Nekilnojam ojo turto operacijos	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	Administr a-cinė ir aptarnavi -mo veikla	Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	Švieti- mas	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	Meninė, pramogi nė ir poilsio organiz avimo veikla	Kita veikla **	Nenur o- dē
1.	<i>Šiaulių apskritis</i>	1321	890	2243	2660	6043	13448	7887	1588	2052	1257

2.	Akmenės r. sav.	56	47	103	138	446	872	622	97	82	74
3.	Joniškio r. sav.	62	67	110	197	533	1011	649	122	95	167
4.	Kelmės r. sav.	62	31	133	162	574	1265	727	157	129	117
5.	Pakruojo r. sav.	53	20	91	149	459	988	586	129	94	72
6.	Radviliškio r. sav.	126	35	188	390	775	1714	778	143	238	119
7.	Šiaulių m. sav.	791	576	1330	1287	2618	5755	3363	738	1184	515
8.	Šiaulių r. sav.	171	114	288	337	638	1843	1162	202	230	193

* 15 metų ir vyresni.

** Kita aptarnavimo veikla, namų ūkių, samdančių darbininkus, veikla, namų ūkių veikla, susijusi su savoms reikmėms tenkinti skirtų nediferencijuojamų gaminių gamyba ir paslaugų teikimu, ekstrateritorinių organizacijų ir įstaigų veikla.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

41 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje

Eil. Nr.	Apskritis, savivaldybė	2011	2012	2013	2014
1.	Lietuvos Respublika	86987	83624	86929	90790
2.	Šiaulių apskritis	7004	6750	6849	6869
3.	Akmenės r. sav.	346	346	350	347
4.	Joniškio r. sav.	449	437	441	452
5.	Kelmės r. sav.	538	490	489	494
6.	Pakruojo r. sav.	402	386	383	378
7.	Radviliškio r. sav.	590	572	588	595
8.	Šiaulių m. sav.	3840	3710	3753	3751
9.	Šiaulių r. sav.	839	809	845	879

Šaltinis: (Lietuvos statistikos departamentas, 2014), lentelės Nr. 11, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013 m.

42 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal apskritis, savivaldybes ir ūkio subjekto teisinę formą

Eil. Nr.	Ūkio subjektų teisinė forma	2012-01-01	2013-01-01	2014-01-01
1.	Lietuvos Respublika	83624	86929	90790
2.	Šiaulių apskritis	6750	6849	6896

3.	Šiaulių r. sav.	809	845	879
	Valstybės įmonė	2	2	2
	Tikroji ūkinė bendrija	2	-	-
	Sodininkų bendrija	10	12	13
	Bendrija	6	6	6
	Uždaroji akcinė bendrovė	341	378	408
	Akcinė bendrovė	2	2	2
	Žemės ūkio bendrovė	16	14	16
	Užsienio įmonės filialas (ne juridinis asmuo)	1	1	-
	Viešoji įstaiga	14	15	19
	Valstybinė biudžetinė įstaiga	3	3	3
	Visuomeninė organizacija	20	5	-
	Asociacija	123	152	255
	Labdaros ir paramos fondas	3	4	3
	Savivaldybės biudžetinė įstaiga	44	42	42
	Religinė bendrija, bendruomenė, centras	1	1	2
	Tradicinė religinė bendruomenė ar bendrija	-	1	1
	Kooperatinė bendrovė	10	9	10
	Šeimyna	3	3	3
	Profesinė sąjunga	1	1	1
	Individualioji įmonė	207	194	187
	Mažoji bendrija	-	-	6

Šaltinis: (Lietuvos statistikos departamentas, 2014), lentelės Nr. 10, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013 m.

43 lentelė. Įregistruotų ir veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal ekonominės veiklos rūšį ir apskritis

Eil. Nr.	Ekonominės veiklos rūšis	2014-01-01	
		Įregistruotų	Veikiančių
Šiaulių r. sav.			
1.	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	134	73
2.	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	4	3
3.	Apdirbamoji gamyba	185	97
4.	Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	25	7

5.	Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	4	2
6.	Statyba	95	47
7.	Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklių transporto priemonių ir motociklų remontas	361	203
8.	Transportas ir saugojimas	32	18
9.	Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų teikimas	160	110
10.	Informacija ir ryšiai	10	4
11.	Finansinė ir draudimo veikla	5	3
12.	Nekilnojamojo turto operacijos	20	13
13.	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	62	25
14.	Administracinė ir aptarnavimo veikla	20	9
15.	Viešasis valdymas ir gynyba, privalomas socialinis draudimas	1	-
16.	Švietimas	5	2
17.	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	14	8
18.	Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	8	2
19.	Kita aptarnavimo veikla	7	5
20.	Nenurodyta veiklos rūšis	221	-
	Iš viso:	1 373	631

Šaltinis: (Lietuvos statistikos departamentas, 2014), lentelės Nr.21, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013 m.

44 lentelė. Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal apskritis, savivaldybes ir ūkio subjekto teisinę formą 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.		Įmonėteisinė forma														Iš viso MVĮ	Iš viso įmonių	MVĮ dalis nuo visų įmonių, proc.
		Valstybės	Savivaldybės	Tikroji ūkio bendrija	Komanditine	Uždaroji akcinė bendrovė	Akcinė bendrovė	Žemės ūkio bendrovė	Lietuvos radijo ir televizijos bendrovė	Užsienio įmonės filialas	Kooperatinė bendrovė	Individualioji įmonė	Europos ekonominė bendrovė	Europos bendrovė	Mažoji bendrovė			
1.	Lietuvos Respublika	75	31	92	26	55016	236	397	1	158	373	10900	1	1	636	67943	68279	99,5
2.	Šiaulių apskritis	6	3	15	2	3088	33	81	-	2	50	1350	-	-	45	4675	4695	99,6

3.	Akmenės r. sav.	-	1	-	-	106	3	7	-	1	1	69	-	-	3	191	192	99,5
4.	Joniškio r. sav.	1	-	-	1	129	1	16	-	-	5	121	-	-	1	275	275	100,0
5.	Kelmės r. sav.	1	1	1	-	136	3	4	-	-	7	167	-	-	3	323	323	100,0
6.	Pakruojo r. sav.	1	-	-	-	102	5	16	-	-	8	98	-	-	2	232	233	99,6
7.	Radviliškio r. sav.	1	-	1	-	221	3	22	-	-	13	141	-	-	5	407	407	100,0
8.	Šiaulių m. sav.		1	13	1	1986	16	-	-	1	6	567	-	-	25	2616	2634	99,3
9.	Šiaulių r. sav.	-	-	-	-	408	2	16	-	-	10	187	-	-	6	631	631	100,0

Šaltinis: (Lietuvos statistikos departamentas, 2014), lentelės Nr.20, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013 m.

45 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal apskritis, tenkantis 1 000 gyventojų, 2014 m. sausio 1 d

	Gyventojų skaičius	Veikiančių ūkio subjektų skaičius	Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius	Tenka 1 000 gyventojų	
				Veikiančių ūkio subjektų skaičius	Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius
Lietuvos Respublika	2 943 472	90790	67943	30,85	23,07
Šiaulių apskritis	285 763	6896	4675	24,20	16,40
Akmenės r. sav.	21 677	347	191	16,52	9,10
Joniškio r. sav.	24 306	452	275	18,83	11,46
Kelmės r. sav.	30 305	494	323	16,47	10,77
Pakruojo r. sav.	21 979	378	232	18,00	11,05
Radviliškio r. sav.	39 689	595	407	15,26	10,44
Šiaulių m. sav.	105 610	3751	2616	35,72	24,91
Šiaulių r. sav.	42 197	879	631	20,93	15,02

Šaltinis: www.stat.gov.lt

46 lentelė. Apgyvandinimo įstaigų skaičius, apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose

Eil. Nr.	Savivaldybės pavadinimas	Apgyvandinimo įstaigų skaičius		Apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose	
		2011 m.	2014 m.	2011 m.	2014 m.
1.	Akmenės r. sav.	2	3	2160	1604
2.	Joniškio r. sav.	2	2	1969	2671
3.	Kelmės r. sav.	5	10	3027	4246
4.	Pakruojo r. sav.	2	2	871	2906
5.	Radviliškio r. sav.	4	6	6558	7249

6.	Šiaulių m. sav.	18	18	34714	58737
7.	Šiaulių r. sav.	11	10	6631	7909

Šaltinis: www.stat.gov.lt

47 lentelė. Šiaulių r. sav. gyventojai verslą vykdančios įsigijus verslo liudijimą

Savivaldybės pavadinimas	2011 m.				2014 m.			
	Gyventojų skaičius	Mokėtina suma, Lt	Gyventojų su lengvatomis skaičius	Lengvatų suma, Lt	Gyventojų skaičius	Mokėtina suma, Lt	Gyventojų su lengvatomis skaičius	Lengvatų suma, Lt
Šiaulių m. sav.	3 793	609 661	2 858	252 256	3 338	1 053 093	2 540	493 333
Akmenės r. sav.	425	54 079	250	14 410	384	61 985	279	22 583
Joniškio r. sav.	659	67 702	481	75 749	596	99 681	298	46 210
Kelmės r. sav.	685	105 025	426	31 303	783	100 599	513	37 524
Pakruojo r. sav.	351	75 800	229	23 749	326	73 022	82	8 981
Radviliškio r. sav.	753	158 077	580	68 980	633	136 631	469	53.812
Šiaulių r. sav.	840	145 035	664	208 813	1 090	202 016	887	373 729

Šaltinis: <https://www.vmi.lt>

48 lentelė. Duomenys apie Šiaulių r. sav. gyventojų, vykdančių individualią veiklą pagal pažymą, pagrindines vykdomas veiklas 2011–2014 m.

Kodas	Ekonominė veikla/ Pavadinimas	Mokesčių mokėtojų	Mokesčių mokėtojų	Mokesčių mokėtojų	Mokesčių mokėtojų
-------	-------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

		skaičius 2011 m.	skaičius 2012 m.	skaičius 2013 m.	skaičius 2014 m.
662200	Draudimo agentų ir brokerių veikla	79	77	78	83
479100	Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu	10	21	31	32
855900	Kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas	9	18	16	25
683100	Nekilnojamojo turto agentūrų veikla	4	6	8	19
552000	Poilsiautojų ir kita trumpalaikio apgyvendinimo veikla	0	2	2	3
960200	Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla	25	33	35	49
702200	Konsultacinė verslo ir kito valdymo veikla	6	8	9	9
960900	Kita, niekur kitur nepriskirta, asmenų aptarnavimo veikla	4	7	7	6
662900	Kita pagalbinė draudimo ir pensijų lėšų kaupimo veikla	34	40	30	30
452000	Variklinių transporto priemonių techninė priežiūra ir remontas	25	53	51	65
	Viso:	196	265	267	321

Šaltinis: <https://www.vmi.lt>

49 lentelė. 2015 m. veikiančių verslo įmonių skaičius VVG teritorijoje

Eil. Nr.	Seniūnijos pavadinimas	Veikiančių verslo įmonių skaičius, vnt.	Darbuotojų skaičius jose
1.	Bubių seniūnija	30	297

2.	Ginkūnų seniūnija	40	388
3.	Gruzdžių seniūnija	16	642
4.	Kairių seniūnija	48	383
5.	Kuršėnų kaimiškoji seniūnija	36	638
6.	Kužių seniūnija	32	409
7.	Meškuičių seniūnija	17	331
8.	Raudėnų seniūnija	10	92
9.	Šakynos seniūnija	12	73
10.	Šiaulių kaimiškoji seniūnija	106	891
11.	VVG teritorija	347	4 144

Šaltinis: <http://rekvizitai.vz.lt/imoniu-paieska/1/>

50 lentelė. 2015 m. VVG teritorijoje veikiančios pramonės ir stambaus ne žemės ūkio verslo didžiausios įmonės

Eil. Nr.	Įmonės pavadinimas	Veiklos rūšis	Darbuotojų skaičius
1.	UAB Ageseta	Prekyba avalyne	131
2.	UAB Apsaga	Kuras, naftos produktai, degalinės	140
3.	UAB Bageta	Medienos apdirbimas, taros gamyba, padėklų gamyba	159
4.	UAB Grafų baldai	Baldų gamyba, prekyba	99
5.	UAB Hidralteka	Hidraulinių mašinų įrenginių gamyba	50
6.	Kuršėnų ŽŪB	Žemės ūkio produktai ir jų apdorojimas	149
7.	Rimvydo Pašakinsko įmonė	Viešasis maitinimas	36
8.	UAB Šiaulių agrocentras	Žemės ūkio kultūros, javų, žolių sėklininkystė	76
9.	UAB Šventjonis	Karpių veisimas ir auginimas	23

10.	UAB Verbūnų duona	Duonos ir pyrago gaminių gamyba	75
11.	Baltic Champs, UAB	Pievagrybių auginimas ir prekyba	506
	Viso:	–	1 444

Šaltinis: VVG duomenys.

51 lentelė. Bendrosios žemės ūkio produkcijos indeksai

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
2010 m. = Visų ūkių						
Visa produkcija	110,9	111,1	100	108,0	123,6	118,4
Augalininkystės	116,4	122,1	100	115,5	142,1	133,5
Gyvulininkystės	104,3	97,9	100	99,0	101,5	100,3

Šaltinis: www.stat.gov.lt

52 lentelė. Bendrosios žemės ūkio produkcijos struktūra, visa produkcija 100 proc.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Visi ūkiai						
Augalininkystė	57,1	59,8	54,4	58,2	62,6	61,4
Grūdiniai augalai	24,6	27,6	23,1	24,7	31,1	31,4
Gyvulininkystė	42,9	40,2	45,6	41,8	37,4	38,6

Šaltinis: www.stat.gov.lt

53 lentelė. Žemės ūkio augalų pasėtas plotas

			Žemės ūkio augalų pasėtas plotas, ha					
			2006	2009	2011	2012	2013	2014
Visi ūkiai	Šiaulių apskritis	Javai	220 648,0	239 145,0	231 881,0	248 185,0	256 038,0	276 008,0
		Bulvės	6 999,0	5 267,0	4 568,0	4 067,0	3 598,0	3 452,0
		Daržovės, iš viso			2 525,0	2 359,0	2 255,0	2 205,0
Šiaulių r. sav.		Javai	36 201,0	40 239,0	40 559,0	43 437,0	47 670,0	50 540,0
		Bulvės	1 633,0	1 287,0	1 131,0	1 024,0	976,0	927,0
		Daržovės, iš viso			665,0	671,0	689,0	686,0

Šaltinis: www.stat.gov.lt

54 lentelė. Gyvulininkystės produktai, perskaičiuoti į pieną (N)

Savivaldybės pavadinimas	Gyvulininkystės produktai, perskaičiuoti į pieną (N), tonos				
	2006	2009	2011	2012	2013
Šiaulių apskritis	514 135	437 746	461 656	486 651	481 224
Akmenės r. sav.	35 331	39 409	39 098	43 889	29 388
Joniškio r. sav.	83 181	57 247	50 981	69 264	79 346
Kelmės r. sav.	110 073	91 129	113 361	106 155	107 766
Pakruojo r. sav.	75 986	70 181	75 817	78 644	89 447
Radviliškio r. sav.	125 431	106 500	108 222	114 781	106 746
Šiaulių m. sav.	786	538	489	434	312
Šiaulių r. sav.	83 347	72 742	73 688	73 484	68 219

Šaltinis: www.stat.gov.lt

55 lentelė. Žemės ūkio subjektų skaičius 2009 – 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Metai	Lietuvos Respublikoje				Šiaulių apskr.				Šiaulių r. sav.			
		Žemės ūkio valdų skaičius	Fizinių valdų valdytojų skaičius	Juridinių valdų valdytojų skaičius	Ūkininkų ūkių skaičius	Žemės ūkio valdų skaičius	Fizinių valdų valdytojų skaičius	Juridinių valdų valdytojų skaičius	Ūkininkų ūkių skaičius	Žemės ūkio valdų skaičius	Fizinių valdų valdytojų skaičius	Juridinių valdų valdytojų skaičius	Ūkininkų ūkių skaičius
1.	2014	196862	195212	1650	117456	20022	19778	244	11211	3799	3740	59	2415
2.	2013	195340	193846	1494	114625	20012	19787	225	10977	3736	3681	55	2357
3.	2012	205864	204531	1333	111741	21027	20822	205	10684	3796	3750	46	2263
4.	2011	272609	271450	1159	109184	28325	28135	190	10342	5535	5492	43	2149
5.	2010	272260	271273	987	107308	28378	28211	167	10094	5379	5339	40	2044
6.	2009	271912	271072	840	108306	28676	28523	153	10335	5294	5258	36	2007

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

56 lentelė. Valdų pasiskirstymas pagal žemės ūkio naudmenas sausio 1 d.

Eil. Nr.	Metai	Lietuvos Respublikoje					Šiaulių apskr.					Šiaulių r. sav.				
		iki 5*	nuo 5 iki 20	nuo 20 iki 50	nuo 50 iki 100	nuo 100	iki 5*	nuo 5 iki 20	nuo 20 iki 50	nuo 50 iki 100	nuo 100	iki 5*	nuo 5 iki 20	nuo 20 iki 50	nuo 50 iki 100	nuo 100
1.	2014	126217	52494	10742	4115	3305	12088	4926	1494	758	758	2529	842	204	103	121
2.	2013	124373	52882	10850	4047	3197	11971	5026	1516	764	736	2457	851	202	105	121
3.	2012	133125	54667	10987	3985	3111	12811	5192	1550	759	717	2526	848	198	105	119
4.	2011	186081	63450	11555	4109	7515	18121	5753	1642	765	2065	3877	1001	207	110	348
5.	2010	191427	60049	10636	3436	6832	18669	5363	1668	670	2025	3837	883	217	95	350
6.	2009	191503	61039	10224	2953	6346	18927	5578	1520	599	2068	3742	888	211	84	371

* – valdų plotų dydis matuojamas hektarais (ha).

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

57 lentelė. Dirbančių skaičius 2009 – 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Metai	Lietuvos Respublikoje		Šiaulių apskr.		Šiaulių r. sav.	
		Žemės ūkio valdų narių skaičius	Ūkininkų ūkių narių skaičius	Žemės ūkio valdų narių skaičius	Ūkininkų ūkių narių skaičius	Žemės ūkio valdų narių skaičius	Ūkininkų ūkių narių skaičius
1.	2014	273480	127924	31941	12094	5891	2621

2.	2013	276113	125111	32614	11850	5928	2554
3.	2012	294554	122354	34966	11560	6217	2455
4.	2011	414681	120122	53443	11213	10816	2334
5.	2010	425117	118685	55648	10979	11282	2218
6.	2009	437068	120330	58137	11251	11462	2171

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

58 lentelė. Valdų valdytojų išsilavinimas sausio 1 d.

Ei l. N r.	Met ai	Lietuvos Respublikoje					Šiaulių apskr.					Šiaulių r. sav.				
		Aukšt a-sis univer si- tetinis	Aukštas is neunive rsi- tetinis	Aukšt es- nysis	Prof e- sinis	Minim a-lus profesi nis	Aukšta sis univer si- tetinis	Aukšta sis neuniv er- sitetini s	Aukšt es- nysis	Prof e- sinis	Minim a-lus profesi nis	Aukšta sis univer si- tetinis	Aukšta sis neuniv er- sitetini s	Aukšt es- nysis	Prof e- sinis	Minima lus profesi nis
1.	201 4	4360	1418	11138	7523	10805	538	153	1286	730	1087	122	27	283	120	220
2.	201 3	4335	1428	11303	7614	10721	534	159	1304	740	1072	124	29	287	123	218
3.	201 2	4440	1480	11829	7938	10897	545	164	1371	769	1080	129	30	295	128	216
4.	201 1	5083	1724	13813	9063	12134	641	195	1672	924	1126	172	38	406	169	215
5.	201 0	5001	1711	13967	9011	11271	636	193	1697	924	1038	170	37	415	170	191
6.	200 9	4952	1706	14139	8920	10756	636	198	1735	925	939	170	36	429	172	182

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

59 lentelė. Ūkininkų pasiskirstymas pagal amžių savivaldybėse 2012 – 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Savivaldybė	2012			2013			2014		
		Iki 40 m.	Nuo 40 iki 55 m.	Virš 55 m.	Iki 40 m.	Nuo 40 iki 55 m.	Virš 55 m.	Iki 40 m.	Nuo 40 iki 55 m.	Virš 55 m.
1.	Šiaulių m. sav.	0	0	1	0	0	1	0	0	1
2.	Akmenės r. sav.	148	257	363	144	274	392	140	296	424
3.	Joniškio r. sav.	290	483	627	276	494	673	259	493	716
4.	Kelmės r. sav.	479	918	1383	464	957	1485	435	998	1593
5.	Pakruojo r. sav.	280	471	734	268	477	774	264	484	800
6.	Radviliškio r. sav.	301	587	697	303	601	761	279	629	825
7.	Šiaulių r. sav.	422	650	1112	421	678	1197	404	494	1278

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

60 lentelė. Subjektų, užsiimančių žemės ūkio arba alternatyvia veikla, skaičius 2010 – 2014 m. sausio 1 d.

Metai	Lietuvos Respublikoje									
	Žemės ūkio veikla									
	Pagrindinė						Papildoma			
	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis	Miškininkystė	Žemės išteklių kasyba arba gavyba	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis
2014	99880	17502	24	63950	2283	5	45548	38406	56	1817
2013	99666	17389	20	62994	1953	5	45279	38618	45	1835
2012	102752	17097	17	63438	1565	3	45710	39062	43	1846
2011	100247	16814	12	61944	1094	2	45081	39241	35	1767
2010	78702	14513	11	45767	548	0	33532	34189	20	1404
2009	7589	1776	0	2332	76	0	2919	4796	1	183
Metai	Šiaulių apskr.									
	Žemės ūkio veikla									
	Pagrindinė						Papildoma			

	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis	Miškininkystė	Žemės išteklių kasyba arba gavyba	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis
2014	11783	1910	1	5158	302	1	1946	3535	1	208
2013	11775	1899	1	5184	253	1	1970	3595	1	220
2012	12071	1896	1	5331	208	0	1979	3685	0	225
2011	11444	1825	0	5276	156	0	1887	3699	0	220
2010	8200	1687	0	3783	70	0	1395	3850	0	138
2009	1323	412	0	343	9	0	418	836	0	12
Metai	Šiaulių r. sav.									
	Žemės ūkio veikla									
	Pagrindinė					Papildoma				
	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis	Miškininkystė	Žemės išteklių kasyba arba gavyba	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis
2014	3177	453	0	47	58	1	482	477	1	2
2013	3128	434	0	45	53	1	480	476	1	2
2012	3109	417	0	45	51	0	472	473	0	2
2011	2585	381	0	46	38	0	425	459	0	1
2010	1243	251	0	3	21	0	229	351	0	1

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

61 lentelė. VVG teritorijos NVO skaičius ir jų įgyvendinti projektai

Eil. Nr.	Seniūnija	NVO skaičius				NVO įgyvendintų vietos projektų skaičių				NVO įgyvendintų vietos projektų vertės, Lt			
		2000	2007	2011	2014	2000	2007	2011	2014	2000	2007	2011	2014
1.	Bubių seniūnija		6	7	10	0	0	8	2	0	0	1 140 261,55	47 898,03
2.	Ginkūnų seniūnija		3	3	3	0	0	4	1	0	0	1 166 980,00	227 959,86
3.	Gruzdžių seniūnija	1	5	6	7	0	0	3	2	0	0	187 331,25	260 000,00
4.	Kairių seniūnija		5	5	6	0	0	2	3	0	0	236 999,99	308 071,98
5.	Kuršėnų kaimiškoji seniūnija	1	7	11	12	0	0	1	2	0	0	6 622,90	76 251,99
6.	Kužių seniūnija		7	8	9	0	0	10	4	0	0	1 266 909,70	215 349,50
7.	Meškuičių seniūnija		4	5	5	0	0	6	2	0	0	723 415,70	55 000,00
8.	Raudėnų seniūnija		3	4	5	0	0	4	1	0	0	546 858,05	36 252,00
9.	Šakynos seniūnija		3	3	3	0	0	2	2	0	0	156 672,79	171 052,34
10.	Šiaulių kaimiškoji seniūnija		4	10	15	0	0	11	8	0	0	853 468,98	212 751,24
11.	Kuršėnų miestas	7	22	30	31	0	0	1		0	0	24 200,00	
	Viso:	9	69	92	106	-	-	52	27	-	-	6 309 720,91	1 610 586,94

Šaltinis. VVG duomenys.

62 lentelė. Švietimo įstaigos

Eil. Nr.	Savivaldybės pavadinimas	Ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir lankančių skaičius						Bendrojo ugdymo mokyklų ir mokinių skaičius					
		Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius			Vietų skaičius, tenkantis 100 vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas			Bendrojo ugdymo mokyklų skaičius			Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius		
		2011	2013	2014	2011	2013	2014	2011	2013	2014	2011	2013	2014
1.	Akmenės r. sav.	4	4	3	121	113	107	9	9	9	3537	3126	2986
2.	Joniškio r. sav.	5	6	6	104	106	102	13	12	12	3565	3029	2855
3.	Kelmės r. sav.	3	4	4	101	109	114	25	19	18	4465	3800	3547
4.	Pakruojo r. sav.	9	9	9	104	117	112	15	12	13	3292	2848	2615
5.	Radviliškio r. sav.	4	4	4	109	106	109	21	19	18	5821	5211	4956
6.	Šiaulių m. sav.	30	32	33	95	99	99	41	37	36	15454	14088	13660
7.	Šiaulių r. sav.	10	9	9	119	121	112	26	25	25	4957	4281	4008

Šaltinis: www.stat.gov.lt

63 lentelė. Profesinio mokymo įstaigų skaičius, parengta specialistų profesinio mokymo įstaigose

Eil. Nr.	Savivaldybės pavadinimas	Profesinio mokymo įstaigų skaičius			Parengta specialistų profesinio mokymo įstaigose		
		2011 m.	2013 m.	2014 m.	2011 m.	2013 m.	2014 m.
1.	Akmenės r. sav.	-	-	-	-	-	-
2.	Joniškio r. sav.	1	1	1	165	139	112
3.	Kelmės r. sav.	1	1	1	150	162	135
4.	Pakruojo r. sav.	1	1	1	103	83	79
5.	Radviliškio r. sav.	1	1	1	121	118	117
6.	Šiaulių m. sav.	1	1	1	926	854	812
7.	Šiaulių r. sav.	1	1	1	150	164	156

Šaltinis: www.stat.gov.lt

64 lentelė. Švietimo įstaigų 2011 – 2014 m. kaita

	Gimnazijos, progimnazijos		Vidurinės		Pagrindinės		Pradinės		Lopšeliai-darželiai	
	Įstaigų skaičius	Moksleivių skaičius	Įstaigų skaičius	Moksleivių skaičius	Įstaigų skaičius	Moksleivių skaičius	Įstaigų skaičius	Moksleivių skaičius	Įstaigų skaičius	Vaikų skaičius
Šiaulių r. sav.										
2011-09-01	3	1274	3	1119	17	2512	2	31	9	759
2012-09-01	3	1222	2	400	18	2937	1	9	9	760
2013-09-01	3	1172	2	360	18	2719	1	9	9	795
2014-09-01	3	1122	1	205	19	2650	1	13	9	864
VVG teritorijoje (Be Kuršėnų miesto)										
2011-09-01	2	729	2	443	15	1528	2	31	5	328
2012-09-01	2	687	2	400	15	1448	1	9	5	333
2013-09-01	2	631	2	360	15	1367	1	9	5	336
2014-09-01	2	606	1	205	16	1390	1	13	5	374

*Pastaba: Mokiniai skaičiuoti neįtraukiant ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų.

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

65 lentelė. Šiaulių rajono neformaliojo ugdymo įstaigose ugdomų mokinių skaičius 2011 – 2014 m. pradžioje

Įstaigos pavadinimas	2011	2012	2013	2014	Pokytis 2011 – 2014 m., proc.
Kuršėnų meno mokyklos:	330	338	350	357	+7,6 proc.
Muzikos skyriuje	259	260	265	265	+2,6 proc.
Dailės skyriuje	71	78	85	92	+22,8 proc.
Kuršėnų kūrybos namai	276	252	218	252	– 8,7 proc.
Kuršėnų sporto mokykla	456	489	441	391	– 14,3 proc.

Šaltinis: Šiaulių rajono sav. duomenys.

66 lentelė. Įstaigos, susijusios su visuomenės sveikatos gerinimu, sausio 1 d.

Eil. Nr.		Metai							
		2011		2012		2013		2014	
Šiaulių r. savivaldybėje									
		Įstaigų skaičius	Apsilankymų skaičius	Įstaigų skaičius	Apsilankymų skaičius	Įstaigų skaičius	Apsilankymų skaičius	Įstaigų skaičius	Apsilankymų skaičius
1.	Ligoninės ir centrai:								
1.1.	VšĮ Kuršėnų ligoninė	1	35100	1	35101	1	35453	1	30481
1.2.	VšĮ Šiaulių rajono PSPC	1	106231	1	102591	1	102014	1	110682
2.	Ambulatorijos:								
2.1.	Gruzdžių ambulatorija	1	8847	1	9433	1	9742	1	9719
2.2.	VšĮ Šiaulių rajono PSPC ambulatorijos	5	28185	5	27253	5	25682	5	21770

3.	Kaimo bendruomenės medicinos punktai:								
3.1.	Medicinos punktai	14	34821	14	35720	14	31765	14	30700
3.2.	Šeimos gydytojų kabinetai	4	21752	4	21999	4	21758	4	22447
4.	Dantų priežiūros įstaigas:								
4.1.	VšĮ Kuršėnų ligoninės dantų protezavimo kabinetas	1	1200	1	1200	1	1400	1	1400
4.2.	Gruzdžių ambulatorijos odontologijos kabinetas	1	2115	1	2124	1	1929	1	2533
4.3.	VšĮ Šiaulių rajono PSPC odontologijos skyrius	1	7792	1	10344	1	11209	1	10769
VVG teritorijoje									
1.	Ambulatorijos								
1.1.	Gruzdžių ambulatorija	1	8847	1	9433	1	9742	1	9719
1.2.	VšĮ Šiaulių rajono PSPC ambulatorijos	5	28185	5	27253	5	25682	5	21770
2.	Kaimo bendruomenės medicinos punktai								
2.1.	Medicinos punktai: Varputėnų, Voveriškių, Žarėnų, Bridų, Daugėlių, Gilvyčių, Ginkūnų, Kurtuvėnų, Micaičių, Naisių, Pakapės, Ringuvėnų, Dirvonėnų, Aukštelkės	14	34821	14	35720	14	31765	14	30700
2.2.	Šeimos gydytojų kabinetai	4	21752	4	21999	4	21758	4	22447
3.	Dantų priežiūros įstaigas								
3.1.	Gruzdžių ambulatorijos odontologijos kabinetas	1	2115	1	2124	1	1929	1	2533

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

67 lentelė. Kultūros įstaigos

Eil. Nr.	Savivaldybės pavadinimas	Bibliotekų skaičius			Kultūros centrų skaičius			Muziejų skaičius		
		2011 m.	2013 m.	2014 m.	2011 m.	2013 m.	2014 m.	2011 m.	2013 m.	2014 m.
1.	Akmenės r. sav.	11	14	14	9	6	7	1	1	1
2.	Joniškio r. sav.	21	20	20	11	12	14	1	1	1
3.	Kelmės r. sav.	24	26	26	14	14	14	2	2	2
4.	Pakruojo r. sav.	23	24	24	15	16	14	-	-	-
5.	Radviliškio r. sav.	26	26	26	2	2	2	1	1	1
6.	Šiaulių m. sav.	9	9	9	2	2	2	2	2	2
7.	Šiaulių r. sav.	30	30	30	15	15	14	1	1	1

Šaltinis: www.stat.gov.lt

68 lentelė. Rajono kultūros įstaigos 2014 m.

Eil. Nr.	Seniūnijos	Kultūros centrų filialai	Bibliotekos filialai	Muziejai
1.	Bubių seniūnija	1	4	-
2.	Ginkūnų seniūnija	1	1	-
3.	Gruzdžių seniūnija	1	2	-
4.	Kairių seniūnija	1	2	-
5.	Kuršėnų kaimiškoji seniūnija	2	5	-

6.	Kužių seniūnija	2	4	-
7.	Meškuičių seniūnija	2	2	1
8.	Raudėnų seniūnija	1	2	-
9.	Šakynos seniūnija	1	2	-
10.	Šiaulių kaimiškoji seniūnija	1	4	-

Šaltinis. Šiaulių r. sav. administracijos duomenys.

69 lentelė. Įstaigos, teikiančios socialines paslaugas

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos tipas pagal žmonių socialines grupes	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Įstaigų skaičius				Patvirtintas vietų skaičius				Faktinis paslaugų gavėjų skaičius			
			2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Šiaulių rajono savivaldybėje														
1.	Globosnamais enyvo amžiaus asmenims	VšĮ „Senoliūnamai“ socialinės globos padalinys						20	20	20	-	-	3	9
2.		VšĮ Šiaulių rajono Pirminės sveikatos priežiūros centro globos padalinys								24			40	44
3.		VšĮ Kuršėnų ligoninės globos padalinys								10			23	25
4.	Globosnamai likusiems be tėvų globos vaikams	Balčiūnų šeimyna „Aušrinė“					12	12	12	12	9	12	12	12
5.		Kairių šeimyna „Giliukas“					12	12	12	12	7	12	12	12
6.		Volosovų šeimyna „Fiesta“					12	12	12	12	9	12	12	15
7.		Kuršėnų vaikų globos namai					84	75	76	60	32	41	53	41
8.	Savarankiškų gyvenimo namais enyvo amžiaus asmenims sunegalia	VšĮ „Senoliūnamai“ savarankiškų gyvenimo namų padalinys					-	15		15			3	3

9.	Dienos socialinės globos centrai senyvo amžiaus asmenims	VšĮ „Senolių namai“ dienos socialinės globos centras					-	20	20	20	-	-	26	48
10.		VšĮ „Dienos centrassutrikusio intelekto asmenims“ dienos centras								23			24	24
11.	Laikinų gyvenimų namų krizių centrai (suapgyvendinimu)	VšĮ „Senolių namai“ krizių centrassocialinės rizikos šeimoms								12				
12.	Šeimos paramos centras (paramos šeimaitarnyba)	VšĮ „Senolių namai“ krizių centrassocialinės rizikos šeimoms								2 šeimos vienu metu				
13.	Psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaiga (trumpalaikė globa)	VšĮ „Agapao“ labdaros ir paramos fondas								22				
14.		VšĮ „Eterna Vita“ (ilgalaikė globa)								18				
15.	Socialinės paslaugos į namus teikiančios įstaigos pagalba į namus	Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Socialinių paslaugų centras								120			125	123
16.	Bendras socialinės paslaugos teikiančios įstaigos	Šiaulių rajono neįgaliųjų draugija vykdo socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektą								128				
17.		Šiaulių rajono neįgaliųjų draugijos sporto klubas „Atgaiva“								19				
18.		Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Šiaulių rajono Viltis“								15				60
VVG teritorijoje (Šiaulių rajono savivaldybėje be Kuršėnų miesto duomenų)														
1.	Globos namais senyvo amžiaus asmenims	VšĮ „Senolių namai“ socialinės globos padalinys						20	20	20	-	-	3	9
2.		VšĮ Kuršėnų ligoninės globos padalinys								10			23	25

3.	Globosnamailikusiems be tėvųglobosvaikams	Kairiųšeimyna „Giliukas“					12	12	12	12	7	12	12	12
		Volosovųšeimyna „Fiesta“					12	12	12	12	9	12	12	15
4.	Savarankiškokgyvenimonamaisenyvoamžiausarsuaugusiemsasmenimssunegalia	VšĮ „Senoliųnamai“ savarankiškokgyvenimonamųpadalinys					-	15		15			3	3
5.	Dienosocialinėsgloboscentraisenyvoamžiausarsuaugusiemsasmenimssunegalia	VšĮ „Senoliųnamai“ dienosocialinėsgloboscentras					-	20	20	20	-	-	26	48
6.	LaikinoggyvenimonamaiKriziųcentrai (suapgyvendinimu)	VšĮ „Senoliųnamai“ kriziųcentrassocialinėsrizikosšeimoms								12				
7.	Šeimos paramos centras (paramos šeimaitarnyba)	VšĮ „Senoliųnamai“ kriziųcentrassocialinėsrizikosšeimoms								2 šeimosvie nu metu				
8.	Psichologinėsbeisocialinėsreabilitacijosįstai ga (trumpalaikėgloba)	VšĮ „Agapao“ labdarosir paramos fondas								22				
9.		VšĮ „Eterna Vita“ (Ilgalaikėgloba)								18				

Šaltinis: Šiaulių r. sav. administracijos duomenys.

70 lentelė. Priešgaisrinės apsaugos įstaigos sausio 1 d.

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas	Metai							
		2011		2012		2013		2014	
		Įstaigų skaičius	Gaisrų skaičius	Įstaigų skaičius	Gaisrų skaičius	Įstaigų skaičius	Gaisrų skaičius	Įstaigų skaičius	Gaisrų skaičius
Šiaulių rajono savivaldybėje									

1.	Biudžetinė įstaiga Šiaulių rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba	1	172	1	174	1	285	1	209
2.	Ugniagesių komandos:	5	172	5	174	5	285	5	209
2.1.	Bazilionų UK		40		30		60		54
2.2.	Gruzdžių UK		38		28		55		28
2.3.	Meškuičių UK		29		49		48		40
2.4.	Paežerių UK		52		51		80		62
2.5.	Žarėnų UK		17		16		42		25
VVG teritorijoje (Šiaulių rajono savivaldybėje be Kuršėnų miestų miesto duomenų)									
1.	Ugniagesių komandos:	5	172	5	174	5	285	5	209
1.1.	Bazilionų UK		40		30		60		54
1.2.	Gruzdžių UK		38		28		55		28
1.3.	Meškuičių UK		29		49		48		40
1.4.	Paežerių UK		52		51		80		62
1.5.	Žarėnų UK		17		16		42		25

Šaltinis: Šiaulių rajono savivaldybės priešgaisrinės tarnybos duomenys.

71 lentelė. Nusikalstamumas

Eil. Nr.	Savivaldybės pavadinimas	2011 m.		2014 m.	
		Užregistruotas nusikalstamų veikų skaičius	Ištirtų nusikalstamų veikų dalis, proc.	Užregistruotas nusikalstamų veikų skaičius	Ištirtų nusikalstamų veikų dalis, proc.
1.	Akmenės r. sav.	394	61	681	60
2.	Joniškio r. sav.	558	48	903	67
3.	Kelmės r. sav.	512	56	821	74
4.	Pakruojo r. sav.	590	63	728	60
5.	Radviliškio r. sav.	894	59	1079	67
6.	Šiaulių m. sav.	3107	55	3131	61

7.	Šiaulių r. sav.	915	49	806	67
----	-----------------	-----	----	-----	----

Šaltinis: www.stat.gov.lt

72 lentelė. Sporto organizacijos sausio 1 d.

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Metai							
		2011		2012		2013		2014	
		Sporto organizacijų skaičius	Narių skaičius	Sporto organizacijų skaičius	Narių skaičius	Sporto organizacijų skaičius	Narių skaičius	Sporto organizacijų skaičius	Narių skaičius
Šiaulių rajono savivaldybėje									
1.	Bubių seniūnija								
2.	Ginkūnų seniūnija	2	168	1	102	1	113	1	91
3.	Gruzdžių seniūnija	2	215	2	215	2	101	2	133
4.	Kairių seniūnija	1	40	1	35	1	35	1	18
5.	Kuršėnų kaimiškoji seniūnija	1	50					1	26
6.	Kužių seniūnija					1	12		
7.	Meškuičių seniūnija	2	235	1	151	1	150	1	151
8.	Raudėnų seniūnija	1	30	1	40	1	40	1	40
9.	Šakynos seniūnija								
10.	Šiaulių kaimiškoji seniūnija	1	80	2	80	2	65	2	65
11.	Kuršėnų miestas	15	1148	15	1024	13	960	12	901
	Viso:	25	1966	23	1647	22	1476	21	1425
VVG teritorijoje (Šiaulių rajono savivaldybėje be Kuršėnų miesto duomenų)									
1.	Bubių seniūnija								
2.	Ginkūnų seniūnija	2	168	1	102	1	113	1	91
3.	Gruzdžių seniūnija	2	215	2	215	2	101	2	133
4.	Kairių seniūnija	1	40	1	35	1	35	1	18

5.	Kuršėnų kaimiškoji seniūnija	1	50					1	26
6.	Kužių seniūnija					1	12		
7.	Meškuičių seniūnija	2	235	1	151	1	150	1	151
8.	Raudėnų seniūnija	1	30	1	40	1	40	1	40
9.	Šakynos seniūnija								
10.	Šiaulių kaimiškoji seniūnija	1	80	2	80	2	65	2	65
	Viso:	10	818	8	623	9	516	9	524

Šaltinis: Šiaulių r. sav. duomenys.

73 lentelė. Rajono kultūros įstaigų veikla

Eil. Nr.	Kultūros centrai	Meno mėgėjų kolektyvai, studijos, būreliai				Meno mėgėjų kolektyvų, studijų, būrelių dalyvių skaičius				Suorganizuotų renginių skaičius				Dalyvavusių renginiuose žiūrovų skaičius			
		2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
1.	Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centras	19	22	23	23	397	460	430	429	308	204	177	226	34850	85562	62042	60724

2.	Bazilionų filialas	9	8	13	10	79	85	102	81	101	100	104	146	1272	9005	8604	9035
3.	Bridų filialas	10	7	8	8	78	40	55	55	65	88	86	105	3601	11416	9506	11878
4.	Drąsučių filialas	6	5	5	6	63	54	56	54	47	43	38	41	240	4338	5031	4906
5.	Gilaičių filialas	8	12	10	10	75	106	91	84	72	66	99	78	459	5624	9632	11242
6.	Ginkūnų filialas	8	8	8	9	112	114	119	149	65	68	62	68	4472	9232	9465	11897
7.	Gruzdžių filialas	10	11	11	9	90	78	59	62	72	52	40	52	1330	5904	5233	6666
8.	Kairių filialas	6	6	6	6	47	50	50	52	27	41	43	40	90	6514	7081	6650
9.	Meškučių filialas	11	12	12	8	111	103	102	90	79	77	76	54	1885	12509	11599	11120
10.	Micaičių filialas	12	8	7	7	123	74	63	63	60	58	50	53	734	6052	3679	4009
11.	Naisių filialas	1	4	5	3	44	59	55	36	25	43	38	38	388	7597	7782	6323
12.	Raudėnų filialas	4	4	4	5	70	71	60	60	63	61	66	61	1170	4668	7609	9641
13.	Šakynos filialas	9	9	9	9	55	56	53	59	65	92	75	76	1055	7628	6101	7008
14.	Verbūnų filialas	7	7	6	5	65	67	69	57	68	71	60	57	673	8260	6422	8046

Šaltinis. Šiaulių r. sav. duomenys.

74 lentelė. Sertifikuoti tautinio paveldo produktai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė/ Įmonė	Pavadinimas – porūšis	Produktų kiekis
1.	UAB „Verbūnų duona“	Plikyta duona	8
2.	Marytė Janulienė	Vytelių pintinės, stalai,vytelių lėkštės	11
3.	LVA Gyvulininkystės institutas	Žemaitukai (smulkieji ir stambieji), šėmi ir baltnugariai, šėmi ir baltnugariai, šiurkščiavilnės, vietinės (su karoliukais), Lietuvos baltosios (senasis genotipas), vištinės žąsys	18
4.	UAB „Dora“	Taukinė, vyniotiniai, kiauliena, dešros, nugarinė, lašiniai	29
5.	Nijolė Šopienė	Grietinė, sviestas, varškė, varškės sūris, saldus sūris, sūkytas sūris, keptas sūris	36
6.	Laura Šopė	Grietinė, sviestas, varškė, varškės sūris, saldus sūris, rūkytas sūris, keptas sūris	43
7.	Vytautas Mataitis	Asočiai, dubenys, puodynės, žvakidės	47
8.	Virginija Norkienė	Skutinėti margučiai	48
9.	Sigita Milvidienė	Rinktinės juostos, riešinės	50
10.	Birutė Poškienė	Rinktinės juostos	51
11.	Rolandas Grunskis	Asočiai, puodynės, lekai*	54
12.	Asta Pigulevičienė	Asočiai, puodynės, lekai*	57
13.	Rimantas Simutis	Vežimų ratai	58
14.	UAB „Stilsas“	Lašiniai, kumpiai	60
15.	Stanislovo Ambraso IĮ „Gardūnė“	Paprasta rauginta duona	61
16.	Laima Kelmelienė	Moliniai žaislai	62
17.	Bronė Gricienė	Šiaudiniai sodai, šiaudinės žvaigždės, šiaudiniai eglutės žaisliukai	65
18.	Angelė Steponavičienė	Langų užuolaidos, lentynų papuošalai	67
19.	Irena Bronislava Linkutė	Riešinės	68
20.	Vydmantas Vertelis	Asočiai, puodai, dubenys, puodeliai, puodynės, lekai, čerpės	75
21.	Asta Ginčienė	Puodynės, lėkštės, dubenys	78
22.	Aleksas Feliksas Steponavičius	Šaukštai, samčiai, kaušai	81
23.	Neringa Pranaitienė	Asočiai, dubenys, puodeliai, lėkštės, puodai, lėkštės	87
24.	Gintaras Pranaitis	Asočiai, dubenys, puodeliai, lėkštės, puodai, lėkštės	93
25.	Darius Lažinskas	Skaptai, drožtuvai, skaptai, peiliai, kaltai	98
26.	Danutė Areliūnienė	Rinktinės juostos, sankšluosčių audiniai	100
27.	Rimantas Paunksnis	Skulptūros	101
28.	Aloyzas Barkauskas	Midus, lietinės žvakės	103
29.	Regina Mataitienė	Asočiai, dubenys, puodynės, žvakidės	107

30.	Gediminas Šopis	Grietinė, sviestas, varškė, saldus sūris	111
31.	Vlado Damonskio įmonė „Voveriškiei“	Nugarinė, taukinė, lašiniai	114
32.	UAB „Gudelių duona“	Paprasta rauginta duona, plikyta duona, mieliniai pyragai	117
33.	UAB „Šiaulių injusta“	Figūriniai meduoliai	119
34.	UAB „Alkos projektai“	Veltinės kepurės	120
35.	Virgilija Silvestra Šufinskienė	Ašočiai, puodynės, auknešėliai	123

Šaltinis: www.marketing-europe.eu

75 lentelė. VVG teritorijoje rajono kultūros centro renginiai filialuose

Eil. Nr.	Kultūros centro filialas, renginio pavadinimas	Data	Renginio vieta
	<i>Bazilionų filialas</i>		
1.	Kraštiečių šventė Bazilionuose	Rugpjūčio 3 d.	Bazilionai
2.	Kaimo šventė	Rugpjūčio 9 d.	Gilvyčiai
3.	Vasaros palydų šventė	Rugpjūčio 22 d.	Bubiai
4.	Vasaros šventė – šv. Jokūbo atlydai	Liepos 27 d.	Kurtuvėnai
	<i>Bridų filialas</i>		
1.	Tradicinė vasaros šventė „Sveika, vasara“	Gegužės 23 d.	Aukštelkė
2.	Tradicinė Joninių (Rasos) šventė	Birželio 23 d.	Bridai
3.	Voveriškių kaimo šventė „Pabūkime kartu“	Gegužės mėn.	Voveriškės
4.	Vijolių kaimo šventė „Vijolių vasara 2014“	Rugpjūčio 2 d.	Vijoliai
5.	Vasaros šventė „Dėk žiedą prie žiedo – vainiką nupinsi“. Žolinės atlydai	Rugpjūčio 15 d.	Pakapė
	<i>Drąsučių filialas</i>		
1.	Vasaros renginys „Padovanok man šiąnakt paparčio žiedą“	Birželio 21 d.	Drąsučiai
	<i>Gilaičių filialas</i>		
1.	Vasaros šventė „Nei plauko, nei tauko“	Gegužės 31 d.	Gilaičiuose
2.	Smilgių kaimo šventė	Liepos 12 d.	Smilgiai
3.	Kužių miestelio šventė – Šilinės atlydai	Rugsėjo 6 d.	Kužiai
4.	Sauginių kaimo šventė „Kaip nemylėti gimto sodžiaus“	Spalio 25 d.	Sauginiai
5.	Gilaičių kaimo šventė „Laikas ratu“	Lapkričio 15 d.	Gilaičiai
	<i>Ginkūnų filialas</i>		

1.	Tradicinė 17-oji vasaros šventė „Ginkūnų vasara 2014“	Birželio 28 d.	Ginkūnai
2.	Regioninė vokalinės muzikos šventė „Aukšinis ruduo“ skirtas mišraus choro „Šaltinis“ 20-mečiui	Lapkričio 10 d.	Ginkūnai
	Gruzdžių filialas		
1.	Tradicinė krašto šventė „Antaninės“	Birželio mėn.	Šiupyliai
2.	Tradicinė miestelio šventė – Roko atlydai	Rugpjūčio mėn.	Gruzdziai
	Kairių filialas		
1.	Joninių šventė	Birželio 24 d.	Kairiai
2.	Tradicinės kaimo šventės Žadžiūnuose ir Šilėnuose	Birželio 13 d., Rugsėjo mėn.	Žadžiūnai, Šilėnai
	Meškuičių filialas		
1.	Meškuičių miestelio šventė – Šv. Baltramiejaus atlydai	Rugpjūčio 23–24 d.	Meškuičiai
	Micaičių filialas		
1.	Joninių šventė „Vainiko paslaptis“	Birželio mėn.	Micaičiai
2.	Vasaros šventė Pakumulšiuose	Liepos mėn.	Pakumulšiai
	Naisių filialas		
1.	Kaimo šventė- Joninės „Buvo naktis šv. Jono.“	Birželio 23 d.	Naisiai
	Raudėnų filialas		
1.	Raudėnų miestelio šventė - Šv.Baltramiejaus atlydai	Rugpjūčio 31 d.	Raudėnai
	Šakynos filialas		
1.	Kraštiečių šventė – Joninės „Po tėviškės dangum“	Birželio 22 d.	Žarėnai
2.	Vasaros šventė-Žolinės atlydai	Rugpjūčio 15 d.	Šakyna
	Verbūnų filialas		
1.	Šv. Onos atlydai – Verbūnų kaimo šventė	Liepos 26 d.	Verbūnai

Šaltinis: www.siauliuraj.lt

76 lentelė. Šiaulių rajone veikiančios nevyriausybines organizacijos ir daugiausiai lankytojų sulaukiantys kultūros renginiai 2014 m. pradžioje

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybinių organizacijos	Kultūros renginiai, lankytojų skaičius
Šakynos seniūnija	Žarėnų bendruomenė	Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 250–300 ; Motinos diena, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60; Derliaus šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Kalėdinė eglutė, vidutinis lankytojų skaičius – 50–80;
	Piktuižių bendruomenė	Duonos šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 40–70; Kalėdinė šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 30–40.
	Šakynos bendruomenė	Begimas Vasario 16-osios proga, vidutinis lankytojų skaičius – 70–100; Padėkos diena, vidutinis lankytojų skaičius – 40–50; Žolinė, vidutinis lankytojų skaičius – 250–350; Derliaus šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 30–50; Eglutės įžiebimas, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60; Senjorų kaėdinissveikiniamas, vidutinis lankytojų skaičius – 30–40.
Gruzdžių seniūnija	Šiupelių bendruomenė	Rudens ir pavasario mugės, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150;
	Saveikių – Bučiūnų bendruomenė	Oninių šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 30–50.
	Gruzdžių krašto bendruomenė	Motinos diena, vidutinis lankytojų skaičius – 100–200; Tėvo diena, vidutinis lankytojų skaičius – 50–100; Auksarankio šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 80–120; Valtybės atkūrimo šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 120–150; Velykų šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 180–200; Roko fiesta, vidutinis lankytojų skaičius – 1500–3000; Padėkos diena, vidutinis lankytojų skaičius – 90–110; Pavasario talka „Darom“ vidutinis lankytojų skaičius – 40–60.
Raudėnų seniūnija	Dirvonėnų pasaga	Metų mozaika, vidutinis lankytojų skaičius – 50–80.

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybės organizacijos	Kultūros renginiai, lankytojų skaičius
	Raudėnų bendruomenė	Senjorų advento vakaras – padėkos popietė, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Šv. Beltramėjaus atlidai, vidutinis lankytojų skaičius – 250–400; Jurginės šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 200–300.
	Dirvonėnų bendruomenė	Užgavėnės, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60; Pavasario talka „Darom“ vidutinis lankytojų skaičius – 70–90.
Ginkūnų seniūnija	Ginkūnų bendruomenė	Šventė Ginkūnų vasara, vidutinis lankytojų skaičius – 100–250.
	Ginkūnų seniūnijos bendruomenė	Vaikų gynimo diena, vidutinis lankytojų skaičius – 150–200.
Meškuičių seniūnija	Meškuičių bendruomenė	Renginys „Priglausk mane ir saugok“, vidutinis lankytojų skaičius – 150–200; Renginys „Gerumas tavo ir mano širdyje“, vidutinis lankytojų skaičius – 80–120; Moterų salės tinklinio varžybos, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 200–250.
	Naisių bendruomenė	Muzikos vakarai, vidutinis lankytojų skaičius – 50–80; Naisių vasara, vidutinis lankytojų skaičius – 5 000–15 000; Kalėdinės eglutės įžiebimo šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 150–200; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 150–200.
	Sereikių bendruomenė	Žolinės, vidutinis lankytojų skaičius – 15–20; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 5–7.
Kuršėnų kaimiškoji seniūnija	Micaičių bendruomenė	Kalėdinis renginys, vidutinis lankytojų skaičius – 80–100; Dabartis ir praeitis, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 20–25.
	Pakumulšių bendruomenė	Vasaros šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Kalėdinės eglutės puošimo šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 20–25;

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybinių organizacijos	Kultūros renginiai, lankytojų skaičius
		Advento vakaronė, vidutinis lankytojų skaičius – 23–30; Užgavėnės, vidutinis lankytojų skaičius – 20–30.
	Varputėnų bendruomenė	Kraštiečių šventė „Aš myliu Varputėnus“, vidutinis lankytojų skaičius – 100–250; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 15–20; Antaninės, vidutinis lankytojų skaičius – 50–60; Senjorų diena, vidutinis lankytojų skaičius – 20–25.
	Romučių bendruomenė	–
	Gergždelių bendruomenė	Devintinės, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Rudens šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60.
	Ringuvėnų bendruomenė	Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 10–15.
	Drąsučių bendruomenė	Vasaros sporto šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 200–300.
Bubių seniūnija	Kurtuvėnų bendruomenė	Užgavėnės, vidutinis lankytojų skaičius – 80–120; Sezono atidarymas – kiemturgis, vidutinis lankytojų skaičius – 500–1000; Atvelykio vakaronė, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 80–120; Liepos 6-oji, vidutinis lankytojų skaičius – 80–100; Teatrų festivalis, vidutinis lankytojų skaičius – 200–300; Nevalnyko atleidų šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 200–300; Priešadventinė vakaronė, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60; Kalėdinis blukvilakis, vidutinis lankytojų skaičius – 80–100; Naujųjų metų sutikimas, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70.
	Bazilionų bendruomenė	Mindaugo karūnavimo diena, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 20–30; Senuolių lankymas Kalėdiniu laikotarpiu, vidutinis lankytojų skaičius – 60–100; Velykinio medžio puošimas, vidutinis lankytojų skaičius – 10–20.

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybės organizacijos	Kultūros renginiai, lankytojų skaičius
	Bubių bendruomenė	Renginys „Vasaros pabaigtuvės“, vidutinis lankytojų skaičius – 200–250; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 30–50; Eglutės įžiebimo šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70.
	Gilvyčių bendruomenė	Vasaros palydėtuvės, vidutinis lankytojų skaičius – 250–350; Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 100 – 150; Derliaus šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 80–100; Naujųjų metų sutikimas - vidutinis lankytojų skaičius – 30–35;
	Bubių eglės bendruomenė	Bendruomenės susitikimai, vidutinis lankytojų skaičius – 15–20; Sporto šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 15–25; Sugi kaimynystė, vidutinis lankytojų skaičius – 10–15; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 10–15.
Kužių seniūnija	Gūragių dvaro bendruomenė	–
	Kužių bendruomenė	Padėkos vakaras, vidutinis lankytojų skaičius – 50–60; Žalioji mugė vidutinis lankytojų skaičius – 200–250; Šilinės, vidutinis lankytojų skaičius – 450–500; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 40–50.
	Verbūnų bendruomenė	Oninės, vidutinis lankytojų skaičius – 200–300; Motino diena, vidutinis lankytojų skaičius – 50–100; Advento vakarai, vidutinis lankytojų skaičius – 45–70; Vasario 16-osios šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Kovo 11-osios šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60; Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Liepos 6-osios šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 30–70; Romansų muzikos šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 20–50.
	Noreikių bendruomenė	Vasaros sporto šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 150–200; Metų palydėtuvės, vidutinis lankytojų skaičius – 30–50; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 15–20.
	Gilaičių bendruomenė	Kaimo šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 80–120.
	Lukšių bendruomenė	Vasaros šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–200; Vaikų susitikimas su kalėdų seneliu, vidutinis lankytojų skaičius – 20–50;

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybės organizacijos	Kultūros renginiai, lankytojų skaičius
		Rudenėlio šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–300; Bendruomenės susitikimas su klebonu prieškalėdiniu laikotarpiu, vidutinis lankytojų skaičius – 15–20; Arbatos vakarai bibliotekoje, vidutinis lankytojų skaičius – 15–20.
	Smilgių bendruomenė	Vasaros šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 90–120; Kalėdinė šventė vaikams, vidutinis lankytojų skaičius – 30–60; Motinos diena, vidutinis lankytojų skaičius – 45–50.
	Sauginių bendruomenė	Joninių šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 150 – 200; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 20–30.
Kairių seniūnija	Kairių bendruomenė	Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 700–1000; Mortos šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 60–70; Derliaus šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 50–80; Užgavėnės, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Advento vakaronė, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60; Žemės diena, vidutinis lankytojų skaičius – 50–120.
	Šilėnų bendruomenė	Šilėnų šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 80–120; Užgavėnės, vidutinis lankytojų skaičius – 30–40; Kalėdinis vakaras, vidutinis lankytojų skaičius – 20–30; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 30–50.
	Eimučių bendruomenė	Oninės, vidutinis lankytojų skaičius – 20–30.
	Žadžiūnų bendruomenė	Antaninės, vidutinis lankytojų skaičius – 30–120; Bibliotekos gomtadienis, vidutinis lankytojų skaičius – 30–100; Derliaus nuėmimo šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 80–150; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 10–15.
Šiaulių kaimiškoji seniūnija	Šiaulių rajono VMO „Atgaiva“	Padėkos vakaras, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60; Šeimų diena, vidutinis lankytojų skaičius – 200–250.
	Gegužių bendruomenė	Advento vakarai, vidutinis lankytojų skaičius – 30–50; Gegužinės pamaldos, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Vasaros šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 150–250; Vaikų sporto šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 80–100; Kalėdinės eglutės šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 60–80;

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybinių organizacijos	Kultūros renginiai, lankytojų skaičius
		Vasario 16-osios minėjimas, vidutinis lankytojų skaičius – 70–90; Liepos 6-osios minėjimas prie kryžiaus, vidutinis lankytojų skaičius – 40–50; Šeštadieninės talkos, vidutinis lankytojų skaičius – 40–50.
	Aukštelkės bendruomenė	Saugaus eismo renginys, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Kovo 8 dienos minėjimas, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Motinos diena, vidutinis lankytojų skaičius – 40–50; Adventas, vidutinis lankytojų skaičius – 70–80; Rudens šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 90–130; Lygiadienio šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 30–50.
	Bridų bendruomenė	Renginys „Joninės“, vidutinis lankytojų skaičius – 250–300; Renginys „Saugūs Jūs – kai saugūs mes“, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Rudenėlio šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Motinos dienos šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 80–100; Kalėdinis vakaras, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150.
	Žaliūkių bendruomenė	Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 10–20; Senujų metų palydėtuvės, vidutinis lankytojų skaičius – 10–20.
	Pataičių bendruomenė	Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 15–20; Pavasario talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 10–15.
	Pakapės bendruomenė	–
	Pakapės seniūnijos bendruomenė	Žolinės, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Advento šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 40–60; Užgavėnės, vidutinis lankytojų skaičius – 50–70; Motinos diena, vidutinis lankytojų skaičius – 20–50; Antaninės, vidutinis lankytojų skaičius – 30–50.
	Vijolių bendruomenė	Užgavėnės, vidutinis lankytojų skaičius – 90–120; Žiemos šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; Vijolių vasara, vidutinis lankytojų skaičius – 900–1200; Eglės įžiebimo šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 80–130.
	Vinkšnėnų bendruomenė	–
	Voveriškių bendruomenė	Talka „Darom“, vidutinis lankytojų skaičius – 20–30; Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 80–100;

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybinių organizacijos	Kultūros renginiai, lankytojų skaičius
		Kalėdų vakaras, vidutinis lankytojų skaičius – 30–50; Motinos diena, vidutinis lankytojų skaičius – 25–30.

Šaltinis: VVG duomenys.

77 lentelė. Lietuvos Respublikos žemės fondo sudėtis pagal apskritis ir savivaldybes 2014 m. sausio 1 d., ha

Eil. Nr.		Lietuvos Respublika		Šiaulių apskritis		Šiaulių r. sav.	
		Plotas, ha	Struktūra, proc.	Plotas, ha	Struktūra, proc.	Plotas, ha	Struktūra, proc.
1.	Bendras plotas	6530023,32	100,00	854010,28	100,00	180732,01	100,00
2.	Žemės ūkio naudmenos:	3461942,22	53,02	531495,99	62,24	102505,81	56,72
	Iš jų:						
	ariama žemė	2925110,74	84,49*	480612,81	90,43*	90207,40	88,00*
	sodai	58247,91	1,68*	5705,36	1,07*	1230,41	1,20*
	pievos ir natūralios ganyklos	478583,57	13,82*	45177,82	8,50*	11068,00	10,80*
3.	Miškai (miško žemė)	2130209,55	32,62	226760,93	26,55	59618,70	32,99
4.	Keliai	131385,45	2,01	15360,22	1,80	3126,22	1,73
5.	Užstatyta teritorija	181988,39	2,79	21472,46	2,51	3204,12	1,77
6.	Vandenys	262538,75	4,02	20724,11	2,43	4667,11	2,58
7.	Kita žemė	361958,96	5,54	38196,57	4,47	7610,05	4,21

*skaičiuojama nuo žemės ūkio naudmenų.

Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos duomenys. Lietuvos Respublikos žemės fondas 2014 m. sausio 1 d.

78 lentelė. Žemės ūkio naudmenų plotas, kuriame ekologiškai ūkininkaujama

Eil. Nr.	Metai	Lietuvos Respublikoje					Šiaulių apskr.					Šiaulių r. sav.			
		ŽŪN, ha	Iš jų:				ŽŪN, ha	Iš jų:				ŽŪN, ha	Iš jų:		
			Javai, ha	Bulvės, ha	Daržovės, ha	Kiti, ha		Javai, ha	Bulvės, ha	Daržovės, ha	Kiti, ha		Javai, ha	Bulvės, ha	Daržovės, ha
1.	2014	157057,42	95873,63	220,22	141,38	60822,19	6439,87	2928,99	6,41	19,25	3485,22	892,1	441,87	2,48	0,29
2.	2013	163812,89	98595,11	258,26	186,24	64773,28	6929,99	3503	8,12	17,19	3401,68	1084,42	579,21	3,6	0,62
3.	2012	155781,65	96320,04	302,15	202,28	58957,18	6487	3460,88	13,65	15,56	2996,91	1033,47	604,85	6,61	0,3
4.	2011	150720,39	79595,44	338,17	153,21	70633,57	7796,87	4160,1	19,28	8,84	3608,65	1209,71	637,3	8,21	1,44
5.	2010	96741,16	57976,50	237,03	107,42	38420,21	5651,71	3336,76	18,75	7,35	2288,85	960,1	520,06	7,92	2,58
6.	2009	51559,24	34982,76	130,12	61,42	16384,94	3344,82	2610,19	7,71	1,03	725,89	338,87	269,14	0	0

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

79 lentelė. Buveinių ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos

Eil. Nr.	Teritorija
1.	Buveinių apsaugai svarbios teritorijos
	• Bulėnų pelkė. Įsteigta 2005 m. Bendras teritorijos plotas 115,31 ha, ji visa plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Teritorija įsteigta išsaugoti natūralius eutrofinius ežerus su plūdžių arba aštrių bendrijomis, degradavusias aukštapelkes, tarpines pelkes ir liūnus, pelkinius miškus. • Dubysos upės slėnis ties Bazilionais. Įsteigta 2009 m. Bendras teritorijos plotas 58,67 ha, ji visa plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Teritorija įsteigta išsaugoti eutrofinius aukštuosius žolynus, aliuvines pievas. • Gudmoniškės pelkė. Įsteigta 2005 m. Bendras teritorijos plotas 99,85 ha, Šiaulių rajono teritorijoje esantis teritorijos plotas 5,01 ha. Teritorija įsteigta išsaugoti tarpines pelkes ir liūnus, nekalkingus šaltinius ir šaltiniuotas pelkes, šarmingas žemapelkes, dvilapįpurvuolį. • Lygė. Įsteigta 2005 m. Bendras teritorijos plotas 191,69 ha, Šiaulių rajono teritorijoje esantis teritorijos plotas 153,40 ha. Teritorija įsteigta išsaugoti aktyvias aukštapelkes, tarpines pelkes ir liūnus, žemapelkes su šakotąja ratainyte, šarmingas žemapelkes, vakarų taigą, pelkėtus lapuočių miškus, pelkinius miškus, dvilapįpurvuolį. • Pageluvio ežerynas. Įsteigta 2004 m. Bendras teritorijos plotas 132,02 ha, ji visa plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Teritorija įsteigta išsaugoti natūralius distrofinius ežerus, aktyvias aukštapelkes, tarpines pelkes ir liūnus, vakarų taigą, pelkėtus lapuočių miškus, pelkinius miškus.

	• Paraudžių miškas. Įsteigta 2005 m. Bendras teritorijos plotas 100,94 ha, ji visa plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Teritorija įsteigta išsaugoti vakarų taigą, žolių turtingus eglynus, pelkėtus lapuočių miškus, pelkinius miškus. • Rėkyvos pelkė. Įsteigta 2005 m. Bendras teritorijos plotas 2 559,64 ha, Šiaulių rajono teritorijoje esantis teritorijos plotas 1 043,29 ha. Teritorija įsteigta išsaugoti pelkėtus lapuočių miškus, pelkinius miškus, auksuotąją šaškytę, didįjį ausinuką, kūdrinį pelėausį. • Varputėnų miškas. Įsteigta 2006 m. Bendras teritorijos plotas 288,89 ha, ji visa plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Teritorija įsteigta išsaugoti vėjalandę šilagėlę. • Ventos upė. Įsteigta 2004 m. Bendras teritorijos plotas 178,98 ha, Šiaulių rajono teritorijoje esantis teritorijos plotas 5,96 ha. Teritorija įsteigta išsaugoti kartuolę, ovaliąją geldutę, ūdrą, upinę nėgę, paprastąjį kirtiklį. • Ventos upės slėnis aukščiau Papilės. Įsteigta 2009 m. Bendras teritorijos plotas 72,55 ha, Šiaulių rajono teritorijoje esantis teritorijos plotas 38,36 ha. Teritorija įsteigta išsaugoti stepines pievas, eutrofinius aukštuosius žolynus, aliuvines pievas, šienaujamas mezofitų pievas, griovų ir šlaitų miškus, paupių guobynus.
2.	Paukščių apsaugai svarbios teritorijos
	• Gubernijos miškas. Įsteigta 2005 m. Bendras teritorijos plotas 19262,20 ha, Šiaulių rajono teritorijoje esantis teritorijos plotas 18 230,91 ha. Teritorija įsteigta išsaugoti mažuosius erelius rėksnius. • Tyrulių pelkė. Įsteigta 2004 m. Bendras teritorijos plotas 3698,57 ha, Šiaulių rajono teritorijoje esantis teritorijos plotas 436,54 ha. Teritorija įsteigta išsaugoti pievinių lingių, migruojančių gervių sankaujų vietoms. • Ventos upės slėnis. Įsteigta 2004 m. Bendras teritorijos plotas 3 355,73 ha, Šiaulių rajono teritorijoje esantis teritorijos plotas 89,93 ha. Teritorija įsteigta išsaugoti grietžles, tulžius.

Šaltinis: www.siauliuraj.lt

80 lentelė. Draustiniai

Eil. Nr.	Draustiniai
1.	Geomorfologiniai
	• Šakynos geomorfologinis draustinis. Įsteigtas 1992 m. Bendras draustinio plotas 963,20 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 963,00 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti Šiaurės Lietuvai būdingos rumbėtos moreninės lygumos fragmentą.

	• Šilkalnių geomorfologinis draustinis. Įsteigtas 2009 m. Bendras draustinio plotas 772,94 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 286,23 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti raiškų Ventos vidurupio senslėnį su ypač retu Žemaitijai paslėnioerozinioraguvyno kompleksu. • Varputėnų geomorfologinis draustinis. Įsteigtas 1992 m. Bendras draustinio plotas 288,89 ha, jis visas plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Draustinis įsteigtas išsaugoti Ventos vidurupio žemumos reljefą su varputėnų ozais. • Vijurkų geomorfologinis draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 396,20 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 6,42 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti Dubysos aukštupio slėnio atkarpą su ryškiausiu eroziniu kalvynu dešiniajame krante.
2.	Hidrografiniai
	• Dubysos-Ventos perkaso hidrografinis draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 570,47 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 439,56 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti Ventos-Dubysos senslėnį su perkasu.
3.	Botaniniai
	• Gudmoniškės botaninis draustinis. • Švendrės botaninis draustinis. Įsteigtas 1992 m. Bendras draustinio plotas 262,48 ha, jis visas plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Draustinis įsteigtas išsaugoti Rytų Žemaitijai būdingą pelkių ir miško augalijos kompleksą.
4.	Zoologiniai
	• Vijuolių entomologinis draustinis. Įsteigtas 1992 m. Bendras draustinio plotas 69,98 ha, jis visas plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Draustinis įsteigtas išsaugoti Gubernijos miško entomofauną su retomis vabzdžių rūšimis.
5.	Botaniniai – zoologiniai
	• Gelžės botaninis – zoologinis draustinis. Įsteigtas 1992 m. Bendras draustinio plotas 949,08 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 948,57 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti Gelžės pelkę su apypelkiu, turinčią didelę botaninę ir zoologinę vertę. • Pabijočių botaninis – zoologinis draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 191,69 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 153,40 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti pelkinį kompleksą su būdingomis Žemaičių aukštumai biocenozėmis, retaisiais augalais.

	• Padubysio botaninis – zoologinis draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 545,05 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 544,33 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti nykstančius retuosius augalus (pūkuotuosius burbulius, dėmėtąsias gegūnes) ir jų augavietes, retąsias vabzdžių rūšis (didžiuosius puikiažygius, marmurinius auksavabalius, juoduosius apolonus, auksuotąsias šaškytes). • Rėkyvos botaninis – zoologinis draustinis. Įsteigtas 1992 m. Bendras draustinio plotas 787,35 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 786,59 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti Rėkyvos apyežerio pelkinį kompleksą su būdinga augalija ir gyvūnija. • Tyrulių botaninis – zoologinis draustinis. Įsteigtas 1992 m. Bendras draustinio plotas 3698,57 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 436,54 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti atsistatantį pelkinį biotopą su retų rūšių paukščiais.
6.	Genetiniai
	• Linartų genetinis draustinis. Įsteigtas 2009 m. Bendras draustinio plotas 26,30 ha, jis visas plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Draustinis įsteigtas išsaugoti pušų populiacijų genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šių populiacijų atsikūrimą arba atkūrimą jų dauginamąja medžiaga. • Sodeliukų genetinis draustinis. Įsteigtas 2009 m. Bendras draustinio plotas 43,56 ha, jis visas plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Draustinis įsteigtas išsaugoti pušų populiacijų genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šių populiacijų atsikūrimą arba atkūrimą jų dauginamąja medžiaga.
7.	Telmologiniai
	• Bulėnų telmologinis draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 115,31 ha, jis visas plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Draustinis įsteigtas išsaugoti pelkinį kompleksą su būdingomis Žemaičių aukštumai biocenozėmis. • Karniškių telmologinis draustinis. Įsteigtas 1974 m. Bendras draustinio plotas 229,78 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 0,16 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti Ventos vidurupio lygumai būdingą Gerkiškių pelkę.
8.	Kraštovaizdžio
	• Girnikų kraštovaizdžio draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 309,76 ha, jis visas plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Draustinis įsteigtas išsaugoti aukštai iškylantį Dubysos slėnio atkirstą moreninį masyvą su Girnikų kalnu. • Pageluvio kraštovaizdžio draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 444,72 ha, jis visas plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Draustinis įsteigtas išsaugoti vaizdingą Pageluvio kraštinių moreninių darinių bei prieledyninio baseino aplygintą ruožą su liekaniniais ir

	termokarstiniais Šermukšnyno, Raudinuko, Širvos, Kurtuvos, Dubuko, Barsukyno, Geluvos ežerėliais, taip pat retuosius augalus (tridantes bazanijas, skėstalapius paparčius, bukalapes saulašares) ir kultūros paveldo objektus. • Raudos kraštovaizdžio draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 1135,87 ha, jis visas plyti Šiaulių rajono teritorijoje. Draustinis įsteigtas išsaugoti Raudos upelio ištakas su Raudinuko ežeru, Raudos klonį, suformuotą lydyninių tirpsmo vandenų, ryškiausią Sodeliukų moreninio gūbrio dalį, ryškų Dirvonų kanjoninio tipo klonį ir Paraudžiūrozinį kalvyną su archeologinėmis vertybėmis. • Vainagių kraštovaizdžio draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 1844,20 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 237,61 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti Vainagių mišką, Vainagių, Lestoniškės, Ešerinio ežerus, Vainagių-Šoniuko-Galvydiškės-Smirdelės pelkes, natūralias Šonos, Šonelės, Šventjonio ir Smirdelės upelių vagos atkarpas, natūralų Vainagių upelį, taip pat vieną aukščiausių, mažai performuotą fliuvioglacialinių procesų, moreninį masivą su ryškiu sudėtingos konfigūracijos kloniu ir Vainagių piliakalnį. • Ventos kraštovaizdžio draustinis. Įsteigtas 1995 m. Bendras draustinio plotas 1605,36 ha, Šiaulių rajone esantis draustinio plotas - 236,42 ha. Draustinis įsteigtas išsaugoti Ventos slėnio kraštovaizdžio etaloną su raiškiu gilinamosios ir šoninės erozijos suformuotu Ventos slėniu, unikalia Papilės jūros periodo atodanga, Papilės 15-kamiene liepa, kitais gamtos ir kultūros paveldo objektais, Papilės miestelio senosios dalies urbanistine struktūra.
--	---

Šaltinis: www.siauliuraj.lt

81 lentelė. Gamtos paveldo objektai

Eil. Nr.	Pavadinimas
1.	Geologiniai gamtos paveldo objektai
	• Laumės akmuo. Riedulys. Kuršėnų kaimiškojoje seniūnijoje, Kuršėnų miškų urėdijos Šaukėnų girininkijos (1 kv.) teritorijoje, Varputėnų miške, Varputėnų valstybiniame geomorfologiniame draustinyje. Riedulio matmenys: 4m ilgio, 3,3 m pločio, 4 m aukščio. Saugomu paskelbtas 1964 m. 2000 m. Vyriausybės nutarimu paskelbtas gamtos paminklu. • Martyno (Varputėnų) akmuo. Riedulys. Kuršėnų kaimiškojoje seniūnijoje, Kuršėnų miškų urėdijos Šaukėnų girininkijos (10 kv.) teritorijoje, Skaistgirio miške, Šilkalnių valstybiniame geomorfologiniame draustinyje. Riedulio matmenys: 5,9 m ilgio, 2,5 m pločio, 1,4 m aukščio. Akmuo smulkaus grūdėtumo, pailgas, neaukštas. Guli kalvelėje. Aplink - eglės, drebulės, lazdynai. Saugomu paskelbtas 1964 m. 2000 m. Vyriausybės nutarimu paskelbtas gamtos paminklu.

	• Urkuvėnų (Granito) akmuo. Riedulys. Kuršėnų kaimiškojoje seniūnijoje, Kuršėnų miškų urėdijos Šaukėnų girininkijos (1 kv.) teritorijoje, Varputėnų miške, Varputėnų valstybiniame geomorfologiniame draustinyje. Riedulio matmenys: 3,9 m ilgio, 3,7 m pločio, 2,9 m aukščio. Akmuo skilęs pusiau. Saugomu paskelbtas 1964 m.
2.	Botaniniai gamtos paveldo objektai • Bubių šešiakamienė eglė. Medis. Bubių seniūnijos, Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (353 kv.) teritorijoje, Paraudžių miške, Kurtuvėnų regioniniame parke, Raudos kraštovaizdžio draustinyje. Medžio kamienų skersmenys 0,2-0,4 m, aukštis - 23 m. Iš vieno kamieno išaugusios 6 eglės, septinta išdžiuvusi - nupjauta. Eglė primena arfą. Saugoma paskelbta 1987 m. • Bubių tuopos (penkios). Medžių grupė. Bubių seniūnijos, Bubių k., Kurtuvėnų regioniniame parke. Tuopos gali būti pasodintos ėmus kasti Dubysos-Ventos kanalą. Medžių aukštis apie 33-36 m, skersmuo - 1,2-1,4 m. Storiausios tuopos kamieno apimtis - 6,2 m. Saugomomis paskelbtos 1960 m. • Dugnų ąžuolas. Medis. Kuršėnų kaimiškojoje seniūnijoje, Kuršėnų miškų urėdijos Paežerių girininkijos (3 kv.) teritorijoje, Dugnų miške. Medžio skersmuo - 1,7 m, aukštis - 31 m. Medis senas, išpuvysiu vidumi. Saugomu paskelbtas 1960 m. • Paežerių ąžuolas. Medis. Kuršėnų kaimiškojoje seniūnijoje, Kuršėnų miškų urėdijos Paežerių girininkijos (16 kv.) teritorijoje, Paežerių miške. Medžio skersmuo - 1,7 m, aukštis - 31 m. Medis senas, išpuvysiu vidumi. Saugomu paskelbtas 1960 m. • Pociškės pušis. Medis. Bubių seniūnijos, Pociškės k., Kurtuvėnų regioniniame parke. Saugoma paskelbta 2007 m. • Zuikiškės ąžuolas. Medis. Bubių seniūnijos, Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (311 kv.) teritorijoje, Paraudžių miške, Kurtuvėnų regioniniame parke. Medžio skersmuo - 1,4 m, aukštis - 32 m. Saugomu paskelbtas 1987 m.
3.	Botaniniai gamtos paveldo objektai • Paežerių liepų alėja. Medžių grupė. Raudėnų seniūnijoje, Juozapavos k. Alėjoje auga 107 liepos, 19 iš jų dvikamienės, 5 - trikamienės, 1 - keturkamienė ir 1 - penkiakamienė. Alėja nusitęsusi 150 m prie Paežerių ežero. Aukščiausia penkiakamienė liepa - 29 m, kitos - 23-25 m aukščio. Skersmenys apie 0,4 m. Saugoma paskelbta 1987 m. • Albino pušis. Medis. Bubių seniūnijoje, Paraudžių k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (59 kv.) teritorijoje, Kurtuvėnų regioniniame parke, Paraudžių geomorfologiniame draustinyje. Medžio kamieno skersmuo - 0,89 m, apimtis - 2,81 m, aukštis - 30 m, amžius - 200 metų. Pušis aukšta, kamienas tiesus, tolygaus storio. Medis gyvybingas, nudžiuvusios tik apatinės šakos. Saugoma paskelbta 2004 m. • Dvi Dirvonų pušys. Medžių grupė. Bubių seniūnijoje, Dirvonų k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (56 kv.) teritorijoje, Kurtuvėnų regioniniame parke, Dirvonų geomorfologiniame draustinyje. I pušis (su koplytėle): kamieno skersmuo - 0,72 m, apimtis - 2,25 m, aukštis - 25 m, amžius - 150 metų. II pušis (su kryžiumi): kamieno skersmuo - 0,86 m, apimtis - 2,70 m, aukštis - 25 m, amžius - 180 metų. Saugomomis paskelbtos 2004 m.

	• Naisių pušis. Medis. Bubių seniūnijoje, Naisių k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (47 kv.) teritorijoje, Kurtuvėnų regioniniame parke. Medžio kamieno skersmuo - 0,85 m, apimtis - 2,67 m, aukštis - 29 m, amžius - 200 metų. Pušis palinkusi P krypti, laja ištįsusi PV kryptimi, kamienas tiesus, apatinės šakos nudžiuvusios. Saugoma paskelbta 2004 m. • Ventos–Dubysos perkaso pušys. Medžių grupė. Bubių seniūnijoje, Bubių k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (42 kv.) teritorijoje. Medžių skaičius - 17-20, aukštis - 23-27 m, kamieno skersmuo - 0,50-1,12 m, apimtis - 1,58-3,53 m, amžius - 100-170 metų. Saugomomis paskelbtos 2004 m. • Grafo Zubovo ažuolų alėja. Medžių grupė. Bubių seniūnijoje, Bubių k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (42 kv.) teritorijoje. Alėjos ilgis - 250 m, alėjos plotis - 5 m, vid. medžių aukštis - 20 m, vid. medžių apimtis - 0,9 m, medžių skaičius - 79, amžius - 70 metų. Saugoma paskelbta 2004 m. • Zuikiškės liepa. Medis. Bubių seniūnijoje, Zuikiškės k., Antano Jankevičiaus privačioje žemės valdoje, Kurtuvėnų regioniniame parke. Medžio kamieno skersmuo - 1,1 m, apimtis - 3,46 m, aukštis - 22 m, amžius - 200 metų. Medis auga pievos pakraštyje, kalvelės papėdėje. Saugoma paskelbta 2006 m. • Jurgiškių kalno „Raganų šluotos“ (eglė ir pušis). Medžių grupė. Bubių seniūnijoje, Dirvonų k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (43 kv.) teritorijoje, Kurtuvėnų regioniniame parke. Paprastosios eglės matmenys: kamieno skersmuo - 0,18 m, apimtis - 0,55 m, aukštis - 11 m, amžius - 40 metų. Paprastosios pušies matmenys: kamieno skersmuo - 0,62 m, apimtis - 1,93 m, aukštis - 25 m, amžius - 100 metų. Eglės viršūnėje išaugusi įspūdinga, gandrų primenanti, apie 1 m skersmens raganos šluota. Saugoma paskelbta 2006 m. • Valatkių miško ažuolas. Medis. Bubių seniūnijoje, Pašvinės k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (30 kv.) teritorijoje, Kurtuvėnų regioniniame parke. Medžio kamieno skersmuo - 1,3 m, apimtis - 4,34 m, aukštis - 27 m, amžius - 300 metų. Saugomu paskelbtas 2006 m. • Skaudvilių uosis. Medis. Bubių seniūnijoje, Pašvinės k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (345 kv.) teritorijoje, Kurtuvėnų regioniniame parke, Dirvonų geomorfologiniame draustinyje. Medžio kamieno skersmuo - 1,48 m, apimtis - 4,65 m, aukštis - 23 m, amžius - 100 metų. Saugomu paskelbtas 2006 m. • Paraudžių pušis. Medis. Bubių seniūnijoje, Bubių k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (347 kv.) teritorijoje, Kurtuvėnų regioniniame parke. Medžio kamieno skersmuo - 0,84 m, apimtis - 2,65 m, aukštis - 26 m, amžius - 260 metų. Saugoma paskelbta 2006 m.
4.	Zoologiniai gamtos paveldo objektai
	• Naisių barsukų kolonija. Gyvūnai. Bubių seniūnijoje, Naisių k., Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos (44 kv.) teritorijoje, Kurtuvėnų regioniniame parke. Urvų kolonija 152,7 m aukščio kalvos viršūnėje. Sena barsukų urvų kolonija, kurioje gyvenami penki ir dar keli apleisti urvai. Kartu su barsukais kolonijoje gyvena ir usūriniai šunys. Kolonija yra apie 100 metų amžiaus spygliuočių miške. Saugoma paskelbta 2004 m.

Šaltinis: www.siauliuraj.lt

82 lentelė. Vandens ištekliai

Eil. Nr.	Savivaldybės pavadinimas	Sunaudota vandens, tūkst. m ³		Paimta vandens, tūkst. m ³		Ūkio, buities ir gamybos nuotekų išleidimas į paviršinius vandenį, tūkst. m ³	
		2011 m.	2012 m.	2011 m.	2012 m.	2011 m.	2012 m.
1.	Akmenės r. sav.	798,00	901,00	986,00	1081,00	1003,00	1037,00
2.	Joniškio r. sav.	332,00	350,00	405,00	414,00	1050,00	876,00
3.	Kelmės r. sav.	3963,00	3931,00	4027,00	3986,00	3505,00	3688,00
4.	Pakruojo r. sav.	200,00	207,00	226,00	236,00	445,00	462,00
5.	Radviškio r. sav.	677,00	677,00	843,00	871,00	1346,00	1383,00
6.	Šiaulių m. sav.	3754,00	3777,00	4909,00	4752,00	8900,00	8622,00
7.	Šiaulių r. sav.	1037,00	963,00	1097,00	1021,00	2428,00	2304,00

Šaltinis: www.stat.gov.lt

83 lentelė. Saulės elektrinės Šiaulių rajono sav.

Eil. Nr.	Objekto pavadinimas	Galingumas, adresas
1.	Rita Vaivadienė	Pastatyta 0,0228 MW saulės elektrinė Meškių k., Bubių sen., Šiaulių r. sav.
2.	UAB „DOJUS agro“	Pastatyta 0,02976 MW saulės elektrinė Aplinkelio g. 5, Vijolių k., Šiaulių kaimiškoji sen., Šiaulių r. sav.
3.	UAB „Burbuliai“	Pastatyta 0,02976 MW saulės elektrinė Bridų k., Šiaulių kaimiškoji sen., Šiaulių r. sav.
4.	UAB „Dalmega“	Pastatyta 0,029915 MW integruota į pastatą saulės elektrinė Alėjos g. 23, Kuršėnų m. Šiaulių r. sav.
5.	UAB „Rikiai“	Pastatyta 0,02976 MW saulės elektrinė Bridų k., Šiaulių kaimiškoji sen., Šiaulių r. sav.
6.	UAB „Šiaulių ryšių objektų statyba“	Pastatyta 0,029 MW saulės elektrinė Durpynų g. 3, Kuršėnų m., Šiaulių r. sav.
7.	UAB „Žydras dangus“	Pastatyta 0,02976 MW saulės elektrinė Bridų k., Šiaulių kaimiškoji sen., Šiaulių r. sav.

Šaltinis:

http://www.enmin.lt/lt/activity/veiklos_kryptys/atsinaujantys_energijos_saltiniai/LG_bendras_lentele.pdf

4 pav. Informacijos teikimas

Šaltinis: VVG duomenys.

5 pav. Atsakomybės paskirstymas

Šaltinis: VVG duomenys.